

רודולף שטיינר

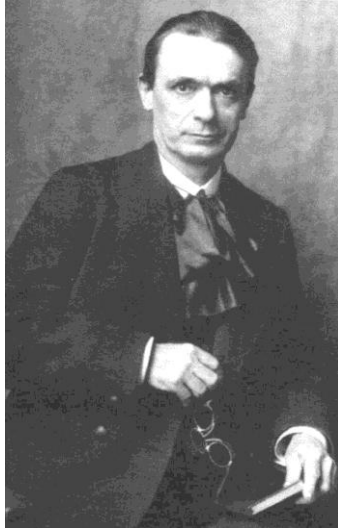
האדם כסימפוניה של המילה היוצרת

[הוצאת בדולח](#) מקדישה, ללא תמורה, את התרגום לעברית של ספר זה לקהל קוראות וקוראי ספרות אנתרופוסופית על מדע הרוח מייסודו של רודולף שטיינר.

אפשר להעבירו הלאה, ללא תמורה.

פניות באימייל לכתובת bdolah.books@gmail.com

קובץ זה אינו למכירה ו/או למסחר בכל דרך שהיא.

"מה שמתחיל עם חקר עולם החומר כולו, מוכרח להמשיך עם חקר עולם ההיררכיות..."

(מתוך: האדם כסימפוזיה של המילה היוצרת, הרצאה 10)

האנתרופוסופיה אינה צריכה לעולם לעלות לדיון כדי לעשות תעמולה בעד דבר כלשהו, אינה צריכה לעולם לצדד בדבר זה או אחר, אלא מוכרחה להציג אך ורק את האמת."

(מתוך: האדם כסימפוזיה של המילה היוצרת, הרצאה 11)

רודולף שטיינר

MAN AS SYMPHONY OF THE CREATIVE WORD

By Rudolf Steiner

GA-230

שתיים-עשרה הרצאות שניתנו בדורנאך

19 באוקטובר – 11 בנובמבר 1923

תרגום מאנגלית ועריכה: מוריס איטח

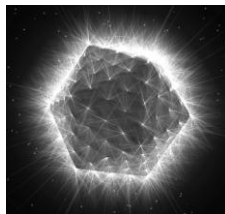
מהדורה ראשונה 2022

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני או אחר – כל חלק שהוא מהחומר שבספר זה. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמו"ל.

© כל הזכויות למהדורה העברית שמורות 2022 לבדולח הוצאה לאור

ת.ד. 558 פתח-תקווה 4910402

email: bdolah.books@gmail.com

תוכן עניינים

תקציר

חלק I – הקשר בין תנאים ארציים, תנאים קוסמיים, עולם בעלי-החיים והאדם

הרצאה 1 – האדם כמיקרוקוסמוס

19 באוקטובר 1923

הרצאה 2 – השמש ביחס לכוכבי-הלכת החיצוניים

20 באוקטובר 1923

הרצאה 3 – מהות פיסית ומהות רוחית

21 באוקטובר 1923

חלק II – הקשר הפנימי בין תופעות העולם והוויית העולם

הרצאה 4 – הפרפר והצמח

26 באוקטובר 1923

הרצאה 5 – פרפרים, עופות ועטלפים

27 באוקטובר 1923

הרצאה 6 – האבולוציה של בעלי-החיים והאדם

28 באוקטובר 1923

חלק III – עולם הצמחים ורוחות הטבע האלמנטריות

הרצאה 7 – גנומים, אונדינות, סילפות וסלמנדרות והקשר שלהם לאתר ולצמחים

2 בנובמבר 1923

הרצאה 8 – גנומים, אונדינות, סילפות וסלמנדרות והקשר שלהם לבעלי-חיים שונים

3 בנובמבר 1923

הרצאה 9 – גנומים, אונדינות, סילפות וסלמנדרות והפעילויות והגישות שלהם

4 בנובמבר 1923

חלק IV – סודות האורגניזם האנושי

הרצאה 10 – מקור המערכות השונות של האדם: מטבולית, ריתמית ועצבית

9 בנובמבר 1923

הרצאה 11 – מזון, עיכול, צמחים ובעלי-חיים אוכלי-בשר

10 בנובמבר 1923

הרצאה 12 – מוסכמות ומוסריות, עצמות ושנאה

11 בנובמבר 1923

תקציר

חלק I

הרצאה 1

האדם כמקרוקוסמוס. העוף הוא ראש מיסודו. הנוצות שלו תואמות לכוח החשיבה של האדם. בעוף, הנשימה שולטת והיא מאירה את כל המערכות האחרות. באריה, יש איזון בין הנשימה וזרימת הדם (זרימה המשרתת את תהליך העיכול). כל חלקיו של האריה מצביעים על שליטתה של המערכת הריתמית. הפרה כולה מהווה תהליך עיכול והיקום כולו פועל בתהליך העיכול שלה. האדם מהווה סינתזה הרמונית של עוף, אריה ופרה, שביצורים שלהם הוא רואה גם את השתקפותם של כוחותיו הנפשיים. גנדי והפרה. שלבים בהתפתחות הפרפר ביחס לשמש. שלבים אלה מרוכזים במקרה של העוף. נוצות העוף תואמות למחשבה רגעית, הפרפר – לזיכרונות. סיפור-אגדה אפריקאי מאיר את דלותה של הלוגיקה.

הרצאה 2

השמש ביחס לכוכבי-הלכת החיצוניים. היא פועלת על הנשר בהקשר עם כוכבי-הלכת החיצוניים, במיוחד עם יופיטר. האריה הוא באופן מובהק בעל-חיים של השמש. יש לו איזון מושלם בין הפנימי והחיצוני. השמש בהקשר עם כוכבי-הלכת הפנימיים פועלת על תהליכי עיכול המודגמים על-ידי הפרה. כוחותיה פועלים גם דרך האדמה ויוצרים את הכבדות בטבעה של הפרה. הדחף הקוסמי כיום הוא להפריד בין שלוש המערכות של האדם. הקריאות המפתות של הנשר, האריה והפרה, והסכנות שלהן למערב, למרכז ולמזרח. מכניזציה אפשרית של האדמה והשלכותיה על המערכת הפלנטרית. דרך שגויה לשימוש בסוד הפרה. התואמים לבעלי-החיים בסיפור-האגדה האפריקאי. סיפור-האגדה בנוסח חדש עבור הזמנים המודרניים. התשובה הנכונה של האדם לשלוש הקריאות המפתות.

הרצאה 3

מהות פיסית ומהות רוחית. במבנה התחתון של האדם (גפיים), שולטת המהות הרוחית; במבנה העליון (ראש) – החומר הפיסי. הבדלה בין חומר וכוחות. בראש, הכוחות הם רוחיים; במערכת הגפיים – פסיים. השימוש בידע זה לצורך ריפוי. החוב הכפול של האדם לאדמה כרוך בזה שהוא לוקח אל המוות מהות רוחית (של הגפיים), שלה זקוקה האדמה ומשאיר מאחור מהות פיסית (של הראש) אותה הוא מרחיק מן האדמה. לכן, נוצרים חוסר-איזון וסבל של האדמה אשר יתוקנו בעידנים פלנטריים עתידיים. אבל, מה שהאדם אינו מסוגל לעשות כיום, נעשה על-ידי הנשר (סוג של עוף) והפרה (סוג של בעל-חיים יסודי). דרך נוצותיו, הנשר נושא מהות של האדמה העוברת ספיריטואליזציה אל תוך עולם הרוח; דרך תהליכי העיכול שלה, הפרה נותנת לאדמה מהות רוחית אשר קיבלה צורה גשמית. מדע ההתקדשות חי ברגשות אשר

מתעוררים על-ידי ידיעה מסוג זה. שמחה של רוחות-האדמה בפעילויותיה של הפרה, ושל רוחות-האוויר ורוחות-האש בפעילויות של הנשר. ביקורת על ספרו הקודם של אלברט שווייצר. האריה כדואג לאיזון נכון בין הנשר והפרה.

חלק II

הרצאה 4

חזרה על ארבעת השלבים של אבולוציית האדמה: סטורן (חום), שמש (אוויר), ירח (מים), אדמה (מוצק). הבחנה בין הטבע הגבוה יותר של השניים הראשונים ובין הטבע הנמוך יותר של השניים האחרים. כל שלב אבולוציוני מפעיל את השפעותיו בשלבים מאוחרים יותר, למשל כוחות ירח שהושארו באדמה פועלים במגנטיות ובכוח הכבידה. הפרפר הוא בריאה של כוחות קוסמיים עליונים. הביצה שלו נמצאת תחת השפעתה הישירה של השמש, הזחל – של מרס, הגולם – של יופיטר והפרפר המשוחרר – של האור המוחדר על-ידי סטורן. באבולוציית-ירח, נבטי הצמח הופרדו והם היו נתונים להשפעתם של כוחות נמוכים יותר. זרע הצמח שייך לאדמה; העלה תואם לזחל; גביע הפרח – לפקעת; הפרח – לפרפר המשוחרר. השפעותיהם של כוכבי-הלכת הנמוכים יותר – ירח, ונוס, מרקורי – תופסות את מקומם של כוכבי-הלכת העליונים אשר משפיעים על הפרפר. הפרפר הוא הצמח המשוחרר, הצמח הוא הפרפר המשוחרר. הם שמחים באופן הדדי. תפיסה אומנותית נחוצה עבור ידיעה אמיתית.

הרצאה 5

חזרה. הפרפר נותן לקוסמוס, במהלך החיים וללא הרף, חומר אשר עבר ספיריטואליזציה, ולא רק במוות, כמו העופות. הפרפרים הם יצורים של אתר-אור, העופות – של חום. כיצד אוויר חם חודר עצמות וכן הלאה של העופות. הגוף הפיסי של העוף הוא רק 'המטען' שלו. כיצד מטמיע הפרפר אוויר מלא-אור בתוך גופו. הן העוף והן הפרפר מתגברים על כוח הכבידה, בעוד שהעטלפים כפופים לו. הם שונאים אור והמעוף שלהם מכני. הפרפרים רואים את האדמה כראי של הקוסמוס; עופות רואים את אשר חי באוויר; עטלפים מתחילים לקלוט דברים של האדמה, אבל עסוקים רק בקליטת פחד. הפרפרים הם זיכרונות; העופות – מחשבות; העטלפים – חלומות. העטלפים גם פולטים חומר אשר עבר ספיריטואליזציה, אבל הם מוסרים אותו לאטמוספירה, כסוג של 'מאגמה' באוויר. פעם, בני-אדם למדו להגן על עצמם מפני הדבר שכאשר האדם נושם אותו, נעשה מזון של הדרקון. כיום, אימפולס מיכאל מגן על האדם.

הרצאה 6

לאדם יש את האבולוציה הארוכה ביותר, המתחילה עם הראש על סטורן, כאשר גם הפרפרים הופיעו. האדם מתפתח באופן פנימי, הפרפר – באופן חיצוני. מערכת החזה מופיעה על שמש עם האריה, אשר הוסיף ראש וגפיים מאוחר יותר. מערכת העיכול מופיעה על ירח עם הפרה, אשר הוסיפה חזה וראש. דו-חיים

וזוחלים הם בעלי-חיים מעכלים. הדגים מופיעים כאשר האדם מפתח איברי רבייה. פרפרים ועופות מהווים בזעיר אנפין זיכרון שעבר מטמורפוזת של ישויות ההיררכיות שהאדם הכיר על סטורן ושמש. לפיכך, בצדק משתמשים בהם כתמונות של ישויות רוחיות. בירידה אל התגשמות חדשה, האדם נתקל קודם ב'הילה' של הפרפר השזורה בקרניים מהעופות, כלומר טבע הראש. הדגים לא חשים עצמם כישויות-מים, אלא כישויות העוטפות מים – כיצורים אתריים. הם מודעים ל'נשימה' של האדמה. הצפרדע קשורה למהות האסטרלית של האדמה ומגיבה לתנאי מזג-האוויר. הקוסמוס בורא צפרדעים, קרפדות, נחשים וכן הלאה באמצעות כוחות הדומים לכוחות עיכול. הקשר של הקרפדות למעי הגס. חקר ממלכת המינרלים יגלה את העתיד כפי שחקר בעלי-החיים גילה את העבר. עיצוב מינרלים. בלוטת האצטרובל.

חלק III

הרצאה 7

המיסטריה של חיי הצמחים. הגנומים, הפועלים בשורשים, הם איברי חושים שבהם קליטה והבנה אחד הם. הם מתעבים את ההיגיון האנושי. דרך הצמח, הם מסתכלים בכוחותיו של היקום בעודם נשארים קשורים לאדמה. האדמה מהווה איום עליהם עם הסכנה שהם יהיו צפרדעים או קרפדות. אונדינות או רוחות-מים פועלות בעיצוב העלים, חיות באוויר הלח. הן חולמות את הכימיה של חיי הצמחים. הפחד שלהן הוא שהן תהפוכנה לדגים. הסילפות חיות באוויר חם, במיוחד בתנועת האוויר הנגרמת על-ידי עופות, הנותנת להן תחושה של אגו. הן נושאות אהבה קוסמית באטמוספירה והן נושאות-אור, אורגות תצורות אבטיפוס של צמחים מתוך האור, שמאוחר יותר נופל על הגנומים. סלמנדרות או רוחות-אש חיות באור-חום, אותו הן נושאות אל התפרחות באבקת הפרחים, שלחילופין האבקנים נושאים אל הניצן. כל זה מהווה תהליך זכרי. הפריה מתרחשת בחורף כאשר זרעים נתקלים בתצורות צמח אידיאליות המתקבלות על-ידי הגנומים. הרגש האינסטינקטיבי של גיתה לדברים אלה. רוחות-אש חשות את האגו שלהן בהקשר עם חרקים שלמעשה חיים בהילה שלהם. לפיכך, כוח הפרפרים מבצע ספיריטואליזציה לחומר. גנומים ואונדינות נושאים את כוחות הכבידה של האדמה כלפי מעלה כדי לפגוש אור וחום הנשלחים כלפי מטה על-ידי סילפות וסלמנדרות. פלא הטבע נתמך על-ידי מדע הרוח.

הרצאה 8

כוחות קדומים של תפיסה רוחית נסוגו. ליצורים שהתפתחו מאוחר, התואמים לאבולוציית הראש באדם, חסרה מערכת עצמות והם מושלמים מבחינה רוחית על-ידי הגנומים. הגנומים יוצרים את גופיהם מתוך כוח הכבידה. חדות תשומת-הלב שלהם לעולם. הם מוסתרים מאחורי חלומותינו. האונדינות תומכות בבעלי-חיים הדורשים מעטה גרמי. הן מסתרות מאחורי השינה חסרת-החלומות שלנו. הסילפות מספקות

את מערכת הגפיים לעופות. הן ניצבות מאחורי חלומותיו בהקיץ של האדם. רוחות-אש משלימות את הפרפרים בטבעם הגופני. הפרפר, עם רוח-האש שלו, דומה לאדם מכונף. ישויות-אש ניצבות מאחורי תודעת ערות ומחשבות. גנומים זדוניים מפיקים רעל, למשל בלדונה. רוחות-אש ושקדים רעילים. ברהמה, וישנו, שיווה.

הרצאה 9

עבור הגנומים, האדמה המוצקה חלולה ואינה מפעילה איזושהי התנגדות. הם חווים את התכונות השונות של חומריות. הקשר שלהם לירח וההופעה השונה שלהם בשלביה השונים. עבודתם הכרוכה בנשיאת המבנה הקשה מהתגלות אחת לאחרת. אונדינות וסילפות מוצאות את חייהן האמיתיים במוות. האונדינות מטמיעות את הצבעים של מים זרחוריים ומציעות את עצמן להיררכיות. הסילפות נושאות את האסטרליות של עופות מתים אל ההיררכיות. ישויות-האש עושות אותו דבר עם בוקק אתר-החום שעל כנפי הפרפרים. כל ארבע הקבוצות של ישויות אלמנטריות נדהמות מחוסר המודעות של האדם בשינה. הן נזופות באדם. דבריהן המהווים חלק מן המילה היוצרת.

חלק IV

הרצאה 10

מקור המערכות השונות של האדם. מערכת הגפיים מהאדמה; מערכת חילוף החומרים מהירח; המערכת הריתמית מהשמש; מערכת העצבים מסטורן. כל החומרים המוטמעים בגוף מוכרחים לעבור טרנספורמציה: מינרלים לאתר-חום; צמחים לתהליכי אוויר; בעלי-חיים לתהליכי מים. רק האנושי הטהור יכול להינצל. פחמן הנוצר באדם, מפזר אתר החודר את איברי החושים ופותח את האדם להשפעות רוחיות. תהליכי חילוף חומרים היו גורמים מחלות אלמלא טופחו על-ידי תהליכי ריפוי על שמש. שמחת שתי ההיררכיות הראשונות בתהליך ריפוי זה. פעילותו הרוחית של האדם ביחס לריפוי. דלקת הנגרמת על-ידי תהליכי דם החודרים את העצבים: נפיחויות וגידולים, על-ידי תהליכים עצביים החודרים את הדם. קשר החינוך לבריאות. תהליכי ריפוי עולמיים בתפקוד המתכות. תרפיה אנושית, מיקרוקוסמוס של תרפיה עולמית.

הרצאה 11

כל המזונות מוכרחים לעבור טרנספורמציה באורגניזם האנושי. חומר מינרלי מוכרח להפוך לאתר-חום כדי לקלוט כוחות קוסמיים הנחוצים לבניית הגוף. תינוקות יכולים להתמיר רק חלב. חומרים שאינם עוברים טרנספורמציה גורמים למחלות, למשל סוכרת. גם חום חיצוני מוכרח שלא לחזור את הגוף. מה שהשורש והפרח של הצמח אומרים לאדם. השורשים נוצרו כאשר הירח היה מאוחד עם האדמה. הצמח שוחרר כאשר הירח התנתק מן האדמה. שורש באדמה ופרח השואף לשמש, מתהפכים במיקומם כאשר הצמח נעשה

לישות-אוויר באדם. בעיכול, צמחים בעלי תרמילים (למשל, שעועית) לא מגיעים אל הראש. ההיפוך של הצמח אינו יכול להתרחש כהלכה בעיכול של בעל-חיים. רוחות אלמנטריות של פחד פועלות נגד שביעות-הרצון של בעל-החיים בעיכול. הקמאלוקה של בעלי-חיים טורפים. האנתרופוסופיה אינה קיצונית (למשל בתזונה), אלא רק מצביעה על האמת. לחלב הפועל בראש עבור ילדים קטנים, יש מקביל בדבש עבור זקנים; כוורת כראש בלי גולגולת בטבע החיצוני. "ארץ שחלב ודבש זורמים בה."

הרצאה 12

הרוח-מוסרי הפך למוסכמה כיום. מקורו הממשי נמצא בהבנה ואהבה אנושיות. מדוע רואים אנו את הנגדי בחיים הממשיים? שנאה וחוסר-הבנה נובעים לא מן הרוח, אלא מן הפיסי. הקשר של העצם באדם לשנאה, ושל הדם לחוסר-הבנה וקור מוסרי. פחד בהתקדשות כאשר קולטים שהגוף בנוי משנאה וקור, אשר חיים תמיד בתת-מודע שלנו. במוות, אנו לוקחים את הקור והשנאה מן הגוף אל תוך עולם הרוח, בו הם נלקחים מאתנו על-ידי ההיררכיות השנייה והשלישית. דבר זה מאפשר לנו לפגוש את ההיררכיה הראשונה ב'שעת החצות'. כאן, צורת האדם מתפרקת, מהראש כלפי מטה ונוצרת צורה רוחית חדשה ההופכת לראשו של האדם העתידי. חשיבה עם הגפיים. איברים ריתמיים ואיברי עיכול על-ידי ההיררכיות השנייה והשלישית. השנאה נחוצה עבור מבנה העצמות. כיום, שנאה וקור לא נספגים במלואם על-ידי ישויות אנוש וחודרות את התרבות כמחלת הסרטן. התרופה למחלת סרטן זו היא חינוך וולדורף.

חלק I

הקשר בין תנאים קוסמיים, תנאים ארציים,
עולם בעלי-החיים והאדם

הרצאה 1

האדם כמיקרוקוסמוס

19 באוקטובר 1923

במחקרים שלנו נאמר, לעתים קרובות, כפי שהיה ברור בהרצאות האחרונות על מחזור השנה ושאלת מיכאל, שהאדם במבנהו כולו, בתנאי חייו, אכן בכל מה שהוא מהווה, מציג עולם קטן, מיקרוקוסמוס, לעומת המיקרוקוסמוס: שהוא למעשה כולל בתוכו את כל החוקים, כל הסודות, של העולם. ברם, אל לכם להניח שהבנה מלאה של משפט מופשט למדי זה, הוא עניין של מה בכך. עליכם לחדור אל תוך הסודות המגוונים של העולם כדי למצוא את הסודות האלה שוב באדם.

היום, נתייחס לנושא זה על-פי גישות מסוימות. תחילה, נבחן את העולם ולאחר מכן את האדם, כדי לגלות כיצד הישות האנושית מתקיימת כעולם קטן בתוך העולם הגדול. כמובן, מה שיכול להיאמר על אודות העולם הגדול לעולם לא יוכל להיות יותר מאשר מקוטע. לעולם הוא לא יוכל להציג משהו מושלם בפני עצמו; כי אז, המחקרים שלנו יצטרכו להשתרע על-פני העולם כולו!

תחילה, הבה נפנה את תשומת-לבנו אל אותו תחום המייצג את אשר נמצא בדיוק מעל לאדם – העופות החיים באוויר.

ודאי שלא יכול לחמוק מאתנו שהעופות החיים באוויר, ביוצרם את תנאי הוויית-קיומם מתוך האוויר, מעוצבים באופן שונה מבעלי-החיים על פני שטח האדמה או תחתם. כאשר אנו מתייחסים לממלכת העופות, עלינו כמובן לגלות, בהתאמה עם ההשקפות המקובלות, שבמקרה שלהם, כמו עם בעלי-חיים אחרים, עלינו לדבר על ראש, מערכת גפיים וכן הלאה. אך, זוהי דרך לא-אמנותית להתבונן בדברים. לעתים קרובות, הסבתי את תשומת-הלב לעובדה שאם ברצוננו להבין באמת את העולם, איננו יכולים להישאר בשלב של הבנה אינטלקטואלית גרידא, אלא מה שהינו אינטלקטואלי מוכרח להשתנות בהדרגה לכדי תפיסה אמנותית של העולם. אז, לא תהיו מסוגלים להתייחס לראש העוף – קטן כל כך ולא מפותח בצורתו בהשוואה לראש של בעלי-חיים אחרים – כראש במובן האמיתי. כמובן, מנקודת-מבט חיצונית ואינטלקטואלית, אפשר לומר: לעוף יש ראש, גוף וגפיים. אבל, קחו בחשבון כמה לא-מפותחות רגלי העוף בהשוואה, הבה נאמר, לאלה של גמל או פיל, וכמה קטן ראשו בהשוואה לראשו של אריה או כלב. באמת, יש בקושי משהו שאפשר לומר על ראשו של עוף; יש בקושי יותר ממה שמוצאים בכלב או פיל או חתול, בחלק הקדמי של הפה. הייתי יכול לנסח זאת כך: זהו החלק הקדמי המורכב יותר של פיו של יונק אשר תואם לראשו של העוף. ומערכת הגפיים אצל יונק הינה לגמרי לא-מפותחת במקרה של עוף. כמובן, שיטת

התבוננות לא-אמנותית מדברת על הגפיים הקדמיות של עוף ככאלה אשר עברו טרנספורמציה לכדי כנפיים. אך, כל זה מהווה התבוננות לא-אמנותית, לא-אימגינטיבית, לגמרי. אם ברצוננו להבין באמת את הטבע, לחדור באמת אל תוך הקוסמוס, עלינו להתייחס לדברים בדרך עמוקה יותר – במיוחד ביחס לכוחות המעצבים והיוצרים שלהם. ההשקפה שלעוף יש פשוט ראש, גוף וגפיים, לעולם לא תוביל אל הבנה אמיתית של הגוף האתרי של העוף. כי, אם בהשתקעות אימגינטיבית אנו מתקדמים מראיית מה שהינו פיסית בעוף לראיית מה שהינו אתרי, אזי בעוף האתרי קיים רק ראש. כאשר מסתכלים בעוף האתרי, מבינים מיד שהעוף אינו מאפשר שום השוואה לראש, גוף וגפיים של בעלי-חיים אחרים, אלא מוכרחים להתייחס אליו אך ורק כראש, ראש אשר עבר מטמורפוזת. כך, העוף-ראש הממשי מייצג רק את החיך והחלקים הקדמיים של הראש, למעשה, הפה; ומה שמתפשט לאחור, כל אותם חלקים של השלד בעוף הנראים דומים לצלעות ועמוד-שדרה, לכל אלה יש להתייחס כראש אשר עבר מטמורפוזת וטרנספורמציה – אך, אף-על-פי-כן, כראש. העוף כולו הוא באמת ראש.

דבר זה נובע מן העובדה שכדי להבין את העוף, עלינו להרחיק הרבה מאוד לאחור באבולוציה הפלנטרית של האדמה. לעוף יש היסטוריה פלנטרית ארוכה מאחוריו, היסטוריה פלנטרית ארוכה הרבה יותר מזו של הגמל, למשל. הגמל הוא בעל-חיים שהופיע מאוחר יותר מבין כל העופות. אותם עופות שנהדפו, כמו היען, כלפי מטה אל האדמה, היו האחרונים שהתגשמו. אותם עופות אשר חיים באופן חופשי באוויר – נשרים, פרסים – הם יצורים קדומים מאוד של האדמה. בתקופות אדמה קדומות יותר – תקופת-ירח, תקופת-שמש – הם עדיין החזיקו בתוכם את אשר התפתח מאוחר יותר מבפנים כלפי חוץ כמו העור, ומאוחר יותר התעצב לכדי מה שאתם רואים כיום בנוצות ובמקור קרני. מה שחיצוני בעוף, הינו ממקור מאוחר יותר והוא נוצר מעצם העובדה שהעוף פיתח את טבע-הראש שלו מוקדם באופן יחסי; ובתנאים שלתוכם נכנס בשלבים מאוחרים יותר של אבולוציית-אדמה, כל מה שהוא היה יכול להוסיף אל טבע-ראש זה הוא אשר קיים בנוצותיו. נוצות אלה ניתנו לעופות על-ידי ירח ואדמה, בעוד שיתר טבעו מגיע מתקופות מוקדמות הרבה יותר.

אך, לכל זה יש היבט עמוק הרבה יותר. הבה נתבונן בעוף בהיותו באוויר – נניח נשר במעופו המלכותי, שעליו, כאילו על-ידי מתת חסד חיצונית, קרני השמש ופעולתם העניקו את הנוצות שלו, העניקו את המקור הקרני שלו – הבה נתבונן בנשר זה בעודו עף באוויר. כוחות מסוימים פועלים עליו. השמש לא רק מחזיקה בכוחות הפיסיים של אור וחום שעליהם אנו מדברים בדרך-כלל. כאשר תיארתי בפניכם את מיסטריית הדרואידים,¹ הסבתי את תשומת לבכם לעובדה שמהשמש נובעים גם כוחות רוחיים. כוחות אלה

¹ GA-228, האדם בעבר, בהווה ובעתיד; האבולוציה של התודעה. התקדשות השמש של הדרואיד ומדע הירח שלו, 10-16 בספטמבר 1923. הוצאת בדולח.

הם המעניקים למינים שונים של עופות את צבעיהם המגוונים, את העיצוב המיוחד של נוצותיהם. כאשר אנו חודרים עם תפיסה רוחית אל תוך טבע הפעילות של השמש, אנו מבינים מדוע לנשר יש נוצות מיוחדות וכאשר אנו מעמיקים בהשתקעותנו בישות זו של הנשר, כאשר אנו מפתחים הבנה פנימית אמנותית של הטבע הכולל את הרוחי בתוכו, כאשר אנו יכולים לקלוט כיצד כוחות מעצבים פועלים מתוך האימפולסים של השמש – מחוזקים על-ידי אימפולסים אחרים, עליהם אדבר בהמשך – כאשר אנו רואים כיצד אימפולסי-שמש זורמים מטה כלפי הנשר אפילו לפני שהוא בקע מן הביצה, כיצד הם מכינים את הנוצות או ליתר דיוק כיצד הם הופכים אותן לתצורה גשמית, אז אנו יכולים לשאול את עצמנו: מהי משמעותם של כל הדברים האלה עבור האדם? משמעותם עבור האדם היא שזה מה שעושה את מוחו נושא מחשבות. ויש לכם את התובנה הנכונה על המקרוקוסמוס, על הטבע הגדול, כאשר אתם מתייחסים כך לנשר באמרכם: לנשר יש נוצות, נוצות צבעוניות; בהן חי אותו כוח אשר חי בכם ועושה את מוחכם נושא מחשבות. מה יוצר את הפיתולים במוחכם? מה הופך את מוחכם להיות מסוגל לקלוט את אותו כוח-מלח פנימי שהינו הבסיס לחשיבה? מה באמת מאפשר למוחכם לעשות אתכם הוגים? זהו אותו כוח אשר נותן לנשר שבשמים את נוצותיו. כך, אנו חשים את עצמנו קשורים לנשר דרך העובדה שאנו חושבים: אנו חשים בתוכנו את התחליף האנושי לנוצות של הנשר. מחשבותינו זורמות מתוך המוח באותה דרך שבה הנוצות יוצאות החוצה מתוך הנשר.²

כאשר אנו עולים מן הרמה הפיסית אל הרמה האסטרלית, עלינו לטעון את הטענה הפרדוכסלית הבאה: הכוחות היוצרים את הנוצות במישור הפיסי הם אותם כוחות היוצרים את המחשבות במישור האסטרלי. לנשר הם נותנים את עיצוב הנוצות; כלומר ההיבט הפיסי של עיצוב המחשבות. לאדם הם נותנים מחשבות; כלומר ההיבט האסטרלי של עיצוב הנוצות. לפעמים, דברים כאלה מצוינים בדרך מופלאה בגאונות של שפה עממית. אם חותכים את קצהו העליון של נוצה ומוציאים את הקיים בה, אנשי הכפר יכנו זאת, **נפש**. כמובן, בני-אדם רבים יראו בשם זה, **נפש**, רק תיאור חיצוני. אין זה תיאור חיצוני. עבור אלה שיש להם תובנה, נוצה כוללת בתוכה משהו עצום: היא כוללת את הסוד של עיצוב מחשבות.

ועתה, הבה נסיט את מבטנו ממה שחי באוויר וכדי שתהיה לנו דוגמה מייצגת, נתייחס ליונק, למשל אריה. נוכל באמת להבין את האריה אם נפתח רגש לשמחה, לסיפוק הפנימי שיש לאריה בסביבתו. אכן, אין שום בעל-חיים, אלא אם כן הוא קשור לאריה, שיש לו נשימה מופלאה, מסתורית שכזו. בכל היצורים של עולם בעלי-החיים, קצב הנשימה מוכרח להיות בהרמוניה עם קצב זרימת הדם; אבל, בעוד שקצב זרימת הדם נעשה כבד בגלל תהליכי העיכול בהם הוא תלוי, קצב הנשימה יורד משום שהוא שואף להתעלות אל הקלילות של עיצוב המוח. במקרה של העוף, מה שחי בנשימה שלו חי למעשה בו-זמנית בראשו. העוף כולו

² הומר משווה את מהירות האוויר מ-Scheria לכנף של עוף או מחשבה. VII Odyssey 36.

הוא ראש והוא מציג את ראשו כלפי חוץ, כביכול, בפני העולם. מחשבותיו הן התצורות של נוצותיו. כי, עבור מי שיש לו רגש ליפי הטבע, אפשר בקושי למצוא משהו מרגש יותר מאשר לחוש את הקשר הפנימי בין חשיבת האדם – בהיותה ממשית באמת, שופעת באופן פנימי עם החיים – ונוצותיו של עוף. מי שמתרגל באופן פנימי דברים מסוג זה, יודע במדויק מתי הוא חושב כמו טווס, מתי הוא חושב כמו נשר או מתי הוא חושב כמו ציפור (דרור). מלבד העובדה שהאחד אסטרלי והשני פיס, דברים אלה תואמים בדרך מופלאה. ואפשר לומר שחיי העוף בנשימה עודפים במידה כזו שהתהליכים האחרים – זרימת דם וכן הלאה – הם כמעט זניחים. כבדות העיכול כולה, אפילו כבדות זרימת הדם, מבוטלות בתחושת העוף את עצמו; הן אינן שם.

באריה, קיים סוג של איזון בין הנשימה וזרימת הדם. כמובן, במקרה של האריה, זרימת הדם חלשה יותר, אך לא במידה רבה, הבה נאמר, כמו במקרה של גמל או שור. שם, העיכול מכביד על זרימת הדם במידה ניכרת. באריה, שמערכת העיכול שלו קצרה באופן יחסי והיא מעוצבת כך שתהליך העיכול מתבצע מהר ככל האפשר, העיכול לא מכביד על זרימת הדם. מצד שני, זהו גם המקרה שבראשו של האריה התפתחותו של טבע-הראש היא כזו שהנשימה נמצאת באיזון עם קצב זרימת הדם. לאריה, יותר מכל בעל-חיים אחר, יש קצב נשימה וקצב דופק הלב המוחזקים באופן פנימי באיזון, הנמצאים בהרמוניה באופן פנימי. זוהי הסיבה לכך שלאריה – כאשר אנו חושבים על מה שאפשר לכנות חייו הסובייקטיביים – יש דרך מיוחדת לטרוף את מזונו בזוללות בלתי-מרוסנת, כאשר הוא בעצם בולע אותו. כי, הוא שבע-רצון באמת רק כאשר הוא בולע אותו. הוא רעב מאוד למזון, כי הדבר טמון בטבעו שרעב גורם לו הרבה יותר כאב מאשר לבעלי-חיים אחרים. הוא תאב למזון, אבל הוא אינו אנין-טעם בררני! אין לו הנאה מטעם, כי הוא בעל-חיים המוצא את סיפוקו הפנימי באיזון שבין הנשימה וזרימת הדם. רק לאחר שמזון האריה עבר אל תוך הדם, המווסת את קצב דופק הלב ולאחר שקצב דופק הלב נכנס לפעולה החדית עם הנשימה – כי זהו מקור של הנאה עבור האריה כאשר הוא משתקע בזרם הנשימה עם סיפוק פנימי עמוק – רק כאשר הוא חש בתוכו את תוצאת ההזנה שלו, איזון פנימי זה בין הנשימה וזרימת הדם, שהאריה חי ביסוד שלו עצמו. הוא חי באופן מלא כאריה כאשר הוא חווה את הסיפוק הפנימי העמוק של זרימת הדם כלפי מעלה, של נשימתו כלפי מטה. ובפעולה החדית זו של הזרמים הללו שהאריה חי באמת.

דמיינו לעצמכם את האריה, כיצד הוא רץ, כיצד הוא קופץ, כיצד הוא מחזיק את ראשו, אפילו כיצד הוא מסתכל סביבו וטראו שכל זה מוביל חזרה לפעולה החדית ריתמית מתמשכת בין יציאה מאיזון וחזרה לאיזון. אולי, אין דבר כלשהו היכול לרגש אדם בדרך כה מסתורית כמו המבט הראוי לציון של האריה, ממנו משתקף כל כך הרבה, משהו של שליטה פנימית, שליטה בכוחות המנוגדים. זה מה שמשתקף ממבטו של האריה: השליטה המוחלטת והמלאה בקצב דופק הלב דרך קצב הנשימה.

ושוב, הבה ניתן לבני-אדם בעלי חוש להבנה אמנותית של תצורות להסתכל בתצורת פיו של האריה, בגלותו כיצד דופק הלב פועם כלפי מעלה, כלפי הפה, אך מוחזק על-ידי הנשימה. אילו יכולתם באמת לדמיין לעצמכם את הקשר ההדדי הזה של דופק הלב והנשימה, הרי שהייתם יכולים להגיע לתצורת פיו של האריה.

האריה כולו הוא איבר-חזה. הוא בעל-החיים שבו המערכת הריתמית מובאת לביטוי מושלם הן בצורתה החיצונית והן בדרך החיים. האריה בנוי כך שפעולה הדדית זו של דופק הלב והנשימה מובא לידי ביטוי גם בקשר ההדדי בין הלב והריאות.

לכן, עלינו לומר: כאשר אנו מחפשים בישות האנושית אחר מה שדומה הכי קרוב לעוף, אם כי במטמורפוזת, זהו הראש האנושי; כאשר אנו מחפשים בישות האנושית אחר מה שדומה הכי קרוב לאריה, זהו תחום החזה האנושי, בו הקצבים משתווים זה לזה, קצב זרימת הדם וקצב הנשימה.

ועתה, הבה נסיט את תשומת-לבנו מכל המשתייך באוויר למעלה לממלכת העופות; מכל מה שחי בזרימת האוויר בסמיכות לאדמה, כמו עם האריה; והבה נתייחס לשור או לפרה. בהקשרים אחרים, אמרתי לעתים קרובות כמה מקסים להתבונן בעדר פרות, שבעות ומסופקות, שוכבות באחו; להתבונן בתהליך זה של עיכול אשר מבוטא כאן שוב בתנוחת הגוף, במה שהעיניים מבטאות, בכל תנועה. נסו להתבונן בפרה השוכבת באחו כאשר מכאן או משם איזשהו רעש מפריע לה. מופלא באמת לראות כיצד הפרה מגביהה את ראשה, כיצד בהרמה זו טמון הרגש שהיא כולה כבדות, שאין זה קל לפרה להגביה את ראשה כאילו משהו מיוחד מאוד קיים בו. כאשר אנו רואים פרה באחו עם הפרעה זו, יכולים אנו לומר לעצמנו את הדברים הבאים: פרה זו נדהמת מכך שעליה להגביה את ראשה בשביל משהו שאינו לרעות. מדוע עליי להגביה את ראשי עתה? אינני רועה ולכן אין שום טעם בהגבהת ראשי אלא אם כן עליי לרעות. הסתכלו בדרך שבה היא עושה זאת! את כל זה יש לראות בדרך שבה הפרה מגביהה את ראשה. אבל, אין זה רק בתנועת ההגבהה של הראש. (אינכם יכולים לדמות לעצמכם שהאריה מגביה את ראשו כפי שהפרה עושה זאת.) הדבר טמון גם בתצורת הראש. ואם נבחן את התצורה כולה של בעל-חיים זה, נראה למעשה שזוהי מערכת עיכול מורחבת! מעמסת העיכול מפריעה לזרימת הדם במידה כזאת שהיא עולה על כל דבר הקשור לראש ולנשימה. בעל-החיים כולו הוא מערכת עיכול. זהו דבר מופלא, כאשר מסתכלים בו באופן רוחני, להפנות את המבט כלפי מעלה אל העוף ואז להסתכל כלפי מטה אל הפרה.

כמובן, לא משנה לאיזה גובה מרוממים את הפרה, מבחינה פיסית היא לעולם לא תהיה עוף. אבל, אילו היינו יכולים לדלג על מה שהינו פיסית בפרה – תחילה להביאה אל לחות האוויר בתחום הסמוך לאדמה ולהפוך את התצורה האתרית שלה לכזו התואמת ללחות; ולאחר מכן, לרומם אותה גבוה יותר ולהביאה עד למישור האסטרלי, אז בגבהים הפרה הייתה יכולה להיות עוף. מבחינה אסטרלית היא הייתה עוף.

ואתם רואים, בדיוק כאן שמהו מופלא מתקרב אלינו, אם יש ברשותנו תובנה, הכופה עלינו לומר: מה שיש לעוף למעלה בגבהים מבחינה אסטרטגית מתוך גופו האסטרלי, מה שפועל שם, כפי שאמרתי, על עיצוב נוצותיו, את זה הפרה גילמה בבשרה, בשריריה, בעצמותיה. מה שהינו אסטרלי בעוף נעשה פיסית בפרה. ההופעה כמובן שונה באסטרליות, אך כך הדבר.

מצד שני, אם אהפוך את התהליך ואאפשר למה ששייך לאסטרליות של העוף לשקוע מטה, ובזה ליצור טרנספורמציה לתוך האתרי והפיסי, הרי שהנשר היה הופך לפרה, כי מה שהינו אסטרלי בנשר משתלב בבשר, בטבע הגופני של הפרה בעודה שוכבת על האדמה ועסוקה בעיכול; כי, לפתח אסטרליות מופלאה, שייך לתהליך עיכול זה בפרה. הפרה נעשית יפה יותר בתהליך העיכול. בראייה אסטרלית, משהו יפה במידה עצומה טמון בעיכול זה. וכאשר זה נאמר במושגים חסרי-תרבות, אכן על-ידי אידיאליזם חסר-תרבות, שתהליך העיכול הוא הנמוך ביותר, יש לראות בזה שקר, כאשר, מנקודת-תצפית גבוהה יותר, מתבוננים עם ראייה רוחית בתהליך עיכול זה בפרה. מפני שזה יפה, זה מפואר, זוהי רוחיות עצומה.

האריה אינו מגיע לרוחיות זו, ועוד הרבה פחות העוף. בעוף, תהליך העיכול הוא משהו כמעט לגמרי פיסית. כמובן, מוצאים את הגוף האתרי במערכת העיכול של העוף, אבל בתהליכי העיכול שלו מוצאים מעט מאוד אסטרליות, אכן כמעט שום דבר. מצד שני, בתהליכי העיכול של הפרה קיים משהו שבראייה אסטרלית נראה עצום למדי, עולם שלם.

ועתה, אם נרצה להסתכל במה שדומה באדם, שוב בחיפוש אחר ההתאמה עם מה שמפותח בפרה בדרך חד-צדדית, ההתגשמות הפיסית של אסטרליות מסוימת, אנו מוצאים זאת באדם – מותאם באופן הרמוני לחלקים האחרים של האורגניזם שלו, ארוג, כביכול, באיברי העיכול שלו והמשכם – במערכת הגפיים. לאמיתו של דבר, מה שאני מחזיק גבוה באוויר העילי בנשר; מה שאני רואה בתחום שבו בעל-החיים שמח באוויר שמסביבו, כמו במקרה של האריה; ומה שאני רואה כאשר בעל-החיים כבול לכוחות-האדמה תת-הארציים, אשר מקרינים את פעילותם אל תוך איברי העיכול (כפי שקורה כאשר אני מסיט את מבטי מן הגבהים אל המעמקים ומביא את הבנתי להתמודד עם טבע הפרה והווייתה), אלה כל שלוש הצורות שאני מוצא מאוחדות בהרמוניה באדם, באיזון הדדי. אני מוצא את המטמורפוזה של העוף בראש האנושי, את המטמורפוזה של האריה בחזה האנושי, את המטמורפוזה של הפרה במערכות העיכול והגפיים – אף על פי שעברו מטמורפוזה טבעית, הם עברו שינוי אדיר.

כיום, כאשר אנו בוחנים את הדברים האלה ומבינים שהאדם נולד למעשה מתוך כוליות הטבע, שהוא נושא את הטבע כולו בתוכו כפי שהראיתי, שהוא נושא בתוכו את ממלכת העופות, ממלכת האריות ואת ההוויה היסודית של הפרה, אז אנו מקבלים את החלקים הנפרדים של מה שמבוטא במשפט המופשט: האדם הינו 'עולם קטן'. אכן, הוא עולם קטן, והעולם הגדול קיים בתוכו; וכל היצורים החיים למעלה באוויר

ובעלי-החיים שהיסוד המיוחד שלהם נמצא מתחת לפני האדמה, כביכול, בכוחות הכבידה – כל אלה פועלים יחד באדם ככוליות הרמונית. כך שהאדם מהווה, לאמיתו של דבר, סינתזה של נשר, אריה ושור או פרה.

כאשר מגלים זאת שוב באמצעות המחקרים של מדע רוחי מודרני יותר, אז רוחשים את אותו כבוד גדול עליו דיברתי לעתים קרובות כלפי התבונה הקדומה, האינסטינקטיבית, של ראייה רוחית ביחס לקוסמוס. אז, לדוגמה, אדם ירחש כבוד גדול לאימגינציה הכבירה שהאדם מורכב מנשר, אריה ופרה או שור, שבהיותם נמצאים בהרמוניה ביחסים אמיתיים, יוצרים יחד את הישות האנושית ככוליותה.

אך, לפני שאמשיך לדון – יתכן שאעשה זאת מחר – באימפולסים הנפרדים הטמונים בכוחות האורגים סביב הנשר, סביב האריה, סביב הפרה, ברצוני לדבר על התאמה נוספת בין ישותו הפנימית של האדם ומה שהווה בחוץ בקוסמוס.

ממה שאנו כבר יודעים, ביכולתנו לקחת צעד נוסף. הראש האנושי מחפש אחר מה שתואם לטבעו שלו; הוא מוכרח להפנות את מבטו כלפי מעלה אל ממלכת העופות. אם אדם רוצה להבין את החזה האנושי – קצב דופק הלב, הנשימה – כאחד מסודות הטבע, מן ההכרח להפנות את המבט אל משהו מטבע האריה. והאדם מוכרח לנסות להבין את מערכת העיכול שלו מתוך מבנה השור או הפרה. אך, בראשו של האדם קיים נושא מחשבותיו, בחזה שלו – נושא רגשותיו, במערכת העיכול שלו – נושא הרצון שלו. כך שגם בטבעו הנפשי, האדם מהווה תמונה של המחשבות האורגות בעולם עם העופות ובאות לידי ביטוי בנוצותיהם, ושל עולם הרגשות המקיף את האדמה, אותו יש למצוא באריה בחיים המאוזנים של קצב דופק הלב וקצב הנשימה ואשר אכן מייצג, אם כי במידה מתונה יותר באדם, את התכונה הפנימית של אומץ – בשפה היוונית השתמשו בביטוי 'תכונת הנפש הכבירה' עבור התכונות של לב וחזה, התכונה הפנימית של אומץ באדם. ואם האדם ירצה למצוא את אימפולסי הרצון שלו, שבנתנו להם צורה חיצונית הם קשורים בעיקר למערכת חילוף החומרים, הרי שעליו יהיה להפנות את מבטו אל הצורה הגופנית בפרה.

מה שנשמע היום מגוחך או פרדוכסלי, מה שנראה כמעט חסר-הגיון לעידן אשר לא שמר על שום הבנה על הקשרים של העולם, כולל, אף-על-פי-כן, אמת המצביעה על מנהגים קדומים. זוהי תופעה מדהימה שמהטמא גנדי – אשר הוצג לעולם יותר באופן שגוי מאשר באופן אמיתי, על-ידי רומן רולנד בספר לא נעים – שמהטמא גנדי שלבטח מפנה את פעילותו כלפי חוץ, אך באותו זמן ניצב בקרב העם ההודי, איכשהו כמו רציונליסט מן המאה השמונה-עשרה נגד הדת ההינדית הקדומה – מדהים לראות שבהינדואיזם הרציונלי שלו, גנדי שומר על יראת-כבוד כלפי הפרה. בלתי-אפשרי לשים זאת בצד, אומר מהטמא גנדי שכידוע לכם, נידון על-ידי הבריטים לשש שנות מאסר בגין פעילותו הפוליטית בהודו. הוא בכל זאת שמר על יראת-כבוד כלפי הפרה.

דברים כאלה, אשר שמרו בעקשנות על מקומם בתרבויות רוחיות, יכולים להיות מובנים רק כאשר מודעים לקשרים הפנימיים, כאשר יודעים באמת אלו סודות עצומים טמונים בבעל-החיים מעלה-הגרה,

הפרה; וכיצד יכול אדם לרחוש כבוד לאסטרליות נשגבת, אשר נעשתה, כביכול, ארצית ורק על-ידי זה צנועה יותר. דברים כאלה מאפשרים לנו להבין יראת-כבוד דתית המופנית אל הפרה בהינדואיזם, דבר שקבוצה שלמה של מושגים רציונליים ואינטלקטואליים אשר הופנו אל נושא זה, לעולם לא יצליחו להגשים.

וכך, אנו רואים כיצד אפשר למצוא רצון, רגש וחשיבה בחוץ בקוסמוס, ובהתאמה במיקרוקוסמוס, באדם.

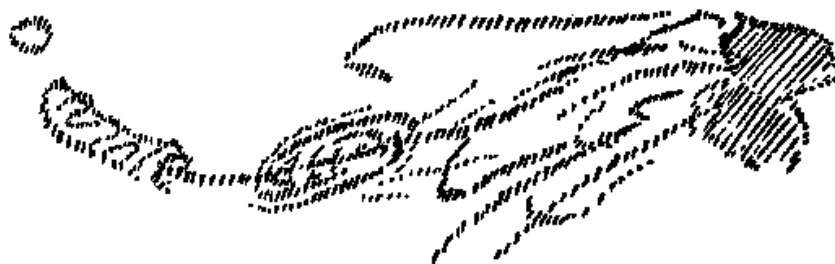
ברם, ישנם סוגים רבים של כוחות אחרים בישות האנושית וסוגים רבים של כוחות אחרים גם בטבע, בחוץ. עתה, עליי לבקש מכם להתייחס לרגע לשינויים שעבר הייצור, שמאוחר יותר הפך לפרפר.

אתם יודעים שהפרפר מטיל את הביצה שלו. מתוך הביצה יוצא הזחל. הביצה כוללת את כל אשר מהווה את המהות הנבטית של הפרפר העומד לבוא. הזחל יוצא מתוך הביצה אל האוויר המוקרן-אור. זוהי הסביבה שלתוכה נכנס הזחל. לכן, עליכם לדמיין לעצמכם כיצד הזחל חי באמת באוויר מואר-שמש זה.

כאן, עליכם לקחת בחשבון את המתרחש כאשר אתם שוכבים במיטתכם בלילה, מדליקים מנורת לילה ועש מתעופף לכיוונה ומוצא בתוך האור את מותו. אור זה פועל על העש בדרך כזו שהוא מתמסר לחיפוש אחר המוות. כאן יש לנו דוגמה של פעולת האור על החי.

עתה, הזחל – היום, אני רק מציין את הדברים האלה בקצרה; מחר ומחרתיים נתייחס אליהם בצורה מדויקת יותר – הזחל אינו יכול להתרומם אל מקור האור, אל השמש, כדי להשליך עצמו לתוכו, אבל הוא היה רוצה לעשות זאת. תשוקתו לעשות זאת חזקה באותה מידה כמו תשוקתו של העש אשר משליך את עצמו אל תוך להט מנורת הלילה שלכם ושם הוא מוצא את מותו. העש משליך את עצמו אל תוך הלהבה ומוצא את מותו באש הפיסית. הזחל מחפש אחר הלהבה באותה מידה של להיטות שבה הלהבה של השמש באה לקראתו. אך, הוא אינו יכול להשליך את עצמו אל תוך השמש; המעבר לחום, לאור, נשאר עבור הזחל משהו רוחי. הפעילות כולה של השמש הפועלת על הזחל היא כמו פעילות רוחית. זחל זה עוקב אחר כל קרן שמש; בשעות היום, הוא מלווה את קרני השמש. כפי שהעש משליך את עצמו בבת-אחת אל תוך הלהבה, בהקדישו לאור את מהות-העש שלו כולה, כך הזחל אורג באיטיות את מהות-הזחל שלו אל תוך האור, נח בלילה, אורג ביום, וטווה ואורג מסביבו את הפקעת כולה. ובתוך הפקעת יש לנו, בחוטי הפקעת, את מה שהזחל אורג מתוך מהותו שלו בעודו טווה בשטף אור השמש. ועתה, הזחל, אשר נעשה גולם, אורג מסביבו, מתוך מהותו שלו, את קרני השמש, אותם שילב בתוכו. העש נאכל במהירות בתוך האש הפיסית. הזחל, בהקריבו עצמו, משליך את עצמו אל תוך אור השמש, ומרגע לרגע אורג מסביבו את החוטים של קרני השמש, אחריהם הוא עוקב. אם תסתכלו בפקעת של תולעת-המשי, הרי שתראו אור שמש ארוג, אלא שאור השמש התגשם דרך המהות של הזחל טווה-המשי עצמו. החלל שהוא תופס, סגור כלפי פנים. אור השמש החיצוני, במובן מסוים, הוכרע. אותו חלק של אור השמש אליו התייחסתי בתארי את מיסטריות

הדרואידים,³ כנכנס אל תוך הדולמנים, נמצא עתה בתוך הפקעת. השמש, שקודם הפעילה את כוחה הפיסי, בגרמה לזחל לטוות את הפקעת שלו, מפעילה עתה את כוחה עם מה שנמצא בפנים ובכך בוראת את הפרפר, אשר מופיע עתה. ואז, המחזור כולו מתחיל מחדש. כאן, הפרדתם בפניכם באופן סדרתי מה שנמצא דחוס, כביכול, בביצה של עוף.

השוו תהליך זה כולו למה שקורה כאשר עוף מטיל את ביציו. בתוך העוף עצמו, עדיין דרך תהליך של מטמורפוזה, קליפת הביצה הגירית נוצרת סביב הביצה. הכוחות של אור השמש משתמשים במהות הגיר כדי לדחוס יחד את הסדרה כולה של מה שכאן בפרפר מופרד לביצה, זחל, פקעת. כל התהליכים האלה נדחסים במקום שבו, בביצת עוף, הקליפה הקשה מתעצבת סביבם. דרך דחיסה זו יחד של תהליכים שאחרת היו נפרדים לכדי שלבים שונים, ההתפתחות העוברית כולה בעוף, שונה. כל מה שעד לנקודה זו של השלב השלישי מושלם בתוך העוף, מופרד בפרפר לכדי עיצוב-ביצה, עיצוב-זחל, עיצוב-גולם, עיצוב-פקעת. כאן, הכול יכול להיראות באופן חיצוני, עד שהפרפר יוצא.

וכאשר עוקבים אחר התהליך כולו באופן אסטרלי, מה רואים אז? ובכן, העוף בעיצוב שלו כולו מייצג את הראש האנושי, האיבר של עיצוב-המחשבה. מה מייצג הפרפר, הפרפר שבעיצובו העוברי מורכב באופן יוצא דופן? אנו מגלים שהפרפר מייצג המשכיות של תפקוד הראש, הוא מייצג את כוחות הראש מפוזרים, כביכול, על-פני הגוף האנושי כולו. כאן, בישות האנושית כולה קורה משהו, התואם לתהליך בטבע, אך שונה מתהליך עיצוב העוף.

כאשר אנו לוקחים בחשבון את הטבע האתרי והאסטרלי שלו, בראש האנושי יש לנו משהו דומה מאוד לעיצוב-הביצה, אשר עבר שינוי. אילו היה לנו רק את תפקוד הראש, לא היינו יוצרים דבר מלבד מחשבות רגעיות. מחשבותינו לא היו שוקעות עמוק יותר בתוכנו, מערבות את הישות האנושית כולה ומופיעות שוב כזיכרונות. כאשר אני מסתכל במחשבות הרגעיות שאני יוצר על העולם החיצוני ואז מסתכל כלפי מעלה בנשר, אני אומר: בנוצות הנשר אני רואה מחוץ לעצמי מחשבות שהתגשמו; אלה נשארות בתוכי כמחשבות, אבל כמחשבות רגעיות בלבד. אך, כאשר אני מסתכל במה שאני נושא בתוכי כזיכרונות, אני מוצא תהליך מורכב יותר. עמוק בגוף הפיסי, אם כי כמובן בדרך רוחית, מתרחש סוג של עיצוב-ביצה.

³ בהרצאה לפועלים ב- 11 בספטמבר 1923. ראה גם האבולוציה של התודעה מאת רודולף שטיינר, הרצאות 8 ו-9.

באתרי, זה ודאי מייצג משהו שונה למדי, משהו שבהיבט הפיסי החיצוני שלו דומה לעיצוב-זחל. ברם, בגוף האסטרלי, בהיבט הפנימי שלו, דומה הדבר לעיצוב-גולם, עיצוב-פקעת. וכאשר יש לי רושם המעורר בתוכי מחשבה, מה שמשחרר, פולט, כביכול, את אותה מחשבה ודוחס אותה כלפי מטה, דומה למצב שבו הפרפר מטיל ביצה. ההתפתחות דומה אז למה שמשחרר בזחל; החיים בגוף האתרי מתמסרים לאור הרוחי, אורגים סביב המחשבות, כביכול, רשת של גולם אסטרלי פנימית, שממנה הזיכרונות חומקים. כפי שאנו רואים את נוצות העוף מתגלות במחשבות רגעיות, כך עלינו לראות את כנפי הפרפר, מנצנצים עם צבעים, מתגלים במחשבות-הזיכרון שלנו בדרך רוחית.

כך, אנו מסתכלים סביב וחשים באיזו מידה עצומה הטבע קשור אלינו. אנו חושבים ורואים את עולם המחשבות בעופות העפים באוויר. אנו זוכרים, יש לנו זיכרונות, ואנו רואים את עולם תמונות-הזיכרון, חיות בתוכנו, בנפנוף הכנפיים של הפרפרים המנצנצים באור השמש. כן, האדם הוא מיקרוקוסמוס והוא כולל בתוכו את סודות העולם הגדול שבחוץ. וזוהי עובדה שאנו קולטים באופן פנימי – את מחשבותינו, רגשותינו, אימפולסי-הרצון שלנו, תמונות-הזיכרון שלנו, שכאשר מסתכלים בהם מן הצד השני, מבחוץ, במובן מקרוקוסמי, אפשר לזהותם שוב בממלכת הטבע.

כך מסתכלים במציאות. מציאות מסוג זה אינה מאפשרת לעצמה להיתפס אך ורק על-ידי מחשבות, כי למחשבות גרידא אין עניין במציאות; הן דבקות רק בלוגיקה. אך, לוגיקה זו יכולה להוכיח את הדברים הסותרים ביותר בתחומה של המציאות. כדי להבהיר זאת, אסיים ברשותכם עם דוגמה אשר תשמש לבניית גשר לקראת מה שנתייחס אליו מחר.

לשבת מסוים של אפריקאים, Felatas, יש סיפור-אגדה מאוד יפה, ממנו אפשר ללמוד רבות: פעם, אריה, זאב וצבוע יצאו למסע. הם פגשו אנטילופה. האנטילופה נקרעה לגזרים על-ידי אחד מבעלי-החיים. שלושת הנוסעים היו חברים טובים ועתה עלתה השאלה כיצד לחלק ביניהם את חלקי האנטילופה הקרועה לגזרים. ראשון, האריה דיבר אל הצבוע, באמרו "אתה תחלק". לצבוע הייתה לוגיקה משלו. הוא בעל-חיים העוסק לא בחיים, אלא במתים. הלוגיקה שלו מוגדרת כמובן על-ידי מידת האומץ שלו, או דווקא הפחדנות שלו. על-פי מידת האומץ שלו, הוא ניגש אל המציאות בדרכים שונות. הצבוע אמר: "נחלק את האנטילופה לשלושה חלקים שווים – אחד לאריה, אחד לזאב ואחד לי." ואז, האריה התנפל על הצבוע והרגו. עתה, הצבוע היה מחוץ לעניין ושוב נשאלה השאלה כיצד לחלק את האנטילופה. האריה אמר לזאב: "ראה, זאב יקר שלי, עתה עלינו להתחלק בצורה שונה. אתה תחלק. כיצד היית מחלק אותה?" אז, הזאב אמר: "כן, עלינו לחלקה בצורה שונה; בלתי אפשרי לחלקה במידה שווה כמו קודם. היות שפטרות אותנו מהצבוע, אתה כאריה עליך לקבל את השליש הראשון; השליש השני היה אמור להיות שלך בכל מקרה, ואת השליש האחרון עליך לקבל משום שאתה בעל-החיים החכם והאמיץ ביותר מכל בעלי-החיים." כך חילק הזאב את האנטילופה. אז, אמר

האריה: "מי לימד אותך לחלק בדרך זו?" על כך השיב הזאב: "הצבוע לימד אותי." כך, האריה לא טרף את הזאב, אלא לקח לעצמו את שלושת החלקים על-פי הלוגיקה של הזאב.

כן, המתמטיקה, היסוד האינטלקטואלי, היה זהה אצל הצבוע והזאב. הם חילקו את האנטילופה לשלושה חלקים. אבל, הם יישמו את האינטלקט הזה, את החישוב הזה, במציאות בצורה שונה. על-ידי כך, גם גורלם השתנה. הצבוע נטרף מפני שליישום שלו של עיקרון החלוקה במציאות, היו תוצאות שונות מזה של הזאב שלא נטרף. כי הזאב ייחס את לוגיקת-הצבוע שלו – הוא אף אמר בעצמו שהוא למד מהצבוע – למציאות שונה למדי. הוא ייחס אותה למציאות בדרך כזו שהאריה לא חש עוד צורך לטרף גם אותו.

אתם רואים, לוגיקת-צבוע במקרה הראשון, לוגיקת-צבוע גם בזאב; אבל, ביישומו במציאות, היסוד האינטלקטואלי-לוגי הסתיים במשהו שונה למדי.

כך הדבר עם כל המופשטויות. ביכולתכם לעשות הכול בעולם עם מופשטויות פשוט על-פי הדרך שבה אתם מייחסים אותן למציאות, בדרך זו או אחרת. לכן, עלינו להיות מסוגלים לחזור עם תבונה אל תוך מציאות כמו ההתאמה בין האדם, כמיקרוקוסמוס, והמקרוקוסמוס. עלינו להיות מסוגלים לחקור את הישות האנושית לא באמצעות לוגיקה בלבד, אלא במובן שלא ניתן להשיגו אלא אם האינטלקטואליזם יוכל אל תוך היסוד האמנותי של העולם. אך, אם תצליחו להביא את המטמורפוזה של האינטלקטואליזם אל תוך הבנה אמנותית, ותהיו מסוגלים לפתח את האמנותי לכדי עיקרון של ידיעה, אז תגלו את מה שקיים בתוך האדם בדרך אנושית, לא בדרך טבעית, בחוץ במקרוקוסמוס, בעולם הגדול. אז, תגלו את הקשר של הישות האנושית עם העולם הגדול במובן אמיתי וממשי.

הרצאה 2

השמש ביחס לכוכבי-הלכת החיצוניים

20 באוקטובר 1923

לאחר שהתייחסנו בהרצאה אתמול לטבע בעלי-החיים של הגבהים, המיוצגים על-ידי הנשר, בעלי-החיים של תחום האמצע, המיוצגים על-ידי האריה ובעלי-החיים של מעמקי-האדמה, המיוצגים על-ידי השור או הפרה, היום אנו יכולים להפנות את תשומת-לבנו אל הקשר של האדם ליקום מאותו היבט מיוחד המגלה את הקשר המבני הפנימי של הישות האנושית לנציגים אלה של עולם בעלי-החיים.

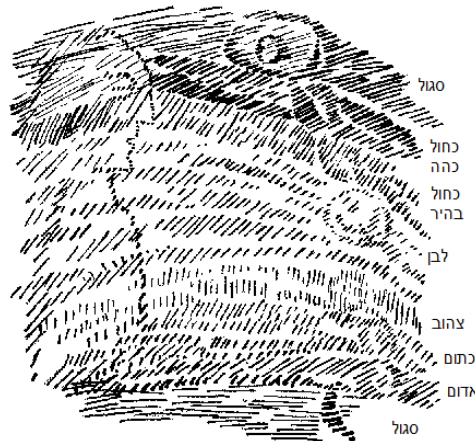
תחילה, הבה נפנה את מבטנו אל התחומים העליונים, אודותם אמרנו אתמול שכאשר בעל-החיים מפיק את כוחותיו המיוחדים מהם, הם למעשה גורמים לבעל-החיים כולו להיות מבנה-ראש. שם אנו רואים כיצד העוף חב את עצם מהותו לאטמוספירה המוקרנת מן השמש. אטמוספירה זו – רוצה לומר, כל אשר יכול להיספג על-ידי העוף מעצם העובדה שהוא חב לה את החלק החשוב ביותר של הווייתו – הוא כורח עבור העוף. אתמול אמרתי לכם שבזה תלוי העיצוב המעשי של הנוצות. הווייתו הממשית של העוף נמצאת בפנים. מה שנוצר בעוף על-ידי העולם החיצוני מגולם בנוצותיו. אך, כאשר ההשפעה של אוויר מוקרן-שמש זה אינה מוטבעת על הישות מבחוץ, כמו במקרה של הנשר, אלא מופעלת מבפנים, כמו במקרה של מערכת העצבים האנושית, אז מופיעות מחשבות – מחשבות רגעיות, כפי שאמרתי, מחשבות של ההווה המיידית.

כך, כאשר אנו מפנים את מבטנו כלפי מעלה אל הגבהים ומתמלאים בכל מה שנובע מהתבוננות שכזו, הרי שתשומת-לבנו נמשכת אל האטמוספירה השלווה ולאור השמש הזורם. ברם, אל לנו לחשוב על השמש במבודד. השמש שומרת על כוחה מעצם העובדה שהיא יוצרת קשר עם התחומים השונים של היקום. הידיעה האנושית ביטאה קשר זה על-ידי חיבור הפעילויות של השמש למה שמכונה מעגל בעלי-החיים או גלגל-המזלות, כך שכאשר אור השמש נופל על האדמה ממזל אריה, ממזל מאזניים או ממזל עקרב, משמעות הדבר מסמלת משהו שונה עבור האדמה בהתאם לכך אם היא מחוזקת או מוחלשת על-ידי כוכבי-הלכת האחרים של המערכת הפלנטרית שלנו. וכאן, מופיעים קשרים שונים ביחס לכוכבי-הלכת השונים; הקשרים ביחס למה שמכונה כוכבי-לכת חיצוניים – מרס, יופיטר, סטורן – שונים מאלה ביחס למה שמכונה כוכבי-לכת פנימיים – מרקורי, ונוס, ירח.

עתה, אם נתייחס למבנה של הנשר, קודם כול חשוב ביותר להבחין עד כמה כוחות-שמש עוברים שינוי, מחוזקים או מוחלשים, על-ידי האינטראקציה שלהם עם סטורן, יופיטר, מרס. אין זה לשווא

שסיפורי-אגדה מדברים על הנשר כעוף של יופיטר. באופן כללי, יופיטר ניצב כנציג כוכבי-הלכת החיצוניים. ואילו היינו משרטטים תרשים המדגים את אשר התכוונו אליו כאן, היינו משרטטים את הספירה שיש לסטורן במרחבי העולם, בקוסמוס, כמו גם זו של יופיטר ומרס.

הבה נשרטט זאת כך שנוכל לראותו בתרשים: ספירת סטורן, ספירת יופיטר, ספירת מרס; אז, אנו מגלים את המעבר לספירת שמש, הנותן לנו בחלק החיצוני ביותר של המערכת הפלנטרית שלנו את הפעילות המשותפת עם שמש, מרס, יופיטר, סטורן.

וכאשר אנו רואים את הנשר חג באוויר, אנו למעשה מבטאים מציאות באמרנו: כוחות אלה אשר זורמים מן השמש מבעד לאוויר בדרך כזו שהם מורכבים מהפעילות המשותפת של שמש עם מרס, יופיטר וסטורן – כוחות אלה הם אשר חיים במבנה כולו, בעצם מהותו של הנשר. אך באותו זמן, הם חיים בעיצוב הראש האנושי. וכאשר אנו מציבים את האדם ביקום בהתאמה עם טבעו האמיתי – על האדמה הוא מהווה, כביכול, רק תמונה מזערית של עצמו – ביחס לראשו עלינו להציבו בספירת-נשר.

לכן, עלינו לחשוב על האדם ביחס לראשו כמשתייך לספירת-נשר; ומיד לאחר מכן ציינו את אותו יסוד בישות האנושית הקשור עם הכוחות הנוטים כלפי מעלה.

האריה הוא נציגם של אותם בעלי-חיים שהינם במובן ממשי בעלי-חיים של שמש, בהם השמש מגלה את כוחה המיוחד. האריה משגשג בצורה הטובה ביותר כאשר הקונסטלציות מעל לשמש והקונסטלציות שמתחת לשמש מסודרות כך שהן מפעילות את ההשפעה הקטנה ביותר על השמש עצמה. אז, מופיעים אותם מאפיינים מיוחדים שתיארתי לכם אתמול, כלומר שכוחות השמש עצמה, הממלאים את האוויר, יוצרים באריה מערכת נשימה בדיוק מן הסוג שבמערכת הריתמית שלו נמצאת באיזון מושלם עם קצב זרימת הדם, לא ביחס למספר, אלא ביחס לדינמיקה. באריה, זה מתאזן בדרך יפה להפליא. האריה מווסת את זרימת דמו באמצעות הנשימה, וזרימת הדם ממריצה ללא הרף את זרם הנשימה. אמרתי לכם שאפשר לראות זאת אפילו בצורה, במבנה, של פיו של האריה. בצורה זו עצמה, מבואר למעשה הקשר המופלא בין קצב זרימת

הדם וקצב הנשימה. אפשר לראות זאת גם במבט הראוי לציון של האריה, הנמצא במנוחה פנימית, ועם זאת מופנה כלפי חוץ באופן בולט.

אבל, מה שחי במבטו של האריה, חי גם ביסודות האחרים של הטבע האנושי: מערכת חילוף החומרים, מערכת הראש ומערכת החזה או הלב של האדם.

ואם נרצה לתאר לעצמנו את פעילות-שמש המיוחדת, עלינו לשרטט תרשים של הישות האנושית כך שנמקם את הלב והריאות הקשורות אליו, בתחום של פעילות-שמש זו. כאן, בספירה זו, יש לנו את טבע-האריה באדם.

כאשר אנו פונים אל כוכבי-הלכת הפנימיים הקרובים יותר לאדמה, יש לנו, כספירה ראשונה, את ספירת מרקורי. היא קשורה במיוחד לחלקים העדינים יותר של איברי העיכול של האדם, התחום שבו מצרכי המזון מעובדים לכדי מהות לימפתית, אשר נישאת לאחר מכן אל תוך זרימת הדם.

בהתקדמותנו, אנו מגיעים אל תוך תחומה של פעילות-ונוס. היא קשורה לחלקים הגסים יותר של מערכת העיכול של האדם, לאותו חלק של האורגניזם האנושי הפועל בעיקר מן הקיבה על מצרכי המזון אשר נקלטו. לאחר מכן, אנו מגיעים לספירת-ירח. (אני מצייר זאת על-פי הסדרה הנהוגה כיום באסטרונומיה; הייתי יכול לשרטט זאת בצורה שונה.) שם, אנו נכנסים אל תוך אותו תחום שבו אותם תהליכי עיכול הקשורים לירח פועלים ומגיבים בישות האנושית.

בדרך זו, הצבנו את האדם ביקום כולו. בהפנותנו את תודעתנו אל אותן פעילויות קוסמיות שהשמש מבצעת בשיתוף פעולה עם מרקורי, ונוס וירח, אנו מגיעים אל התחום הכולל את הכוחות אשר נספגים על-ידי סדר בעלי-החיים המיוצגים עבורנו על-ידי הפרה במובן שעליו דיברתי אתמול. שם יש לנו את מה שהשמש אינה יכולה לעשות בעצמה, אך מה שהשמש יכולה לעשות כאשר כוחותיה מובלים אל האדמה על-ידי כוכבי-הלכת הקרובים ביותר לאדמה. כאשר כל הכוחות הללו נמצאים בפעולה, כאשר הם לא רק זורמים מבעד לאוויר, אלא חוזרים דרך פני שטח האדמה בדרכים שונות, אז כוחות אלה פועלים שוב ממעמקי האדמה כלפי מעלה. ומה שפועל כך ממעמקי האדמה כלפי מעלה, משתייך לספירה שאנו רואים מגולמת באופן חיצוני באורגניזם של הפרה.

הפרה היא בעל-החיים של העיכול. יתר על כן, היא בעל-החיים אשר מגשים עיכול בדרך כזו שבתהליכי העיכול שלה טמונה ההשתקפות של משהו על-ארצי; תהליך העיכול שלה כולו חדור באסטרונומיות המשקפת את הקוסמוס כולו בדרך מלאת-אור מופלאה. כפי שאמרתי אתמול, קיים עולם שלם באורגניזם אסטרונומי זה של הפרה, אבל הכול כבד, הכול מאורגן כך שכובד האדמה פועל שם. עליכם רק להתייחס לכך שהפרה מוכרחה לצרוך שמינית ממשקלה במצרכי מזון בכל יום ויום. האדם יכול להיות שבע-רצון מהחלק הארבעים ממשקלו ולהישאר בריא. כך, הפרה זקוקה לכוח הכבידה של האדמה כדי לספק את צורכי האורגניזם שלה במלואם. האורגניזם שלה מכוון אל צורך זה במסה של חומר. בכל יום ויום, הפרה

מוכרחה לעכל שמינית ממשקלה. דבר זה קושר את הפרה עם מהותה החומרית לאדמה, בעוד שדרך האסטרליות שלה היא מהווה באותו זמן תמונה של הגבהים, של הקוסמוס.

זוהי הסיבה לכך, כפי שאמרתי אתמול, שהפרה היא אובייקט של הרבה מאוד יראת-כבוד עבור אלה המאמינים בדת ההינדו. ההינדי אומר לעצמו: הפרה חיה כאן על האדמה; אבל, מעצם עובדה זו היא יוצרת במהות פיסית מוצקה, תמונה של משהו על-ארצי. זהו אכן המקרה שטבע האדם מורכב בדרך רגילה כאשר ביכולתו להביא לידי הרמוניה את שלוש הפעילויות הקוסמיות הללו המתגלות בדרך חד-צדדית בנשר, באריה ובפרה; כאשר הוא עצמו מהווה נקודת מפגש של פעילויות הנשר, האריה והפרה.

ברם, בהתאמה עם המהלך הכללי של מאורעות העולם, עתה אנו חיים בעידן שבו אבולוציית העולם מאוימת על-ידי סכנה מסוימת; וסכנה זו תשפיע על האדם – אם ביכולתי להתנסח כך – בדרך חד-צדדית. מאז המאות הארבע-עשרה והחמש-עשרה עד לימינו אנו, העובדות של האבולוציה הארצית האנושית הן כאלה שבמידה הולכת וגוברת, פעילויות הנשר שואפות לתבוע לעצמן את הראש האנושי באופן חד-צדדי, פעילויות האריה – את המערכת הריתמית האנושית ופעילויות הפרה – את מערכת חילוף החומרים האנושית ואת פעילות האדם על פני האדמה.

זהו חותם העידן שלנו, שמטרת הכוחות הקוסמיים היא ליצור חלוקה תלת-איברית של האדם וכל צורה של כוחות קוסמיים אלה תמיד שואפת לדכא את האחרות. הנשר שואף להכניע את האריה והפרה ולעשותם לא-חשובים, ובאופן דומה עם היסודות האחרים. בדיוק בעידן הנוכחי שלנו משהו מפתח במיוחד פועל על תת-המודע באדם; מפתח מפני שבמובן מסוים יש בו גם משהו יפה. בחייו המודעים, האדם כיום אינו מודע לכך, אבל, עבור תת-המודע שלו, עולות שלוש קריאות ומהדהדות בעולם, בשאפן לפתותו עם הפיתוי שלהן. ועליי לומר שזהו הסוד של תקופתנו שמספירת הנשר, מהדהד לעבר האדם מה שלמעשה נותן לנשר את טבע-הנשר שלו, מה שנותן לו את נוצותיו, מה שמרחף סביבו כאסטרליות. זהו טבע-הנשר עצמו היכול להישמע על-ידי תת-המודע של האדם. זוהי הקריאה המפתח:

למד לדעת את טבעי שלי!

מעניק אני לך את העוצמה

לברוא יקום

בראשך שלך.

כך דובר הנשר. זוהי הקריאה מלמעלה, שכיום שואפת לכפות חד-צדדיות על האדם.

ישנה קריאה מפתח שנייה. זוהי הקריאה המגיעה אלינו מתחום האמצע, בו כוחות הקוסמוס יוצרים את טבע-האריה, שבו, דרך ההתערבות של שמש ואוויר, הם יוצרים את אותו איזון בין קצב הנשימה וקצב זרימת הדם, המהווה את טבע-האריה. מה שרוטט כך דרך האוויר, מטבעו של האריה, מה ששואף להפוך את המערכת הריתמית של האדם לחד-צדדית, דובר כיום באופן מפתח בפני תת-המודע של האדם, באמרו:

למד לדעת את טבעי שלי!
מעניק אני לך את העוצמה
לגלם את היקום
בקרינת האוויר המקיף.

כך דובר האריה.

לקולות אלה, הדוברים אל תת-המודע של האדם, יש יותר השפעה ממה שאפשר להניח. כן, ידידי היקרים, יש סוגים שונים מסוימים של טבע אנושי על האדמה אשר מסודרים באופן כזה שהם מוכרחים לספוג את השפעותיהם. כך, למשל, כל אלה אשר מאכלסים את המערב בנויים כך שהם נוטים במיוחד להתפתות, להיות מובלים שולל, על-ידי קולו של הנשר. כך, התרבות האמריקאית, בגלל המבנה המיוחד של בני עמה, חשופה במיוחד לפיתוי אשר מוצע על-ידי מה שהנשר דובר. ומרכז אירופה, החדורה רבות מתרבות הימים הקדומים הקלסיים, הכוללת רבות ממה שהניע את גיתה, למשל, לערוך את מסעו לאיטליה, מסע אשר פעל על חייו כמו שחרור – מרכז אירופה חשופה במיוחד למה שמבוטא על-ידי האריה.

תרבות המזרח חשופה באופן מובהק למה שמבוטא על-ידי הפרה. וכפי ששני בעלי-החיים האחרים באים לידי ביטוי בייצוג הקוסמי שלהם, כך מהדהדת כלפי מעלה מתוך מעמקי האדמה, כמו קול רעם, שאגה עמומה, הקריאה של מה שטמון בכבדות הפרה. זהו למעשה המקרה, כפי שתוארתי בפניכם אתמול, שכאשר אדם רואה עדר צאן שבע, רואה אותם בשכבם שם בדרכם המיוחדת, כאשר צורתם מגלה שהם כפופים לכוח הכבידה של האדמה, אז כל זה מותנה מעצם העובדה שצורה גופנית זו מוכרחה להטמיע מדי יום שמינית ממשקלה. ולזה יש להוסיף שמעמקי האדמה, אשר תחת השפעת שמש, מרקורי, ונוס וירח, יוצרים כל זאת במערכת העיכול של הפרה – שמעמקי אדמה אלה, כאילו כמו עם כוח רועם דמוני, מהדהדים דרך עדר כזה עם המילים:

למד לדעת את טבעי שלי!
מעניק אני לך את העוצמה
להפיק מן היקום
מידה, כמות ומשקל.

כך דוברת הפרה. והמזרח הוא אשר חשוף במיוחד לפיתוי של קריאה זו. ברם, הכוונה כאן היא, שאף על פי שהמזרח הוא אשר חשוף בעיקר לקריאה מפתה זו של הפרה כתוצאה מיראת-הכבוד הקדומה לפרה בהינדואיזם, אף על פי כן, אם הפיתוי היה כזה כדי להיאחז במין האנושי שמה שעולה מקריאה זו ירכוש את השליטה, אז השפעות אלה הנובעות מן המזרח ייצרו תרבות שבהתפשטותה לעבר המרכז והמערב, תעכב את ההתפתחות ותביא עמה התנוונות. כוחות-האדמה הדמוניים יפעלו בדרך חד-צדדית על תרבות האדמה. מה יקרה אז?

הדבר הבא יקרה. במהלך המאות האחרונות, תחת השפעתה של טכנולוגיה אשר נוצרה על-ידי המדע החיצוני, נוצרו חיים טכנולוגיים חיצוניים על האדמה. כמובן, ההישג הטכנולוגי שלנו נפלא בכל תחום. אבל, בטכנולוגיה פועלים כוחות טבע בצורתם חסרת-החיים. והגורמים החשובים בהכנסת כוחות טבע חסרי-חיים אלה לפעולה באופן כה מוחלט וממשי, כך שהם ייכפו רובד חברתי של התרבות על האדמה – גורמים אלה הם: כמות, מידה ומשקל.

המאזניים, הסרגל – המשמשים לשקול, למנות, למדוד – אלה הם האידיאל של המדען המודרני, של הטכנאי המודרני, שמקצועם כולו תלוי למעשה במדע החיצוני. הבאנו את הדברים למצב כה קשה שמתמטיקאי חשוב בזמננו, בתגובה לשאלה: מהי הערובה לקיום?, נותן את התשובה הבאה. (פילוסופים בכל העידנים ניסו לתת תשובה לשאלה: מה למעשה ממשי?). מדען חשוב זה אומר: מה שהינו בר-מדידה, ממשי; מה שאינו בר-מדידה, אינו ממשי. האידיאל הוא להתייחס לכל הוויה בדרך כזו שאפשר להביאה אל שולחן המעבדה, לשקול, למדוד ולמנות אותה; ומתוך מה שנשקל, נמדד ונמנה, נבנה המדע, או מה שמייצג אותו. כל זה זורם אז אל תוך הטכנולוגיה. כמות, מידה ומשקל נעשו לתקניה של התרבות כולה.

עתה, כל עוד בני-אדם מתמסרים, עם ההבנה הרגילה שלהם, אך ורק למידה, כמות ומשקל, הדברים אינם רעים במיוחד. בני-האדם פקחים מאוד, אך הם עדיין רחוקים מאוד מלהיות פקחים כמו היקום. וזוהי הסיבה לכך שדברים אינם יכולים להיות רעים במיוחד כל עוד, בהשוואה ליקום, הם ממשיכים למדוד, לשקול ולמנות בדרך חובבנית. אבל, אילו התרבות בת-זמננו הייתה משתנה לכדי **התקדשות**, הדברים היו נעשים רעים, אם גישה זו של תודעה לא הייתה משתנה. וזה יכול לקרות אם תרבות המערב, הניצבת כולה תחת הסימן של מידה, כמות ומשקל, הייתה נשטפת על-ידי מה שעשוי להפוך למצב קשה במזרח, כלומר שבאמצעות מדע ההתקדשות, בני-אדם יבינו את מה שחי למעשה באופן רוחי באורגניזם של הפרה. כי, אם תחדרו אל תוך האורגניזם של הפרה, המושפע מן הכבדות הארצית, עם שמינית ממשקלה במצרכי-מזון, עם כל מה שיכול להישקל, להימדד ולהימנות, תלמדו את אשר מאורגן מבחינה רוחית בפרה על-ידי כבדות-האדמה הזאת, תלמדו להבין את האורגניזם כולו של הפרה בהיותה שוכבת באחו מעכלת, ואת תהליך העיכול החושף התגלויות מופלאות מן האסטרליות של היקום. אז, תלמדו כיצד ליצור את אשר יכול להישקל, להימדד ולהימנות לכדי מערכת שעמה תוכלו להתגבר על כל צורות התרבות האחרות ולכפות על כדור-הארץ כולו תרבות אחת, שלא תעשה דבר מלבד לשקול, למדוד ולמנות, בגרמה לכל דבר אחר להיעלם. כי מה ינבע מהתקדשות אל תוך מבנה הפרה? זוהי שאלה רצינית ביותר, שאלה בעלת משמעות עצומה. מה תהיה התוצאה?

ובכן, הדרך כולה שבה בני-אדם בונים מכונות, משתנה במידה רבה בהתאם לטבע המכונה שבנדון; אך, הכול נוטה לקראת התפתחות הדרגתית של מכונות פשוטות ולא-מושלמות אלה לסוג של מכונה התלויה ברטטים ובה המטרה היא להפוך את המכונות יעילות באמצעות רטטים או תנודות, באמצעות תנועות

מחזוריות. הכול מתקדם במהירות לקראת מכונות כאלה. אבל, אם מכונות אלה בפעילותן המתואמת היו יכולות להיבנות בדרך כזו כפי שאפשר ללמוד מפיזור מצרכי-המזון במבנה של הפרה, אז הרטטים היו מועלים על כדור-הארץ דרך המכונות, רטטי-אדמה קטנים אלה היו מתנהלים כך שמה שנמצא מעל לאדמה היה מהדהד, רוטט, יחד עם מה שקורה על האדמה; כך שהמערכת הפלנטרית שלנו בתנועותיה הייתה נאלצת לרטוט עם מערכת האדמה שלנו, כפי שמיתר המוכוון לגובה צליל מסוים, רוטט בהרמוניה עם מיתר אחר אשר נמשך באותו חדר.

זהו החוק הנורא של הדהוד בתיאום מלא של רטטים שהיה מתגשם אילו הקריאה המפתה של הפרה הייתה מסיטה את המזרח כך שיהיה מסוגל לחדור בדרך משכנעת לחלוטין אל תוך התרבות המכנית הטהורה, הלא-רוחית, של המערב והמרכז; ועל-ידי זה היה מתאפשר לבנות על האדמה מערכת מכנית התואמת בדיוק למערכת המכנית של היקום. על-ידי כך, כל מה שקשור אל פעילות האוויר, עם כוחות ההיקף, וכל מה שקשור אל פעילות הכוכבים, היה מסולק מן התרבות האנושית. מה שהאדם חווה, למשל, דרך מחזור השנה, מה שהוא חווה דרך החיים עם חיי הנביטה והפריחה של האביב, עם חיי הדעיכה והמוות של הסתיו – עברו, כל זה היה מאבד מחשיבותו. התרבות האנושית הייתה מהדהדת עם השקשוק והטרטור של המכונות הרוטטות ועם ההד של שקשוק וטרטור אלה, אשר היה זורם מן הקוסמוס כלפי מטה אל האדמה כתגובה למכניזציה זו של האדמה.

אם תבחנו חלק ממה שהינו פעיל בתקופה הנוכחית, תאמרו לעצמכם: חלק מן התרבות בת-זמננו נמצא למעשה בדרך לקבוע את היסוד הנורא הזה של התנוונות כמטרה שלה.

עתה, הפנו את מחשבותיכם אל מה שהיה קורה אילו המרכז היה נופל טרף לפיתויים בדברי האריה. אז, אמת, הסכנה שתיארתי עתה, לא הייתה קיימת. אז, המכניות הייתה נעלמת בהדרגה מעל פני האדמה. התרבות לא הייתה נעשית מכנית, אלא, עם כוח חד-צדדי, האדם היה מתמסר לכל מה שחי במשבי-רוח ובמזג האוויר, במחזור השנה. האדם היה מקבל את עול מחזור השנה ועל-ידי כך היה נאלץ לחיות במיוחד באינטראקציה שבין קצב הנשימה ובין קצב זרימת הדם. הוא היה מפתח בתוכו את מה שחיי הלא-רצוניים היו יכולים לתת לו. הוא היה מפתח בעיקר את טבע-החזה שלו. ברם, על-ידי כך, אנוכיות אנושית כזו הייתה מופיעה בתרבות האדמה כך שכל אדם היה שואף לחיות רק בעבור עצמו, כך שאיש לא היה מפריע לו אודות דבר כלשהו מלבד רווחתו האישית שלו. זהו הפיתוי שלו חשופה תרבות המרכז, כזה הוא הקיום היכול להיות גורל עבור תרבות האדמה.

ושוב, אילו הקריאה המפתה של הנשר הייתה מפתה את המערב כך שיצליח להפיץ את דרך החשיבה וגישת הרוח שלו על פני האדמה כולה, בכבלו עצמו בדרך חד-צדדית לסוג חשיבה וגישת נפש אלה, אז במין האנושי ככוליות היה עולה הדחף ליצירת קשר עם העולם העל-ארצי כפי שהיה פעם, כפי שהיה בהתחלה, בשחר אבולוציית האדמה. בני-אדם היו חשים את הדחף להכחיד את מה שהאדם רכש לעצמו בחירות

ובעצמאות. הם היו חיים אך ורק ולגמרי באותו רצון לא-מודע המאפשר לאלים לחיות בשרירים ובעצבים האנושיים. הם היו חוזרים לתנאים פרימיטיביים, לראייה רוחית מקורית, פרימיטיבית. האדם היה שואף להשתחרר מן האדמה על-ידי חזרתו לתנאים ההתחלתיים.

ועליי לומר כי לראייה רוחית מדויקת, דבר זה מודגש יותר מעצם העובדה שמתקרב עוד ועוד לאדם מה שאפשר לכנות קול הפרה המעכלת, האומר: "אל תסתכל כלפי מעלה; כל הכוחות נובעים מן האדמה. למד לדעת את כל אשר טמון בפעילות האדמה. עליך להיות אדון האדמה. עליך להנציח את תוצאות עמלך על-פני האדמה." כן, אילו האדם היה נכנע לקריאה מפתה זו, היה זה בלתי-אפשרי למנוע את הסכנה שעליה דיברתי: המכניזציה של תרבות האדמה. כי, האסטרליות של בעל-חיים זה של עיכול, רוצה שההווה ימשיך להתקיים, יהפוך את ההווה לנצחי. מתוך מבנה האריה נובע לא מה שיגרום להווה להמשיך ולהתקיים, אלא דווקא מה שיגרום להווה לחלוף מהר ככל האפשר, מה שהיה משנה הכול לכדי משחק גרידא של מחזור השנה, תמיד חוזר על עצמו, מה שהיה מתבטא במשב הרוח ובמזג האוויר, במשחק קרני השמש, בזרמי האוויר. וגם התרבות הייתה מקבלת את המאפיין הזה.

אם מתבוננים, בהבנה ממשית, בנשר בעודו מגביה עוף באוויר, נראה כאילו הוא נושא בנוצותיו את הזיכרון של מה שהיה שם בתחילת האדמה. הוא שמר בנוצותיו את הכוחות שעדיין פעלו מלמעלה אל תוך האדמה. אפשר לומר שבכל נשר ונשר אנו רואים את אלפי השנים שהאדמה עברה; עם טבעו הפיסי, הוא לא נגע באדמה, או לכל היותר, נגע בה רק כדי לתפוס את טרפו ובשום אופן לא למען סיפוק חייו שלו. כדי להגשים את חייו, הנשר חג באוויר, משום שאין זה משנה לו מה התפתח על האדמה, מפני שאת השמחה וההשראה שלו הוא שואב מכוחות האוויר, כי הוא למעשה מתעב את חיי האדמה ושואף לחיות באותו יסוד שבו האדמה עצמה חייתה כאשר היא עדיין לא הייתה אדמה, אלא כאשר, בתחילת האבולוציה שלה, היא הייתה עדיין חדורה בכוחות שמימיים. הנשר הוא היצור הגאה שלא לקח חלק באבולוציה של האדמה המוצקה, אשר נסוג מהשפעתו של תהליך התמצקות זה ושואף להישאר מאוחד רק עם אותם כוחות שהיו שם בתחילתה של האדמה.

כאלה הן התורות אשר ניתנו לנו על-ידי ייצוג תלת-איברי זה של ממלכת בעלי-החיים, אם ביכולתנו לתפוס אותו ככתב עצום וכביר, אשר נכתב ביקום למען פתרון חידותיו. כי, בכל אמת, כל דבר ודבר ביקום מהווה תו כתוב, אילו רק יכולנו לקראו. ובמיוחד אם נקרא את הקשרים ביניהם, נוכל להבין את חידת היקום.

איזו מידה של משמעות ישנה כאשר מבינים: מה שאנו עושים כאשר אנו מודדים עם מחוגה או סרגל, כאשר אנו שוקלים עם מאזניים, כאשר אנו מונים – למעשה, אנו רק מחברים משהו שהינו מקוטע; הוא נעשה שלם כאשר אנו מבינים את מבנה הפרה ברוחיותה הפנימית. משמעות הדבר היא קריאת סודות

היקום. וקריאה זו של סודות היקום מובילה להבנת הוויית העולם והאדם. זוהי חכמת ההתקדשות המודרנית. יש לבטא זאת בעת הנוכחית מתוך מעמקי החיים הרוחניים.

אכן, קשה היום לאדם להיות באמת אדם. כי, אם יורשה לי לנסח זאת כך, אל מול שלושת סוגי בעלי-החיים, האדם מתנהל כמו האנטילופה שבסיפור-האגדה, אותו סיפרתי לכם אתמול. מה ששואף להיות חד-צדדי, מקבל צורה מיוחדת. האריה נשאר אריה, אבל הוא שואף לכך שחברותיו חיות הטרף תהיינה כמטמורפוזות של נציגי בעלי-החיים האחרים. כך, עבור מה שבאמת הינו נשר, הוא מחליף חיית טרף חברה, הצבוע, שטבעה שלה הוא לחיות על מה שהינו מת, על אותו יסוד של מוות אשר מומרץ בראשנו, ואשר ללא הרף, בכל רגע ורגע, תורם חלקיקים אטומיים לקראת מותנו. כך, סיפור-אגדה זה מחליף את הנשר בצבוע, הצבוע אשר צורך התנוונות; ובמקום הפרה – בקו אחד עם ההתנוונות – האריה מציב את חיית הטרף החברה שלו, הזאב. כך, בסיפור-האגדה יש לנו את קבוצת בעלי-החיים התלת-איברית: האריה, הצבוע והזאב. והיות שכיום הקריאות המפתות ניצבות זו מול זו, הסמל הקוסמי שלהן ניצב מול ההיפוך שלו בכך שכאשר הקריאות המפתות מהדהדות, הנשר שוקע באדמה ונעשה צבוע, והפרה אינה משתוקקת עוד, בדרכה הקדושה והצנועה, להיות תמונה של הקוסמוס, אלא נעשית זאב המשחר לטרף.

ועתה, ביכולתנו לתרגם את סיפור-האגדה, בו סיימתי את ההרצאה שלי אתמול, מהגרסה האפריקאית לזו של התרבות המודרנית. אתמול, היה עליי לספר את סיפור-האגדה הזו מנקודת-מבט שאפשר לכנותה אפריקאית: האריה, הזאב והצבוע יצאו לציד. הם הרגו את האנטילופה. הצבוע היה ראשון שנתבקש לחלק את הטרף, האנטילופה; הוא חילק אותה על-פי לוגיקת-הצבוע ואמר: "שליש לכל אחד: שלישי עבור האריה, שלישי עבור הזאב ושלישי עבורי." מיד לאחר מכן הצבוע נטרף. ואז, האריה אמר לזאב: "אתה תחלק אותה." אז, הזאב אמר: "אתה תקבל את השליש הראשון משום שהרגת את הצבוע ולכן חלקו של הצבוע גם שייך לך. השליש השני הוא שלך, מפני שעל-פי גזר הדין של הצבוע, עליך לקבל שלישי בכל מקרה, כי כל אחד מאתנו היה צריך לקבל שלישי; ומגיע לך גם השליש השלישי משום שאתה בעל-החיים החכם והאמיץ ביותר מכל בעלי-החיים." אז, האריה אמר לזאב: "מי לימד אותך לחלק בדרך מצוינת זו?" הזאב השיב: "הצבוע לימד אותי."

בשני המקרים, הלוגיקה זהה, אך ביישומה במציאות נובע משהו שונה למדי בין יישום הלוגיקה על-ידי הצבוע ובין יישומה על-ידי הזאב עם התנסות הצבוע. העניין החיוני טמון ביישום הלוגיקה במציאות.

עתה, אנו יכולים לתרגם את סיפור-האגדה הזו למה שאני יכול לכנות גרסת התרבות המודרנית ולספר את הסיפור בצורה שונה. אבל, שימו לב לכך שאספר אותו במונחי התפתחותו כולה של המהלך הגדול של התרבות. כך, מבטא באופן מודרני, אפשר היה לספר את הסיפור בדרך הבאה: האנטילופה נהרגה. הצבוע נסוג ונותן פסק-דין חרישי; הוא אינו מעז לעורר את נהימת האריה. הוא נסוג לאחור, נותן

פסק-דין חרישי וממתין ברקע. האריה והזאב מתחילים להילחם זה בזה על גופת האנטילופה. הם נלחמים עד שהם פוגעים זה בזה בצורה חמורה והם מתים מפציעיהם. עתה, בא הצבוע וטורף את האנטילופה, הזאב והאריה, לאחר שהם נכנסו למצב של התנוונות. הצבוע הינו תמונה של מה שטמון באינטלקט האנושי, היסוד בטבע האנושי אשר הורג. הוא ההיפוך, הקריקטורה, של תרבות הנשר.

אם אתם חשים את אשר ברצוני להעביר על-ידי התאמת סיפור-האגדה האפריקאי הקדום לתרבות האירופית, תבינו שבדיוק בתקופה הנוכחית דברים אלה צריכים להיות מובנים כהלכה. אך, הם יובנו כהלכה רק כאשר, בניגוד לקריאה המפתה התלת-איברית – קריאות הנשר, האריה והפרה – האדם ילמד את אשר הוא עצמו צריך לבטא, אותה קריאה שכיום צריכה להיות הנוהג הטוב של עוצמתו, חשיבתו ופעילותו של האדם.

עלי ללמוד
את כוחך, הו פרה,
מן השפה
שהכוכבים מגלים בתוכי.

להבין את כוח הכבידה של האדמה, לא רק כשקילה, מדידה ומניה; להבין לא רק את אשר טמון במבנה הפיסי של הפרה, אלא מה שמגולם בתוכה; להסיט בענווה את מבטנו מן המבנה שלה ולהפנותו כלפי מעלה אל הגבהים – רק זה יבטיח את הספיריטואליזציה של מה שאחרת יהיה התרבות המכנית של האדמה.

והקריאה השנייה של הישות האנושית מוכרחה להיות:

עלי ללמוד
את כוחך, הו אריה,
מן השפה
שלאורך ימים ושנים,
המרחב המקיף נעשה פעיל בתוכי.

שימו לב למילים 'מגלים' (בקריאה הראשונה) ו-'נעשה פעיל' (בקריאה השנייה).

והקריאה השלישית שהאדם מוכרח ללמוד היא:

עלי ללמוד
את כוחך, הו נשר,
מן השפה
שהחיים ברואי-האדמה יוצרים בי.

כך, האדם מוכרח להעמיד את הקריאה התלת-איברית שלו אל מול הקריאות המפתות החד-צדדיות, אותה קריאה תלת-איברית שמשמעותה יכולה להביא את מה שהינו חד-צדדי לאיזון הרמוני. עליו ללמוד להתבונן בפרה, אך לאחר מכן, לאחר שחזר בהתנסות עמוקה אל תוך טבעה, עליו להפנות מבטו כלפי

מעלה אל מה ששפת הכוכבים מגלה. עליו ללמוד להפנות מבטו כלפי מעלה אל הנשר, אבל אז, לאחר שהתנסה עמוקות בתוכו בטבע הנשר, עליו להסתכל כלפי מטה עם המבט הבהיר שטבע הנשר העניק לו ולראות את אשר מגיח וצומח מן האדמה וכן את אשר פועל מלמטה כלפי מעלה במבנה האדם. ועליו ללמוד להתבונן באריה ולראות את אשר מגלה לו האריה, מה שעף סביבו באוויר, מה שמבזיק לכיוונו בברק, מה שרועם סביבו ברעם, מה שמשב-רוח ומזג-אוויר, במהלך העונות, יוצרים בחיי האדמה שאת עולה נושא האדם עצמו. כך, כאשר על האדם לכוון את מבטו הפיסי כלפי מעלה ומבטו הרוחי כלפי מטה, כאשר עליו לכוון את מבטו הפיסי כלפי מעלה, כאשר עליו לכוון את מבטו הפיסי כלפי חוץ מזרחה ומבטו הרוחי בכיוון הנגדי מערבה – כך, כאשר האדם יאפשר למעלה ולמטה, לפנים ולאחור, למבט רוחי ולמבט פיסי לחדור זה את זה, אז הוא יהיה מסוגל לקלוט ולהבין את הקריאות הנכונות, אשר יביאו לו עוצמה ולא חולשה – הקריאות של הנשר מהגבהים, של האריה מההיקף, של הפרה ממעמקי האדמה.

אלו הדברים שעל האדם ללמוד ביחס לקשר שלו ליקום, כך שעל-ידי זה הוא עשוי להיות מתאים יותר ויותר לפעול למען תרבות האדמה, ולשרת, לא את התנוונותה, אלא את התקדמותה כלפי מעלה.

למד לדעת את הטבע שלי!

מעניק אני לך את הכוח

לברוא יקום

בתוך ראשך שלך.

כך דובר הנשר. **מערב**

למד לדעת את הטבע שלי!

מעניק אני לך את הכוח

לגלם יקום

בקרינה של האוויר המקיף.

כך דובר האריה. **מרכז**

למד לדעת את הטבע שלי!

מעניק אני לך את הכוח

להפיק מהיקום

מידה, כמות ומשקל.

כך דוברת הפרה. **מזרח**

עליי ללמוד
את כוחך, הו פרה,
מן השפה
שהכוכבים מגלים בתוכי.

עליי ללמוד
את כוחך, הו אריה,
מן השפה
של אורך הימים והשנים,
המרחב המקיף הופך פעיל בתוכי.

עליי ללמוד
את כוחך, הו נשר,
מן השפה
שהחיים ברואי-האדמה יוצרים בי.

הרצאה 3

מהות פיסית ומהות רוחית

21 באוקטובר 1923

ניסינו, שוב מהיבט מיוחד, למצוא את מקומה של הישות האנושית ביקום. היום, ברצוננו לקדם את הנושא בדרך אשר תרתך, כביכול, את הכול לכדי כוליות. במהלך חיינו הפיסיים, אנו חיים על פני האדמה; אנו מוקפים על-ידי אותם מאורעות ועובדות הקיימים שם בגלל החומר הפיסי של האדמה. חומר זה מעוצב באופן הרבגוני ביותר כך שיתאים לישויות של ממלכות הטבע, עד לצורה האנושית עצמה. היסוד החיוני בכל זה הוא החומר הפיסי של האדמה. היום – מפני שעלינו לדבר מיד על הניגוד שלו – הבה נכנה חומר זה המהות הפיסית של האדמה, הכוללת את כל מה שהבסיס החומרי מספק עבור התצורות הארציות השונות; ואז נבדיל ממנו כל דבר ביקום שהינו הניגוד של מהות פיסית זו, כלומר מהות רוחית. מהות רוחית זו היא הבסיס לא רק של הנפש שלנו, אלא גם של כל אותן תצורות ביקום, שכתצורות רוחיות, קשורות לתצורות פיסיות.

אין זה נכון לדבר רק על חומר פיסי או רק על מהות פיסית. חישובו רק על העובדה שעלינו להציב בתמונה הכוללת של העולם את ישויות ההיררכיות העילאיות. לישויות אלה של ההיררכיות העילאיות אין שום מהות ארצית, שום מהות פיסית, במה שבמקרה שלהן היינו מכנים הטבע הגופני שלהן. מה שיש להן זו מהות רוחית. כאשר אנו מסתכלים במה שהינו ארצי, אנו נעשים מודעים למהות פיסית; כאשר ביכולתנו להסתכל במה שנמצא מחוץ לארצי, אנו נעשים מודעים למהות רוחית.

כיום, בני-אדם יודעים מעט על מהות רוחית. זוהי הסיבה לכך שהם גם מדברים על אותה ישות-אדמה, המשתייכת הן לפיסי והן לרוחי – הישות האנושית – כאילו גם היא בעלת מהות פיסית בלבד. ברם, אין זה המקרה. האדם נושא בתוכו את שתי המהויות, הרוחית והפיסית, בדרך ראויה לציון אשר תדהים כל אדם שאינו רגיל לשים לב לנושאים כאלה. אם נתייחס, למשל, אל אותו יסוד באדם אשר מביא אותו לידי תנועה, כלומר מה שקשור למערכת הגפיים האנושית והמשכיותה פנימה כפעילות עיכול, אז יהיה זה שגוי לדבר בעיקר על מהות פיסית. תבינו זאת במהרה בדיוק רב יותר. אנו מדברים נכונה על הישות האנושית רק כאשר אנו מתייחסים אל מה שמכונה החלק התחתון של טבעו שבסיסו נמצא למעשה במהות רוחית. כך, אילו היה עלינו להציג את הישות האנושית באופן סכמתי, הרי שהיה עלינו לומר: החלק התחתון של האדם מראה לנו למעשה עיצוב במהות רוחית, וככל שאנו מתקרבים לראש האנושי, האדם מעוצב יותר ויותר ממהות פיסית. ביסודו של דבר, הראש מעוצב מתוך מהות פיסית; אבל על הרגליים – כמה שהדבר

עשוי להישמע גרוטסקי – יש לומר שביסודו של דבר הן מעוצבות ממהות רוחית. כך שכאשר אנו מתקרבים אל הראש, עלינו לייצג את הישות האנושית בדרך כזו שנאפשר למהות רוחית לעבור אל תוך מהות פיסי; לתוך הראש האנושי שבו יש במיוחד מהות פיסי. מהות רוחית, לעומת זאת, מפוזרת בדרך יפה במיוחד היכן שהאדם – אם ביכולתי לנסח זאת כך – מותח את רגליו, מותח את זרועותיו, במרחב. זה באמת כאילו הדבר החשוב ביותר עבור הזרוע והרגל הוא להיות חדורה במהות רוחית, כאילו זוהי מהותן. במקרה של זרוע ורגל, הדבר הוא באמת כאילו המהות הפיסיית רק שוחה בתוך מהות רוחית, בעוד שהראש מציג עיצוב קומפקטי המורכב ממהות פיסיית. ברם, בתצורה כמו זו שיש לאדם, עלינו להבחין לא רק במהות, אלא גם בכוחות. וכאן, שוב עלינו להבדיל בין כוחות רוחיים וכוחות ארציים-פיסיים.

במקרה של הכוחות, הדברים הפוכים לגמרי. בעוד שעבור מערכות הגפיים והעיכול, המהות היא רוחית, הרי שהכוחות בגפיים, למשל ברגליים, הם כוחות כבדים, כוחות פיסיים. ובעוד שמהות הראש היא פיסיית, הרי שהכוחות הפעילים בתוכו הם רוחיים. כוחות רוחיים פועלים בראש; כוחות פיסיים פועלים במהות הרוחית של מערכת הגפיים ומערכת חילוף החומרים באדם. אפשר להבין את הישות האנושית במלואה רק כאשר מבדילים בין התחום העליון, ראש והחלק העליון של החזה, שהינם למעשה מהות פיסיית שבה פועלים כוחות רוחיים (עליי להזכיר שהכוחות הרוחיים הנמוכים פעילים בנשימה). ועלינו להתייחס לחלק התחתון של האדם כעיצוב המורכב ממהות רוחית, שבתוכו פועלים כוחות פיסיים. עלינו להיות ברורים ביחס לדרך שבה דברים אלה קשורים הדדית בתוך האדם, כי גם הישות האנושית מקרינה את טבע-הראש שלה אל תוך האורגניזם שלה כולו, כך שהראש – המהווה את אשר הוא מהווה משום שהוא מורכב ממהות פיסיית שבה פועלים כוחות רוחיים – הראש גם מקרין את טבעו כולו אל תוך החלק התחתון של הישות האנושית; ומה שהאדם מהווה בגלל מהותו הרוחית, שבה כוחות פיסיים נמצאים בפעולה, זה, מצד שני, פועל כלפי מעלה אל תוך החלק העליון של האורגניזם. בפעילויות אלה בישות האנושית, יש אינטראקציה הדדית. למעשה, האדם יכול להיות מובן רק כאשר בוחנים אותו בדרך זו, כמורכב ממהות פיסיית-רוחית ודינמיות פיסיית-רוחית, כלומר מה שהינו בעל טבע של כוחות.

זהו דבר בעל משמעות עצומה. כי אם נסיט מבטנו מן התופעות החיצוניות וניכנס אל תוך הישות האנושית, יתברר לנו, למשל, שאי-סדירויות אינן רשאיות להיכנס אל תוך חלוקה זו של מה שהינו טבע המהות והכוחות בישות האנושית.

אם, למשל, מה שצריך להיות מהות טהורה, מהות רוחית טהורה באדם, חדור בחומר פיסי, מהות פיסיית, במידה חזקה מדי – כלומר אם מהות פיסיית הצריכה למעשה לנטות כלפי מעלה לכיוון הראש עושה עצמה מורגשת בצורה חזקה מדי במערכת חילוף החומרים – הרי שהעיכול יושפע במידה חזקה מדי על-ידי מערכת הראש והאדם נעשה חולה; אז יופיעו סוגים מסוימים של מחלות. ואז, משימת הריפוי תהיה כרוכה בשיתוק, הוצאת עיצוב המהות הפיסיית אשר חודר אל תוך המהות הרוחית. מצד שני, כאשר מערכת העיכול

של האדם, באופן המיוחד שבו היא מופעלת על-ידי כוחות פסיים בתוך מהות רוחית, כאשר מערכת עיכול זו נשלחת כלפי מעלה לכיוון הראש, אז הראש עובר, כביכול, ספיריטואליזציה חזקה מדי, אז מתחילה ספיריטואליזציה חזקה מדי של הראש. ועתה, היות שזה מציב מצב של מחלה, יש לדאוג לשלוח מספיק כוחות פסיים של תזונה אל תוך הראש, כך שיגיעו אל הראש בדרך כזו שהם לא יעברו ספיריטואליזציה.

מי שמפנה את תשומת לבו לאדם בריא או חולה, יהיה מסוגל מהר מאוד לקלוט את התועלת בהבדלה זו, אם הוא באמת יעסוק באמת ולא באשליה חיצונית. אלא, יש משהו שונה מיסודו שגם ממלא תפקיד בנושא זה. מה שנכנס לפעולה כאן – העובדה שהאדם חש עצמו כישות המורכבת על-פי הדרך שתיארתי – דבר זה נשאר בהתחלה, עבור התודעה הרגילה בימינו, בתחום תת-המודע. שם, הוא כבר נוכח; ושם הוא עולה כסוג של הלך-נפש, סוג של הלך-חיים של האדם. אבל, רק הראייה הרוחית לבדה מביאה אותו לתודעה מלאה, וביכולתי לתאר לכם ראייה רוחית זו בדרך הבאה: האדם אשר יודע מתוך מדע ההתקדשות של ימינו את הסוד הזה של הישות האנושית, כלומר שהראש הוא האיבר החשוב ביותר, החיוני ביותר, הזקוק למהות פיסית עם כוחות רוחיים; היודע שהדבר החיוני ביותר במערכת הגפיים ובמערכת חילוף החומרים הוא מהות רוחית הזקוקה לכוחות פסיים – כוחות של כבידה, של איזון, וכוחות פסיים אחרים, כדי להתקיים; היכול לחדור עם ראייה רוחית אל תוך סוד זה של הישות האנושית ואשר מפנה את מבטו חזרה אל הוויית-קיום אנושית-ארצית זו – אדם זה מוכרח להודות שהוא בעל חוב עצום לעולם. כי, עליו לקבל שכדי לשמור על הוויית-קיומו האנושית, הוא דורש תנאים מסוימים; אך, דווקא בשל תנאים אלה, הוא חב חוב לאדמה. הוא מפיך ללא הרף משהו מן האדמה, והא מוצא את עצמו מחויב לומר שהמהות הרוחית שהוא נושא בתוכו כאדם במהלך הוויית-קיום ארצית, נדרשת למעשה על-ידי האדמה. כאשר אדם עובר דרך שער המוות, עליו להשאיר את המהות הרוחית הזאת מאחוריו עבור האדמה, כי האדמה זקוקה ללא הרף למהות רוחית כדי לרענן את כוחותיה. אבל, את זה האדם אינו יכול לעשות, כי אז הוא לא היה מסוגל לחצות את הנתיב האנושי שלו בתקופה שלאחר המוות. עליו לקחת עמו את המהות הרוחית הזאת עבור החיים שבין מוות ולידה מחדש; הוא זקוק לה, כי אחרת הוא ייעלם, כביכול, לאחר המוות, אם לא ייקח את המהות הרוחית הזאת עמו.

רק על-ידי נשיאת מהות רוחית זו של מערכות הגפיים וחילוף החומרים שלו דרך שער המוות, יכול האדם לעבור את אותן טרנספורמציות שהוא מוכרח לעבור שם. הוא לא היה מסוגל לעמוד בהתגשמותיו העתידיות, אילו היה עליו להחזיר לאדמה את המהות הרוחית הזאת שהוא למעשה חב לה. הוא אינו יכול לעשות זאת. הוא נשאר בעל חוב. וזה משהו שאין דרך לשפרו, כל עוד האדמה עדיין מצויה באמצע התקופה שלה. בסוף הוויית-הקיום אדמה, הדברים ישתנו.

זהו אכן המקרה, ידידי היקרים, שלאדם הרואה את החיים עם ראייה רוחית יש לא רק את אותם רגשות של סבל וצער – אולי גם של שמחה והנאה – המוצעים על-ידי החיים הרגילים, אלא, עם ראיית

הרוחי, מופיעים רגשות קוסמיים, סבל והנאה קוסמיים. וההתקדשות בלתי-נפרדת מהופעתו של סבל קוסמי כזה כמו, למשל, העובדה שהאדם מוכרח לקבל: פשוט בגלל שעליי לשמור על אנושיותי, עליי להיות בעל חוב לאדמה. איני יכול לתת לאדמה את אשר עליי באמת לתת, אם, במובן קוסמי, עליי לפעול ביושר מלא.

הדברים דומים ביחס למהות הקיימת בראש. היות שלאורך המהלך כולו של חיי האדמה, כוחות רוחיים פועלים במהות הפיסית של הראש, מהות-ראש זו מתרחקת מן האדמה. האדם מוכרח להוציא מהאדמה את המהות עבור ראשו. אבל, עליו גם למלא ללא הרף, כדי להיות אדם, את המהות הזאת של הראש האנושי בכוחות רוחיים על-ארציים. וכאשר האדם מת, זה משהו מטריד ביותר עבור האדמה, כי עתה היא מוכרחה לקחת חזרה את מהות הראש האנושי שנעשתה כה זרה לה. כאשר האדם חוצה את שער המוות ומוסר את מהות-הראש שלו לאדמה, אז מהות-ראש זו – אשר עברה ספיריטואליזציה מלאה, אשר נושאת בתוכה את אשר נובע מן הרוחי – פועלת למעשה כרעל, כיסוד מטריד באמת, בכליות חיי האדמה. כאשר האדם רואה את אמיתות הנושאים האלה, הריהו מחויב לומר לעצמו שהדבר הכן ביותר יהיה לקחת את המהות הזאת עמו דרך שער המוות, כי למעשה היא תתאים יותר לתחום הרוחי שהאדם עובר בתקופה שבין מוות ולידה מחדש. הוא אינו יכול לעשות זאת. כי, אם האדם היה לוקח עמו את מהות האדמה הזאת אשר עברה ספיריטואליזציה, הוא היה יוצר ללא הרף משהו מזיק להתפתחותו כולה בין מוות ולידה מחדש. היה זה הדבר הנורא ביותר שיכול לקרות לאדם, אילו היה לוקח עמו את מהות-הראש הזאת אשר עברה ספיריטואליזציה. היא הייתה פועלת ללא הפסק על שלילת התפתחותו הרוחית בין מוות ולידה מחדש.

לכן, יש לקבל, כאשר אדם רואה את אמיתותם של הדברים הללו, שגם כאן, האדם הוא בעל חוב לאדמה; עבור משהו שהוא חב לאדמה, אך נעשה חסר-תועלת עבורה, עליו להשאירו מאחור, אין ביכולתו לקחתו עמו. מה שהאדם מוכרח להשאיר עבור האדמה, הוא לוקח ממנה; מה שהאדם צריך לקחת עמו, מה שנעשה חסר-תועלת עבורה, את זה נותן האדם לאדמה עם האבק הארצי שלו, וכך גורם לאדמה סבל עצום בכל חייה, בהווייתה הכללית כולה.

זהו אכן המקרה שבהתחלה, פשוט באמצעות ראייה רוחית, משהו מכביד על הנפש האנושית, משהו כמו רגש עצום של טרגדיה. ורק כאשר סוקרים תקופות זמן ארוכות יותר, כאשר מתבוננים בהתפתחותן של מערכות שלמות, רק אז מתגלה התקווה שכאשר האדמה תתקרב אל סופה, בשלבים מאוחרים יותר של האבולוציה האנושית – בשלבים יופיטר, ונוס, וולקן – האדם יהיה מסוגל לשקם את האיזון, לבטל את החוב.

כך, אין זה רק על-ידי מעבר דרך ההתנסויות של מחזור חיים אחד שהאדם מעצב את הקארמה, אלא האדם יוצר קארמה, קארמת עולם, קארמה קוסמית, רק מעצם העובדה שהוא מהווה ישות אנושית ארצית, שהוא תושב האדמה והוא מפיק את מהותו מן האדמה.

כאן, אפשר להסיט את המבט מהאדם, להסתכל בטבע ולראות כיצד – אף על פי שהאדם מוכרח לשאת את החוב שעליו סיפרתי לכם – האיזון משוקם, אף-על-פי-כן, על-ידי ישויות קוסמיות. וכאן אנו חודרים אל תוך הסודות המופלאים של הוויית-הקיום, אל תוך סודות שכאשר הם נלקחים בשילוב הדדי, הם נעשים משהו שממנו אפשר לרכוש תפיסה על חכמת העולם.

הבה נסיט את מבטנו מן האדם ונפנה אותו אל משהו אשר דרש מידה רבה של תשומת-לבנו במהלך הימים האחרונים, הבה נפנה מבטנו אל עולם העופות, אשר מיוצג עבורנו על-ידי הנשר. דיברנו על הנשר כנציג עולם העופות, כיצור המשלב את המאפיינים והכוחות של ממלכת העופות. כאשר אנו מתייחסים לנשר, אנו למעשה מתייחסים לכל התכונות, בהקשר הקוסמי שלהן, אשר שולטות בעולם העופות ככוליות. לכן, בהמשך אדבר פשוט על 'הנשר'.

סיפרתי לכם כיצד הנשר תואם למעשה לראש האדם וכיצד אותם כוחות אשר מרוממים את המחשבות בראש האנושי, מרוממים את הנוצות של הנשר. כך שכוחות האוויר המוקרנים על-ידי השמש, כוחות האוויר החזורים-אור, פועלים למעשה בנוצותיו של הנשר.

מה שמנצנץ בנוצותיו של הנשר הוא כוח האוויר המוקרן-אור.

עתה, לנשר – לו אפשר בהחלט לייחס תכונות רעות רבות – יש, אף-על-פי-כן, ביחס לישותו הקוסמית, התכונה יוצאת-הדופן שמחוץ לעורו, במבנה נוצותיו, נשמר כל מה שנוצר בו על-ידי כוחות האוויר המוקרנים על-ידי השמש. מה שמתרחש כאן למעשה, אפשר להבחין בו רק כאשר הנשר מת.

כי, רק כאשר הנשר מת שנעשים מודעים לכך שיש לו מערכת עיכול שטחית וראויה לציון בהשוואה לעיכול היסודי של הפרה, עם תהליך העלאת הגרה. הפרה היא באמת בעל-חיים של עיכול – שוב כנציגתם של יצורים רבים של ממלכת בעלי-החיים. כאן, העיכול מתבצע ביסודיות. הנשר, כמו כל העופות, מעכל באופן שטחי; פעולת העיכול רק מתחילה. בנשר, בהשוואה להוויית-קיומו כולה, העיכול הוא תהליך-עזר והוא מטופל ככזה. לעומת זאת, כל דבר בנשר הקשור לנוצות, מתקדם באופן יסודי. (במקרה של עופות אחרים, הדבר בולט אף יותר.) כל מה שקשור לנוצות מטופל בדאגה עצומה. לנוצה יש באמת מבנה מופלא. כאן, אנו מוצאים עדות חזקה ביותר למה שאפשר לכנות חומר ארצי, שהנשר לקח מן האדמה, אשר עבר ספיריטואליזציה על-ידי כוחות הגבהים, אך בדרך כזו שהנשר אינו יכול להטמיעו; כי הנשר אינו דורש להתגשם מחדש. לכן, הוא אינו צריך לדאוג למה שייגרם לחומר הארצי של נוצותיו על-ידי הכוחות הרוחניים של הגבהים; הוא אינו צריך לדאוג לדרך שבה זה משפיע בעולם הרוח.

עתה, כאשר הנשר מת ונוצותיו נרקבות – כפי שכבר הוזכר, זה נכון עבור כל עוף – החומר הארצי אשר עבר ספיריטואליזציה מתעלה אל תוך ארץ-הרוח ונעשה חזרה מהות רוחית.

אתם רואים, יש לנו משחק הדדי ראוי לציון ביחס לקשר של ראשנו לנשר. מה שאיננו יכולים לעשות, הנשר יכול; הוא יכול להכין מן האדמה, ללא הרף, את אשר עובר ספיריטואליזציה באדמה על-ידי כוחות רוחיים הפועלים על מהות ארצית. זוהי הסיבה לכך שאנו חווים תחושה יוצאת מן הכלל כאשר אנו מתבוננים במעופו של נשר. אנו חשים אותו כמשהו זר לאדמה, משהו הקשור יותר לשמים מאשר לאדמה, אף על פי שהוא מפיך את מהותו מן האדמה. אבל, כיצד הוא עושה זאת? הוא מקבל את המהות שלו בדרך כזו שביחס לאדמה הוא רק שודד. כי, בהתאם למה שאפשר לכנות החוק הרגיל והשגרתו של הוויית-הקיום אדמה, לא נעשתה שום הכנה לכך שהנשר יקבל משהו. הוא נעשה שודד; הוא גונב את המהות שלו, כפי שנעשה בדרכים שונות על-ידי ממלכת העופות ככוליות. אך, הנשר משקם את האיזון. הוא גונב את המהות החומרית שלו, אבל מאפשר לה לעבור ספיריטואליזציה על-ידי כוחות הקיימים ככוחות רוחיים בתחומים העליונים; ולאחר המוות, הוא נושא אל תוך ארץ-הרוח את אותם כוחות-אדמה אשר עברו ספיריטואליזציה שאותם גנב. עם הנשרים, חומר-האדמה אשר עבר ספיריטואליזציה נסוג אל תוך ארץ-הרוח.

עתה, גם חיי בעלי-החיים אינם מסתיימים כאשר הם מתים. משמעותם קיימת ביקום. והנשר במעופו מהווה רק סמל של ישות ממשית זו. הוא עף כנשר פיסי – הו כן, אבל הוא עף רחוק יותר לאחר מותו! החומר הפיסי אשר עבר ספיריטואליזציה של טבע הנשר עף אל תוך היקום כדי להתאחד עם המהות הרוחית של ארץ-הרוח.

אתם רואים באלו סודות מופלאים של היקום נתקל אדם בהיכנסו אל תוך ממשותם של דברים אלה. רק אז אדם באמת לומד מדוע בעלי-החיים השונים והתצורות האחרות של האדמה קיימים. לכולם יש משמעות גדולה, משמעות עצומה, ביקום כולו.

ועתה, הבה נפנה לקצה השני, למשהו שלמדנו גם במהלך הימים האחרונים, הבה נפנה לפרה אשר כל כך מוערצת על-ידי ההינדים. שם, יש לנו את הקצה השני. כפי שהנשר דומה מאוד לראש, כך הפרה דומה מאוד למערכת העיכול האנושית. הפרה היא בעל-חיים של עיכול. וככל שהדבר יישמע מוזר, בעל-חיים זה של עיכול מורכב ביסודו ממהות רוחית שבה החומר הפיסי שנצרך רק מתפזר. בפרה קיימת מהות רוחית ובכל מקום המהות הפיסית חודרת אל תוכה, והיא נספגת, נעשה בה שימוש על-ידי המהות הרוחית. כדי שזה יוכל להתקיים בדרך יסודית באמת שתהליך העיכול מקיף כל כך, יסודי כל כך. זהו באמת תהליך העיכול היסודי ביותר שאפשר לתפוס ובהיבט זה – אם רשאי אני לנסח זאת כך – הפרה מטפחת את מה שהיננו יסודי בטבע בעל-החיים – אגואיזם חייתי זה, אנוכיות חייתית זו – מתוך היקום כלפי מטה אל האדמה, מטה אל תוך תחומה של גרביטציית האדמה.

אין עוד בעל-חיים שיש לו אותו יחס בין משקל הדם ומשקל הגוף כולו, כמו לפרה; לבעלי-חיים אחרים יש יותר או פחות דם מאשר לפרה ביחס למשקל הגוף. המשקל קשור לגרביטציה והדם – לאנוכיות; לא לאגו, כי רק לאדם יש אגו, אלא לאנוכיות, להוויית-קיום נפרדת. הדם עושה את בעל-החיים. ועליי לומר

שהפרה פתרה את חידת העולם בנוגע ליחס הנכון בין משקל הדם ומשקל הגוף כולו – כאשר יש שאיפה להיות בעל-חיים באופן יסודי ככל שרק אפשר.

אתם רואים, זה לא היה לשווא שהקדמונים כינו את גלגל-המזלות 'גלגל בעלי-החיים'. גלגל-המזלות בעל שנים-עשר איברים; הוא מחלק את כוליותו לשנים-עשר חלקים נפרדים. אותם כוחות הנובעים מן הקוסמוס, מגלגל-המזלות, לובשים דמות וצורה בבעלי-החיים. אבל, בעלי-החיים האחרים אינם עומדים ביחס של גלגל-המזלות בצורה מדויקת. לפרה יש את החלק השנים-עשר ממשקל גופה במשקל הדם שלה. עם הפרה, משקל הדם הוא החלק השנים-עשר של משקל הגוף; עם החמור, רק החלק העשרים ושלושה; עם הכלב, עשירית. לכל בעלי-החיים האחרים יש יחס שונה. במקרה של האדם, הדם הוא החלק השלושה-עשר ממשקל הגוף.

אתם רואים, הפרה דאגה לכך שבמשקלה היא מהווה ביטוי של טבע בעל-חיים לכשעצמו, שהיא באופן יסודי ככל האפשר הביטוי של מה שהינו קוסמי. עובדה שציינתי שוב ושוב במהלך ימים אלה – כלומר שאדם רואה מהגוף האסטרלי של הפרה שהיא מגלה למעשה משהו נשגב במהות פיסית-חומרית – דבר זה בא לידי ביטוי מעצמו מעצם העובדה שהפרה שומרת על חלוקה לשתים-עשרה בקשרים הפנימיים של משקל. הקוסמי שבה נמצא בפעולה. כל דבר הקשור לפרה הוא בעל טבע כזה שכוחות האדמה פועלים בתוך מהות רוחית. בפרה, כבדות האדמה מחויבת להתפזר על-פי היחס של גלגל-המזלות. כבדות האדמה מוכרחה להתאים את עצמה כדי לאפשר לחלק השנים-עשר שלה ליפול לתוך אנוכיות. מה שיש ברשות הפרה כמהות רוחית מוכרח להיכנס אל תוך התנאים הארציים.

כך, הפרה בשכבה באחו, מהווה למעשה מהות רוחית שחומר-האדמה קולט, סופג לתוכו, עושה אותה חומר הדומה לו.

כאשר הפרה מתה, מהות רוחית זו שהפרה נושאת בתוכה, יכולה להיקלט על-ידי האדמה, יחד עם החומר הארצי, עבור רווחת החיים של האדמה כולה. והאדם צודק בהרגישו ביחס לפרה: את החיה האמיתית של הקרבה, כי את מעניקה לאדמה ללא הרף את אשר היא זקוקה לו, שבלעדיו היא לא הייתה יכולה להמשיך ולהתקיים, שבלעדיו היא הייתה מתקשה ומתייבשת. את מעניקה לאדמה ללא הרף מהות רוחית ומחדשת את הניידות הפנימית, את פעילות החיים הפנימית, של האדמה.

כאשר אתם מתבוננים מצד אחד באחו עם עדר הבקר שלו ומצד שני בנשר במעופו, אז מופיע בפניכם הניגוד הראוי לציון ביניהם: הנשר, כאשר הוא מת, נושא אל תוך מרחבי ארץ-הרוח את אותו חומר-אדמה – שהיות שעבר ספיריטואליזציה – נעשה חסר-תועלת עבור האדמה; והפרה, כאשר היא מתה, מעניקה לאדמה חומר שמימי ובכך היא מרעננת את האדמה. הנשר לוקח מן האדמה את מה שאין ביכולתה להשתמש בו עוד, את מה שהיא מוכרחה להחזיר לארץ-הרוח. הפרה נושאת אל תוך האדמה את מה שהאדמה זקוקה לו ללא הרף ככוחות מרעננים מארץ-הרוח.

כאן, אתם נעשים מודעים למשהו כמו הופעת רגשות והתרשמויות מתוך מדע ההתקדשות. ביחס למדע התקדשות זה שאדם לבטח לומד וחוקר, מאמינים בדרך-כלל שהוא אינו מסתיים באיזשהו דבר מלבד מושגים, אידיאות. אדם ממלא את ראשו באידיאות על אודות העל-חושי, כפי שהוא ממלא אותו באידיאות על אודות הדברים של החושים. אבל, אין זה כך. ככל שמעמיקים יותר במדע התקדשות זה, מגיעים לנקודה שבה מפיקים ממעמקי הנפש רגשות והתרשמויות, שאפילו לא שיערנו שהם קיימים, אבל, אף-על-פי-כן, קיימים באופן לא-מודע בכל ישות אנושית; אנו מגיעים לנקודה שבה אנו מתנסים בכל הוויית-קיום באופן שונה מזה שהתנסינו בו קודם. וכך, ביכולתי לתאר בפניכם התנסות המשתייכת למעשה להבנה חיה של מדע הרוח, של מדע ההתקדשות. זוהי התנסות אשר תגרום לנו לאשר שאילו האדם היה לבד על האדמה, היה עלינו – אם הבנו את טבעה האמיתי – להתיימשך לא תקבל עוד את אשר היא זקוקה לו, כלומר שבזמן הנכון חומר אשר עבר ספיריטואליזציה יילקח ותינתן מהות רוחית. היה עלינו לחוות ניגוד בין האדם ומהות האדמה, אשר גורם כאב גדול מאוד והוא גורם לאותו כאב מפני שעלינו לקבל שאם האדם צריך להיות, בצדק, אדם על האדמה, האדמה אינה יכולה להיות, בצדק, אדמה בגלל האדם. האדם והאדמה זקוקים זה לזה, אבל האדם והאדמה אינם יכולים לתמוך זה בזה באופן הדדי. מה שהישות של האחד דורשת, אבוד עבור השנייה; מה שהישות השנייה זקוקה לו, אבוד עבור הישות הראשונה. ולא היה צריך להיות לנו שום ביטחון ביחס לקשר החיים בין האדם והאדמה, אלמלא העולם הסובב היה מאפשר לנו לומר: מה שהישות האנושית אינה מסוגלת להגשים ביחס לנשיאת חומר-האדמה אשר עבר ספיריטואליזציה אל תוך ארץ-הרוח, מוגשם על-ידי ממלכת העופות; ומה שהאדם אינו מסוגל לעשות ביחס להענקת מהות רוחית לאדמה, מוגשם על-ידי בעלי-החיים המעלים גרה, כפי שהם מיוצגים על-ידי הפרה.

אתם רואים, בדרך זו העולם מתעגל לכדי כוליות. אם נסתכל רק באדם, אי-ודאות תחדור את רגשותינו ביחס למהות האדמה; אם נסתכל במה שמקיף את האדם, תחושת הביטחון שלנו תשתקם.

ועתה, תתמהו עוד פחות מכך שתפיסת-עולם דתית החוזרת עמוק כל-כך אל תוך הרוח, כפי שעושה ההינדואיזם, רוחשת כבוד לפרה, כי היא בעל-חיים אשר מבצע ספיריטואליזציה לאדמה ללא הרף, המעניק לאדמה ללא הרף את אותה מהות רוחית שהיא עצמה לוקחת מן הקוסמוס. ועלינו ללמוד לקבל כמציאות ממשית את התמונה שמתחת לעדר בקר הרועה באחו, האדמה מומרצת לחיים שמחים ונמרצים, ששם למטה הרוחות האלמנטריות שמחות כי מובטחת להן תזונתן מן הקוסמוס דרך קיומם של יצורים אשר רועים מעליהן. ועלינו לתאר תמונה נוספת של מעגל הריקוד האווירי והמלא-שמחה של הרוחות האלמנטריות המרחפות סביב הנשר. אז, שוב היינו מתארים ממשויות רוחיות ובממשויות הרוחות היינו רואים את הפיסי; היינו רואים את הנשר מתפשט כלפי חוץ בהילה שלו ומשתלב בהילה של שמחת רוחות-האוויר ורוחות-האש האלמנטריות של האוויר.

והיינו רואים את אותה הילה יוצאת דופן של הפרה, הסותרת בצורה חזקה כל כך את טבעה הארצי, משום שהיא לגמרי קוסמית; והיינו רואים את העליצות החיה בחושים של רוחות-האדמה האלמנטריות, אשר מסוגלות לקלוט את אשר אבד להן כי הן נידונו לחיות את הוויית-קיומן באפילת האדמה. עבור רוחות אלה, מה שמופיע כאן בפרות, זו השמש. הרוחות האלמנטריות, שמקום משכנן באדמה, אינן יכולות לשמוח בשמש הפיסית, אבל הן יכולות לשמוח בגופים האסטרליים של בעלי-החיים המעלים גרה.

כן, ידידי היקרים, אכן קיימת היסטוריה של הטבע אשר שונה ממה שאפשר למצוא כיום בספרים. מהן למעשה התכלית והמטרה של ההיסטוריה של הטבע אשר מוצאים כיום בספרים?

בדיוק הופיע ההמשך לספרו של אלברט שווייצר בו דנתי לפני זמן מה. אתם אולי זוכרים את המאמר שלי הדן בספרון זה על התנאים הנוכחיים של התרבות, אשר הופיע לפני זמן מה ב- *Das Goetheanum*.⁴ ההקדמה להמשך זה היא למעשה פרק עלוב איכשהו בתוצרים הרוחיים בימינו; כי, בעוד שלספרון הראשון, בו דנתי אז, היה לפחות כוח מסוים ותובנה לקבל את אשר חסר לתרבותנו, הרי שהקדמה זו היא באמת פרק עלוב. כי כאן, שווייצר לוקח לעצמו את השבח להיות הראשון לתפוס שידיעה לבדה אינה יכולה לספק דבר, ואתיקה ותפיסת-עולם מוכרחות להירכש ממקום אחר שאינו ידיעה.

עתה, כדבר ראשון, הרבה נאמר על אודות גבולות הידיעה ו- – כיצד עליי לנסח זאת? – זהו קוצר-ראייה להאמין שהוא היה הראשון לדבר על אודות גבולות הידיעה. זה נעשה על-ידי מדעני טבע בכל דרך אפשרית. כך שאיש אינו רשאי להתגאות בכך שהוא היה הראשון לגלות את הטעות הענקית.

ברם, מלבד זאת, מופיעה העובדה שהוגה מצוין כמו שווייצר – כי הוא הוגה מצוין כפי שהספרון הראשון שלו מראה בוודאות – הגיע למסקנה שאם ברצוננו לגבש תפיסת-עולם, אם ברצוננו לגבש אתיקה, הרי שעלינו להסיט את תשומת-לבנו מן המדע ומן הידיעה, כי הם למעשה אינם מספקים דבר. מדע וידיעה מוכרים, כפי שהם מתוארים כיום בספרים, היבטים אלה של מדע וידיעה, אינם מאפשרים לנו – לדברי שווייצר – לגלות משמעות ביקום. כי, אכן, אם מסתכלים בעולם כפי שאישויות אלה עושות, הרי שלא ניתן להימנע מן המסקנה שלנשרים במעופם אין שום תכלית, מלבד העובדה שאפשר להשתמש בהם ליצירת סמלים של שריון; פרות מביאות תועלת באופן פיסית מפני שהן נותנות חלב וכן הלאה. אבל, היות שגם לאדם מתייחסים רק כישות פיסית, הרי שיש לו רק תועלת פיסית; ולכל זה אין שום משמעות עבור העולם ככוליות.

אם בני-אדם אינם רוצים להתקדם מעבר לזה, הם בוודאות לא יגיעו לרמה שבה משמעות-עולם יכולה להופיע; עלינו לעבור אל מה שהרוחי, אל מה שמדע ההתקדשות יכול לומר לנו על אודות העולם; אז, נגלה

⁴ ראה *Das Goetheanum* מספר 47 משנת 1923.

את משמעות העולם. אז, נגלה את המשמעות הזאת של העולם בגלותנו מיסטריות מופלאות בהוויית-הקיום כולה – מיסטריות כמו זו אשר מתגלה בהקשר עם הנשר המת והפרה המתה; ושם, ביניהם, האריה המת, שבתורו מחזיק בתוכו מהות רוחית ומהות פיסית באיזון, דרך ההרמוניה שהוא יוצר בקצב הנשימה וקצב זרימת הדם, שהוא עצמו מווסת, דרך הנפש הקבוצתית שלו. כמה נשרים נחוצים וכמה פרות נחוצות, כדי לאפשר שהתהליך הנכון, הן כלפי מעלה והן כלפי מטה, יתנהל על-פי הדרך שתיארתי בפניכם.

אתם רואים, שלושת בעלי-החיים, נשר, אריה, שור או פרה, נוצרו מתוך ידיעה אינטואיטיבית מופלאה. הקשר שלהם לאדם מלא רגש. כי האדם, בראותו את אמיתותם של הדברים האלה, מוכרח באמת להודות: הנשר לוקח ממני את המשימות שאין ביכולתי לבצע עם ראשי; הפרה לוקחת ממני את המשימות שאין ביכולתי לבצע עם מערכת חילוף החומרים שלי, עם מערכת הגפיים שלי; האריה לוקח ממני את אותן משימות שאין ביכולתי לבצע עם המערכת הריתמית שלי. וכך, ממני ומשלושת בעלי-החיים, נוסד משהו שלם בקוסמוס.

כך מפלסים דרך אל קשרים קוסמיים. כך חשים את הקשרים העמוקים בעולם ולומדים לדעת כמה חכמים אותם כוחות השולטים בעולם ההווה שלתוכו האדם נארג ואשר חי ונע סביבו.

בדרך זו, אתם רואים כיצד היינו מסוגלים לשלב יחד לכדי כוליות את הנושאים השונים שהגיעו אל ידיעתנו כאשר שאפנו לגלות את הקשר של האדם לשלושת הנציגים של בעלי-החיים עליהם דיברנו בשבועות האחרונים.

חלק II

הקשר הפנימי בין תופעות העולם והוויית העולם

הרצאה 4

הפרפר והצמח

26 באוקטובר 1923

חקרנו היבטים מסוימים של הקשר שבין תנאי-האדמה, תנאי-העולם, בעלי-חיים והאדם. במהלך הימים הקרובים, נמשיך במחקרים אלה. ברם, היום ברצוני לגלות את המעבר אל אותן ספירות גדולות יותר שיהיה עלינו להתייחס אליהן מאוחר יותר. כדבר ראשון, ברצוני להסב את תשומת-הלב אל מה שכבר תואר בספרי *מדע הנסתר*⁵ כאבולוציה של האדמה בקוסמוס – החל במטמורפוזת סטורן-קדום של האדמה. על מצב-סטורן זה יש לחשוב ככולל כבר בתוכו את כל המשתייך למערכת הפלנטרית שלנו. כוכבי-הלכת הנפרדים של המערכת הפלנטרית שלנו, מסטורן עד ירח, היו באותה תקופה, עדיין בתוך סטורן-קדום – שכידוע לכם היה מורכב אך ורק מאתר-חום – כגופים שמימיים לא-נבדלים. סטורן, שלא הגיע אפילו לצפיפות האוויר, אלא היה רק אתר-חום, כלל במצב אתרי בלתי-נבדל כל מה שלבש מאוחר יותר צורה עצמאית, בהיעשותו אינדיבידואלי בכוכבי-הלכת הנפרדים.

לאחר מכן, אנו מבחינים כמטמורפוזת השנייה של אבולוציית-אדמה, את אשר כיניתי, במובן מקיף, מצב-שמש של האדמה. כאן, אנו עוסקים בעיצוב ההדרגתי – מכדור האש של סטורן לכדור-האוויר, כדור-האוויר המלא-אור, המוקרן-אור והנוצץ, שמש.

אחר-כך, יש לנו מטמורפוזת שלישית, שממנה, לאחר חזרה על המצבים הקדומים, קיבל צורה כל אשר היה בעל טבע-שמש מצד אחד, שבאותו זמן עדיין כלל את האדמה והירח – כל הדברים הללו מתוארים בספר *מדע הנסתר בקווים כלליים* – ומצד שני כל מה שכבר הוצא, ואליו השתייך סטורן במצב של הפרדה.

ברם, באותו זמן, במהלך התקופה של המטמורפוזת-ירח, אנו נתקלים בעובדה שהשמש נפרדה ממה שהיה אז תערובת של אדמה וירח. לעתים קרובות תיארתי כיצד ממלכות הטבע שאנו מכירים כיום, לא היו קיימות אז, כיצד האדמה לא כללה חומר מינרלי, אלא הייתה, אם יורשה לי להתבטא כך, בעלת טבע של קרן, כך שהמרכיבים המוצקים השתחררו, ביצורם בליטות סלעיות מחומר של קרן, כאשר הם בלטו ממסת-ירח שהייתה מורכבת ממים. ואז, הופיעו התנאים של המטמורפוזת הרביעית, שהם תנאי-האדמה של ימינו.

⁵ GA-13, *מדע הנסתר בקווים כלליים*. הוצאת בדולח.

כאשר אנו מתארים את ארבע המטמורפוזות הללו לפי סדר, תחילה יש לנו את מצב-סטורן, אשר כלל בתוכו, בהיותו מתמוסס בתוכו, כל מה שמאוחר יותר יהיה כלול במערכת הפלנטרית שלנו; לאחר מכן, יש לנו את המטמורפוזת-שמש, המטמורפוזת-ירח והמטמורפוזת-אדמה. ארבע ההתגלויות הללו מתחלקות לזוגות.

פשוט חישבו כיצד הדברים היו במהלך אבולוציית-סטורן ובהמשך בתקופת-שמש, שבה המהות התקדמה רק עד למצב גזי! האבולוציה מתחילה מכדור-האש; כדור-האש עובר מטמורפוזת, מתעבה לכדור-אוויר מלא אור ונוצץ. כאן יש לנו את החלק הראשון של האבולוציה.

לאחר מכן, יש לנו את אותו חלק של האבולוציה שבו הירח ממלא את תפקידו. כי, התפקיד שהירח ממלא הוא שמאפשר לו לעצב את אותם עיצובים סלעיים וקרניים. ובמהלך המטמורפוזת-אדמה, הירח מתנתק, הופך לכוכב-לכת לווייני, בהשאירו מאחור עבור האדמה את כוחות-האדמה הפנימיים. כוחות הכבידה, למשל, מיסודם, הם כוחות שבהקשר פסי, הושארו מאחור על-ידי הירח. האדמה לא הייתה מפתחת לעולם את כוחות הכבידה אלמלא הושארה מאחור השארית של מה שהיה כלול בירח-קדום; הירח עצמו התנתק. הירח הנוכחי הוא אותה קבוצה במרחב הקוסמי שעליה דיברתי רק לפני ימים ספורים מהיבטה הרוחי. הסובסטנציה שלה שונה למדי מזו של האדמה, אבל היא השאירה באדמה מה שאפשר לכנות, במובן הרחב ביותר, מגנטיות-האדמה. כוחות האדמה, כלומר הכוחות הארציים של כבידה, הפעילויות המתוארות כתוצאות של הכבידה, אלה הושארו על-ידי הירח. וכך, ביכולתנו לומר: מצד אחד, יש לנו (במצבים סטורן ושמש) את המטמורפוזת החמה והמוקרנת-אור מיסודה, כאשר שני המצבים נלקחים יחד; מצד שני, יש לנו (במצבים ירח ואדמה) את המטמורפוזת המימית המוחזקת על-ידי הירח, המצב המימי אשר התפתח במהלך המטמורפוזת-ירח ונשאר במהלך המטמורפוזת-אדמה; היסוד המוצק נוצר על-ידי כוחות הכבידה.

שני זוגות אלה של מטמורפוזת שונים זה מזה במידה ניכרת ועלינו להיות ברורים ביחס לעובדה שכל מה שהיה קיים במצב מוקדם יותר טבוע שוב במצב מאוחר יותר. מה שהרכיב את כדור-האש הקדום של סטורן, נשאר כמהות-חום בכל המטמורפוזות העוקבות; וכיום, כאשר אנו נעים בתחומי האדמה ונתקלים בכל מקום בחום, חום זה שמוצאים בכל מקום הינו שריד ממצב-סטורן-קדום. בכל מקום בו אנו מוצאים אוויר או גופים גזיים, יש לנו שרידים של אבולוציית-שמש-קדומה. כאשר אנו ממלאים את עצמנו ברגש והבנה לתקופה זו של אבולוציה, אנו מסתכלים באטמוספירה המוקרנת-שמש ואנו יכולים לומר לעצמנו בכנות: באטמוספירה מוקרנת-שמש זו, יש לנו שרידים של אבולוציית-שמש-קדומה; כי, אילו אבולוציית-שמש-קדומה זו לא הייתה מתקיימת, הרי שהקשר של האוויר שלנו עם קרני השמש אשר מתקיימות עתה בחוץ, לא היה קיים. רק מעצם העובדה שפעם השמש הייתה מאוחדת עם האדמה שאור השמש עצמו קרן באדמה שעדיין הייתה במצב גזי – כך שהאדמה הייתה כדור-אוויר הקורן אור אל תוך

המרחב הקוסמי – רק כך המטמורפוזת המאוחרת יותר הייתה יכולה להופיע, המטמורפוזת אדמה הנוכחית, שבה האדמה מוקפת באטמוספירה של אוויר, שעליה קרני השמש נופלות מבחוץ. אך, לקרני שמש אלה יש קשר פנימי עמוק עם אטמוספירת האדמה. ברם, הן אינן מתנהגות – כפי שמדענים בימינו טוענים בגסות מסוימת – כאילו הן מוקרנות כמו כדור קטן דרך האטמוספירה הגזית; אך, לקרני השמש יש קשר פנימי עמוק עם האוויר. וקשר זה מהווה למעשה תופעת לוואי מאוחרת של האיחוד החד-פעמי שלהם במהלך המטמורפוזת-שמש. כך, הכול קשור הדדית מעצם העובדה שהמצבים המוקדמים יותר פועלים שוב ושוב במצבים המאוחרים יותר בדרכים מגוונות. אבל, במהלך הזמן שבו, באופן כללי, התנהלה אבולוציית-אדמה – כפי שתגלו בספר *מדע הנסתר בקווים כלליים* וכפי שתיארתי כאן בקצרה – הכול על האדמה ומסביבה, כל הקיים גם בתוך האדמה, עבר התפתחות.

ועתה, יכולים אנו לומר: כאשר אנו מתבוננים כיום באדמה, יש לנו בתוכה מה שיוצר את יסוד המוצק, הירח הפנימי, מעוגן למעשה במגנטיות של האדמה; הירח הפנימי, שפעולתו היא כזו שהוא גורם היסוד המוצק, הגורם אשר מקיף כל דבר שיש לו משקל. ואלו כוחות הכבידה אשר יוצרים את יסוד המוצק מתוך הנוזל. לאחר מכן, יש לנו את תחום האדמה הממשי, היסוד המימי אשר מופיע בדרכים מגוונות – כמו מי תהום למשל, אך גם במים אשר נוכחים בעיצובי ערפל, בענני גשם וכן הלאה. ובהמשך, יש לנו בהיקף מה שהינו בעל טבע של אוויר. יתר על כן, כל זה מלא ביסוד האש, שרידי סטורן-קדום. אנו יכולים לומר לעצמנו תמיד: כל מה שנוכח באוויר החם, אשר מוקרן עם אור, הוא סטורן-שמש. אנו מסתכלים כלפי מעלה ולמעשה מוצאים את האוויר שלנו חזור במה שהינו פעילות-סטורן, מה שהינו פעילות-שמש, המתפתח במהלך הזמן לכדי האטמוספירה הממשית של האדמה, שהינה רק תופעת לוואי מאוחרת של המטמורפוזת-שמש. באופן כללי, זה מה שאנו מגלים כאשר אנו מפנים את מבטנו כלפי מעלה.

כאשר אנו מפנים את מבטנו כלפי מטה, מדובר יותר במה שעלה מתוך שתי המטמורפוזות האחרונות. יש לנו מה שהינו בעל משקל, יסוד המוצק או בניסוח טוב יותר, פעילות כוחות הכבידה בתוך מה שנעשה מוצק; יש לנו את היסוד הנוזלי, יש לנו אדמה-ירח. אפשר בהחלט להבדיל בין שני החלקים האלה של הוויית-הקיום אדמה.

אם תקראו שוב את הספר *מדע הנסתר בקווים כלליים* עם דברים אלה ברוחכם, תראו שהסגנון כולו משתנה במקום שבו המטמורפוזת-שמש נעשית מטמורפוזת-ירח. גם כיום, יש עדיין סוג של ניגוד חד בין הקיים למעלה, מה שהינו בעל טבע סטורן והקיים למטה, מה שהינו בעל טבע של מצב אדמה-ירח מימי.

כך, אנו יכולים להבדיל בין היסוד הגזי סטורן-שמש ובין היסוד הנוזלי ירח-אדמה.

כאשר אדם, הבודק את הדברים הללו עם מדע ההתקדשות, מתבונן במהלך הכללי של אבולוציית-אדמה – כולל כל אשר התפתח יחד עם האדמה ומשתייך לה – מבטו נתקל בהתחלה בשונות המגוונת בעולם החרקים. אפשר בהחלט לדמיין שאותו רגש המתעורר על-ידי עולם החרקים המרצד ונוצץ,

היה מביא אותנו לידי קשר מסוים עם מה שנמצא מעל, עם מה שהינו בעל טבע של המצב סטורן-שמש-גזי. וזהו אכן המקרה. כאשר אנו מסתכלים בפרפר עם צבעיו המנצנצים, אנו רואים אותו מתעופף באוויר, באוויר המוצף-אור, המוקרן-אור. הוא נישא על-ידי גלי האוויר. הוא בקושי בא במגע עם מה שהינו בעל טבע ירח-אדמה-נוזלי. היסוד שלו מצוי בתחומים העליונים. וכאשר חוקרים את מהלכה של אבולוציית-אדמה, זהו דבר יוצא דופן שרק במקרה של החרק הקטן מגיעים לתקופות קדומות מאוד של המטמורפוזת-אדמה. מה שכיום מנצנץ באוויר המוקרן-אור כמו כנפי הפרפר, נוצר לראשונה כנבט במהלך סטורן-קדום, והמשיך להתפתח במהלך תקופת שמש-קדומה. אז הופיע שם מה שכיום עדיין מאפשר לפרפר להיות מעצם טבעו בריאה של אור ואוויר. השמש חבה את תשורת פיזור האור לעצמה. השמש חבה את התשורה שאורה יכול ליצור במהויות את מה שהינו לוחט, מנצנץ, לפעילות של סטורן-יופיטר-מרס. טבע הפרפר אינו יכול להיות מובן על-ידי מי שחוקר אותו על האדמה.

את הכוחות הפעילים בטבע הפרפר, יש לחפש למעלה, יש לחפש בשמש, מרס, יופיטר, סטורן. וכאשר אנו חודרים בצורה מדויקת יותר אל תוך אבולוציה מופלאה זו של הפרפר – כבר תיארתי בקשר שלה עם הישות האנושית, כמה שאפשר לכנות ההתגשמות הקוסמית של הזיכרון – כאשר אנו חודרים אל תוכה בצורה מדויקת יותר אנו מגלים כדבר ראשון את הפרפר המעופף המנצנץ באור, נישא על-ידי האוויר מעל לאדמה. אז הוא מטיל את הביצה שלו. כן, המטריאליסט הגס אומר: "הפרפר מטיל את הביצה שלו" משום שתחת השפעת המדע בימינו שאינו מדעי, הדברים בעלי החשיבות הגדולה ביותר פשוט לא נחקרים. השאלה היא זו: למה מפקיד הפרפר את הביצה שלו בהטילו אותה?

עתה, חקרו מקום כלשהו שבו הפרפר מטיל את הביצה שלו; בכל מקום תגלו שהביצה מוטלת בדרך כזו שלא תימנע ממנה השפעת השמש. השפעת השמש על האדמה למעשה נוכחת לא רק כאשר השמש קורנת ישירות על האדמה. לעתים קרובות, הסבתי את תשומת-לבכם לעובדה שבחורף איכרים מטמינים את תפוחי-האדמה שלהם באדמה, מכסים אותם מפני שמה שבא לקראת האדמה במהלך הקיץ כחום שמש והכוח של אור-השמש מצויים, רק במהלך החורף, בתוך האדמה. על-פני שטח האדמה, תפוחי-האדמה מתכסים כפור; אם טומנים אותם בבור ומכסים אותם באדמה, הם לא קופאים אלא נשארים תפוחי-אדמה טובים באמת, כי לאורך החורף פעילות השמש מתקיימת בתוך האדמה. במהלך החורף כולו, עלינו לחפש אחר פעילות-שמש של הקיץ מתחת לאדמה. בחודש דצמבר, למשל, בעומק מסוים באדמה, יש לנו את פעילות-חודש-יולי של השמש. בחודש יולי, השמש מקרינה את האור והחום שלה על-פני השטח. החום והאור חודרים בהדרגה עמוק יותר ויותר. ואם בחודש דצמבר נרצה לחפש אחר מה שאנו מתנסים בו בחודש יולי על-פני שטח האדמה, יהיה עלינו לחפור בור ואז מה שהיה מצוי על-פני שטח האדמה בחודש יולי, יימצא בחודש דצמבר בעומק מסוים בתוך האדמה. שם, תפוח-האדמה נטמן בשמש של חודש יולי. כך,

השמש אינה קיימת רק כאשר הבנה מטריאליסטית גסה מחפשת אחריה; למעשה, השמש מצויה בספירות רבות. אלא שדבר זה מווסתת בקפדנות על-פי עונות השנה בקוסמוס.

הפרפר לעולם לא יטיל את ביציו במקום שבו הן לא תישארנה בדרך זו או אחרת בקשר עם השמש. כתוצאה מכך, מתבטאים בצורה גרועה כאשר אומרים שהפרפר מטיל את ביציו בתחום האדמה. הוא אינו עושה זאת כלל. הוא מטיל את ביציו בתחום השמש. הפרפר אינו יורד לעולם לאדמה. בכל מקום שבו השמש נוכחת במה שהינו ארצי, שם הפרפר מחפש אחר המקום שבו יטיל את ביציו, כך שהן תישארנה לגמרי תחת השפעת השמש. הן אינן נתונות, בשום דרך, להשפעת האדמה.

כידוע לכם, מתוך ביצה זו של הפרפר זוחל לו החוצה הזחל. עם הופעתו, הוא נשאר תחת השפעת השמש, אך עתה הוא נתון להשפעה נוספת. הזחל לא היה יכול לזחול אלמלא היה נתון להשפעה נוספת. זוהי ההשפעה של מרס.

אם תדמו לעצמכם את האדמה עם מרס מסתובב סביבה, מה שנובע ממרס בתחום העליון מתפשט בכול ונשאר בכל מקום. אין מדובר בכך שמרס מצוי במקום כלשהו, אלא יש לנו את ספירת מרס כולה וכאשר הזחל זוחל בכיוון מסוים, הוא עושה זאת במובן של ספירת מרס. אז הזחל הופך לגולם, בונה סביבו פקעת. אנו מקבלים פקעת. תיארתי לכם כיצד זה מהווה קרבן לשמש מצד הזחל, כיצד החוטים אשר נטוים בו נטוים בכיוון קרן האור. הזחל חשוף לשמש, עוקב אחר קרני האור, טווה, מפסיק כאשר חשוך, ואז ממשיך לטוות. הפקעת כולה מהווה למעשה אור-שמש קוסמי, אור-שמש אשר נארג עם חומר. כך, כאשר יש לכם פקעת של תולעת-משי, למשל – אשר משמשת להכנת בגדי משי – מה שמצוי במשי הוא למעשה אור-שמש, בו נטווה החומר של תולעת-המשי. מתוך גופה שלה, תולעת-המשי טווה את החומר שלה בכיוון קרני השמש ובדרך זו יוצרת את הפקעת מסביבה. אבל, כדי שזה יקרה, נחוצה התערבותה של פעילות יופיטר.

ואז, כידוע לכם, הפרפר בוקע מתוך הפקעת, מתוך הגולם – הפרפר אשר נישא על-ידי אור, קורן אור. הוא עוזב את התא החשוך שלתוכו האור רק חדר כמו שהוא חדר את הדולמנים, בדרך שתיארתי בפניכם, במקרה של הדולמנים של הדרואידים הקדומים. ברם, השמש נתונה להשפעת סטורן ורק בשילוב עם סטורן שהיא יכולה לשלוח את אורה אל תוך האוויר בדרך כזו שהפרפר יוכל לזהור בקרינה של צבעי הרבגוניים.

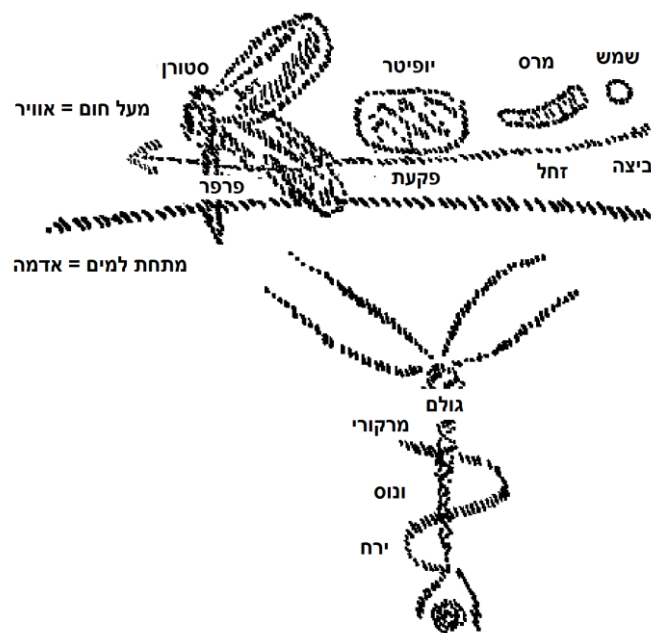
וכך, כאשר אנו מסתכלים באותו ים מופלא של פרפרים המתעופפים באטמוספירה, עלינו לומר: זו באמת אינה בריאה ארצית, אלא היא נישאת מלמעלה אל תוך האדמה. הפרפר אינו מגיע עם הביצה שלו עמוק יותר מאשר המקום שבו השפעות השמש מגיעות לאדמה. הקוסמוס מעניק לאדמה את ים הפרפרים, סטורן מעניק את הצבעים שלהם. השמש מעניקה את כוח המעוף, הנוצר על-ידי הכוח התומך של האור וכן הלאה.

לכן, ביכולתי לומר שבעצם עלינו לראות בפרפרים יצורים קטנים, המפוזרים, כביכול, על-פני האדמה על-ידי השמש ועל-ידי מה שמצוי מעל לשמש במערכת הפלנטרית שלנו. הפרפרים, השפיריות, החרקים באופן כללי, מהווים למעשה תשורה של סטורן, יופיטר, מרס ושמש. ואין חרק אחד שהיה יכול להיווצר על-ידי האדמה, אפילו לא פרעוש, אלמלא העניקו כוכבי-הלכת שמעבר לשמש, יחד עם השמש, את התשורה של חיי החרקים לאדמה. ואנו באמת חבים את העובדה שסטורן, יופיטר וכן הלאה היו יכולים לאפשר בנדיבות רבה לעולם החרקים להתעופף מעלינו אל שתי המטמורפוזות הראשונות אשר נחו על-ידי אבולוציית-אדמה.

ועתה, הבה נתבונן בדרך שבה שתי המטמורפוזות האחרונות – מצב-ירח ומצב-אדמה – מילאו את חלקן. לאור העובדה שביצת הפרפר אינה מופקדת לעולם לאדמה, יש לציין שבזמן שבו המטמורפוזת-ירח, המצב השלישי, הייתה בראשיתה, הפרפרים לא היו כפי שהם כיום. גם האדמה לא הייתה תלויה כל-כך בשמש. בתחילת המטמורפוזת השלישית, השמש הייתה עדיין מאוחדת עם האדמה ורק מאוחר יותר נפרדה ממנה. לכן, הפרפר לא התנגד כל-כך להפקיד את הזרע שלו לאדמה.

הוא הפקיד אותו לאדמה באותו זמן שבו הוא הפקיד אותו לשמש. לכן, נוצר כאן בידול. במקרה של שתי המטמורפוזות הראשונות, אפשר לדבר רק על בשורה ראשונית של עולם החרקים. אך, באותו זמן להפקיד משהו לכוכבי-הלכת החיצוניים, לשמש, עדיין סימל שהוא הופקד לאדמה. רק כאשר האדמה התעבתה, כאשר היו ברשותה מים, היו ברשותה הכוחות המגנטיים של הירח, שהדברים השתנו ואז הופיע בידול.

הבה ניקח כל דבר הקשור לחום-אוויר אל המצוי למעלה; והבה ניקח את המצוי למטה: מים-אדמה. והבה נתייחס אל אותם נבטים שגורלם היה להיות מופקדים לאדמה, בעוד שאחרים הוחזקו ולא הופקדו לאדמה, אלא רק לשמש שבתוך הארצי.

עתה, הבה נתייחס אל נבטים אחרים אלה אשר הופקדו לאדמה בזמן שבו הופיעה המטמורפוזה השלישית, מצב-ירח. אתם רואים, נבטים אלה היו תחת השפעתה של פעילות-אדמה – הפעילות המימית של אדמה-ירח – כפי שנבטי החרקים היו קודם תחת השפעתה של פעילות-שמש והמצוי מעבר לשמש. ומעצם העובדה שנבטים אלה היו תחת השפעתה של פעילות-אדמה-מים, הם הפכו ל**נבטי-צמחים**. והנבטים אשר נשארו מאחור בתחומים העליונים, אלה נשארו נבטי-חרקים. כאשר החלה המטמורפוזה השלישית – דרך מה שבאותו זמן היה בעל טבע-שמש אשר עבר שינוי למה שהיה בעל טבע ירח-אדמה – התהוו נבטי-הצמחים, במהלך מטמורפוזה שלישית זו של אבולוציית-אדמה. ומה שמופיע עתה בפרפר, תחת השפעת הקוסמוס החוץ-ארצי, התפתחות זו כולה מן הנבט, דרך הזחל, דרך הגולם עד הפרפר – ביכולתכם לעקוב אחריה בצמח. בכך שהזרע נעשה ארצי, לא היה זה הפרפר שהתפתח; אך, כאשר הזרע נעשה ארצי, בהיותו מופקד לאדמה – לא לשמש – שורש הצמח התפתח, הדבר הראשון אשר יוצא מתוך הזרע. ובמקום שהזחל יזחל החוצה, תחת השפעת הכוחות הנובעים ממרס, מופיע העלה, בזחלו כלפי מעלה בעיצוב לולייני. העלה הוא הזחל אשר נכנס אל תחת ההשפעה של מה שהינו ארצי. כאשר אתם רואים את הזחל הזוחל, יש לכם, בתחומים העליונים, מה שתואם, למטה, לעלה של הצמח; העלה מתפתח מתוך מה שהפך לשורש מעצם העובדה שהזרע הועבר מתחום השמש אל תחום האדמה.

בהמשיכנו עוד כלפי מעלה, אנו מגלים משיכה אל גביע-הפרח שהינו מטבע הגולם. ולבסוף, הפרפר מתפתח בפרח, שהינו צבעוני בדיוק כמו הפרפר באוויר. המעגל הושלם. כפי שהפרפר מטיל את ביציו, כך הפרח מפתח בתוך תוכו את הזרע החדש עבור העתיד. אתם רואים, אנו מסתכלים כלפי מעלה בפרפר ואנו מבינים שהוא הצמח אשר צמח אל תוך האוויר. מה שהפרפר הופך להיות מהביצה עד להתפתחות מלאה תחת השפעת השמש עם כוכבי-הלכת העליונים, הצמח הופך להיות כאן תחת השפעת האדמה. כאשר הצמח הופך לעלה (ראה תרשים) יש לנו מהיבט האדמה את השפעת-ירח, לאחר מכן את השפעת-ונוס והשפעת-מרקורי. אז, יש חזרה אל השפעת-אדמה. הזרע נמצא שוב תחת השפעת-אדמה.

לכן, ביכולתנו להציב בפנינו שני בתים מנטריים, אשר מבטאים סוד גדול של הטבע:

ראה את הצמח:

הוא הפרפר

הכבול לאדמה.

ראה את הפרפר:

הוא הצמח

אשר משוחרר על-ידי הקוסמוס.

הצמח – הפרפר הכבול על-ידי האדמה! הפרפר – הצמח אשר משוחרר מן האדמה על-ידי הקוסמוס.

אם מסתכלים בפרפר, למעשה בחרק כלשהו, משלב הביצה עד השלב שבו הוא עף באוויר, זהו הצמח הצומח אל תוך האוויר, אשר מעוצב באוויר על-ידי הקוסמוס. אם מסתכלים בצמח, זהו הפרפר הכבול אל

הקיים למטה. הביצה נדרשת על-ידי האדמה. הזחל עובר מטמורפוזת לכדי עיצוב-עלה. במה שמכווץ בצמח יש לנו מטמורפוזת של עיצוב-גולם. ואז, מה שמתגלה בפרפר עצמו, מתפתח בצמח לכדי פרח. זהו פלא קטן שקשר אינטימי כזה קיים בין עולם הפרפרים, עולם החרקים באופן כללי, ועולם הצמחים. כי, לאמיתו של דבר, אותן ישויות רוחיות הנמצאות מאחורי החרקים, הפרפרים, מוכרחות לומר לעצמן: שם למטה נמצאים הקרובים שלנו; עלינו לבוא עמם במגע, להתאחד עמם, להתאחד עמם בהנאה מן המיצים שלהם, וכן הלאה, כי הם האחים שלנו. הם אחינו אשר נדדו מטה אל תוך תחום האדמה, אשר נכבלו לארצי, אשר רכשו הוויית-קיום אחרת.

ושבו, הרוחות אשר מנפישות את הצמחים יכולות להסתכל כלפי מעלה בפרפרים ולומר: אלו הם הקרובים השמימיים של הצמחים הארציים.

אתם רואים, באמת יש לומר שהבנת העולם לא תיתכן עם מופשטויות, כי מופשטויות אינן מגיעות להבנה. הפעילות הקוסמית היא אכן האמן הגדול ביותר. הקוסמוס מעצב הכול על-פי חוקים הגורמים לחוש האמנותי סיפוק העמוק ביותר. ואיש לא יוכל להבין את הפרפר, אשר שקע אל תוך האדמה, אלא אם כן יבצע מטמורפוזת של מחשבות מופשטות לכדי חוש אמנותי. איש לא יכול להבין את טבע הצמח הפורח שכמו הפרפר נישא אל תוך האוויר על-ידי האור ועל-ידי כוחות קוסמיים, אלא אם כן שוב יביא את התנועה האמנותית לכדי מחשבות מופשטות. אף-על-פי-כן, תמיד נשאר משהו אשר מרומם במידה עצומה כאשר מפנים את רוחנו אל הקשר הפנימי העמוק בין הדברים והישויות של הטבע.

זוהי התנסות ייחודית לראות חרק ממוקם על צמח ובאותו זמן לראות כיצד האסטרליות מתמקמת מעל לפרח. כאן, הצמח שואף החוצה מהארצי. כמיהת הצמח אל השמימי פועלת ואורגת מעל לעלי-הכותרת הזוהרים בצבעי הקשת של הפרח. הצמח אינו יכול לספק מעצמו את הכמיהה הזאת. כך, קורן לכיוונו מהקוסמוס מה שהינו בעל טבע של פרפר. בראותו זאת, הצמח מגשים את סיפוק תשוקותיו. וזהו הקשר המופלא הקיים בסביבות האדמה, כלומר שהכמיהות של עולם הצומח מסופקות בהסתכלות כלפי מעלה בחרקים, במיוחד בעולם הפרפרים. מה שהפרח הפורח כמה אליו, בהקרינו את צבעיו החוצה במרחבי-העולם, הופך להתגשמות בידעה כאשר הפרפר מתקרב אליו עם נצנוץ צבעיו. את זה עלינו לראות בסביבות האדמה.

על-ידי כך שביססתי את הקשר עם עולם הצמחים, עתה אני נמצא בעמדה להרחיב עוד בעתיד הקרוב את המחקרים אשר יובילו מן הישות האנושית אל בעלי-החיים. אנו יכולים לכלול כבר את עולם הצמחים ועל-ידי כך נגיע בהדרגה לקשר של האדם עם האדמה כולה. אבל, לשם כך, היה נחוץ לבנות, כביכול, גשר מן הצמח המעופף של האוויר, הפרפר, אל הפרפר המושרש עמוקות באדמה, הצמח הארצי הוא הפרפר המושרש עמוקות. הפרפר הוא הצמח המעופף. בהכירנו את הקשר הזה בין הצמח הכבול לאדמה והפרפר המשוחרר בשמים, בנינו עתה את הגשר בין עולם בעלי-החיים ועולם הצמחים וכך ביכולתנו

להסתכל מטה בחוסר-דאגה מסוים בכל הדברים הלא-חשובים אשר תמיד מספרים כיצד יצירה ספונטנית נוצרה. אותם מושגים משעממים לא יובילו אותנו לעולם אל תוך אותם תחומים של היקום שאליהם עלינו להגיע. מגיעים אל אותם תחומים רק כאשר מושגים משעממים יכולים להיות מובלים אל מושגים אמנותיים, כך שנוכל להגיע לתמונה שבה, מהפרפר הנולד בשמים המופקד רק לשמש, עולה הצמח שוב דרך ביצת הפרפר ההופכת מטמורפזה בדרך כזו שבהיותה מופקדת קודם לשמש, היא נעשית עתה מופקדת לאדמה.

הרצאה 5

פרפרים, עופות ועטלפים

27 באוקטובר 1923

הרצאות אלה עוסקות בקשר הפנימי בין מראית-עין וממשות בעולם, וכבר ראיתם שקיימים דברים רבים שלא לה שראיתם מוגבלת אך ורק לעולם ההופעות, אין שום מושג לגביהם. ראינו כיצד לכל מין – דבר זה הוצג באמצעות דוגמאות ספורות – יש תפקיד במערכת המסועפת של הוויית-הקיום הקוסמית. כיום, כסוג של חזרה, נתייחס שוב למה שאמרתי לאחרונה על אודות טבען של ישויות ספורות ובמקום ראשון – הפרפר. בתארי את טבע הפרפר, בהשוואה לטבע הצמחים, גילינו שהפרפר מהווה מיסודו ישות המשתייכת אל המעוף אל האור כל עוד הוא עובר שינוי על-ידי הכוחות של כוכבי-הלכת החיצוניים, של האדם, של יופיטר ושל סטורן. לפיכך, אם ברצוננו להבין את הפרפר על-פי טבעו האמיתי, עלינו להסתכל כלפי מעלה אל תוך התחומים העילאיים של הקוסמוס ועלינו לומר לעצמנו: תחומים קוסמיים עילאיים אלה מעניקים לאדמה את עולם הפרפרים ומברכים אותה בו.

להענקת ברכה זו לאדמה יש אפילו משמעות עמוקה יותר. הבה ניזכר כיצד היה עלינו לומר שהפרפר אינו משתתף ישירות במה שקשור להוויית-קיום ארצית, אלא רק בעקיפין, בה במידה שהשמש עם כוחות החום והאור שלה, פעילה בהוויית-קיום ארצית זו. למעשה, פרפר מטיל את ביציו רק במקום שבו הן אינן מחוץ לפעילות-שמש, כך שהפרפר אינו מפקיד את ביציו לאדמה, אלא אך ורק לשמש. אז, יוצא הזחל, הנתון להשפעת פעילות-מרס, אם כי באופן טבעי פעילות-שמש נוכחת תמיד. אז, נוצר הגולם תחת השפעתה של פעילות-יופיטר. מתוך הגולם מופיע הפרפר, שעתה, בצבעיו הזוהרים בצבעי הקשת, יכול לשחזר בסביבות האדמה את כוח-השמש הזוהר של האדמה בהיותו מאוחד עם הכוח של סטורן.

כך, בצבעים הרבגוניים של עולם הפרפרים אנו רואים, בסביבתה של הוויית-הקיום אדמה, את פעילותו הישירה של סטורן בתוך ספירת הארצי. אך, הבה נזכור שישנם שני סוגים של מהויות הנחוצות עבור הוויית-הקיום אדמה. יש לנו את המהויות החומריות הטהורות של האדמה ויש לנו מהויות רוחיות; ואמרתי לכם שהדבר המדהים הוא שבמקרה של האדם, המהות המונחת ביסוד מערכת חילוף החומרים ומערכת העיכול שלו היא רוחית, בעוד שזו של הראש היא פיסית. יתר על כן, בטבע התחתון של האדם, מהות רוחית חדורה בפעילותם של כוחות פסיים, עם פעילות כוחות הכבידה, עם פעילות הכוחות הארציים האחרים. בראש, המהות הארצית המשתלבת בתוכו עם תהליך העיכול, זרימת הדם, פעילות העצבים וכן הלאה, חדורה בכוחות רוחיים על-חושיים, אשר משתקפים בחשיבתנו, בכוח שלנו ליצירת תמונות

מנטליות. כך, בראש האנושי יש לנו חומר פיסי אשר עבר ספיריטואליזציה ובמערכת העיכול ומערכת חילוף החומרים יש לנו מהות רוחית אשר נעשתה ארצית.

עתה, את החומר הזה אשר עבר ספיריטואליזציה אנו מוצאים במידה רבה בפרפר. היות שפרפר נשאר תמיד בספירה של הוויית-הקיום שמש, הוא סופג רק חומר ארצי – כמובן, אני מדבר באופן תיאורי – כאילו בצורה של אבק דק ביותר. הוא גם מפיק את מזונו מאותן מהויות ארציות שהשמש פועלת עליהן. הוא מאחד עם ישותו שלו רק מה שחדור-שמש; והוא לוקח מן המהות הארצית רק את העדין ביותר והוא פועל עליו עד שהוא עובר ספיריטואליזציה מלאה. כאשר אנו מסתכלים בכנפו של פרפר, יש לנו למעשה חומר ארצי אשר עבר ספיריטואליזציה. מעצם העובדה שהחומר של כנפי הפרפר מלא צבע, מכל המהויות הארציות, זוהי המהות הארצית אשר עוברת את הספיריטואליזציה העמוקה ביותר.

הפרפר הוא היצור אשר חי לגמרי בחומר-אדמה אשר עבר ספיריטואליזציה. ואפשר אפילו לראות באופן רוחי כיצד בדרך מסוימת הפרפר בז לגוף שהוא נושא בין כנפיו הצבעוניים, כי תשומת-לבו כולה, ישות הנפש-הקבוצתית שלו כולה, מרוכזת בשמחת הצבעים של כנפיו.

וכפי שאנו משתאים מצבעיו המנצנצים בעודנו עוקבים אחריו, כך יכולים אנו להשתאות גם משמחתו מצבעים אלה. יש בזה משהו בעל חשיבות יסודית שיש לטפח בילדים, שמחה זו ברוחניות המתעופפת באוויר, שהינה למעשה שמחה מתעופפת, שמחה ממשחק הצבעים. הניואנסים של טבע הפרפר משקפים כל זאת בדרך מופלאה ומשהו נוסף מונח ברקע.

יכולנו לומר על העוף – שאליו התייחסנו כמיוצג על-ידי הנשר – שבמוות הוא יכול לשאת מהות-אדמה אשר עברה ספיריטואליזציה אל תוך עולם הרוח ועל-ידי כך, כעוף, יש לו את המשימה בהוויית-הקיום הקוסמית של ביצוע ספיריטואליזציה בחומר הארצי, וכך להיות מסוגל להגשים מה שהאדם אינו יכול לעשות. גם האדם מחזיק בראשו חומר-אדמה אשר עבר ספיריטואליזציה ברמה מסוימת, אך הוא אינו יכול לקחת את החומר הארצי הזה אל תוך העולם שבו הוא חי בין מוות ולידה מחדש, כי אז הוא יחווה כאב בל יתואר, בלתי נסבל ומזעזע, אילו היה עליו לשאת חומר ארצי זה, אשר עבר ספיריטואליזציה, של ראשו אל תוך עולם הרוח.

עולם העופות, המיוצג על-ידי הנשר, יכול לעשות זאת, ועל-ידי כך נוצר למעשה קשר בין מה שהינו ארצי ומה שהינו על-ארצי. חומר ארצי מותמר בהדרגה, כביכול, לרוח ולבריאת העוף יש משימה למסור את החומר הארצי הזה אשר עבר ספיריטואליזציה ליקום. למעשה, אפשר לומר שכאשר האדמה תגיע אל סוף הוויית-קיומה, חומר-אדמה זה ישלים ספיריטואליזציה, ובריאת העוף תמצא את מקומה בכלכלה כולה של הוויית-הקיום הארצית כדי לשאת את חומר-האדמה אשר עבר ספיריטואליזציה חזרה אל תוך ארץ-הרוח.

הדבר שונה עם הפרפרים. הפרפר מבצע לחומר הארצי ספיריטואליזציה ברמה גבוהה יותר מאשר העוף. ככלות הכול, העוף יוצר מגע קרוב יותר עם האדמה מאשר הפרפר. אסביר זאת בהמשך בצורה מפורטת. היות שהפרפר אינו עוזב לעולם את תחום השמש, הוא נמצא בעמדה לבצע ספיריטואליזציה לחומר שלו ברמה כזו שהוא אינו צריך להמתין, כמו העוף, למותו, אלא כבר במהלך חייו הוא מחזיר ללא הרף את החומר אשר עבר ספיריטואליזציה לסביבת האדמה, לסביבה הקוסמית של האדמה.

חישבו רק על הפאר של כל זה במשק הקוסמי כולו! דמו לעצמכם את האדמה עם עולם הפרפרים המתעופפים סביבה בשונות אינסופית ושולחים ללא הרף אל תוך מרחבי-העולם את החומר הארצי אשר עבר ספיריטואליזציה שעולם פרפרים זה נותן לקוסמוס! אז, עם ידיעה כזו, אנו יכולים להתבונן בתחום עולמם של הפרפרים המקיפים את האדמה עם רגשות שונים לחלוטין.

אנו יכולים להסתכל בעולם מעופף זה ולומר: מכם, הו יצורים מעופפים, זורם משהו טוב יותר מאשר אור-השמש; אתם מקרינים אור-רוחי אל תוך הקוסמוס! המדע המטריאליסטי שלנו מפנה מעט תשומת-לב לדברים של הרוח. וכך, מדע מטריאליסטי זה אינו מצויד כלל באמצעים לתפיסת הדברים האלה המהווים חלק מהמשק הקוסמי בכללותו. הם קיימים שם, כפי שהשפעות של הפעילויות הפיסיות קיימות שם, והם אפילו ממשיים יותר. כי, מה שזורם החוצה אל תוך ארץ-הרוח ימשיך לפעול כאשר האדמה תיעלם, בעוד שמה שכימאי ומדען מודרניים מלמדים יגיע אל קצו עם סיומה של הוויית-הקיום אדמה.

כך, אם איזשהו צופה היה יושב בחוץ בקוסמוס פרק זמן ארוך, הוא היה רואה משהו כמו זרם בלתי-פוסק החוצה של חומר אשר עבר ספיריטואליזציה אל תוך ארץ-הרוח, שכן האדמה מקרינה את הווייתה שלה אל תוך המרחב הקוסמי; והוא היה רואה – כמו ניצוצות מבריקים, ניצוצות המבזיקים שוב ושוב והופכים לאור – מה שעולם העופות, מה שכל עוף שולח לאחר מותו כאור נוצץ, זורם אל תוך היקום בצורה של קרניים: נצנוץ אור-הרוח של הפרפרים ונצנוץ אור-הרוח של העופות.

דברים כאלה צריכים לגרום לנו להבין שכאשר אנו מסתכלים כלפי מעלה לעבר יתר עולם הכוכבים, אל לנו לחשוב שגם משם זורם מטה רק מה שנצפה על-ידי ספקטרוסקופ או דווקא מה שעולה בספקטרוסקופ מדמיונו של מומחה לאופטיקה. מה שזורם מטה לאדמה מעולמות אחרים של כוכבים הוא באותה מידה תוצר הישויות החיות בעולמות אחרים, כפי שמה שזורם מן האדמה אל תוך מרחבי-העולם הוא משהו מטבע של להבה לא-אורגנית – או משהו דומה. כמובן, זוהי שטות מוחלטת. כי מה שאנו רואים שם הוא כולו תוצר של משהו חדור חיים, חדור נפש, חדור רוח.

ועתה, הבה נעבור פנימה מתוך חגורה זו של פרפרים – אם רשאי אני לכנותה כך – אשר מקיפה את האדמה ונחזור אל ממלכת העופות. אם ניזכר במשהו שכבר ידוע לנו, עלינו לדמיין לעצמנו שלושה תחומים הסמוכים זה לזה. קיימים תחומים נוספים מעל לאלה וכן תחומים נוספים מתחתם. יש לנו את אתר-האור ויש לנו את אתר-החום המורכב למעשה משני חלקים, שתי שכבות, כאשר האחת היא שכבת החום הארצי והשנייה היא זו של חום קוסמי, והן פועלות זו על זו ללא הרף. כך, יש לנו לא רק סוג אחד של חום, אלא שניים; האחד הינו ארצי והשני הוא מסוג שמקורו קוסמי. אלה תמיד פועלים זה על זה. לאחר מכן, על גבול אתר-החום, קיים האוויר. מתחתיו מופיעים מים ואדמה ומעליו מופיעים אתר-כימי ואתר-האור.

עולם הפרפרים שייך במיוחד לאתר-האור; זהו אתר-האור עצמו אשר מהווה את האמצעי שעמו כוח האור מוציא את הזחל מביצת הפרפר. ביסודו של דבר, כוח האור הוא אשר מוציא את הזחל.

אין זה המקרה עם ממלכת העופות. העופות מטילים את ביציהם. עתה, עליהן להיות מודגרות בחום. ביצת הפרפר פשוט נמסרת למה שהינו מטבע שמש; ביצת העוף נכנסת אל תוך תחום החום. הווייתו של העוף נמצאת בתחום אתר-החום והיא מתגברת על מה שהינו אוויר טהור.

גם הפרפר עף באוויר, אך מיסודו הוא כולו יצור של אור. ובכך שהאוויר חדור אור, בהוויית-קיום זו של אור-אוויר, הפרפר בוחר לא בהוויית-קיום של אוויר, אלא בהוויית-קיום של אור. עבור הפרפר, האוויר הוא רק מה שנושא אותו – הגלים, כביכול, שעליהם הוא מרחף; אך, יסוד הפרפר הוא האור. העוף עף באוויר, אך היסוד שלו הוא החום, ההבדלים המגוונים של חום באוויר, וברמה מסוימת הוא מתגבר על האוויר. גם העוף מהווה באופן פנימי ישות-אוויר בדרגה גבוהה. העצמות של היונקים, העצמות של הישות האנושית מלאים במוח-עצם. (מאוחר יותר נברר מדוע כך הדבר.) העצמות של העוף חלולות והן מלאות רק באוויר. אנו מורכבים, ככל שהדבר נוגע לתוכן עצמותינו, ממה שהינו מטבע מוח-העצם; עוף מורכב מאוויר. ומה שהינו מטבע מוח-עצם בתוכנו, מהווה עבור העוף פשוט אוויר. אם תיקחו את הריאות של עוף, תגלו כמות מסוימת של כיסים היוצאים מהריאות; אלו הם כיסי-אוויר. כאשר עוף שואף אוויר, הוא לא רק מכניס אוויר אל תוך ריאותיו, אלא הוא מכניס את האוויר אל תוך כיסי-אוויר אלה ומשם אל תוך העצמות החלולות. כך שאילו אפשר היה להסיר מהעוף את כל הבשר, הנוצות והעצמות שלו, אזי היינו מקבלים יצור המורכב מאוויר, בקבלו את הצורה של מה שממלא באופן פנימי את הריאות ומה שממלא באופן פנימי את

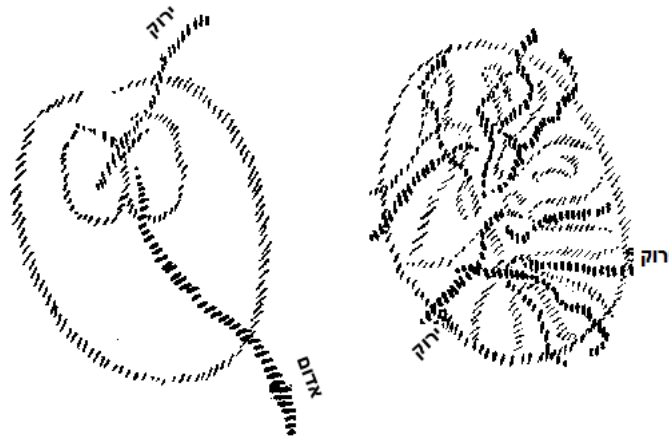
כל העצמות. בדמיינכם זאת בהתאמה עם צורתו, תקבלו באמת את צורת העוף. בתוך נשר של בשר ועצמות, שוכן נשר של אוויר. אין זה רק משום שבתוך הנשר קיים גם נשר של אוויר. העוף שואף אוויר ודרך נשימתו הוא מפיק חום. את החום הזה, מעביר העוף לאוויר ומושך אותו אל תוך מערכת הגפיים שלו כולה. כך, מופיע ההבדל בטמפרטורה בהשוואה לסביבתו החיצונית. לעוף יש חום פנימי אל מול החום החיצוני. בהבדל זה של טמפרטורה בין החום של האוויר החיצוני והחום שהעוף מעביר לאוויר שלו שבתוך עצמו – בזה חי באמת העוף ובזה הווייתו. ואילו הייתם שואלים עוף מה קורה עם גופו – בהנחה שהייתם מבינים שפת עופות – תשובת העוף הייתה גורמת לכם להבין שהוא מתייחס לעצמות החומריות המוצקות ותוספות חומריות אחרות, דווקא כפי שהייתם מתייחסים למטען שהיה על גבכם משמאל ומימין ועל ראשכם. לא הייתם מכנים מטען זה, הגוף שלכם. באותה דרך, העוף, בדברו על עצמו, היה מדבר על אוויר חדור-חום ועל כל דבר אחר כמטען שהוא נושא עמו בהוויית-קיום ארצית. עצמות אלה, אשר עוטפות את הגוף הממשי של העוף, הן המטען שלו. לכן, אנו מדברים במובן מוחלט כאשר אנו אומרים שביסודו של דבר העוף חי אך ורק ולגמרי ביסוד החום, והפרפר – ביסוד האור. עבור הפרפר, כל מה שהינו מטבע של מהות פיסית, לו הוא מבצע ספיריטואליזציה, מהווה, לפני ספיריטואליזציה זו, אפילו לא מטען אישי, אלא יותר סוג של ריהוט. הוא אף מרוחק יותר מהווייתו הממשית.

כאשר אנו מתעלים אל היצורים של תחומים אלה, אנו מגיעים למשהו שלא ניתן לשפטו בדרך פיסית. אם נעשה זאת, יהיה זה כאילו היינו מושכים אדם בשערו הצומח על ראשו, קופסאות צומחות עם זרועותיו ותרמיל-גב צומח מתוך גבו, הגורמים לו להיראות גיבן מושלם. אילו היינו מושכים אדם בדרך זו, זה היה תואם להשקפה המטריאליסטית של העוף. אין זה העוף; זהו המטען של העוף. העוף חש באמת עמוס בכך שעליו לסחוב את המטען שלו, כי הוא היה מעדיף להמשיך בדרכו בעולם, חופשי ולא-עמוס, כיצור של אוויר חם. עבור העוף, כל דבר אחר הוא נטל. והעוף חולק כבוד להוויית-קיומו של העולם על-ידי ביצוע ספיריטואליזציה לנטל זה עבורו, בשלחו אותו החוצה במותו אל תוך ארץ-הרוח; כבוד שהפרפר חולק כבר במהלך חייו.

אתם רואים, העוף נושם ומשתמש באוויר בדרך שתיארתי בפניכם. הדבר שונה עם הפרפר. הפרפר אינו נושם, בשום דרך, באמצעות כלי כמו זה שברשות בעלי-החיים המכונים עילאיים – אם כי אלה מגושמים יותר. למעשה, הפרפר נושם דרך צינוריות המובילות מן עטיפתו החיצונית פנימה, ואלה בהיותן מורחבות איכשהו, יכולות לצבור אוויר במהלך מעופו, כך שהוא אינו מוטרד מהצורך לנשום כל הזמן.

הפרפר נושם תמיד דרך צינוריות המגיעות אל פנימיותו. היות שכך הדבר, ביכולתו לספוג אל תוך גופו כולו, עם האוויר שהוא שואף, את האור שבאוויר. גם כאן, יש הבדל גדול מאוד.

הבה נתאר זאת באמצעות תרשים. דמיינו לעצמכם אחד מבעלי-החיים העילאיים, אחד עם ריאות. אל הריאות מגיע חמצן, ושם הוא מתאחד עם הדם בזרימתו דרך הלב. במקרה של בעלי-חיים מגושמים אלה, וגם במקרה של האדם, הדם מוכרח לזרום אל תוך הלב והריאות כדי לבוא במגע עם החמצן. במקרה של הפרפר, עליו לשרטט את התרשים בצורה שונה למדי. כאן, עליו לשרטט אותו בדרך הבאה: אם זה הפרפר, הצינוריות מגיעות אל פנימיותו; שם הן מסתעפות. ועתה, החמצן נכנס פנימה בכל מקום ומתפזר דרך הצינוריות, כך שהאוויר חודר את הגוף כולו.

אצלנו ואצל בעלי-החיים המכונים עילאיים, האוויר מגיע עד לריאות **כאוויר בלבד**; במקרה של הפרפר, האוויר החיצוני, **עם האור כתוכנו**, מתפזר בפנימיות כולה של הגוף. העוף מפזר את האוויר בתוך עצמותיו החלולות; הפרפר אינו רק יצור של אור כלפי חוץ, אלא הוא מפזר את האור הנישא על-ידי האוויר בכל חלקי גופו, כך שגם באופן פנימי, הפרפר מורכב מאור. כפי שיכולתי לאפיין את העוף כאוויר חם, כך למעשה הפרפר מורכב כולו מאור. גם גופו מורכב מאור; ועבור הפרפר, החום מהווה למעשה נטל, מטען. הוא מתעופף אך ורק ולגמרי באור, ורק את האור הוא משלב בתוך גופו. כאשר אנו רואים פרפרים מתעופפים באוויר, מה שאנו מוכרחים לראות באמת הן ישויות-אור מתעופפות, ישויות של אור השמחות במשחק הצבעים שלהן. כל היתר הוא מלבוש, מטען. עלינו לרכוש הבנה ביחס למה שהישויות סביב האדמה מורכבות ממנו באמת, כי ההופעה החיצונית מטעה.

אלה שלמדו היום, באופן שטחי למדי, דבר זה או אחר מתוך חכמה מזרחית, מדברים על אודות העולם כמאיה. אבל, לומר שהעולם הוא מאיה, אינו מציין דבר באמת. יש לרכוש תובנה על פרטיה של מאיה זו. אנו מבינים מאיה כאשר אנו יודעים שהטבע הממשי של העוף אינו תואם בשום דרך למה שרואים באופן חיצוני, אלא שהוא מהווה ישות של אוויר חם. הפרפר אינו כלל מה שהוא נראה באופן חיצוני, אלא מה שאנו רואים מתעופף מהווה ישות-אור, ישות המורכבת למעשה משמחה במשחק של צבעים, באותו משחק של צבעים המופיע על כנפי הפרפר דרך מהות-האבק הארצית המלאה ביסוד הצבע, וכך היא נכנסת לשלב הראשון של הספיריטואליזציה שלה בדרך אל היקום הרוחי, אל הקוסמוס הרוחי.

אתם רואים, יש לנו כאן, כביכול, שתי רמות: הפרפר, תושב אתר-האור בסביבה ארצית, והעוף – תושב אתר-החום. ועתה, מגיעה הרמה השלישית. כאשר אנו יורדים אל תוך האוויר, אנו מגיעים אל אותן ישויות שבתקופה מסוימת באבולוציית-אדמה שלנו, לא היו יכולות כלל להיות שם; למשל, בתקופה שבה הירח עדיין לא נפרד מן האדמה, אלא היה עדיין מחובר אליה. כאן אנו מגיעים אל ישויות שהן ללא ספק גם ישויות-אוויר, חיות באוויר, אבל למעשה כבר מושפעות במידה רבה ממה שיחודי לאדמה – כוח הכבידה. הפרפר אינו מושפע מכוח הכבידה של האדמה. הוא מתעופף בשמחה באתר-האור וחש עצמו כבריאה של אותו אתר. העוף מתגבר על כוח הכבידה על-ידי החדרת חום אל תוך האוויר שבתוכו, ועל-ידי כך הוא נעשה לישות אוויר חם – ואוויר חם נישא על-ידי אוויר קר. גם העוף מתגבר על כוח הכבידה של האדמה.

אותם יצורים שבגלל מקורם מוכרחים לחיות באוויר, אך אינם מסוגלים להתגבר על כוח הכבידה של האדמה, כי אין להם עצמות חלולות, אלא עצמות מלאות מוח-עצם, וכן משום שאין להם כיסי-אוויר כמו שיש לעופות – יצורים אלה הם העטלפים.

העטלפים הם סוג יוצא דופן של בעלי-חיים. הם לא מתגברים בשום דרך על כוח הכבידה של האדמה באמצעות מה שמצוי בתוך גופם. הם אינם נושאים, כמו הפרפרים, את קלילות האור, או, כמו העופות, את קלילות החום; הם נתונים לכוח הכבידה של האדמה והם חשים את עצמם בבשר ובעצמות שלהם. לפיכך, אותו יסוד שממנו מורכב הפרפר, המהווה את ספירת החיים שלו כולה – יסוד האור – הוא לא-נעים עבור העטלפים. עטלפים מוכרחים להשתמש באוויר, כי יש להם כנפי-עטלף דמויי קריקטורה, שאינם כלל כנפיים במובן האמיתי, אלא קרומית מתוחה, קרומית המתוחה בין אצבעותיהם המוארכות, סוג של מצנח. באמצעותם, הם מחזיקים את עצמם באוויר. הם מתגברים על כוח הכבידה – כמשקל-נגד – באמצעות משהו שהוא עצמו קשור לכוח הכבידה. ברם, על-ידי כך הם כבולים לגמרי לתחום כוחות-האדמה. בלתי-אפשרי לבנות את מעופו של פרפר אך ורק על-פי חוקים פיסיים-מכניים, ואף לא את מעופו של עוף. הדברים לא היו מסתדרים בצורה נכונה. במקרה שלהם עלינו להכניס משהו הכולל חוקים אחרים של בנייה. אבל, את מעוף העטלף אתם בהחלט יכולים לבנות על-פי דינמיקה ומכניקה ארציות.

העטלף אוהב לא את האור, האוויר המלא-אור, אלא לכל היותר את אוויר בין-הערביים. והעטלף נבדל מן העוף גם מעצם העובדה שהעוף, כאשר הוא מסתכל סביבו, רואה תמיד לנגד עיניו את הקיים באוויר. אפילו העיט, כאשר הוא גונב טלה, בהתרשמו ממנו כפי שהוא רואה אותו מלמעלה, כאילו היה בקצה ספירת האור, כמו משהו מצויר על-פני האדמה. ומלבד זאת, אין זו רק פעולה של ראייה; זוהי תשוקה עזה. מה שהייתם קולטים, אילו הייתם רואים את מעוף העיט לכיוון הטלה, היה דינמיקה ממשית של כוונה, רצון ותשוקה עזה.

הפרפר רואה את הקיים על האדמה כבתוך ראי; עבור הפרפר, האדמה היא ראי. הוא רואה את הקיים בקוסמוס. כאשר אתם רואים פרפר מתעופף באוויר, עליכם לדמיין לעצמכם שהוא מתעלם מן האדמה,

שעבורו האדמה היא רק ראי של הקיים בקוסמוס. עוף לא רואה את המשתייך לאדמה, אלא רק את הקיים באוויר. העטלף קולט רק מה שהוא עף דרכו או סמוך לו. ומשום שהוא אינו אוהב את האור, כל מה שהוא רואה משפיע עליו בצורה לא-נעימה. אפשר בהחלט לומר שהפרפר והעוף רואים בדרך מאוד רוחית. היצור הראשון – היורד מלמעלה כלפי מטה – המוכרח לראות בדרך ארצית, מושפע באופן לא-נעים מראייה זו. עטלף אינו אוהב לראות וכתוצאה מכך יש לו סוג של פחד מובנה ממה שהוא רואה, אך אינו רוצה לראות. וכך, הוא היה רוצה לחמוק מהכול. הוא מוכרח לראות, עם זאת הוא אינו רוצה לעשות זאת – וכך הוא מנסה לחמוק מכל דבר. ומפני שהוא משתוקק לחמוק מכל דבר, הריהו מרוכז באופן מופלא בהקשבה. העטלף מהווה למעשה יצור המקשיב ללא הרף למעופו שלו, שמא מעוף זה ייתקל בסכנה באיזושהי דרך.

הסתכלו רק באוזניו של העטלף. אתם יכולים לראות שהן מכוונות אל פחד מן העולם. כאלה הן – אוזניים אלה של העטלף. יש להן מבנה ראוי לציון, מכוונות להתחמקות מן העולם, לפחד מן העולם. אתם רואים, את כל הדברים הללו אפשר להבין רק כאשר חוקרים את העטלף במסגרת שבה הצבנו אותו.

כאן עלינו להוסיף משהו. הפרפר מוסר לקוסמוס, ללא הרף, חומר אשר עבר ספיריטואליזציה. זוהי ההשפעה היקרה ביותר מבין השפעות סטורן. עתה, היזכרו כיצד תיארתי את סטורן בנושא הגדול של זיכרון המערכת הפלנטרית שלנו. הפרפר קשור קשר הדוק למה שדואג לזיכרון בכוכב-הלכת שלנו. אלה הן מחשבות-זיכרון אשר חיות בפרפר. העוף – גם את זה כבר תיארתי – כולו ראש וכאשר הוא עף באוויר מלא-חום במרחבי העולם, הוא למעשה המחשבה החיה, העפה. מה שיש לנו בתוכנו כמחשבות – וגם זה קשור לאתר-החום – הוא טבע-עוף, טבע-נשר, בתוכנו. העוף הוא מחשבה מתעופפת. אבל, העטלף הוא חלום מתעופף; תמונת-חלום מתעופפת של הקוסמוס. לכן, ביכולתנו לומר: האדמה מוקפת ברשת של פרפרים – זהו זיכרון קוסמי; ובממלכת העופות – זוהי חשיבה קוסמית; ובעטלפים – זהו חלום קוסמי, חלימה קוסמית. למעשה, אלה החלומות המתעופפים של הקוסמוס אוהב את הדמדומים בשלחו את העטלף מבעד למרחב. מחשבות הזיכרון ברות-הקיימא, אותן אנו רואים מובנות בחגורת הפרפרים המקיפה את האדמה; מחשבות של הרגע, אותן אנו רואים בחגורת העופות של האדמה; וחלומות בסביבת האדמה מתעופפים מגולמים כעטלפים. ואין ספק שתחושו, אם נחדור עמוק יותר אל תוך צורתם, כמה קרבה יש בין הופעה זו של העטלף וחלימה! פשוט, בלתי-אפשרי להסתכל בעטלף בלי שתעלה המחשבה: בטוח שאני חולם; זה באמת משהו שלא צריך להיות שם, משהו המצוי מחוץ לבריאות האחרות של הטבע כפי שחלומות מצויים מחוץ למציאות הפיסית הרגילה.

לסיכום, אנו יכולים לומר: הפרפר שולח, במהלך חייו, מהות אשר עברה ספיריטואליזציה אל תוך ארץ-הרוח; העוף שולח אותה לאחר מותו. מה עושה העטלף? במהלך חייו, העטלף משחרר מהות אשר עברה ספיריטואליזציה, במיוחד אותה מהות אשר עברה ספיריטואליזציה בקרומית המתוחה בין

אצבעותיו הנפרדות. אך, הוא אינו מוסר אותה לקוסמוס; הוא מפיץ אותה באטמוספירה של האדמה. על-ידי כך, טיפות של רוח, כביכול, מופיעות ללא הרף באטמוספירה.

כך, אנו מוצאים את האדמה מוקפת בנצנוץ בלתי-פוסק של מהות רוחית הזורמת החוצה מן הפרפרים ובתוכה מבריק מה שבא מן העופות המתים; אבל, בזרמו חזרה לכיוון האדמה, אנו מוצאים הפרדות מיוחדות של אוויר, בהן העטלפים משילים את אשר הם ביצעו בו ספיריטואליזציה. אלו עיצובים רוחיים שתמיד אפשר להבחין בהם כאשר רואים עטלף עף באוויר. למעשה, לעטלף יש תמיד סוג של שובל מאחוריו, כמו כוכב שביט. העטלף משחרר חומר-רוחי, אך במקום לשלחו כלפי חוץ, הוא משליך אותו חזרה אל תוך מהותה הפיסית של האדמה. הוא משליך אותו חזרה אל תוך האוויר. וכפי שרואים עם עין פיסית את העטלפים הפיסיים מתעופפים באוויר, כך אפשר גם לראות את העיצובים הרוחיים התואמים האלה הנובעים מן העטלפים המתעופפים באוויר; הם מרשרשים מבעד למרחבי האוויר. אנו יודעים שאוויר מורכב מחמצן, חנקן ומרכיבים אחרים, אך אין זה הכול; הוא מורכב גם מן העיצובים הרוחיים של העטלפים.

מוזר וסותר כפי שזה עשוי להישמע, סדר-חלום זה של העטלפים שולח רוחות-רפאים קטנות אל תוך האוויר, שלאחר מכן מתאחדות לכדי מסה כללית. בגיאולוגיה, החומר שמתחת לאדמה, שהינו מסת-סלעים של סמיכות רכה כמו דייסה, מכונה מאגמה. אנו יכולים לדבר גם על מאגמה רוחית באוויר, הנובעת ממה שהעטלפים משחררים.

בזמנים קדומים, כאשר ראייה רוחית אינסטינקטיבית שלטה, בני-אדם היו מושפעים בקלות ממאגמה רוחית זו, כפי שכיום בני-אדם רבים מושפעים בקלות ממה שהינו בעל טבע חומרי, למשל, ריח רע. זה עשוי להיתפס בצורה גסה, בעוד שבזמנים קדומים של ראייה רוחית אינסטינקטיבית, בני-אדם היו מושפעים בקלות משאריות העטלף, הקיימות באוויר.

הם הגנו על עצמם מפני שאריות אלה. ובמיסטריות רבות, היו נוסחאות מיוחדות שעמן בני-אדם היו יכולים להתחמש באופן פנימי, כך שלשארית זו של העטלף לא תהיה השפעה עליהם. כי, כישויות אנוש, אנו לא רק שואפים חמצן וחנקן עם האוויר, אנו שואפים גם את היציאות האלה של העטלפים. ברם, בני-אדם מודרניים אינם מעוניינים להגן על עצמם מפני שאריות אלה של העטלפים, אלא בעוד שבתנאים מסוימים הם רגישים מאוד, הבה נאמר, לריחות רעים, הם לא-רגישים במידה רבה ליציאות של העטלפים. אפשר באמת לומר שהם בולעים אותן בלי לחוש מידה זעומה של סלידה. זה יוצא דופן שבני-אדם שאחרת חסודים באמת, פשוט בולעים את הכלול בחומר שעליו דיברתי. אף-על-פי-כן, גם זה נכנס אל תוך הישות האנושית. הוא לא נכנס אל תוך הגוף הפיסי או האתרי, אבל הוא חודר את הגוף האסטרלי.

כן, אתם רואים, אנו מגלים כאן קשרים ראויים לציון. בכל מקום, מדע ההתקדשות מוביל אל תוך ההיבט הפנימי של קשרים; שארית זו של העטלף היא המזון שאליו משתוקק ביותר, מה שתיארת בהרצאות כאן כדרקון. אבל, את השארית הזאת של העטלף, מוכרחה הישות האנושית לנשום. הדרקון

מוצא דריסת-רגל בטוחה ביותר בטבע האנושי, כאשר האדם מאפשר לאינסטינקטים שלו להתמלא ביציאות אלה של העטלפים. שם הן גועשות. והדרקון ניזון וצומח מהן – במובן רוחי, כמובן – ברכשו שליטה על בני-האדם, ברכשו שליטה בדרכים מגוונות ביותר. זה משהו שהאדם המודרני מוכרח להתגונן מפניו; וההגנה מוכרחה לבוא ממה שתואר כאן כצורה החדשה של הקרב של מיכאל מול הדרקון. הגידול בכוח הפנימי שהאדם רוכש כאשר הוא לוקח על עצמו את האימפולס המיכאלי כפי שתואר כאן, הוא המגן שלו מפני המזון שהדרקון משתוקק לו; זוהי ההגנה שלו מפני היציאות הלא-מוצדקות של העטלף באטמוספירה.

אם למישהו יש רצון לחדור אל תוך קשרי-עולם פנימיים אלה, אל לו להירתע מלעמוד בפני האמיתות הכלולות בהם. כי, כיום, הצורה המקובלת באופן כללי של חיפוש אחר האמת, אינה מובילה בשום דרך לממשות, אלא, לכל היותר, למשהו פחות ממשי אפילו מחלום, למאיה. אחר הממשות יש לחפש בהכרח בתחום שבו יש להתייחס לכל הוויית-קיום פיסית כארוגה עם הוויית-קיום רוחית. אנו יכולים למצוא את דרכנו אל הממשות, כאשר ממשות זו נחקרת ונבדקת, כפי שנעשה כאן בהרצאות אלה. בכל דבר טוב ובכל דבר רע, בדרך זו או אחרת, נוכחות ישויות. כל דבר בקשרי-עולם מאורגן כך שאפשר לזהות את הקשר שלו אל ישויות אחרות. עבור אדם בעל נטייה מטריאליסטית, פרפרים מתעופפים, עופות עפים, עטלפים חולפים. אך, את זה אפשר באמת להשוות למה שקורה לעתים קרובות עם אדם לא כל-כך אמנותי, אשר מקשט את קירות הדרו בסוגים שונים של תמונות שאינן קשורות זו לזו, שאין ביניהן שום קשר פנימי. כך, עבור המתבונן הרגיל בטבע, גם מה שעף בעולם, אין לו שום קשר פנימי; כי הוא אינו רואה אותו. אבל, לכל דבר בקוסמוס יש את מקומו שלו, כי בדיוק ממקום זה שיש לו קשר לקוסמוס בכוליותו. יהא זה פרפר, עוף או עטלף, לכל דבר יש משמעות בתוך סדר-העולם.

באשר לאלה כיום הרוצים ללעוג, תנו להם ללעוג. לבני-אדם יש כבר דברים אחרים לחובתם בתחום הלעג. חוקרים מפורסמים הצהירו שמטאורים אינם יכולים להתקיים משום שברזל לא יכול ליפול מן השמים וכן הלאה. מדוע שבני-אדם לא ילעגו על תפקודיהם של העטלפים, עליהם דיברתי היום? ברם, דברים כאלה אינם צריכים להסיט אותנו מן המשימה של החדרת תרבותנו בידיעה של אמיתות רוחיות.

הרצאה 6

האבולוציה של בעלי-החיים והאדם

28 באוקטובר 1923

בטרם נמשיך לחקור את האיברים הנוספים של ממלכות בעלי-החיים, הצמחים והמינרלים הקשורות לאדם, עלינו תחילה להתבונן בהתפתחות האדם עצמו ולהיזכר בתיאורים שונים שכבר מוכרים לנו מספרים או מהרצאות בסקירה מקיפה.

אם נפנה, לקבלת הוראות, למדע בימינו, בדרך-כלל ייאמר לנו שיש צורך לחקור כיצד הישויות המכונות עילאיות וממלכות האדם התפתחו מתוך מה שהינו חסר-חיים, מתוך מהויות או כוחות המכונים א-אורגניים.

תפיסה אמיתית של האבולוציה מגלה משהו שונה מיסודו. היא מגלה – כפי שהייתם יכולים להבין מספרי מדע הנסתר בקווים כלליים – שהאדם בצורתו הנוכחית הינו הישות עם האבולוציה הארוכה ביותר מאחוריו, אבולוציה המרחיקה עד לתקופת סטורן-קדום. לכן, עלינו לומר שהאדם הוא היצור הוותיק ביותר באבולוציה של אדמתנו. רק בתקופת-שמש שהתווספה ממלכת בעלי-החיים, לאחר מכן במהלך תקופת-ירח – ממלכת הצמחים; וממלכת המינרלים, כפי שאנו מכירים אותה כיום, הינה למעשה תוצר-אדמה בלבד, משהו שהתווסף רק במהלך תקופת-אדמה של האבולוציה.

עתה, הבה נתייחס לאדם בצורתו הנוכחית ונשאל את עצמנו: מהו החלק העתיק ביותר של האדם על-פי ההיסטוריה האבולוציונית שלו? זהו הראש האנושי. ראש אנושי זה מקבל את יסודותיו הראשונים בתקופה שבה האדמה הייתה במטמורפוזת-סטורן. נכון שמצב-סטורן היה מורכב כולו ממהות-חום והראש האנושי למעשה צף, ארג, פיזר חום; לאחר מכן, הוא קיבל צורה גזית במהלך תקופת-שמש וצורה נוזלית במהלך תקופת-ירח, כאשר נעשה מהות נוזלית זורמת; רק במהלך תקופת-אדמה הוא קיבל צורה מוצקה עם עטיפה גרמית. לכן, עלינו לומר שמהות, שאותה קשה לתפוס באמצעות צורות חיצוניות של ידיעה, הייתה קיימת במהלך תקופת-סטורן-קדום, והראש האנושי הוא צאצא שלה. במקביל עם יצירת הראש האנושי – את זה אפשר להבין מתיאורי האחרונים – במקביל עם מקור יסודי זה של הראש האנושי במהלך תקופת-סטורן, התהוו גם יסודותיה הראשונים של מהות הפרפרים. בהמשך, נערוך מחקר מדויק יותר על טבעם של חרקים נוספים, אך בהתחלה הבה נמקד את תשומת-לבנו במהות הפרפר. כאשר אנו עוקבים אחר מהלך האבולוציה מתקופת סטורן-קדום עד היום, עד הוויית-הקיום-אדמה, עלינו לומר: באותה תקופה, יסודות הראש האנושי התהוו בצורה של מהות עדינה מאוד; ובאותו זמן, הפיע כל אשר מתעופף באוויר

כעולם הפרפרים. שתי האבולוציות האלה המשיכו להתפתח. האדם פיתח את מהותו הפנימית, כך שבמידה גדולה ביותר הוא נעשה מהות המציגה טבע נפשי הפועל מבפנים כלפי חוץ, מהות שהתפתחותה תלויה בקרינה מבפנים כלפי חוץ (מצויר תרשים). לעומת זאת, הפרפר הוא מהות שעל חיצוניותו מרעיף הקוסמוס את כל יופיו. הפרפר הינו יצור שעליו, כל דבר של יופי והדר בקוסמוס – כפי שתואר בפניכם – נחת, כביכול, עם אבק, על כנפיו. לכן, עלינו לדמיין לעצמנו את מהות הפרפר כראי אשר משקף את יופיו של הקוסמוס העליון. האדם מכניס לתוכו, עוטף בתוכו, מה שהינו בעל טבע של הקוסמוס העליון וכך הוא נעשה מונפש באופן פנימי. הדבר הוא כמו התרכזות של הקוסמוס אשר זורמת החוצה, אשר מעניקה צורה לראש האנושי, כך שבראש האנושי יש לנו משהו אשר עוצב מבפנים כלפי חוץ. אבל, במהות הפרפר יש לנו מה שעוצב מבחוץ כלפי פנים. עבור מי שראייתו הרוחית יכולה להסתכל ישירות בדברים אלה, יש משהו באמת עצום שעליו ללמדו אם יתחיל לעבוד בדרך הבאה. הוא אומר: ברצוני להבין את המיסטריות, את המיסטריות הקדומות ביותר, את מיסטריות-סטורן של הראש האנושי; ברצוני לדעת את טבעם האמיתי של הכוחות אשר שלטו בתוך הגולגולת. לאחר מכן, עליו לכוון את תשומת-לבו אל כל מה שאפשר לראות בחוץ, אל כל מה שזורם מבחוץ פנימה. **כדי ללמוד לדעת את טבע האדם ואת הראש האנושי שלך, חקור את הפלא של הדרך שבה הפרפר התהווה בחוץ, בטבע.** זהו השיעור הגדול אשר ניתן על-ידי חקר הקוסמוס באמצעות התבוננות רוחית ישירה.

לאחר מכן, האבולוציה התקדמה מתקופת-סטורן אל תקופת-שמש ואז התהוותה מהות שברשותה התפתחות נוספת, התפתחות-אוויר, מטמורפוזת-אוויר, של הראש; אבל, לזה התווסף במהות עדינה מאוד מה שמאוחר יותר נעשה מערכת החזה, נעשה למערכות הנשימה והלב של האדם. בסטורן, יש לנו כמטמורפוזת היסודית מה שהפיק את הראש האנושי. כאשר אנו מגיעים אל תקופת-שמש, יש לנו אדם-חזה-ראש; כי זה היה אז שנוספה מערכת החזה של האדם. ברם, באותו זמן כבר התהווה, בחלק המאוחר יותר של תקופת-סטורן ובחלק המוקדם יותר של תקופת-שמש, מה שיש לראות עתה כמה שיש לו נציג בנשר. ממלכת העופות הופיעה בחלק הראשון של תקופת-שמש, ובחלק השני של תקופת-שמש הופיעו היסודות הראשונים של אותה ממלכה של בעלי-חיים שהינם למעשה בעלי-חיים של חזה, כמו למשל, האריה – גם בעלי-חיים של חזה אחרים, אך האריה הוא נציגם. כך שהיסודות הראשונים של בעלי-חיים אלה מרחיקים לאחור עד לתקופת שמש-קדומה.

מזה יכולים אתם לראות איזה הבדל עצום קיים בין האבולוציה של בעלי-החיים, אפילו העילאיים שבהם, ובין זו של האדם. בעתיד, אדבר על בעלי-החיים החולפים, להם משתייך עולם הקופים, אך היום בכוונתי רק לחבר בין הדברים לכדי רעיון כללי. אתם רואים את ההבדל העצום הקיים בין עיצוב האדם ועיצובם של בעלי-החיים העילאיים.

במקרה של האבולוציה האנושית, הראש היה הראשון לקבל צורה. כל האיברים האחרים מהווים, כביכול, נספחים; אפשר לומר שהם סופחו לעיצוב הראש. באבולוציה הקוסמית, התפתחות האדם מתקדמת מן הראש כלפי מטה. לעומת זאת, האריה, למשל, היה הראשון שהתהווה במהלך תקופת שמש-הקדומה, במהלך החלק השני של תקופת שמש-הקדומה, כבעל-חיים של חזה, כבעל-חיים בעל מערכת נשימה רבת-עוצמה, אך עם ראש עדיין קטן מאוד שהתפתח בצורה גרועה. ורק בזמנים מאוחרים יותר, כאשר השמש נפרדה מן האדמה, בפעלו מבחון, רק אז התפתח הראש מתוך החזה. כך, התפתחות האריה הייתה כזו שהיא התקדמה מן החזה כלפי מעלה, בעוד שהאדם התפתח מן הראש כלפי מטה. זה מהווה הבדל עצום באבולוציה ככוליות.

וכאשר אנו מתקדמים אל המטמורפוזה-ירח של האדמה, היות שהירח ייצג את מצב-המים, היות שהירח היה נוזלי – על אף שפיתח מהות קרנית בתקופתו המאוחרת יותר – היה זה רק אז שהאדם נזקק להרחבה נוספת כלפי מטה. יסודותיה של מערכת העיכול קיבלו צורה. במהלך תקופת שמש-הקדומה, כאשר האדם החזיק רק במה שהיה בעל טבע של אוויר, נע כגל, נוצץ, כל מה שהוא דרש לתזונתו היה כלי נשימה אשר נסגר מלמטה; האדם היה אורגניזם ראש-ונשימה. עתה, במהלך תקופת-ירח, הוא רכש מערכת עיכול, ועל-ידי כך נעשה ישות של ראש, חזה ובטן. והיות שכל דבר בירח-קדום היה עדיין מהות מימית, הרי שבמהלך תקופת ירח-קדום זו, לאדם היו צמיחות כאלה שגרמו לו לצוף כאשר שחה במים. אפשר לדבר לראשונה על זרועות ורגליים רק במהלך תקופת-אדמה, כאשר כוח הכבידה פעל, בהעניקו צורה למה שמוכוון בהתאם לכיוונים של כוח הכבידה, כלומר מערכת הגפיים. לכן, הם משתייכים אך ורק לתקופת-אדמה. ברם, במהלך תקופת-ירח, נוצרה מערכת העיכול, אם כי בנויה בצורה שונה למדי ממה שהיא הפכה להיות מאוחר יותר; כי, כלי העיכול של האדם עדיין לא היה צריך להטמיע את כל אשר משרת את ניידותם החופשית והבלתי-תלויה של הגפיים. זו עדיין הייתה מערכת עיכול שונה מיסודה; מאוחר יותר, היא עברה מטמורפוזה לכדי כלי עיכול התואם לאדמה. ברם, היה זה בתקופת-ירח שהאדם רכש לראשונה את מערכת העיכול שלו.

ואז קרה שלצאצאי הפרפרים, העופות ומינים כאלה המיוצגים על-ידי האריה, נוספו אותם בעלי-חיים אשר מותאמים בעיקר לעיכול. כך, במהלך תקופת-ירח, יש לנו את הוספת אותם בעלי-חיים אשר מיוצגים על-ידי הפרה.

כיצד התקדמה אז התפתחות הפרה לעומת זו של הישות האנושית? כאן, העניינים היו כאלה שבתקופת ירח-קדום זו, נוצר בראש ובראשונה כלי העיכול של הפרה; לאחר מכן, רק לאחר היפרדות הירח, איברי החזה התפתחו מתוך מערכת העיכול, כפי שהתפתח גם הראש המעוצב באופן מיוחד. בעוד שהאדם החל את התפתחותו מן הראש, בהוסיפו את החזה ולבסוף את איברי העיכול; בעוד האריה החל מאיברי העיכול, בהוסיפו להם את הראש ולאחר מכן, במהלך תקופת ירח-קדום, רכש את איברי העיכול

יחד עם האדם; במקרה של בעלי-חיים אשר מיוצגים על-ידי הפרה, יש לנו בהתחלה, כמקור ראשוני, את איברי העיכול ואחר-כך, בצמחם מתוכם כהתפתחות נוספת, את עיצוב האיברים של החזה והראש. כך, אתם רואים, האדם החל להתפתח מן הראש כלפי מטה; האריה מן החזה כלפי מעלה וכלפי מטה; הפרה פיתחה חזה וראש לגמרי מתוך איברי העיכול, כלומר – אם נשווה את הפרה לאדם – היא התפתחה כולה כלפי מעלה, כלפי הלב והראש. זוהי הראייה הנכונה של האבולוציה האנושית.

כאן, באופן טבעי, עולה השאלה: האם רק הפרה הייתה המלווה, כביכול, שהייתה קשורה כך לאבולוציה האנושית? אין זה לגמרי כך, כי בכל פעם שמטמורפוזת פלנטרית זו או אחרת התרחשה, היצורים המוקדמים יותר המשיכו להתפתח, בעוד שבאותו זמן התהוו יצורים חדשים. הפרה התהוותה כבר במהלך השלב הראשון של מטמורפוזת-ירח. אז, התווספו בעלי-חיים אחרים, אשר רכשו את היסודות המוקדמים ביותר שלהם בשלב האחרון של מטמורפוזת-ירח. אלה לא היו יכולים לקחת חלק בהיפרדות הירח, משום שהוא כבר היה בחוץ. הם גם לא היו יכולים להשתתף במה שהיפרדות זו גרמה, כלומר משיכה, כביכול, של איברי הלב והראש מתוך בטן הפרה. יצורים אלה, אשר הופיעו מאוחר יותר, נשארו ללא שינוי בשלב אשר מוגדר באדם על-ידי העיכול, השלב שהאדם נושא עמו בבטנו.

וכפי שהנשר והפרפרים בנויים בקשר לראש, האריה בקשר לחזה, הפרה בקשר לבטן (אם כי זהו בעל-חיים אשר היה מסוגל גם לפתח את כל האיברים העליונים בתקופה אבולוציונית מאוחרת יותר), כך הדו-חיים והזוחלים, כגון קרפדות, צפרדעים, נחשים, לטאות, מפוזרים, אם אפשר לנסח זאת כך, בין האיברים התחתונים של האדם, אלה של מערכת העיכול האנושית. הם פשוט איברי עיכול אשר התהוו כבעלי-חיים.

פרפרים	עופות, אריות	פרות, זוחלים, דו-חיים, דגים
סטורן	שמש	ירח
ראש	ראש-חזה	ראש-חזה-בטן

יצורים אחרונים אלה הופיעו במהלך תקופת-ירח השנייה בצורה גסה ביותר ולמעשה היוו קיבות מהלכות וקרביים, קיבות מהלכות ומעיים. ורק מאוחר יותר, במהלך תקופת-אדמה, גם הם רכשו מערכת ראש בעלת מראה נבדל במיוחד. הסתכלו רק בצפרדעים ובקרפדות, או בנחשים. הם פשוט התהוו אך ורק כבעלי-חיים של עיכול, בתקופה מאוחרת, בתקופה שבה האדם עדיין היה יכול רק להוסיף את כלי העיכול שלו למה שהוא כבר רכש במהלך תקופה מוקדמת יותר.

ובתקופת-אדמה, כאשר האדם רכש את מערכת הגפיים שלו תחת השפעת כוח הכבידה ומגנטיות האדמה, הצבים – אנו יכולים להתייחס לצבים כבעלי-חיים מייצגים בעניין זה – למעשה מתחו את ראשם אל מחוץ לשריון שלהם באופן אשר דומה יותר לאיבר של מערכת הגפיים מאשר לראש. ועתה, אנו יכולים

להבין כיצד קורה שבמקרה של הדו-חיים והזוחלים, הראש מעוצב בדרך גסה שכזו. צורתו היא כזו שאפשר לחוש – ובצדק – שכאן עוברים ישירות מן הפה אל הקיבה. באמצע יש בקושי משהו.

כאשר אנו חוקרים את האדם בדרך זו ומחלקים את ישותו בין בעלי-החיים, עלינו לייחס את אשר כלול בזוחלים ובדו-חיים לפעילות העיכול האנושית. למעשה, אפשר לומר: כפי שאדם נושא בתוך מעיו את תוצרי העיכול שלו, כך הקוסמוס נושא – באופן עקיף, על-ידי האדמה – את הקרפדות, הנחשים והצפרדעים במעי הקוסמי שאותו עיצב ביסוד המימי-ארצי של האדמה. מצד שני, כל אשר קשור יותר לרבייה האנושית, אשר הופיעה ביסודותיה המוקדמים ביותר בשלב האחרון של תקופת-ירח והתפתחה במלואה רק במהלך המטמורפוזה-אדמה, לזה הדגים קשורים, הדגים ובעלי-החיים הנחותים יותר. כך שעלינו להתייחס לדגים כבריאה מאוחרת של האבולוציה, כיצורים אשר הצטרפו לחברת בעלי-החיים האחרים בזמן שבו האדם הוסיף את איברי הרבייה שלו לאלה של העיכול. הנחש נמצא באמצע בין איברי הרבייה ואיברי העיכול. בהיותו נצפה בצורה נכונה ביחס לטבע האנושי, מה מייצג הנחש? הוא מייצג מה שמכונה שופכן; מקורו באבולוציית העולם באותו זמן שבו השופכן התפתח באדם.

כך, ביכולתנו לעקוב באופן נכון אחר הדרך שבה האדם, החל בראשו, התפתח כלפי מטה, כיצד האדמה הוציאה ממנו את מערכת הגפיים, בספקה את אשר מערכת גפיים זו זרשה כדי להתבסס בשיווי-משקל ארצי של כוח הכבידה והכוחות המגנטיים. ובו-זמנית עם אבולוציה כלפי מטה, המינים השונים של בעלי-החיים קיבלו צורה.

בדרך זו, אנו מקבלים תמונה אמיתית של אבולוציית האדמה והיצורים שלה. ובהתאמה עם אבולוציה זו, יצורים אלה התפתחו בדרך כזו שהם מציגים את עצמם בפנינו כפי שהם כיום. כאשר אתם מסתכלים בפרפרים ובעופות, אתם בוודאי רואים תצורות ארציות; אבל, אתם יודעים מתיאורים קודמים שהפרפר הוא באמת ישות-אור והמהות הארצית רק נחתה, כביכול, עליו. אילו הפרפר עצמו היה יכול לומר לכם מה הוא מהווה, הוא היה מודיע לכם שיש לו גוף הבנוי מאור, והוא נושא עמו, כפי שכבר אמרתי, מה שנחת עליו בדרך של חומר ארצי כמו מטען, כמו משהו חיצוני לו. באופן דומה, אפשר לומר שהעוף הוא יצור של אוויר חם, כי העוף האמיתי הוא האוויר החם אשר מפוזר בגופו; כל דבר אחר הוא המטען שלו, אותו הוא נושא עמו בעולם. יצורים אלה, שגם כיום עדיין שומרים על טבע האור והחום שלהם והם רק עטופים במלבוש ארצי, מימי – ישויות אלה היו הראשונות להופיע באבולוציית האדמה כולה. הצורות עצמן, שהיו לישויות אלה, יכולות להזכיר למי שמסוגל לסקור את התקופה שהאדם עובר בעולם הרוח לפני ירידתו אל תוך החיים הארציים, את אשר מתנסים בו בעולם הרוח. ודאי שהן צורות ארציות, כי חומר ארצי נחת עליהן. אבל, אם נחשוב בצורה נכונה על ישות האור המנצנצת והאורגת שהיא הפרפר האמיתי, בהרחיקנו כל דבר בעל טבע ארצי אשר נחת עליו; אם נרחיק מן העוף כל דבר ארצי אשר נחת עליו; אם נדמה לעצמנו את הרכב הכוחות ההופך את העוף לישות של אוויר חם, בלקחנו בחשבון גם את טבע הנוצות שלו –

במציאות רק קרניים זוהרות; אם נדמה לעצמנו כל זאת, אז יצורים אלה (אשר רק נראים כפי שהם בגלל המלבוש החיצוני שלהם ובגלל גודלם התואם למלבוש חיצוני זה) מזכירים לנו את הישויות שהאדם ידע לפני ירידתו לאדמה ואת העובדה שהאדם פילס את ירידתו לאדמה. אז, אפשר להתבונן בעולם הרוח ולומר: בפרפרים, בעופות, יש לנו משהו אשר מזכיר את אותן תצורות-רוח שבקרבן האדם שכן לפני שירד אל האדמה, הישויות של ההיררכיות העילאיות. בהתבוננות בהם עם הבנה, פרפרים ועופות מהווים זיכרון – אשר הפך לדגם מוקטן אשר עבר מטמורפוזת – של אותן תצורות שהיו מסביב לאדם כתצורות-רוח לפני שירד אל תוך אבולוציית-אדמה. היות שמהות האדמה כבדה ויש להתגבר עליה, הפרפרים מכווצים לכדי דגם מוקטן את הצורה הענקית שיש להם בממשות. אילו הייתם יכולים להפריד מן הפרפר את כל מה שהינו בעל טבע של מהות-אדמה, הוא היה יכול, כישות-רוח, כישות של אור, להתרחב לכדי צורה של ארכאנגלוס. באותם יצורים אשר מאכלסים את האוויר יש לנו את התמונות הארציות של מה שקיים בתחומים עילאיים יותר בדרך רוחית. זוהי הסיבה לכך שכאשר הייתה ראייה רוחית אינסטינקטיבית, הדבר הטבעי ביצירה אמנותית היה להפיק מן הצורות של היצורים המכונפים את הצורה הסמלית, הצורה התמונתית, של ישויות ההיררכיות העילאיות. לזה יש הצדקה פנימית. ובהסתכלות יסודית, הצורות הפיסיות של הפרפרים והעופות הן באמת מטמורפוזות פיסיות של ישויות רוחיות. אלה אינן הישויות הרוחיות אשר עברו מטמורפוזת, אלא צורות אלה הן תמונה שלהן אשר עברה מטמורפוזת; כמובן, הישויות עצמן שונות.

לכן, תמצאו זאת מובן אם, בחזרכם אל משהו שכבר דנתי בו, אשרטט שוב את הדברים הבאים בתרשים.⁶ אמרתי לכם שהפרפר, שמיסודו הינו ישות אור, שולח ללא הרף במהלך חייו חומר ארצי אשר עבר ספיריטואליזציה אל תוך הקוסמוס. עתה, ארצה לכנות מהות-אדמה זו אשר עברה ספיריטואליזציה, הנשלחת אל תוך הקוסמוס – בשאלי מונח המקובל בפיסיקה – עטרת הפרפר. כך, עטרת הפרפר זורמת ללא הרף אל תוך הקוסמוס. אך, אל תוך עטרת זו של הפרפר קורן מה שממלכת העופות מוסרת לקוסמוס בכל פעם שעוף מת, כך שהחומר אשר עבר ספיריטואליזציה מממלכת העופות מוקרן אל תוך העטרת ואל תוך הקוסמוס. לכן, בתפיסה רוחית רואים עטרת מנצנצת היוצאת מממלכת הפרפרים – בהתאמה עם חוקים מסוימים זה מתרחש גם בחורף – ובצורה דמוית-קרן רואים מה שזורם מן העופות.

אתם רואים, כאשר לאדם יש את האימפולס לרדת מעולם הרוח אל העולם הפיסי, זוהי עטרת הפרפר, זרימה מרשימה זו של מהות-אדמה אשר עברה ספיריטואליזציה, אשר קוראת לו קודם להוויית-קיום ארצית. וקרני עטרת העוף, אלה נחווים יותר ככוחות אשר מושכים אותו. עתה, אתם קולטים משמעות גדולה יותר במה שחייו מתקיימים באוויר המקיף. במה שחי ואורג במציאות הפיסית, יש לחפש בכל מקום אחר הרוח. ורק כאשר אדם מחפש אחר הרוח שמתגלה לו משמעות הקטגוריות האינדיבידואליות של

⁶ ראה תרשים של זיכרון וחשיבה קוסמיים עם פרפר, עוף ועטלף בהרצאה 5, עמ' 81.

הישויות. האדמה מפתה את האדם לחזור להתגשמות על-ידי שליחת קרינתה הזוהרת של עטרת הפרפר וקרני עטרת העוף אל תוך מרחבי העולם. דברים אלו הם אלה אשר קוראים שוב לאדם לחזור אל תוך הוויית-קיום ארצית חדשה לאחר ששהה פרק זמן מסוים בין מוות ולידה חדשה בעולם הרוחי הטהור. לכן, אין לתמוה על כך שאדם מוצא קושי להבהיר את הרגשות המורכבים שהוא בצדק חווה בהתבוננו בעולם הפרפרים ובעולם העופות. כי, ממשותם האמיתית של רגשות אלה שוכנת עמוק בתת-מודע. מה שבאמת פועל בהם, זוהי ההיזכרות בכמיהה להוויית-קיום ארצית חדשה.

דברים אלה קשורים שוב למשהו שהסברתי לכם לעתים קרובות, כלומר שהאדם, כאשר הוא עוזב את האדמה דרך שער המוות, מפזר למעשה את ראשו ושאר האורגניזם שלו – כמובן ביחס לכוחותיו, לא ביחס לחומר שלו – עובר מטמורפוזת לכדי הראש של הוויית-הקיום הארצית הבאה. כך, האדם שואף אל ראשו כאשר הוא שואף אל ירידתו. והראש הוא החלק הראשון של העובר האנושי אשר מתפתח בצורה הדומה לצורה האנושית האחרונה. שכל זה כך, נובע מן העובדה שכיוון זה של היסוד המעצב אל הראש קשור באופן אינטימי למה שפועל ואורג בעולם היצורים המעופפים, שבאמצעותם האדם נמשך מהוויית-קיום על-חושית אל הוויית-קיום חושית.

כאשר האדם, במהלך תקופת ההתעברות, רוכש תחילה את מבנה הראש שלו, הוא יוצר אז מתוך הוויית-קיום ארצית, בעצבו אותו בתוך גוף האם, מה שקשור למערכת העיכול וכן הלאה. כפי שהחלק העליון, עיצוב-הראש, קשור למה שהינו בעל טבע של חום ואוויר, עם יסוד האור-חום, כך שמה שמתווסף עתה במהלך התקופה העוברית קשור ליסוד הארצי-נוזלי ומהווה השתקפות של מה שהאדם רכש מאוחר יותר במהלך האבולוציה. ברם, יסוד ארצי-נוזלי זה מוכרח לעבור הכנה בתוך גוף האם בדרך מיוחדת למדי. אילו קיבל את צורתו רק ממה שמפוזר בעולם הארצי, הוא היה מפתח רק את צורות בעלי-החיים הנחותים של הדו-חיים והזוחלים או של הדגים ואף יצורים נחותים יותר.

הפרפר רואה עצמו, בצדק, כישות של אור, העוף כישות של אוויר חם, אך זה בלתי-אפשרי עבור בעלי-החיים הנחותים יותר – דו-חיים, זוחלים, דגים. הבה נתייחס תחילה לדגים כפי שהם כיום, בעודם מתהווים על-פי כוחות מעצבים חיצוניים הפועלים עליהם מבחוץ, בעוד שהם פועלים מבפנים על האדם. דג חי בעיקר ביסוד המים. אך, מים אינם בוודאי רק שילוב של מימן וחמצן, כפי שהם עבור הכימאי. המים חזורים בכל הסוגים האפשריים של כוחות קוסמיים. כוחות של כוכבים חוזרים את המים. אף דג לא היה מסוגל לחיות במים אילו היו רק שילוב הומוגני של מימן וחמצן. כפי שהפרפר חש עצמו כישות-אור והעוף כישות של אוויר חם, כך הדג חש עצמו כישות ארצית-מימית. אך, הדג אינו חש את המים עצמם שאותם הוא יונק כמהותו שלו. עוף חש את האוויר שהוא שואף כמהותו שלו. כך, העוף חש למעשה מה שחודר אותו כאוויר ומתפזר בו בכל מקום, כמהותו שלו; אוויר זה אשר מתפזר בעוף ומחומם על ידו, זוהי מהותו. בדג יש מים, עם זאת הדג לא חש עצמו כמים; הדג חש עצמו כמה שעוטף את המים, מה שמקיף את המים.

הוא חש את עצמו כנרתיק או כלי נוצץ הכולא את המים. אך, המים עצמם מורגשים על-ידי הדג כיסוד זר לו, אשר נכנסים ויוצאים ובעשותם זאת, הם מביאים את האוויר שהדג צריך. אף-על-פי-כן, אוויר ומים מורגשים על-ידי הדג כמשהו זר. בטבעו הפיסי, הדג חש את המים כמשהו זר לו. אבל, לדג יש גם גוף אתרי וגוף אסטרלי. ורק דבר זה הוא המרשים ביותר אצל הדג; היות שהוא באמת חש את עצמו ככלי והמים שכלי זה כולא בתוכו נשארים קשורים לכל יתר היסוד המימי, הדג חווה את האתרי כדבר שבו הוא למעשה חי. הוא לא חש את האסטרלי כמשהו השייך לו.

כך, לדג יש את המאפיין המיוחד שהוא לגמרי יצור אתרי. הוא חש את עצמו ככלי הפיסי של המים. הוא חש את המים בתוכו כחלק בלתי-נפרד של כל המים שבעולם. לחות קיימת בכל מקום ובלחות זו הדג חווה באותו זמן את האתרי. עבור החיים הארציים, הדגים בוודאי אילמים, אך אילו היו יכולים לדבר ולספר לכם את אשר הם מרגישים, הרי שהיו אומרים: "אני כלי, אך הכלי כולל את יסוד המים החודר-כל, שהינו נושא היסוד האתרי. זה באתרי שאני באמת שוחה." לכן, הדג חווה את חייו כמאוחדים עם חיי האדמה. זהו הדבר הייחודי אודות הדג: הוא חש את חייו כחיי האדמה ולכן הוא לוקח חלק אינטימי בכל דבר שהאדמה מתנסה בו במהלך השנה, בחוותה את התפזרות הכוחות האתריים בקיץ, התכנסות הכוחות האתריים בחורף. הדג חווה משהו אשר נושם באדמה כולה. הדג קולט את היסוד האתרי כהליך הנשימה של האדמה.

ד"ר וכסמוט⁷ דיבר כאן פעם על אודות נשימת האדמה. זו הייתה הצגה מאוד יפה. אילו דג היה לומד את אמנות ההרצאה, הוא היה יכול לתת כאן את אותה הרצאה ממש מתוך התנסותו שלו, כי הוא קולט את כל אשר תואר בהרצאה, בעקבו בעצמו אחר כל התופעות הנדונות! הדג הוא היצור אשר לוקח חלק בדרך יוצאת מן הכלל בחיי הנשימה של האדמה במהלך מחזור השנה, מפני שהדבר החשוב לדג הוא יסוד-החיים האתרי, הנע כגל, במשכו עמו את תהליכי הנשימה האחרים.

הדבר שונה עם הזוחלים ועם הדו-חיים; עם הצפרדעים, למשל, אשר אופייניות באופן ניכר בהיבט זה. יצורים אלה קשורים פחות ליסוד האתרי של הקוסמוס; הם קשורים במידה רבה יותר ליסוד האסטרלי שלו. אילו מישהו היה שואל דג: "מה מצב העניינים אצלך?", הוא היה משיב: "ובכן, כאן על האדמה נעשיתי יצור ארצי, מעוצב מתוך היסודות הארציים הלחים; אבל, חיי הממשיים הם חיי האדמה כולה עם נשימתה הקוסמית." אין זה כך עם הצפרדע; כאן, העניינים שונים מיסודם. הצפרדע לוקחת חלק באסטרליות הכללית המפוזרת בכל מקום.

ביחס לצמחים אמרתי לכם – ואמשיך לדבר על כך – כיצד האסטרליות של הקוסמוס באה במגע עם הפרחים. הצפרדע קשורה לאסטרליות זו, למה שאפשר לכנות הגוף האסטרלי של האדמה, כפי שהדג קשור

⁷ ראה ספרו של ד"ר גונטר וכסמוט, הכוחות האתריים המעצבים בקוסמוס, באדמה ובאדם.

לגוף האתרי של האדמה. הדג מחזיק באסטרליות שלו יותר למען עצמו. הצפרדע מחזיקה בצורה חזקה מאוד בגופה האתרי למען עצמה, בצורה חזקה הרבה יותר מאשר הדג; אבל, הצפרדע חיה באסטרליות הכללית; כך, למעשה היא לוקחת חלק באותם תהליכים אסטרליים הממלאים את חלקם במהלך השנה, היכן שהאדמה מאפשרת לאסטרליות שלה לקחת חלק בהתאדות המים ובירידתם מטה. כאן, אדם בעל נטייה מטריאליסטית היה אומר, כמובן, שהתאדות המים נגרמת על-ידי אווירודינמיקה או אם תרצו, על-ידי כוחות אוויר-מכניים מסוג זה או אחר; אלה גורמים לעלייה. נוצרות טיפות וכאשר הן נעשות כבודות מספיק, הן נופלות. אלא זה כמעט כאילו שמישהו היה מציג תורה דומה על אודות זרימת הדם האנושי, בלי לקחת בחשבון את העובדה שבזרימת הדם, החיים קיימים בכל מקום. באותה דרך, חיה בזרימת המים, עם תנועתם כלפי מעלה וכלפי מטה, האטמוספירה האסטרלית של האדמה, האסטרליות של האדמה. ואינני מספר לכם סיפור-אגדה באמרי שאלה רק הצפרדעים – זהו המקרה גם עם דו-חיים אחרים, אך במידה בולטת פחות – אשר חיים עם משחק זה של אסטרליות המתגלה בתנאי מזג-האוויר, במטאורולוגיה. לא רק שהצפרדעים נתפסות – כידוע לכם – בדרך תמימה כחזאי מזג-אוויר, אלא הן חוות משחק אסטרלי זה בצורה כה נפלאה משום שהן מוצבות עם האסטרליות שלהן בדיוק בתוך האסטרליות של האדמה. ודאי שהצפרדע אינה אומרת "יש לי תחושה", אבל היא נושאת הרגשות שיש לאדמה בתקופות לחות, בתקופות יבשות וכן הלאה. וזוהי הסיבה לכך שבתנאי מזג-אוויר מסוימים, יש לכם קונצרט של צפרדעים פחות או יותר יפה (או מכוער). כי, זוהי דרכן של הצפרדעים לבטא את אשר הן חוות יחד עם הגוף האסטרלי של האדמה. זה באמת נכון שהן לא מקרקרות אלא אם כן הן מונעות לעשות זאת על-ידי מה שמגיע מן הקוסמוס כולו; הן חיות עם האסטרליות של האדמה.

לכן, אנו יכולים לומר שהדג, החי ביסוד הארצי-מימי, לוקח חלק באופן טבעי ובמידה רבה בחיי האדמה: כך, יש לנו בדג תנאי-חיים ארציים, בצפרדעים תנאי-חישה ארציים – כמו גם במינים השונים של זוחלים ודו-חיים. ועוד, אם ברצוננו לחקור את אורגניזם העיכול של האדם, עלינו לומר שהוא התפתח מבפנים כלפי חוץ. אך, אם נרצה לחקור כיצד הוא פועל, עלינו לפנות אל עולם הדו-חיים והזוחלים, כי אליהם מגיע מבחוץ מה שממלא את האדם ככוחות פנימיים דרך כלי העיכול שלו. זה עם אותם כוחות שבאמצעותם האדם מעכל שהקוסמוס החיצוני, הטבע החיצוני, יוצר נחשים, קרפדות, לטאות וצפרדעים. ומי שרוצה לערוך מחקר נכון – סלחו לי, אבל בטבע אין דברים מכוערים, יש לדבר על הכול באופן אובייקטיבי – מי שרוצה לחקור את הטבע הפנימי, הבה נאמר, של המעי הגס של האדם עם כוח ההפרשה שלו, מוכרח לחקור את הקרפדות באופן חיצוני; כי, לקרפדות מגיע מבחוץ, מה שפועל מבפנים כלפי חוץ במעי הגס של האדם. כמובן, זה לא מוביל לתיאורים יפים כמו אלה שהיו לי על פרפרים; אך, בטבע, יש להתייחס לכל דבר באי-משוא-פנים אובייקטיבי.

אתם רואים, בדרך זו אתם רוכשים תמונה של הדרך שבה האדמה, מצדה, משתתפת בחיי הקוסמוס. הפנו את תשומת-לבכם למה שאפשר לכנות איברי ההפרשה של האדמה; האדמה מפרישה לא רק את התוצרים כמעט חסרי-חיים של הפרשה אנושית, אלא היא מפרישה מה שחי והקרפדות נמצאות בין הפרשותיה הממשיות. בהן, האדמה נפטרת ממה שאין ביכולתה לעשות בו שימוש.

מכל הדברים האלה, אתם יכולים לראות כיצד החיצוני שבטבע תמיד תואם לפנימי. מי שאומר: "אין רוח יוצרת אשר חודרת את מהותו הפנימית של הטבע", פשוט אינו יודע שבכל מקום בעולם החיצוני תכונה פנימית זו קיימת. נוכל לחקור את הישות האנושית בכללותה ביחס לטבעה הפנימי, אם נבין את מה שאורג וחי בחוץ בקוסמוס. נוכל לחקור אותה, את הישות האנושית הזאת, מן הראש עד מערכת הגפיים, אם נחקור את הקיים בעולם החיצוני. העולם והאדם קשורים זה לזה בכל היבט והיבט. אפשר אפילו לומר שניתן להציג זאת בתרשים אשר מציג את ההיקף של מעגל גדול המרכז את כוחו בנקודה אחת. המעגל הגדול יוצר בפנים מעגל קטן יותר, הנוצר על-ידי קרינה החוצה מהנקודה. המעגל הקטן יותר יוצר שוב מעגל קטן עוד יותר; הוא שוב נוצר על-ידי קרינה ממה שקיים בפנים. מעגל זה שוב יוצר מעגל כזה. מה שכלול בישות האנושית זורם החוצה. כך, החיצוני של הישות האנושית בא במגע עם הפנימי של הקוסמוס. הנקודה שבה חושינו באים במגע עם העולם היא היכן שחלק האדם המגיע מבפנים החוצה, בא במגע עם מה שמגיע לקוסמוס מבחוץ פנימה. במובן זה, האדם הוא עולם קטן, מיקרוקוסמוס אל מול המיקרוקוסמוס. אבל, הוא כולל את כל הפלאים והסודות של מקרוקוסמוס זה, רק בכיוון הפוך של התפתחות.

היה זה משהו מזיק מאוד להמשך האבולוציה של האדמה, אילו הדברים היו רק כפי שתיארתי אותם עד כה; אז, האדמה הייתה מפרישה את הישויות של הקרפדות ויום אחד היא הייתה נכחדת כפי שהאדם הפיסי מוכרח להיכחד, בלי שום המשכיות. ברם, עד כה התייחסנו רק לקשר של האדם לבעלי-החיים ובנינו גשר צר בלבד אל מהות הצמחים. עתה, עלינו לחדור עמוק יותר אל תוך ממלכת הצמחים ולאחר מכן אל תוך ממלכת המינרלים ונראה כיצד מהות-המינרל הופיעה במהלך תקופת-אדמה, נראה כיצד, למשל, גובשו עיצובי הסלעים של ההרים הקדמוניים שלנו, בהדרגה, לצד הצמחים וכיצד, אט אט, הרי אבן-סיד עוצבו על-ידי בעלי-החיים. ממלכת המינרלים היא מרכיב של ממלכת הצמחים וממלכת בעלי-החיים, ולמעשה היא מרכיב של בעלי-החיים הנחותים ביותר. הקרפדות אינן תורמות הרבה ליסוד המינרלי של האדמה; גם הדגים, מעט מאוד באופן יחסי; אך, בעלי-החיים הנחותים יותר והצמחים תורמים רבות. היצורים הנחותים יותר, אלה המצופים בשריון קשה וגירי או בעלי קונכייה גירית בלבד, משילים את אשר הם יוצרים בהתחלה מטבע בעל-החיים או הצמח שלהם, ואז המינרל מתפורר. וכאשר מהות-מינרל זו מתפוררת, כוח מסדר גבוה ביותר אווז בתוצרים אלה של התפוררות מינרלית ובונה מהם עולמות חדשים. היסוד המינרלי בכל מקום יכול להיעשות, מכל הדברים, דבר חשוב ביותר.

כאשר עוקבים אחר מהלכה של אבולוציית האדמה – מצב-חום, מצב-אוויר, מצב-מים, מצב ארצי-מינרלי – רואים שהראש האנושי לקח חלק בכל המטמורפוזות הללו, כאשר המטמורפוזות-מינרל הייתה הראשונה לפעול כלפי חוץ בשלד המתפורר של הראש – אף על פי שעדיין שמר על חיוניות מסוימת. אך, ראש אנושי זה לקח חלק במטמורפוזת הארצית-מינרלית בדרך ברורה יותר. במרכז הראש האנושי, בתוך מבנה המוח, ישנו איבר בצורת פירמידה, בלוטת האצטרובל. בלוטת אצטרובל זו, הממוקמת בקרבת ה- *corpus quadrigemina* והתלמוס האופטי, מפרישה מעצמה מה שמכונה *corpus quadrigemina* או *brain sand* אבנים זעירות בצבע צהוב-לימון המונחות בערמות קטנטנות בקצה אחד של בלוטת האצטרובל, ואשר מהוות למעשה את היסוד המינרלי בראש האנושי. אם הן לא מונחות שם, אם האדם אינו נושא בתוכו את *brain sand* זה, היסוד המינרלי הזה, הרי שהוא נעשה אידיוט או מפגר. במקרה של בני-אדם נורמליים, בלוטת האצטרובל גדולה באופן יחסי. אצל מפגרים נמצא שבלוטת האצטרובל אינה גדולה יותר מאשר זרעי קנבוס; אלה אינם יכולים להפריש *brain sand*.

למעשה, אדם-הרוח ממוקם בשכבה מינרלית זו; ודבר זה כבר מצביע על כך שמה שחי לא יכול להיות משכן לרוח, אלא שהרוח האנושית זקוקה למה שהינו חסר-חיים כמוקד שלה, שזה מעל לכל הדברים הנחוצים לה כרוח חיה עצמאית.

זו הייתה התקדמות יפה אשר הובילה אותנו מהעיצוב ראש-פרפר, דרך העיצוב ראש-עוף, כלפי מטה אל הזוחלים והדגים. עתה, נעלה חזרה ונחקור את מה שייתן לנו סיפוק רב כמו ממלכת בעלי-החיים – ממלכות הצמחים והמינרלים. וכפי שהיינו מסוגלים לגבש תורות על העבר מממלכת בעלי-החיים, כך נהיה מסוגלים להפיק מממלכת המינרלים תקווה עבור עתיד האדמה. באותו זמן, בהרצאות הבאות יהיה עדיין צורך להיכנס אל תוך טבע בעלי-החיים החולפים מהיבטים מגוונים ביותר, כי בסקירה זו יכולתי לגעת רק בבעלי-החיים בעלי משמעות ראשית, אשר מופיעים בנקודות מרכזיות של האבולוציה.

חלק III

עולם הצמחים ורוחות הטבע האלמנטריות

הרצאה 7

גנומים, אונדינות, סילפות וסלמנדרות והקשר שלהם לאתר ולצמחים

2 בנובמבר 1923

לעולם הגלוי הנתון לתפיסה חיצונית משתייך העולם הבלתי-נראה ואלה, בהילקחם יחד בחשבון, יוצרים כוליות. הרמה הניכרת שבה זהו המקרה, מופיעה לראשונה במלוא הבהירות כאשר אנו מסבים את תשומת-לבנו מבעלי-החיים אל הצמחים.

חיי הצמח, בעודו נובט וצומח מן האדמה, מעוררים מיד את שמחתנו, אבל הם גם מספקים גישה למשהו שעלינו לחוש כאפוף מסתורין. במקרה של בעל-החיים, אף על פי שלרצונו ולפעילותו הפנימית כולה יש בוודאי משהו מהמסתורי, אנו בכל זאת מזהים שרצון זה קיים שם והוא הסיבה לצורה ולמאפיינים החיצוניים של בעל-החיים. אך, במקרה של הצמחים, המופיעים על פני שול האדמה ברבגוניות נפלאה של צורות, המתפתחים בדרך מסתורית כזו מתוך הזרע בעזרת האדמה והאוויר המקיף – במקרה של הצמח אנו חשים שגורם אחר מוכרח להיות נוכח כדי שעולם-צמחים זה יוכל להופיע בצורה שבה הוא עושה זאת.

כאשר ראייה רוחית מוכוונת אל עולם-הצמחים, אנו מובלים מיד אל קבוצה שלמה של ישויות, אשר היו ידועות ומוכרות בזמנים העתיקים של ראייה רוחית אינסטינקטיבית, אבל נשכחו לאחר מכן וכיום נשארו מהן רק שמות שמשוררים משתמשים בהם, שמות שהאדם המודרני אינו מייחס להם שום ממשות. ברם, בה במידה שאנו מתכחשים לממשותן של ישויות אשר מתעופפות ואורגות סביב הצמחים, אנו מאבדים את הבנת עולם הצמחים. הבנה זו של עולם הצמחים, אשר נחוצה כל-כך לאמנות הריפוי, אבדה לחלוטין לאנושות בת זמננו.

כבר זיהינו קשר משמעותי מאוד בין עולם הצמחים ועולם הפרפרים; אך, גם הוא יופיע בצורה נכונה בפני נפשנו רק כאשר נתבונן עמוק יותר באריגה ובפעילות בכללותן של חיי הצמחים.

צמחים שולחים מטה את שורשיהם אל תוך הקרקע. מי שיכול להבחין במה שהם שולחים באמת כלפי מטה ויכול לקלוט את השורשים בראייה רוחית (המוכרחה להיות לו לשם כך), רואה כיצד טבע-השורש מוקף בכל מקום, ארוג מסביב, ברוחות טבע אלמנטריות. ורוחות אלמנטריות אלה, המכונות גנומים ואותן יכולים אנו לכנות 'רוחות-שורש', אפשר למעשה לחקורן עם תפיסה רוחית על-ידי תפיסת-עולם אימגינטיבית ואינספירטיבית, כפי שאפשר לחקור את חיי האדם ואת חיי בעלי-החיים בספירה הפיסית. אנו יכולים להתבונן בטבע הנפשי של רוחות אלמנטריות אלה, בעולם זה של רוחות-שורש.

רוחות-שורש אלה הן עם מיוחד למדי, בהתחלה בלתי-נראה לראייה חיצונית, אך בהשפעתן הן הרבה יותר גלויות; כי, אף שורש לא היה יכול להתפתח אלמלא מה שמועבר בין השורשים ותחום האדמה על-ידי רוחות-שורש ראויות לציון אלה, המביאות את היסוד המינרלי של האדמה לכדי זרימה כדי להובילו אל שורשי הצמחים. כמובן, אני מתייחס לתהליך הרוחי המונח ביסוד הדבר.

רוחות-שורש אלה, הנוכחות בכל מקום באדמה, מקבלות מובן מיוחד של רווחה מסלעים ועפרות (העשויים להיות שקופים פחות או יותר). אבל, הן נהנות מחוש הרווחה הגדול שלהן, משום שכאן הן מרגישות בבית, כאשר הן מוסרות את מה שהינו מינרלי לשורשי הצמחים. והן מלאות לגמרי ביסוד פנימי של רוחניות, אותו אנו יכולים להשוות רק ליסוד הפנימי של רוחניות בעין האנושית, באוזן האנושית. כי, רוחות-שורש אלה מהוות בטבען הרוחי, **חוש**. מלבד זאת, הן אינן מהוות דבר; הן מורכבות אך ורק מחוש. הן מהוות לגמרי חוש וזהו חוש המהווה באותו זמן **הבנה**, שלא רק רואה ושמע, אלא מבין מיד את אשר נראה ונשמע, שבקלטו רשמים, קולט גם אידיאות.

אנו אף יכולים לציין את הדרך שבה רוחות-שורש אלה קולטות אידיאות. אנו רואים צמח הצומח מן האדמה. הצמח יוצר קשר, כפי שאני מציג בפניכם עתה, עם היקום החוץ-ארצי; ובמיוחד בעונות מסוימות של השנה, זרמים רוחיים זורמים מלמעלה, מהפרח והפרי של הצמח כלפי מטה אל תוך השורשים, זורמים אל תוך האדמה. וכפי שאנו מפנים את עינינו לעבר האור ורואים, כך רוחות-השורש מפנות את כושר התפיסה שלהן לעבר מה שמחלחל מלמעלה כלפי מטה, דרך הצמח אל תוך האדמה. מה שמחלחל כלפי מטה לעבר רוחות-השורש, הוא משהו שהאור שלח אל הפרחים, שחום השמש שלח אל תוך הצמחים, שהאוויר הפיק בעלים, שהכוכבים המרוחקים יצרו במבנים של הצמחים. הצמח מרכז את סודות היקום, טומן אותם באדמה והגנומים מטמיעים את הסודות האלה בתוכם מתוך מה שמחלחל מטה באופן רוחי דרך הצמחים אליהם. והיות שהגנומים, במיוחד מהסתיו והלאה דרך החורף, בנדודיהם דרך עפרות וסלעים, נושאים עמם את אשר הסתנן מטה דרך הצמחים אליהם, הם הופכים לאותן ישויות בתוך האדמה שבנדודיהן, נושאות את האידיאות של היקום כולו הזורמות דרך האדמה. אנו מתבוננים בעולם הרחב. העולם בנוי מרוח אוניברסלית; הוא ההתגשמות של אידיאות אוניברסליות, של רוח אוניברסלית. הגנומים קולטים דרך הצמחים, שעבורם הם כמו קרני אור עבורנו, את האידיאות של היקום ובתוך האדמה הם נושאים אותן בתודעה מלאה ממתכת למתכת, מסלע לסלע.

אנו מפנים את מבטנו מטה אל תוך מעמקי האדמה לא כדי לחפש שם אחר אידיאות מופשטות על אודות סוג מסוים של חוקי טבע מכניים, אלא כדי לראות את הגנומים המשוטטים, הנודדים, שהינם השומרים מלאי-האור של הבנת-העולם בתוך האדמה.

היות שלגנומים אלה יש הבנה מיידית של מה שהם רואים, הידיעה שלהם הינה למעשה בעלת אותו טבע כמו זו של האדם. הם מהווים ריכוז של הבנה, הם מהווים בכללותם הבנה. הכול אודותם מהווה הבנה,

ברם הבנה שהינה אוניברסלית ואשר מסתכלת מטה על ההבנה האנושית כמשהו לא-שלם. הגנומים שמים אותנו ללעג ולקלס ביחס להבנה המגששת והנאבקת שעמה אנו מצליחים לתפוס דבר זה או אחר, בעוד שהם אינם צריכים כלל להשתמש בחשיבה. יש להם תפיסה ישירה של מה שניתן להבנה בעולם; והם מלגלים במיוחד כאשר הם שמים לב למאמצים שבני-אדם צריכים להשקיע כדי להגיע למסקנה זו או אחרת. מדוע עליהם לעשות זאת? אומרים הגנומים – מדוע צריכים בני-אדם לטרוח כל-כך הרבה כדי לחשוב על דברים? אנו מבינים כל מה שאנו מסתכלים בו. בני-האדם כל-כך טיפשים – אומרים הגנומים – משום שהם מוכרחים לחשוב על דברים.

ועליי לומר שהגנומים נעשים גלגניים עד כדי נימוסים רעים כאשר מדברים אתם על לוגיקה. כי, מדוע צריכים בני-האדם לדבר מיותר שכזה – אימון החשיבה? המחשבות כבר קיימות שם. האידיאות זורמות דרך הצמחים. מדוע בני-האדם אינם תוקעים את אפם עמוק באדמה כמו שורשי הצמחים ונותנים למה שהשמש אומרת לצמחים לטפטף לתוך אפם? אז, הם היו יודעים משהו! אבל, עם לוגיקה – כך אומרים הגנומים – לאדם יכולים להיות רק חלקיקים משונים של ידיעה.

כך, הגנומים שבתוך האדמה, הינם למעשה נושאי האידיאות של היקום, של כלל העולם. אבל, כלפי האדמה עצמה אין להם שום חיבה. הם מתרוצצים בתוך האדמה עם אידיאות של היקום, אך, למעשה הם שונאים את מה שהינו ארצי. זה משהו שהגנומים היו מעדיפים להתנתק ולהשתחרר ממנו. אף-על-פי-כן, הם נשארים עם הארצי – מיד תבינו מדוע זה כך – אבל הם שונאים אותו, כי הארצי מאיים עליהם עם סכנה תמידית. האדמה מאיימת עליהם ללא הרף בכך שהיא כופה עליהם ללבוש צורה מסוימת, צורה של אותם יצורים שתיארתי בפניכם בהרצאה הקודמת, הדו-חיים, ובמיוחד הצפרדעים והקרפדות. תחושת הגנומים בתוך האדמה היא באמת זאת: אם נצמח יתר על המידה יחד עם האדמה, נקבל את צורת הצפרדעים או הקרפדות. הם נמצאים בכוננות מתמדת להימנע מלהיתפס בקשר חזק מדי עם האדמה, להימנע מלקבל צורה ארצית. הם נמצאים תמיד במגננה נגד צורה ארצית זו, אשר מאיימת עליהם בצורה שהיא עושה זאת בגלל היסוד שבו הם מתקיימים. ביתם נמצא ביסוד הארצי-הלח; שם הם חיים תחת האיום המתמיד להיאלץ לקבל צורות של דו-חיים. מזה הם מתנתקים ומשתחררים ללא הרף, על-ידי כך שהם ממלאים את עצמם לגמרי עם אידיאות של היקום החוץ-ארצי. הגנומים הם באמת אותו יסוד בתוך האדמה המייצג את החוץ-ארצי, מפני שהם מוכרחים לדחות ללא הרף צמיחה יחד עם הארצי; אחרת, כישויות בודדות, הם היו מקבלים צורות של עולם הדו-חיים. וזה רק מרגש זה של שנאה, רגש זה של אנטיפתיה כלפי הארצי, שהגנומים רוכשים את הכוח לדחיפת הצמחים כלפי מעלה אל מחוץ לאדמה. עם כוח יסודי זה של הווייתם, הם דוחפים את הארצי ודחיפה זו היא המגדירה את כיוון צמיחת הצמח כלפי מעלה; הם דוחפים את הצמחים כלפי מעלה יחד עמם. זה תואם לטבע הגנומים ביחס לארצי לאפשר לצמח שרק שורשיו יהיו בתוך האדמה ואז לצמוח

כלפי מעלה אל מחוץ לתחום האדמה; כך, למעשה מתוך הכוח של טבעם המקורי שהגנומים דוחפים את הצמחים אל מחוץ לאדמה וגורמים להם לצמוח כלפי מעלה.

לאחר שהצמח צמח כלפי מעלה, לאחר שהוא עזב את תחום הגנומים ועבר מתחום היסוד הארצי-הלח אל תחום היסוד האווירי-הלח, הצמח מפתח את המגיע לעיצוב הפיסי החיצוני בעלים. אך בכל מה שפעיל בעלים, ישויות אחרות נמצאות בפעולה, רוחות-מים, רוחות אלמנטריות של היסוד המימי, להן ראייה רוחית אינסטינקטיבית קדומה נתנה, בין היתר, את השם 'אונדינות'. כפי שאנו מוצאים את השורשים מועסקים, נארגים, על-ידי ישויות-הגנומים בקרבת הקרקע ורואים בשמחה את הכיוון השואף מעלה שהן נותנות, עתה אנו רואים את ישויות-המים הללו, את הישויות האלמנטריות האלה של מים, את האונדינות האלה, בקשר שלהן לעלים.

ישויות אונדינות אלה שונות בטבען הפנימי מהגנומים. הן אינן יכולות לפנות כמו איבר-חישה רוחי כלפי חוץ לכיוון היקום. הן רק יכולות להתמסר לאריגה ולפעילות הקוסמוס כולו ביסוד האווירי-הלח ולכן הן אינן ישויות של בהירות כמו הגנומים. הן חולמות ללא הפסק, אונדינות אלה, אך החלום שלהן מהווה באותו זמן את צורתן. הן אינן שונאות את האדמה באותה עוצמה כמו הגנומים, אבל הן רגישות למה שהינו ארצי. הן חיות ביסוד האתרי של המים, שוחות ומתנועעות בו ובדרך רגישה מאוד הן נרתעות מכל דבר בעל טבע של דג; כי, צורת הדג מהווה איום עבורן, גם אם הן מקבלות אותה מדי פעם, אם כי רק כדי לנטוש אותה מיד ולקחת על עצמן מטמורפוזת אחרת. הן חולמות את הוויית-קיומן. ובכך שהן חולמות את הוויית-קיומן, הן קושרות ומשחררות, הן קושרות ומפזרות את מהויות האוויר, שבדרך מסתורית הן מכניסות אל תוך העלים, כאשר אלה נדחפים כלפי מעלה על-ידי הגנומים. כי, בנקודה זו הצמחים היו קמלים אלמלא האונדינות, המתקרבות מכל הכיוונים ומתגלות בעודן אורגות סביב הצמחים בהוויית-קיומן דמוית-החלום, כדי להיות מה שאנו יכולים לכנות הכימאיות של העולם. האונדינות חולמות על ריכוז ופיזור של מהויות. וחלום זה, שבו לצמח יש הוויית-קיום, שלתוכה הוא צומח, בהתפתחו כלפי מעלה, הוא נוטש את הקרקע, חלום-אונדינה זה הוא כימאי-העולם אשר יוצר בעולם הצמחים את השילוב וההפרדה המסתוריים של המהויות הנובעות מן העלה. לכן, ביכולתנו לומר שהאונדינות הן הכימאיות של חיי הצמחים. הן חולמות על כימיה. יש להן רוחניות עדינה באופן יוצא מן הכלל, שביסוד שלה מים ואוויר באים במגע. האונדינות חיות לגמרי ביסוד הלחות, אבל הן מפתחות את תפקודן הפנימי הממשי כאשר הן מופיעות על-פני השטח של משהו מימי, גם אם רק על-פני השטח של טיפת מים או משהו אחר בעל טבע מימי. כי, שאיפתן כולה כרוכה בהימנעות מקבלת צורה של דג. הן רוצות להישאר במצב של מטמורפוזת, במצב של שינוי צורה נצחי. אך, במצב זה של טרנספורמציה שבו הן חולמות על הכוכבים ועל השמש, על אור וחום, הן נעשות כימאיות אשר נושאות את הצמח, החל מן העלה, לאחר מכן בעיצובו, לאחר שנדחף כלפי מעלה

על-ידי כוחם של הגנומים. כך מפתח הצמח את צמיחת העלים שלו ומסתורין זה מתגלה עתה כחלום של האונדינות שבו העלים צומחים.

ברם, בה במידה שהצמח צומח בתוך החלום של האונדינות, הוא מגיע עתה לתחום אחר, לתחומן של אותן רוחות החיות ביסוד האוויר-חום, כפי שהגנומים חיים ביסוד הארצי-הלח והאונדינות – ביסוד האווירי-הלח. לכן, זה ביסוד שהינו בעל טבע של אוויר וחום שאותן ישויות חיות, שראייה רוחית קדומה כינתה 'סילפות'. היות שהאוויר חדור בכל מקום באור, סילפות אלה, החיות ביסוד האוויר-חום, שואפות לאור, קושרות עצמן אליו. הן מושפעות במיוחד מהתנועות העדינות יותר, אך גם גדולות יותר, בתוך האטמוספירה.

כאשר אתם רואים, באביב או בסתיו, להקת סנוניות היוצרות בעודן עפות, רטטים בגוף של אוויר, מכניסות זרם-אוויר לידי תנועה, אז זרם-אוויר נע זה – וזה נכון ביחס לכל עוף – מהווה עבור הסילפות משהו קולי. מוסיקה קוסמית מהדהדת ממנו עבור הסילפות. נניח שאתם מפליגים לאיזשהו מקום בספינה ושחפים עפים סביבה, אז במה שמוכנס לתנועה על-ידי מעוף השחפים, יש הדהוד רוחי, מוסיקה רוחית, המלווה את הספינה.

שוב, אלה הסילפות אשר מגלות ומפתחות את מהותן בתוך מוסיקה מהדהדת זו, במצאן את משכנן בזרם-האוויר הנע. בהדהוד רוחי זה, ביסוד הנע של האוויר, שהן מוצאות עצמן בבית; ובאותו זמן, הן סופגות את אשר שולח כוח האור אל תוך רטטים אלה של אוויר. בשל כך, הסילפות, אשר חוות את הוויית-קיומן פחות או יותר במצב של שינה, חשות בבית במידה מרבית ביסוד שלהן, היכן שעופות עפים באוויר. אם סילפה נאלצת לנוע ולארוג באוויר ריק מעופות, היא חשה כאילו הלכה לאיבוד. אך, למראה עוף באוויר, משהו מיוחד למדי מגיע אל הסילפה. לעתים קרובות, תיארתי מאורע מסוים בחיי האדם, אותו מאורע אשר מוביל את הנפש האנושית להתייחס לעצמה כ'אני'. ותמיד הסבתי את תשומת-לבכם לדבריו של ז'אן פול, שכאשר ישות אנושית מגיעה בפעם הראשונה לתפיסת ה'אני' שלה, הדבר הוא כאילו האדם מסתכל בקודש הקודשים המוסתר עמוק מאוד של נפשו. סילפה אינה מסתכלת בקודש קודשים כזה של נפשה, אך כאשר היא רואה עוף, מופיעה אצלה תחושת-אגו. הסילפה חשה את האגו שלה במה שהעוף מכניס לתנועה בעודו עף באוויר. והיות שהדבר כך, היות שהאגו שלה מוצת בה מבחון, הסילפה נעשית נושאת האהבה הקוסמית באטמוספירה. היות שהסילפה מגלמת משהו כמו שאיפה אנושית, אבל אין לה בתוכה אגו אלא בממלכת העופות, היא, באותה זמן, נושאת שאיפות של אהבה ביקום.

כך, אנו רואים את הסימפטיה העמוקה ביותר בין הסילפות ועולם העופות. בעוד שהגנום שונא את עולם הדו-חיים, בעוד שהאונדינה רגישה באופן לא-נעים לדגים, לא רוצה להתקרב אליהם, מנסה להימנע מהם, חשה סוג של אימה כלפיהם, הרי שהסילפה, לעומת זאת, נמשכת לעופות והיא חשה תחושת רווחה כאשר ביכולתה לשלוח אל נוצותיהם את הגלים המתנועעים, מלאי-האהבה, של האוויר. ואילו הייתם

שואלים עוף ממי הוא למד לשיר, הייתם שומעים שהסילפה היא מקור השראתו. סילפות חשות סוג של הנאה מצורתו של העוף. ברם, נמנע מהן על-ידי הסדר הקוסמי מלהיות עופות, כי יש להם תפקיד אחר. תפקידן הוא להעביר באהבה אור לצמח. וכפי שהאונדינה היא הכימאית עבור הצמח, כך הסילפה היא נושאת-האור. הסילפה ממלאת את הצמח באור; היא נושאת אור אל תוך הצמח.

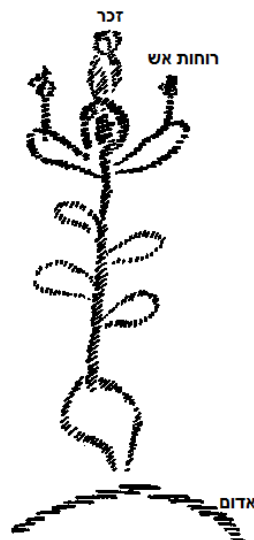
מעצם העובדה שהסילפות נושאות אור אל תוך הצמח, נוצר בו משהו יוצא דופן. אתם רואים, הסילפה נושאת ללא הרף אור אל תוך הצמח. האור, רוצה לומר כוח הסילפות בצמח, פועל על הכוחות הכימיים אשר הוכנסו אל תוך הצמח על-ידי האונדינות. כאן מתרחשת פעילות גומלין בין אור-הסילפות וכימיית-האונדינות. זוהי פעילות פלסטית ראויה לציון. בעזרת המהויות הזורמות כלפי מעלה, שהאונדינות פועלות עליהן, הסילפות אורגות מן האור צורת-צמח אידיאלית. למעשה, הן אורגות את אבטיפוס הצמח מן האור שבתוך הצמח ומפעילותן הכימית של האונדינות. וכאשר, לקראת הסתיו, הצמח קמל וכל דבר ממהות פיסית מתפורר, אז צורות-צמח אלה מתחילות לחלחל כלפי מטה, ואז הגנומים קולטים אותן, קולטים את אשר העביר העולם – השמש דרך הסילפות, האוויר דרך האונדינות – בצמח. את זה הגנומים קולטים, כך שלאורך החורף כולו, הם עסוקים בקליטת מה שחלחל אל תוך האדמה דרך הצמחים. שם, למטה, הם תופסים אידיאות-עולם בצורות-צמח אשר התפתחו באופן פלסטי בעזרת הסילפות ועתה בצורה הרוחנית האידיאלית שלהן, נכנסות אל תוך האדמה.

כמובן, אותם בני-אדם המתייחסים לצמח כמשהו חומרי טהור, אינם יודעים דבר על צורה רוחנית אידיאלית זו. כך, בנקודה זו מופיע משהו שבהתבוננות מטריאליסטית בצמח מעלה משהו שאינו מהווה דבר מלבד טעות ענקית, טעות נוראית. אתאר לכם את הטעות הזאת.

בכל מקום תגלו שמדע מטריאליסטי מתאר את הדברים בדרך הבאה: הצמח משריש שורשים בקרקע, מפתח מעליה עלים, ולבסוף חושף את פרחיו, בתוך הפרחים את האבקנים ולאחר מכן את ביצית הזרע. עתה – בדרך-כלל מצמח אחר – אבקת הפרחים מהמאבקים, מכלי הקיבול של אבקת הפרחים, נישאת אל התא אשר מופרה ועל-ידי כך נוצר הזרע של הצמח החדש. התא נתפס כיסוד הנשי ומה שמגיע מן האבקנים כיסוד הזכרי – אכן, הדברים אינם יכולים להיתפס אחרת כל עוד בני-אדם נשארים מקובעים במטריאליזם, כי תהליך זה נראה באמת כהפרייה. ברם, הוא אינו כזה. כדי לרכוש תובנה על תהליך ההפרייה, כלומר תהליך הרבייה, בעולם הצמחים, עלינו להיות מודעים לכך שכדבר ראשון זה ממה שהכימאיות הגדולות, האונדינות, יוצרות בצמחים וממה שהסילפות יוצרות, שמופיעה צורת-צמח, צורת-הצמח האידיאלית אשר שוקעת אל תוך הקרקע ונשמרת על-ידי הגנומים. צורת-צמח זו קיימת שם למטה. ושם, בתוך האדמה היא נשמרת על-ידי הגנומים לאחר שראו אותה, לאחר שהתבוננו בה. האדמה נעשית רחם-אם עבור מה שמחלחל כך כלפי מטה. זה משהו שונה למדי ממה שהמדע המטריאליסטי מתאר.

לאחר שעבר דרך תחומן של הסילפות, הצמח מגיע אל תחומן של רוחות-האש האלמנטריות. רוחות-אש אלה הן תושבות יסוד החום-אור. כאשר חום האדמה מגיע לשיאו או לרמה מתאימה, הן מרכזות את החום. כפי שהסילפות מרכזות את האור, כך רוחות-האש מרכזות את החום ונושאות אותו אל תוך פרחי הצמחים.

האונדינות נושאות את פעולת האתר-הכימי אל תוך הצמחים, הסילפות – את פעולת אתר-האור אל תוך הפרחים של הצמחים. ואבקת הפרחים מספקת את אשר אפשר לכנות ספינות-אוויר זעירות, כדי לאפשר לרוחות-האש לשאת את החום אל הזרע. בכל מקום, החום נאסף בעזרת האבקנים והוא נישא בעזרת אבקת הפרחים מהמאבקים אל הזרעים וכלי הקיבול של הזרעים. ומה שנוצר כאן בביצית הזרע מהווה לגמרי את היסוד הזכרי המגיע מן הקוסמוס. אין זה המקרה שכלי הקיבול של הזרע נקבי והמאבקים של האבקנים – זכריים. ההפריה אינה מתרחשת, בשום פנים ואופן, בפרח, אלא רק בעיצוב מקדים של הזרע הזכרי. הכוח המפרה, אותו לוקחות רוחות-האש בפרח מחום כלל העולם כזרע הזכרי הקוסמי, אשר מאוחד עם היסוד הנקבי. יסוד זה, המופק מעיצוב הצמח, כפי שאמרתי לכם, כבר חלחל מטה אל תוך הקרקע כצורה אידיאלית והוא קבור שם למטה. **עבור הצמחים, האדמה היא האם, השמים – האב.** וכל המתרחש מחוץ לתחום האדמה אינו רחם-אם עבור הצמח. זו תהיה טעות גסה להאמין שעיקרון-האם של הצמח קיים בביצית הזרע. עובדה היא שזהו העיקרון הזכרי, המופק מהיקום בעזרתן של רוחות-האש. האם מגיעה משכבת העץ, המתפשטת מקליפת-העץ לתוך העץ, ונישאת מלמעלה כלפי מטה כצורה אידיאלית. ומה שנובע מן העבודה המשולבת של פעילות הגנומים ופעילות רוחות-האש – זוהי ההפריה. למעשה, הגנומים הם המיילדות הרוחיות של התרבות הצמחים. ההפריה מתרחשת למטה באדמה במהלך החורף, כאשר הזרע מוכנס אל תוך האדמה ונתקל שם בצורות שהגנומים קיבלו מהפעילויות של הסילפות והאונדינות ועתה נושאים אותן להיכן שצורות אלה יכולות להיתקל בזרעים מפריים.

אתם רואים, היות שבני-האדם אינם מזהים את מה שהינו רוחי, לא יודעים כיצד הגנומים, האונדינות, הסילפות ורוחות-האש – שבעבר כונו 'סלמנדרות' – אורגים וחיים יחד עם צמיחת הצמח, קיימת אי-בהירות מוחלטת ביחס לתהליך ההפריה בעולם הצמחים. שם, מחוץ לאדמה, לא מתרחשת שום הפריה, אך האדמה היא אמו של עולם הצמחים, השמים – אביו של עולם הצמחים. זהו המקרה באופן מילולי. הפריית הצמח מתרחשת מעצם העובדה שהגנומים לוקחים מרוחות-האש את אשר נשאו רוחות-האש אל תוך ביצית הזרע, אך כחום קוסמי מרוכז בספינות-האוויר הזעירות של אבקת-הפרחים של המאבקים. כך, רוחות-האש הן נושאות החום.

ועתה, תוכלו לרכוש בקלות תובנה על התהליך כולו של צמיחת הצמח. ראשית, בעזרת מה שמגיע מרוחות-האש, הגנומים למטה מחדירים חיים אל תוך הצמח ודוחפים אותו כלפי מעלה. הם מטפחי החיים. הם נושאים את אתר-החיים. הם נושאים את אתר-החיים אל השורש – אותו אתר-חיים שבו הם עצמם חיים. האונדינות מטפחות את האתר-הכימי, הסילפות – את אתר-האור, רוחות-האש – את אתר-החום. ואז, הפרי של אתר-החום מתאחד שוב עם המתקיים למטה כחיים. רק כך אפשר להבין את הצמחים, כאשר מתייחסים אליהם בהקשר עם כל אשר מקיף, אורג וחי סביבם. ואפשר להגיע לפירוש הנכון של התהליך החשוב ביותר בצמח, רק כאשר חודרים אל תוך הדברים האלה בדרך רוחית.

ברגע בו דבר זה הובן, מעניין להסתכל שוב במזכר של גיתה שבו, בהתייחסו אל בוטנאי אחר, הוא מתרגז נורא משום שבני-אדם מדברים על הזדווגות נצחית במקרה של הצמחים מעל לאדמה. גיתה נעלב מן הרעיון שהזדווגות צריכה להתקיים מעל לכל אחר. זה נראה לו משהו לא-טבעי. ביחס לזה, לגיתה היה רגש אינסטינקטיבי, אך נכון. הוא עדיין לא היה יכול לדעת את העובדות הממשיות של העניין, אף-על-פי-כן הוא חש באופן אינסטינקטיבי שההפריה אינה יכולה להתרחש למעלה בפרח. אלא שהוא עדיין לא ידע מה מתרחש שם למטה מתחת לקרקע, הוא לא ידע שהאדמה היא רחם-האם של הצמחים. אך, שהתהליך המתרחש למעלה בפרח אינו מה שכל הבוטנאים דוגלים בו, הוא משהו שגיתה חש בו באופן אינסטינקטיבי.

עתה, אתם מודעים לקשר הפנימי בין הצמח והאדמה. אך, יש משהו נוסף שעליכם לקחת בחשבון.

אתם רואים, כאשר רוחות-האש חגות למעלה סביב הצמח ומעבירות את אבקת הפרחים של המאבק, אז יש להן רק רגש אחד, בדרגה מוגברת, בהשוואה לרגש של הסילפות. כאשר הסילפות רואות את העופות עפים באוויר, הן חוות את עצמיותן, את האגו שלהן. לרוחות-האש יש את ההתנסות הזאת, אך בדרגה מוגברת, ביחס לעולם הפרפרים, ולמעשה לעולם החרקים בכלל. ורוחות-האש הן אלה אשר נהנות הכי הרבה בעקבן אחר מעוף החרקים כך שיוכלו לגרום לפיזור החום עבור ביציות הזרעים. על-מנת לשאת את החום המרוכז, אשר מוכרח לרדת אל תוך האדמה כך שיוכל להתאחד עם הצורה האידיאלית, על-מנת לעשות זאת, רוחות-האש חשות עצמן בפנימיותן קשורות לעולם הפרפרים, ובאופן כללי לעולם החרקים. הן עוקבות בכל מקום אחר החרקים בעודם עפים מפרח לפרח. וכך מתעוררת באמת התחושה, כאשר

עוקבים אחר מעוף החרקים, שלכל אחד מן החרקים הללו בעודו עף מפרח לפרח, יש הילה מיוחדת שבלתי-אפשרי להסבירה בשלמותה מהחרק עצמו. במיוחד את ההילה הזוהרת, הקורנת והמנצנצת באופן מופלא, של הדבורים בעודן עפות מפרח לפרח, קשה באופן בלתי-רגיל להסביר. מדוע? משום שהדבורה מלווה בכל מקום על-ידי רוח-אש החשה קרובה כל-כך אליה, שלראייה רוחית, הדבורה מוקפת בהילה שהינה למעשה רוח-אש. כאשר דבורה עפה באוויר מצמח לצמח, מעץ לעץ, היא עפה עם הילה אשר ניתנת לה למעשה על-ידי רוח-אש. רוח-האש לא רק רוכשת תחושה של האגו שלה בנוכחות החרק, אלא היא שואפת להיות מאוחדת לגמרי עם החרק.

ברם, על-ידי כך, החרקים מקבלים את אותו כוח עליו דיברתי ואשר מתגלה בנצנוץ של אור לכיוון הקוסמוס. הם מקבלים את הכוח כולו כדי לבצע ספיריטואליזציה בחומר הפיסי המתאחד עמם, וכדי לאפשר למהות הפיסית אשר עברה ספיריטואליזציה לקרון אל תוך המרחב הקוסמי. אבל, בדיוק כמו עם להבה, החום כדבר ראשון הוא הגורם לאור לקרון, כך, מעל פני שטח האדמה כאשר החרקים מנצנצים לעבר המרחב הקוסמי את מה שמושך את הישות האנושית לרדת שוב אל תוך התגשמות פיסית, רוחות-האש הן אלה אשר מעבירות בהשראה את הפעילות הזאת לחרקים, רוחות-האש אשר חגות ואורגות סביבם. אבל, אם רוחות-האש פעילות בהזרמת החומר אשר עבר ספיריטואליזציה אל תוך הקוסמוס, הן עסוקות לא פחות בהחדרת יסוד האש המרוכז, החום המרוכז, אל תוך פנים האדמה, כך שבעזרת הגנומים, צורת-הרוח, שהסילפות והאונדינות גורמות לה לחלחל מטה אל תוך האדמה, תוכל להתעורר.

אתם רואים, זהו התהליך הרוחי של צמיחת הצמח. ומשום שתת-המודע באדם מנבא משהו בעל טבע מיוחד בצמח הצומח, הפורח, שהוא חווה את הוויית הצמח כאפופת מסתורין. הפלא לא נפגם, הקסם לא מסולק מן האבק שעל כנפי הפרפר. זוהי דווקא ההנאה האינסטינקטיבית בצמח המועלית לדרגה גבוהה יותר כאשר לא רק הצמח הפיסי נראה, אלא גם אותה פעילות מופלאה של עולם הגנומים למטה, עם ההבנה הישירה והחכמה המעצבת שלה – עולם הגנומים שבהתחלה דוחף את הצמח כלפי מעלה. כך, כפי שההבנה האנושית אינה כפופה לכוח הכבידה, כפי שהראש נישא בלי שנחוש במשקלו, כך הגנומים עם האינטלקטואליות מלאת-האור שלהם, מתגברים על הארצי ודוחפים את הצמח כלפי מעלה. שם למטה הם מכינים את החיים. אבל, החיים היו נחלשים אלמלא עוצבו על-ידי פעילות כימית. פעילות זו מתבצעת על-ידי האונדינות. ושוב, היא מוכרחה להתמלא אור. וכך, אנו רואים, מלמטה כלפי מעלה, בגוונים כחלחלים ושחרחרים, את כוח הכבידה, שהדחף כלפי מעלה נמסר לו על-ידי הגנומים; ואורג סביב הצמח – כמצוין על-ידי העלים – כוח האונדינות בערבבו ובפזרו מהויות בעוד הצמח צומח כלפי מעלה. מלמעלה כלפי מטה, מן הסילפות, אור נופל אל תוך הצמחים ומעצב צורה פלסטית אידיאלית אשר יורדת ונספגת ברחם-האם של האדמה; יתר על כן, צורה זו מוקפת על-ידי רוחות-האש אשר מרכזות את החום הקוסמי

בנקודות-זרע זעירות. חום זה מופץ גם כלפי מטה אל הגנומים, כך שמתוך אש וחיים, הם יכולים לגרום לצמחים לגדול.

ועוד, אנו רואים עתה שמיסודו של דבר האדמה אסירת-תודה בעבור כוח ההתנגדות שלה וצפיפותה לאנטיפטיה של הגנומים והאונדינות כלפי הדו-חיים והדגים. אם האדמה צפופה, הרי שצפיפות זו נובעת מן האנטיפטיה שבאמצעותה הגנומים והאונדינות שומרים על צורתם. כאשר אור וחום שוקעים מטה באדמה, הדבר נובע, בראש ובראשונה, מאותו כוח של סימפטיה, אותו כוח תומך של אהבת-הסילפות, אשר נישא באוויר ולאחר מכן מכוח ההקרבה התומך של רוחות-האש, הגורם להן לנטות כלפי מטה אל אשר נמצא תחתן. לכן, ביכולתנו לומר שעל פני שטח האדמה, צפיפות-האדמה, מגנטיות-האדמה וכוח הכבידה של האדמה, בהיבט השואף כלפי מעלה שלהם, מתאחדים עם כוחות האהבה וההקרבה השואפים כלפי מטה. ופעילות הדדית זו בין כוחות האהבה וההקרבה הזורמים כלפי מטה וכוחות הצפיפות, הכבידה והמגנטיות הזורמים כלפי מעלה, בפעילות הדדית זו, היכן ששני הזרמים נפגשים, מתפתחים חיי הצמחים על פני שטח האדמה. חיי הצמחים מהווים ביטוי חיצוני לפעילות ההדדית של אהבת-עולם והקרבת-עולם עם כבידת-עולם ומגנטיות-עולם.

מדברים אלה ראיתם במה עלינו לעסוק בהפנותנו את מבטנו אל עולם הצמחים, אשר מקסים ומעורר אותנו ומשמש אותנו כהשראה. כאן, תובנה ממשית יכולה להירכש רק כאשר ראייתנו תחבוק הן את הרוחי, העל-חושי, והן הנגיש לחושים הפיסיים. דבר זה יאפשר לנו לתקן את הטעות הגדולה של הבוטניקה המטריאליסטית, שהפריה מתרחשת מעל לאדמה. מה שמתרחש שם אינו תהליך הפריה, אלא הכנה של הזרע השמימי הזכרי למה שעובר הכנה כצמח העתידי ברחם-האם של האדמה.

הרצאה 8

גנומים, אונדינות, סילפות וסלמנדרות והקשר שלהם לבעלי-חיים שונים

3 בנובמבר 1923

אתמול דיברתי על אודות צדה השני של הוויית-קיומו של הטבע, על אודות אותן ישויות על-חושיות בלתי-נראות אשר מלוות את הישויות והתהליכים הגלויים לחושים. ראייה אינסטינקטיבית קדומה ראתה את הישויות האלה של העולם העל-חושי באותה בהירות שבה אנו רואים את עולם החושים. כיום, ישויות אלה נסוגו מתחום ראייתו של האדם. רק בגלל שקבוצה זו של גנומים, אונדינות, סילפות וישויות-אש, אינה נתונה לתפיסה באותה דרך כמו בעלי-חיים, צמחים וכן הלאה, רק בשל כך האדם, בתקופה הנוכחית של אבולוציית-אדמה שלו, לא נמצא בעמדה לפתח את הווייתו הנפשית-רוחית בלי עזרת גופו הפיסי וגופו האתרי. במצב הנוכחי של אבולוציית-אדמה, האדם מוכרח לסמוך על גופו האתרי בעודו מפעיל את נפשו ועל גופו הפיסי בעודו מפעיל את רוחו. הגוף הפיסי, אשר מספק את הכלי עבור הרוח, הכלי של החושים, אינו מותאם ליצירת קשר עם הישויות המתקיימות מאחורי העולם הפיסי. הדבר דומה עם הגוף האתרי שהאדם מוכרח להפעילו כדי לפתח את ישותו הנפשית. על-ידי כך, אם רשאי אני לנסח זאת כך, חצי מסביבתו הארצית חומק ממנו. הוא לא שם לב לכל אשר קשור לישויות אלמנטריות אלה, אודותן דיברתי אתמול. לגוף האתרי ולגוף הפיסי אין גישה לעולם זה. אנו מקבלים מושג על מה שלמעשה חומק מן האדם בימינו, כאשר אנו נוכחים לדעת מה למעשה מהווים גנומים, אונדינות וכן הלאה אלה.

אתם רואים, יש לנו קבוצה שלמה של יצורים נחותים – נחותים בתקופה הנוכחית – אותן ישויות אשר מורכבות רק מרקמה רכה, החיות ביסוד הנוזלי ואין להן דבר משלד מפרקי שייתן להן תמיכה פנימית. הם יצורים המשתייכים לשלב האחרון של התפתחות-האדמה; יצורים שרק עתה, כאשר האדמה כבר התפתחה, מפתחים את מה שהאדם – ישות-אדמה העתיקה ביותר – כבר פיתח במבנה-הראש שלו במהלך תקופת סטורן-קדום. יצורים אלה לא התקדמו רחוק מספיק כדי ליצור בתוכם את אותה קשיות של חומר היכולה להפוך לשלד תומך.

הגנומים הם אלה אשר משלימים בדרך רוחית את החסר לסדרים הנמוכים יותר של בעלי-חיים, עד לדו-חיים. דבר זה ישים גם לגבי הדגים, להם יש רק סימנים של שלד. סדרים נמוכים אלה של בעלי-חיים נעשים מושלמים, כביכול, רק מעצם העובדה שקיימים גנומים.

ורק משום שהמצבים של הישויות בעולם שונים מאוד, בין יצורים נחותים אלה והגנומים מופיע משהו שאתמול כיניתי 'אנטיפתייה'. הגנומים לא רוצים להיות יצורים נחותים אלה. הם עומדים ללא הרף על המשמר כדי להגן על עצמם מקבלת צורתם. כפי שתיארתי בפניכם, הגנומים פיקחים באופן יוצא מן הכלל, ישויות אינטליגנטיות. בהם, האינטליגנציה כבר משתמעת בתפיסה; הם מהווים בכל מובן את האנטייתזה של עולם בעלי-החיים הנחותים. ובעוד שיש להם משמעות עבור צמיחת הצמח שאותה תיארתי אתמול, הרי במקרה של עולם בעלי-החיים הנחותים הם משלימים אותו. הם מספקים את מה שאין ברשות עולם בעלי-חיים נחותים זה. לעולם בעלי-חיים נחותים זה יש תודעה מעומעמת; לגנומים יש תודעה בהירה ביותר. ליצורים הנחותים אין שלד עצמות, אין תמיכה של עצמות; הגנומים קושרים יחד את אשר פועל ככוח כבידה והופך את גופם מכוח נדיף ובלתי-נראה זה, לגוף הנמצא בסכנה מתמדת של התפרקות, של איבוד מהותו. הגנומים מוכרחים, שוב ושוב, לברוא את עצמם מחדש מתוך כוח הכבידה, כי הם נמצאים בסכנה תמידית של איבוד מהותם. בשל כך, כדי לשמור על הוויית-קיומם, הגנומים קשובים תמיד למתרחש סביבם. ביחס להתבוננות על האדמה, אין ישות קשובה יותר מאשר הגנום. הוא שם לב לכל דבר, כי הוא מוכרח לדעת הכול, לתפוס הכול, כדי לשמור על חייו. הגנום מוכרח להיות ערני תמיד; אילו היה ישנוני, כפי שקורה לבני-אדם לעתים קרובות, ישנוניות זו הייתה גורמת מיד למותו.

ישנה אמרה גרמנית קדומה מאוד המבטאת את המאפיין הזה של הגנומים, בכך שהם מוכרחים להישאר תמיד קשובים. בני-אדם אומרים: היה קשוב כמו שד. והשדים הם למעשה גנומים. לכן, אם רוצים שמישהו יהיה קשוב, אומרים לו: היה קשוב כמו גנום. הגנום הוא באמת ישות קשובה. אילו אפשר היה להציב גנום כנושא שיעור על שולחן כל כיתה בבתי-הספר, במקום כזה שכולם היו יכולים לראותו, הוא היה מהווה דוגמה מרהיבה לחיקוי עבור הילדים.

לגנומים יש מאפיין נוסף. הם מלאים תשוקה בלתי-ניתנת-לכיבוש לעצמאות. הם טורחים מעט למען האחר והם מפנים את תשומת-לבם רק לעולם הסובב אותם. גנום אחד מתעניין מעט בגנום אחר. אך, כל דבר אחר בעולם שמסביבם, בו הם חיים, מעניין אותם במידה רבה.

אמרתי לכם שהגוף האנושי יוצר מכשול לתפיסתנו קבוצות כאלה. ברגע בו מכשול זה מסולק, ישויות אלה קיימות שם, כפי שיתר ישויות הטבע קיימות עבור הראייה הרגילה. מי שמצליח לחוות בתודעה מלאה את חלומותיו עם הירדמותו, מכיר היטב את הגנומים האלה. עליכם רק להיזכר במה שפרסמתי לאחרונה במגזין *הגית'האנום* על נושא החלומות. אמרתי שחלום אינו מופיע בשום דרך בפני התודעה הרגילה בצורתו האמיתית, אלא עוטה מסכה. החלום עוטה מסכה כזו עם הירדמותנו. איננו חומקים מיד מן ההתנסות של תודעת-היום הרגילה שלנו. עולים זיכרונות, תמונות-זיכרון מן החיים; אנו קולטים סמלים, תמונות חושיות של האיברים הפנימיים – הלב כתנור, הריאות ככנפיים – הכול בצורה סמלית. אלו הן מסכות. אילו מישהו

היה רואה חלום בלי מסכה, אילו היה עובר למעשה אל תוך עולם השינה בלי שהישויות הקיימות שם עוטות מסכות, אז ברגע ההירדמות, הוא היה רואה קבוצה שלמה של שדים באה לקראתו.

בתודעה רגילה, האדם מוגן מראיית הדברים האלה בהיותו לא-מוכן, כי הם היו מבעיתים אותו. הצורה שבה הם היו מופיעים הייתה למעשה העתקים של כל אותן תכונות באדם אשר פועלות ככוחות הרס. הוא היה קולט את כל הכוחות ההרסניים בתוכו, כל מה שהורס ללא הרף. גנומים אלה, אם הם נקלטים ללא הכנה, אינם מהווים דבר מלבד סמלים של מוות. האדם היה נבהל נורא מהם, אם בתודעה רגילה הוא לא היה יודע דבר עליהם והיה נתקל בהם עם הירדמותו. הוא היה חש נקבר על ידם – כי כך זה היה נראה – נקבר על ידם בצד שמעבר, בעולם האסטרלי. כי, זהו סוג של קבורה על-ידי הגנומים אשר מתרחשת, כאשר רואים אותה מן הצד השני, עם ההירדמות.

זה נכון רק עבור רגע ההירדמות. השלמה נוספת לעולם החושי-פיסי ניתנת על-ידי האונדינות, ישויות-המים, אשר משנות את עצמן ללא הרף ואשר חיות בקשר עם המים בדיוק כפי שהגנומים חיים בקשר עם האדמה. אונדינות אלה – התוודענו לתפקיד שהן ממלאות בצמיחת הצמח – קיימות גם כישויות משלימות של אותם בעלי-חיים הניצבים במידת מה בדרגה גבוהה יותר ואשר קיבלו צורה ארצית נבדלת יותר. בעלי-חיים אלה, אשר התפתחו לכדי דגים מפותחים יותר או גם דו-חיים מפותחים יותר, דורשים קשקשים, דורשים סוג של קליפה חיצונית קשה. הכוחות היו צריכים לספק ליצורים מסוימים תמיכה חיצונית זו, שלד חיצוני זה – כי, העולם חב את הכוחות האלה לפעילות האונדינות. הגנומים תומכים באופן רוחי באותם יצורים הנמצאים בדרגה נמוכה למדי. אותם יצורים אשר מוכרחים להיתמך באופן חיצוני, המוכרחים להיות עטופים בסוג של שריון, חבים את המעטה המגן שלהם לפעילות האונדינות. כך, האונדינות הן אלה אשר מעניקות לבעלי-חיים מסדר גבוה יותר אלה את מה שיש לנו בשכבה החיצונית של הגולגולת שלנו בדרך פרימיטיבית. הן עושות אותם, כביכול, ראשים. תפקידן הגדול של כל הישויות הללו הקיימות באופן בלתי-נראה מאחורי העולם הגלוי, הוא בניהול משק הוויית-הקיום. תמיד תבחינו בכך שהיכן שמדע מטריאליסטי שואף להסביר משהו מן הסוג שפיתחתי עתה, שם הוא מתפרק. הוא אינו מצוי בעמדה, למשל, להסביר כיצד היצורים הנחותים יותר מצליחים להניע את עצמם קדימה בתוך יסוד שהינו בקושי קשה יותר ממה שהם עצמם מהווים, כי הוא אינו יודע דבר על נוכחותה של תמיכה רוחית זו של הגנומים, שאותה תיארתי עתה. באותה מידה, העיצוב של מעטה דמוי-שריון ייצור תמיד קושי עבור מדע מטריאליסטי טהור, כי הוא אינו יודע שהאונדינות, בשל רגישותן להימנע מנטייתן להיות בעלי-חיים נחותים יותר, משילות מעצמן את אשר מופיע על בעלי-החיים מסדר גבוה יותר כקשקשים או מעטה דמוי-שריון אחר.

שוב, במקרה של ישויות אלה, רק הגוף מונע מן התודעה הרגילה בימינו לראותם, למשל, כפי שהוא רואה את העלים של הצמחים או את בעלי-החיים מסדר גבוה יותר.

ברם, כאשר האדם נכנס למצב של שינה, שינה חסרת-חלום, ועם זאת השינה שלו אינה חסרת-חלום, מפני שבאמצעות התשורה של אינספירציה היא נעשתה שקופה, אז מבטו הרוחי קולט את האונדינות עולות מתוך אותו ים אסטרילי שבו, עם הירדמותו, הוא היה מוקף גנומים. בשינה עמוקה, הגנומים נעשים גלויים. השינה מחסלת את התודעה הרגילה, אבל לשינה המוארת על-ידי תודעה בהירה יש, כתוכן שלה, את העולם המופלא של זרימה משתנה-לעד, זרימה המתמסרת בכל דרך אפשרית למטמורפוזות של האונדינות. כפי שעבור תודעת-יום יש סביבנו ישויות בעלות קווי-מתאר ברורים, הרי שתודעת-לילה בהירה תציג בפנינו את הישויות המשתנות-לעד האלה, שבעצמן עולות למעלה ושוקעות מטה כמו גלי הים. בכל שינה עמוקה, סביבת האדם מלאה בים רוגש של ישויות חיות, ים רוגש של אונדינות.

הדברים שונים עם הסילפות. גם הן מספקות יסוד משלים להווייה של בעלי-חיים מסוימים, אלא שעתה בכיוון אחר. הגנומים והאונדינות מוסיפים את מה שהינו בעל טבע של ראש לאותם בעלי-חיים שטבע זה חסר להם. ברם, העופות, כפי שתיארתי זאת בפניכם, מהווים למעשה לגמרי ראש; הם מהווים לגמרי מבנה-ראש. הסילפות מוסיפות לעופות בדרך רוחית את החסר להם כמשלים הגופני למבנה-הראש שלהם. הן משלימות את ממלכת העופות ביחס למה שתואם למערכות הגפיים וחילוף החומרים באדם. אם העופות עפים באוויר עם רגליים לא-מפותחות, הרי שמערכת הגפיים של הסילפות מפותחת בצורה חזקה הרבה יותר. אפשר לומר שהן מייצגות באוויר, בדרך רוחית, מה שהפרה מייצגת למטה בחומר הפיסי. זוהי הסיבה לכך שאתמול יכולתי לומר שזה בהקשר עם העופות שלסילפות יש אגו, יש להן את מה שקושר אותן לאדמה. האדם רוכש את האגו שלו על האדמה. ממלכת העופות היא זו אשר קושרת את הסילפות לאדמה. הסילפות חבות את האגו שלהן, או לפחות את תודעת האגו שלהן, לממלכת העופות.

כאשר מישהו ישן לילה שלם, כשמסביבו ים אסטרילי המורכב מצורות רבגוניות ביותר של אונדינות ומתעורר עם חלום, אז שוב, אם חלום זה שהופיע עם ההתעוררות לא היה מוסתר בזיכרונות חיים או תמונות חושיות של האיברים, אילו היה רואה את החלום לא-מוסתר, הרי שהוא היה עומד מול עולם הסילפות. אך, סילפות אלה היו מקבלות צורה ראויה לציון; הן היו מופיעות כפי שהשמש הייתה עשויה להופיע אילו רצתה לשלוח לבני-האדם משהו שהיה משפיע עליהם לרעה, משהו שהיה מרדים אותם מבחינה רוחית. תיכף נבין מדוע כך הדבר. אף-על-פי-כן, אם מישהו היה קולט את החלום שלו המופיע עם ההתעוררות בהיותו לא-מוסתר, הרי שהוא היה רואה בו זרימה, זרימה ממשית של אור. הוא גם היה חווה זאת כמשהו לא-נעים, משום שמערכת הגפיים של הסילפות האלה הייתה, כביכול, חגה ואורגת סביבו. הוא היה חש כאילו האור תוקף אותו מכל הכיוונים, כאילו האור היה משהו מוחץ, משהו שהוא היה רגיש אליו בצורה יוצאת דופן. יתכן שפה ושם הוא היה עשוי לחוש זאת גם כליטוף של האור. אבל, בכל הדברים הללו, ברצוני רק לציין בפניכם כיצד האור, עם תכונת המגע הרך והתומך שלו, מופיע למעשה בצורה של סילפה.

וכאשר אנו מגיעים אל ישויות-האש, אנו מגלים שהן מספקות את היסוד המשלים לטבע החולף של הפרפרים. פרפר מפתח מעט מאוד מגופו הפיסי; הוא נותן לו להיות דקיק ככל שרק ניתן. הוא למעשה יצור של אור. רוחות-האש מופיעות כישויות אשר משלימות את גוף הפרפרים, כך שנוכל לקבל את הרושם הבא. אם, מצד אחד, היה לפנינו פרפר פיסי והיינו מדמים אותו לעצמנו מוגדל במידה רבה מאוד ומצד שני הייתה ישות-אש – הם נמצאים יחד לעתים נדירות, מלבד בנסיבות שהזכרתי אתמול – אז, אילו שניהם היו נקשרים יחד, היינו מקבלים משהו הדומה לאדם מכונף. עלינו רק להגדיל את ממדי הפרפר ולהתאים את גודלה של רוח-האש למידותיו של בן-אנוש, ומזה היינו מקבלים משהו הדומה לאדם מכונף.

דברים אלה מראים לכם שוב כיצד רוחות-האש מהוות למעשה יסוד משלים לאותם יצורים הקרובים ביותר למה שהינו רוחי; הן משלימות אותם בכיוון כלפי מטה. גנומים ואונדינות משלימים בכיוון כלפי מעלה, לכיוון הראש; הסילפות ורוחות-האש משלימות את העופות והפרפרים בכיוון כלפי מטה. כך, ישויות-האש מוכרחות להיות יחד עם הפרפרים.

עתה, באותה דרך שבה האדם יכול, כביכול, לחזור את חלום-השינה, כך יכול הוא לחזור גם את חיי הערות. גם את זה תיארתי במאמרים אשר הופיעו במגזין *הגית-האנום*. כאן, האדם אינו מסוגל לחלוטין לקלוט כיצד, בחיי הערות שלו, הוא היה יכול לראות ללא הרף את ישויות-האש, בכך שישויות-האש קשורות באופן פנימי למחשבותיו, לכל דבר הנובע ממבנה-הראש. אך, אם אדם התקדם רחוק מספיק כך שיוכל להישאר לגמרי בתודעת-ערות, אבל, אף-על-פי-כן, ניצב במובן מסוים מחוץ לעצמו, בראותו את עצמו מבחוץ כישות חושבת בעודו עומד איתן על האדמה, אז הוא ייעשה מודע לדרך בה ישויות-האש יוצרות את אותו יסוד בעולם, שבקלטנו אותו, עושה את מחשבותינו ברות-תפיסה מן הצד השני.

כך, קליטת ישויות-האש יכולה לאפשר לאדם לראות את עצמו כהוגה, לא רק להיות הוגה וככזה, להעלות את המחשבות, אלא למעשה לראות כיצד המחשבות מתנהלות. רק אז מפסיקות המחשבות להיות קשורות לישות האנושית; אז, הן מתגלות כמחשבות-עולם; הן פועלות ואורגות כאימפולסים בעולם. אז, שמים לב לכך שהראש האנושי רק מעורר את האשליה שהמחשבות סגורות בתוך הגולגולת. שם, הן רק משתקפות; תמונות-הראי שלהן קיימות שם. מה שמונח ביסוד המחשבות הללו, משתייך לתחומן של ישויות-האש. במחשבות האלה רואים לא רק את המחשבות עצמן, אלא את התוכן המחשבתי של העולם שבאותו זמן מהווה למעשה תוכן אימגינטיבי. זהו הכוח אשר מאפשר לנו להגיע להכרה שהמחשבות הן מחשבות-עולם.

אעז ואוסיף: כאשר אנו רואים את הדברים שיש לראות על האדמה, לא מתוך הטבע האנושי הגופני, אלא מתוך תחומן של ישויות-האש – כלומר מטבע-סטורן אשר נישא אל תוך האדמה – אז אנו רוכשים בדיוק את התמונה של אבולוציית האדמה שתיארתי בספרי *מדע הנסתר בקווים כלליים*. למעשה, ספר זה

בנוי כך שהמחשבות מופיעות בו כתוכן המחשבתי של העולם, כאשר הן נראות מנקודת-מבטן של ישויות-האש.

אתם רואים, לדברים האלה עצמם יש משמעות עמוקה וממשית. אבל, יש להם משמעות עמוקה וממשית גם עבור האדם. קחו את הגנומים והאונדינות: הם קיימים בעולם הגובל בתודעה האנושית; הם נמצאים כבר מעבר לסף. תודעה רגילה מוגנת מראיית הישויות האלה, כי עובדה היא שישויות אלה אינן כלל נדיבות. הישויות הנדיבות הן, למשל, אותן ישויות שתיארתי אתמול כפועלות בדרכים המגוונות ביותר על צמיחת הצמח. אבל, ישויות אלה אינן מוכנות כלל לעזור. וברגע בו האדם פורץ מבעד לעולם שבו הן חיות ופעילות, הוא מגלה שם, לא רק את הישויות אשר מוכנות לעזור, אלא גם את הרשעות. וכך, חובה ליצור תחילה תפיסה ביחס לאלה המוכנות לעזור וביחס לרשעות. אין זה קל כל-כך, כפי שתראו מהדרך שבה עליי לתאר את הישויות הרשעות. ההבדל העיקרי בין הישויות הלא-ידידותיות והישויות המוכנות לעזור הוא שהאחרונות נמשכות תמיד לממלכות הצמחים והמינרלים, בעוד שהישויות הרשעות נמשכות לממלכות בעלי-החיים והאדם. חלקן, שהינן יותר רשעות משתוקקות להתקרב גם לממלכות הצמחים והמינרלים. אך, אפשר לקבל מושג טוב למדי על הרשעות שיכולה להיות לישויות של תחום זה, כאשר פונים אל אותן ישויות הנמשכות לישויות אנוש ולבעלי-חיים, השואפות במיוחד להגשים באדם את אשר מוקצה על-ידי ההיררכיות העילאיות לישויות המוכנות לעזור עבור עולם הצמחים ועולם המינרלים.

אתם רואים, שם קיימות ישויות רשעות מתחום הגנומים והאונדינות, אשר יוצרות עבור ישויות אנוש ובעלי-חיים וגורמות לכך שמה שעליהן למסור באמת רק לבעלי-החיים הנחותים יותר, יופיע באופן פסי בישויות אנוש. כמובן, דברים אלה קיימים כבר באדם, אך מטרתם היא שיסוד זה יתגלה באופן פסי בישויות אנוש וכן בבעלי-חיים. דרך נוכחותם של גנומים ואונדינות רשעים אלה, חיי הצמחים ובעלי-החיים מסדר נמוך יותר – טפילים – קיימים הן בישויות אנוש והן בבעלי-חיים. ישויות רשעות אלה יוצרות טפילים. ברגע בו האדם חוצה את סף עולם הרוח, הוא מיד נתקל בדקויותיו של עולם זה. מלכודות מצויות בכל מקום ועליו ללמוד תחילה משהו מן השדים – להיות קשוב. ספיריטואליסטים אינם יכולים לעמוד בזה! בכל מקום יש מלכודות. עתה, מישהו עשוי לומר: אם כך, מדוע ישויות רשעות אלה של גנומים ואונדינות קיימות שם, אם הן מביאות עמן טפילים? ובכן, אלמלא היו שם, האדם לא היה מצליח לעולם לפתח בתוכו את הכוח הנחוץ לפיתוח מבנה המוח שלו. וכאן אנו נתקלים במשהו בעל חשיבות יוצאת מן הכלל.

אתאר זאת עבורכם באמצעות תרשים. אם תחשבו על הישות האנושית כמורכבת מאדם-גפיים-מערכת-חילוף-חומרים, מאדם-חזה, כלומר מערכת ריתמית ואדם-ראש, כלומר מערכת העצבים והחושים, ישנם דברים מסוימים שלגביהם עליכם להיות ברורים. כאן, מתרחשים התהליכים הבאים – הבה נוציא את האדם הריתימי – וכאן למעלה תהליכים מתרחשים שוב. אם תסתכלו בתהליכים המתרחשים למטה ככוליות, תגלו שבחיים הרגילים מתעלמים בדרך-כלל מתפקודם היסודי. תהליכים אלה הם תהליכי הפרשה

– דרך המעיים, הכליות וכן הלאה – לכולם יש פתח יציאה כלפי מטה. לרוב, מתייחסים אליהם פשוט כתהליכי הפרשה. אך, זהו פירוש מוטעה. הפרשה לא מתרחשת אך ורק למטרת סילוק, אלא כפי שמופיעים תוצרי ההפרשה, מופיע משהו באופן רוחי בחלק התחתון של האדם הדומה למה שהמוח מהווה מבחינה פיסיית למעלה. המתרחש בחלק התחתון של האדם הוא תהליך אשר נעצר באמצע הדרך ביחס להתפתחותו הפיסיית. הפרשה מתרחשת משום שהתהליך עובר אל תוך הרוחי. בחלק העליון של האדם, התהליך מושלם. מה שלמטה הינו רוחי בלבד, מקבל שם צורה פיסיית. למעלה, ישנו מוח פיסי, למטה מוח רוחי. ואם מה שמסולק למטה היה נתון לתהליך נוסף, אם השינויים במצבו היו נמשכים, אז המטמורפוזת הסופית שלו הייתה למוח אנושי.

חומר-המוח האנושי הוא תוצר מפותח יותר של הפרשה. זהו דבר בעל חשיבות עצומה ביחס לרפואה, למשל, וזה משהו שרופאים במאות השש-עשרה והשבע-עשרה היו עדיין מודעים לו במלואו. כמובן, היום בני-אדם מדברים באופן מזלזל מאוד – ובצדק בהיבטים רבים – על 'תרופות-אליל' קדומות. אך, זה משום שהם אינם יודעים שהשיקויים שלהם עדיין כללו 'מומיות' של הרוח.

כמובן, אין כוונה לפאר את אשר הופיע כ'התחזות' במאות הקודמות, אבל אני מסב את תשומת-הלב לאמיתות רבות שיש להן קשרים עמוקים כמו אלה שציינתי עתה.

זוהי עובדה שהמוח הוא מטמורפוזת עילאית יותר של תוצרי הפרשה. לפיכך, קיים קשר בין מחלות מוח ומחלות מעיים, וריפויין.

אתם רואים, היות שגנומים ואונדינות קיימים, היות שישנו עולם ממשי שבו הם חיים, הכוחות הקיימים, בהיותם נובעים מן החלק התחתון של האדם, אכן יוצרים טפילים, אך עם זאת ובאותו זמן, הם יוצרים בחלק העליון של האדם את המטמורפוזת של תוצרי ההפרשה במוח. היה זה בלתי-אפשרי לחלוטין עבורנו שיהיה לנו מוח, אלמלא העולם היה מאורגן כך שגנומים ואונדינות היו יכולים להתקיים.

מה שנכון עבור גנומים ואונדינות ביחס לכוחות ההרסניים – כי הרס ופירוק גם נובעים בתורם מן המוח – נכון גם עבור הסילפות וישויות-האש, ביחס לכוחות ההרס. כאן, שוב, הסילפות וישויות-האש המוכנות לעזור, תופסות מרחק מבני-האדם ומבעלי-החיים ומתעסקות בצמיחת צמחים בדרך שתיארת; אבל, ישנן גם ישויות רשעות. הישויות הלא-ידידותיות האלה דואגות, מעל לכול, לשאת את אשר אמור היה לתפוס מקום למעלה בתחומי האוויר והחום, למטה אל תוך התחומים המימיים והארציים.

עתה, אם ברצונכם לחקור מה קורה כאשר ישויות-סילפות אלה נושאות את המשתייך למעלה, מטה אל התחומים המימיים והארציים, התבוננו בבלדונה. הבלדונה הוא הצמח, שאם רשאי אני לנסח זאת כך, פרחיו קיבלו נשיקה מהסילפות ומה שהיו יכולים להיות מיצים מועילים, נעשו מיצים רעילים.

כאן יש לכם מה שאפשר לכנות תזונת תחומים ממקומם. הדבר נכון כאשר הסילפות מפתחות את הכוחות העוטפים שלהן כלפי מעלה, כפי שכבר תיארתי, היכן שהאור נוגע בפני השטח בדרך מעצבת, כי עולם העופות זקוק לזה. אבל, אם הסילפה יורדת ומשתמשת למטה במה שהיא צריכה להשתמש בו למעלה בעולם הצמחים, נוצר רעל צמחי רב-עוצמה. ישויות של טפילים מופיעות דרך גנומים ואונדינות; דרך הסילפות – הרעלים שהינם למעשה יסוד שמימי אשר זרם מטה עמוק מדי אל תוך האדמה. כאשר בני-אדם או בעלי-חיים מסוימים אוכלים בלדונה, אשר נראה כמו דובדבן, מלבד העובדה שהוא מסתתר בגביע-הפרח (בדרך שבה הוא נדחף כלפי מטה אתם יכולים לראות את אשר תיארתי עתה) – כאשר בני-אדם או בעלי-חיים מסוימים אוכלים בלדונה, הדבר קטלני עבורם. אך, הסתכלו בצוקיות ובשחרורים; הן יושבות על הבלדונה ומקבלות ממנו את המזון הטוב ביותר בעולם. מה שיש בבלדונה משתייך לתחומן.

זהו דבר ראוי לציון שבעלי-חיים והאדם, שבאיברייהם התחתונים כבולים למעשה לאדמה, צריכים לחוות כרעל את אשר התקלקל בבלדונה על האדמה, בעוד שציפורים כמו צוקיות ושחרורים, אשר צריכות באמת לקבל זאת מהסילפות בדרך רוחית – ואכן, הן מקבלות זאת דרך הסילפות הנדיבות – צריכות להיות מסוגלות לספוג זאת, גם כאשר מה שמשתייך למעלה בתחומן, נישא מטה אל תוך האדמה. הן מוצאות מזון במה שהינו רעיל עבור ישויות אשר כבולות יותר לאדמה.

כך, אתם מקבלים מושג על הדרך שבה, מצד אחד, דרך גנומים ואונדינות, מה שהינו בעל טבע טפילי שואף כלפי מעלה מן האדמה לכיוון ישויות אחרות ועל הדרך שבה הרעלים מחלחלים מלמעלה כלפי מטה.

מצד שני, כאשר ישויות-האש ממלאות עצמן באותם אימפולסים המשתייכים לתחום הפרפרים והם שימושיים מאוד עבורן לשם התפתחותן – כאשר ישויות-האש נושאות את אותם אימפולסים מטה אל תוך פירות, אז מופיע בתוך הזנים של השקדים, למשל – מה שמופיע כשקדים רעילות. רעל זה נישא אל תוך הפרי של השקדיות דרך פעילות ישויות-האש. עם זאת, פרי השקד לא היה יכול כלל להתהוות אלמלא ישויות מאותו עולם של ישויות-אש שרפו, כביכול, בדרך מועילה, את החלק האכיל בפירות אחרים. הסתכלו רק בשקד. עם פירות אחרים, יש את הליבה הלבנה במרכז וסביבה בשר הפרי. עם השקד, יש את הגרעין במרכז וסביבו בשר הפרי שהינו שרוף למדי. זוהי פעילות ישויות-האש. ואם פעילות זו נכשלת, אם מה שישויות-האש גורמות אינו מוגבל לקליפה החומה השרופה, היכן שהיא עדיין יכולה להיות מועילה, אלא משהו שצריך להיות עסוק בפיתוח קליפת השקד חוזר אל תוך הגרעין הלבן, אז השקד נעשה רעיל.

וכך, רכשתם תמונה של אותן ישויות הנמצאות בדיוק על גבול העולם המשתרע מעבר לסף ושל הדרך שבה, אם הן נושאות את האימפולסים שלהן לתוצאה הסופית שלהן, הן נעשות נושאות טפילים, רעלים ולכן גם מחלות. עתה, מתברר כמה רחוק האדם הבריא מתעלה מעל לכוחות המשתלטים עליו במחלה. כי, מחלה נובעת מרשעות הישויות האלה הנחוצות לבניית המבנה כולו של הטבע, אך גם עבור דעיכתו והתנוונותו.

אלו הדברים, שבעלותם מראייה רוחית אינסטינקטיבית, מונחים ביסודן של אינטואיציות כמו אלה של ברהמה, וישנו ושיבה ההודים. ברהמה ייצג את הישות הפעילה בספירות העולם, אשר מתקרבות בצדק לאדם. וישנו ייצג את אותן ספירות עולם היכולות להתקרב לאדם רק כל עוד מה שנבנה מוכרח להיהרס, כל עוד עליו להשתנות ללא הרף. שיבה ייצג כל דבר הקשור לכוחות ההרס. ובשלים המוקדמים של פריחת התרבות ההודית נאמר שברהמה קשור באופן אינטימי לכל מה שהינו בעל טבע של ישויות-האש והסילפות; וישנו – לכל מה שהינו בעל טבע של אונדינות וגנומים. באופן כללי, כאשר אנו חוזרים לאחור אל תפיסות קדומות אלה, אנו מגלים בכל מקום את הביטויים התמונתיים של מה שיש לחפש אחריו כיום כמונח מאחורי סודות הטבע.

אתמול, חקרנו את הקשר של קבוצה בלתי-נראית זו לעולם הצמחים; היום, הוספנו את הקשר שלהם לעולם בעלי-החיים. בכל מקום, ישויות בצד זה של הסף משתלבות עם אלה שבצד השני; וישויות מן הצד שמעבר לסף עם אלה שבצד זה של הסף. רק כאשר יודעים את הפעילות ההדדית החיה של שני סוגים אלה של ישויות, מבינים באמת כיצד העולם הגלוי מתפתח. ידיעה של העולם העל-חושי, אכן נחוצה מאוד מאוד לאדם, כי ברגע בו הוא עובר דרך שער המוות, אין לו עוד את העולם החושי סביבו, אך עתה העולם השני מתחיל להיות העולם שלו. בשלב הנוכחי שלו באבולוציה, האדם אינו יכול למצוא גישה נכונה אל תוך העולם השני, אלא אם כן הוא זיהה, בהתגלויות הפיסיות, את המאפיינים הכתובים אשר יכוונו אותו אל תוך עולם שני זה; אם הוא לא למד לקרוא ביצורי האדמה, ביצורי המים, ביצורי האוויר, וכן ביצורי האור, הפרפרים, את אשר יוביל אותו אל הישויות האלמנטריות שהינן המלוות שלנו בין מוות ולידה חדשה. מה שאנו רואים מהישויות האלה כאן בין לידה ומוות, הוא כביכול, החלק הגס והצפוף שלהן. אנו לומדים להבין מה שייך להן כטבע העל-חושי שלהן, רק כאשר, עם תובנה והבנה, אנו מעבירים את עצמנו אל תוך עולם על-חושי זה.

הרצאה 9

גנומים, אונדינות, סילפות וסלמנדרות והפעילויות והגישות שלהם

4 בנובמבר 1923

נלמד להכיר את ישויות העולם החושי רק אם נתבונן בדרך שבה הן חיות ופועלות, והדבר זהה עם אותן ישויות שאודותן דיברתי ואמשיך לדבר בהרצאות אלה, ישויות הטבע האלמנטריות. בהיותן בלתי-נראות ונוכחות מבחינה על-חושית מאחורי הפיסי והנתון לתפיסה חושית, הן נוטלות חלק בכל התרחשויות העולם בדיוק כמו או דווקא במובן נעלה יותר מזה של הישויות הפיסיקות הנתונות לתפיסה חושית.

עתה, תוכלו מיד לדמיין לעצמכם שעבור ישויות אלה, העולם מופיע איכשהו שונה מאשר עבור ישויות העולם החושי, כי אין ברשותן גוף פיסי כמו שיש לאחרונות. כל דבר שהן תופסות או קולטות בעולם מוכרח להיות שונה מזה שנכנס לתוך העין האנושית. זהו אכן המצב. האדם חווה את האדמה, למשל, כגוף הקוסמי שבו הוא משוטט. הוא אף מוצא זאת מעט לא-נעים כאשר בגלל מצב אטמוספרי מסוים, כפי שבדרך-כלל קורה, גוף קוסמי זה נעשה רך והוא שוקע לתוך עצמו גם אם רק מעט. הוא אוהב לחוש את האדמה כמשהו קשה, כמשהו שהוא לא ישקע בו.

ברם, דרך זו כולה של התנסות בדברים, גישה זו כולה כלפי האדמה, זרה לחלוטין עבור הגנומים; הם שוקעים מטה בכל מקום, כי עבורם גוף-האדמה כולו הוא בעיקרו מרחב חלול שדרכו הם יכולים לעבור. הם יכולים לחזור לכל מקום; סלעים, מתכות, אינם מהווים מכשול לשחייתם מסביב. בשפתנו אין מילים אשר מבטאות באמת שוטטות זו של הגנומים בתוך גוף האדמה. פשוט יש להם התנסות פנימית, תפיסה פנימית, של המרכיבים השונים של האדמה; כאשר הם משוטטים לאורך עורק מתכת, יש להם התנסות שונה מאשר כשהם צועדים לאורך שכבת גיר. ברם, את כל זה הגנומים חשים באופן פנימי, כי הם חודרים בכל הדברים האלה בלי שום מכשול. אין להם מושג קלוש על כך שהאדמה קיימת. לדעתם, קיים מרחב שבו הם קולטים התנסויות מסוימות; התנסויות של זהב, התנסויות של כספית, של בדיל, של צורן וכן הלאה. כך מבטאים זאת בשפה אנושית, לא בשפת הגנומים. שפתם הרבה יותר חדה-הבנה; וזה רק בגלל שבכל חייהם הם עסוקים במסעות לאורך עורקים ושכבות באדמה – נוסעים לאורכם שוב ושוב – שהם רוכשים את האינטלקטואליות הכוללת שעליה דיברתי. על-ידי כך הם רוכשים את הידיעה המקיפה שלהם, כי במתכות ובתוך האדמה, כל מה שמחוץ ליקום, מתגלה להם; כאילו בראי, הם חווים את כל אשר נמצא מחוץ ליקום.

אך, ביחס לאדמה עצמה, לגנומים אין שום תפיסה, אלא רק למרכיביה השונים ולסוגים השונים של התנסויות פנימיות שהם מציעים.

בשל כך, לגנומים יש תשורה מיוחדת למדי של קליטת רשמים הבאים מהירח. זה כלפי הירח שהם מכוונים ללא הרף את השמיעה הקשובה שלהם ובהיבט זה הם מערכת עצבים (neurasthenics) – איני יכול לומר מולדת – קשה כל-כך למצוא את המילים מתאימות – הטבועה בהם. כמובן, מה שעבורנו מהווה מחלה, מהווה עבור הגנומים את יסוד-החיים שלהם. עבורם זו אינה מחלה; זה פשוט דבר שבשגרה. זהו הדבר שנותן להם את אותה רגישות פנימית לכל אותם דברים שעליהם דיברתי. אבל, הוא נותן להם גם רגישות פנימית לתופעות הקשורות למופעי הירח.

הם עוקבים אחר השינויים בהופעות הירח בתשומת-לב רבה – כבר תיארתי בפניכם את כוח הקשב שלהם – אשר למעשה משנה את צורתם. לכן, כאשר עוקבים אחר הוויית-הקיום של גנום, מקבלים בירח מלא רושם שונה מזה שמקבלים במולד הירח וכן במופעי הביניים.

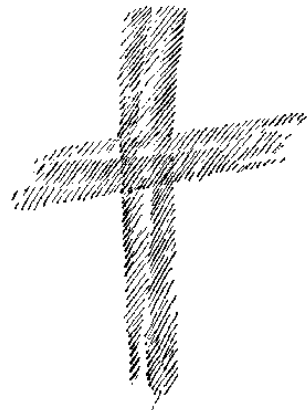
בירח מלא, הגנומים נעשים בקלות חולים. אור ירח פיסי אינו מתאים להם ובאותו זמן הם משליכים את התחושה כולה של הווייתם החוצה. הם מקיפים עצמם, כביכול, בעור רוחי. בירח מלא, הם דוחפים את תחושת הווייתם לכיוון גבול גופם. ובאור ירח מלא, אם לאדם יש תפיסה אימגינטיבית של דברים כאלה, אז הם באמת מופיעים מולו כמו אבירים קטנים זוהרים. הם לבושים בסוג של שריון רוחי וזהו הדבר בתוך עורם אשר דוחף החוצה, המצייד אותם נגד אור הירח אשר מרגיז אותם כל-כך. אבל, כאשר מתקרב הזמן למולד ירח, הגנומים נעשים שקופים, נראים נפלא, קורנים באופן פנימי במשחק מנצנץ של צבעים. האדם רואה בתוכו, כביכול, את התהליכים של עולם שלם. הדבר הוא כאילו מסתכלים במוח האנושי, לא כאנטומיסט החוקר את מרקם התא, אלא כאדם הקולט בתוך המוח את הנצנוץ והברק של המחשבות. כך, יצורים שקופים קטנים אלה, הגנומים, מופיעים בפני האדם, כאילו משחק של מחשבות מתגלה בתוכם. רק במולד ירח שהגנומים מעניינים במיוחד, כי כל אחד מהם נושא בתוכו עולם שלם; ואפשר לומר שבתוך עולם זה טמונה למעשה המיסטריה של הירח.

כאשר אדם מגלה אותה, את מיסטריית ירח זו, הוא מגיע לתגליות ראויות לציון באמת, כי הוא מגיע למסקנה שבתקופה הנוכחית הירח מתקרב יותר ויותר וללא הרף – כמובן, אל לכם להתייחס לזה בצורה גסה, כאילו הירח עומד להתנגש באדמה – אך, בכל שנה הוא אכן מתקרב יותר ויותר. בכל שנה, הירח קרוב יותר לאדמה. אפשר לזהות זאת מהמשחק הנמרץ ביותר של כוחות-ירח בעולם הגנומים בזמן של מולד ירח. ואל התקרבות זו של הירח, מכוון במיוחד הקשב של שדים אלה; כי, בהפקת תוצאות מהדרך שבה הירח משפיע עליהם שהם רואים את שליחותם העיקרית ביקום. הם מחכים בציפייה עזה לתקופה שבה הירח יתאחד שוב עם האדמה; והם מרכזים את כל כוחותיהם כדי להיות מצוידים ומוכנים לתקופה

שבה הירח יתאחד עם האדמה, כי אז הם ישתמשו במהות הירח כדי לפזר את האדמה, ככל שמדובר במהותה החיצונית, ביקום. המהות שלה מוכרחה להיעלם.

היות שהם מעמידים את שליחותם אל מול עיניהם, שדים או גנומים אלה חשים עצמם כבעלי חשיבות מיוחדת למדי, כי הם מרכזים את ההתנסויות המגוונות ביותר מהוויית-הקיום אדמה כולה והם מתכוננים לשמר, כאשר המהות הארצית כולה תתפזר ביקום – לאחר המעבר לשלב האבולוציוני יופיטר – את הדברים הטובים במבנה האדמה כדי לשלבם עם יופיטר כסוג של שלד תומך.

אתם רואים, כאשר מסתכלים בתהליך זה מנקודת מבטם של הגנומים, אז רוכשים גירוי ראשון, כושר ראשון, לדמות כיצד אדמתנו הייתה מופיעה אילו כל המים היו נלקחים ממנה. פשוט, חישבו כיצד, בחצי הכדור המערבי, הכול נוטה מצפון לדרום וכיצד בחצי הכדור המזרחי, הכול נוטה ממזרח למערב. כך, אילו הייתם מסלקים את כל המים, הייתם מקבלים באמריקה, עם ההרים שלה ומה שמונח בקרקעית הים, משהו המתקדם מצפון לדרום; ובהסתכלות באירופה, הייתם מגלים בהתאמה שבחצי הכדור המזרחי, שרשרת האלפים, הקרפטים וכן הלאה, מתפשטים בכיוון מזרח-מערב. הייתם מקבלים משהו כמו מבנה הצלב באדמה.

כאשר רוכשים על זה תובנה, מקבלים את הרושם שזהו באמת עולם-הגנומים המאוחד של ירח-קדום. האבות הקדמונים של הגנומים של האדמה שלנו, הגנומים של הירח, ריכזו את התנסויות-ירח שלהם ומהם עיצבו את המבנה הזה, מבנה מוצק זה של המרקם המוצק של האדמה, כך שמבנה האדמה המוצק הופיע למעשה מההתנסויות של הגנומים על ירח-קדום.

אלה הדברים אשר מתגלים ביחס לעולם הגנומים. באמצעותם, הגנומים רוכשים קשר מעניין, מעניין באופן יוצא מן הכלל, עם האבולוציה כולה של היקום. הם תמיד מעבירים את היסוד המוצק של שלב קודם אל השלב הבא. הם השומרים באבולוציה על המשכיות המבנה המוצק וכך הם שומרים על המבנה המוצק מגוף-עולם אחד לגוף-עולם אחר. זהו אחד המחקרים המעניינים ביותר לגשת אל העולם העל-חושי מכיוון הישויות הרוחניות האלה ולבחון את משימתן המיוחדת, כי על-ידי כך שרוכשים רושם על הדרך שבה כל סוג של הוויה הקיימת בעולם שותף במשימה של עיצוב העולם כולו.

עתה, הבה נעבור מהגנומים לאונדינות, ישויות-המים. כאן עולה תמונה מרהיבה מאוד. לישויות אלה אין דחף לחיים כפי שיש לישויות אנוש, ואין להן גם דחף לחיים שיש לבעלי-חיים, גם אם באופן אינסטינקטיבי, אבל אפשר כמעט לומר שלאונדינות, כמו גם לסילפות, יש דווקא דחף למות. בדרך קוסמית, הן באמת כמו היצור המעופף המשליך עצמו אל תוך להבה. הן חשות את חייהן כחייהן שלהן באמת רק כאשר הן מתות. זהו דבר מעניין באופן יוצא מן הכלל. כאן, על האדמה הפיסית, כל דבר רוצה לחיות, כי כל דבר שיש בו כוח-חיים פורץ קדימה. יש ערך לחיים הנובטים. אך, ברגע בו אנו חוצים את הסף, כל הישויות הללו אומרות לנו שהמוות הוא ההתחלה האמיתית של החיים. דבר זה מורגש על-ידי הישויות הללו. אתם אולי יודעים שספנים המפליגים למרחקים, מגלים שבחודשים יולי, אוגוסט וספטמבר – מערבה יותר, כבר ביוני – הים הבלטי עושה רושם מיוחד והם אומרים שהים מתחיל לפרוח. הוא נעשה, כביכול, פורה; אבל, הוא מפיק רק את אותם דברים אשר מתנוונים בים. תהליך ההתנוונות בים נעשה מורגש; הוא נותן לים ריח מיוחד של ריקבון.

ברם, כל זה שונה עבור האונדינות. הוא גורם להן לתחושות לא-נעימות; אך, כאשר מיליוני מיליונים של יצורי-מים אשר מתים בים נכנסים למצב של התפרקות, הים הופך עבור האונדינות למשחק צבעים זרחורי נפלא ביותר. הוא זוהר ונוצץ בכל צבע אפשרי. הים נוצץ עבורן במיוחד, באופן פנימי וחיצוני, בכל הגוונים של כחול, סגול וירוק. התהליך כולו של התפרקות בים הופך להבהוב ונצנוץ של הצבעים הכהים יותר עד לצבע הירוק. אבל, צבעים אלה הם ממשויות עבור האונדינות ואפשר לראות כיצד, במשחק זה של צבעים בים, הן סופגות את הצבעים לתוכן. הן מושכות את הצבעים האלה לתוך טבען הגופני. הן נעשות כמוהם, הן בעצמן נעשות זרחוריות. וכאשר הן סופגות את משחק הצבעים לתוכן, בעודן נעשות זרחוריות בעצמן, מופיע באונדינות משהו כמו כמיהה, כמיהה עצומה להתרומם מעלה, לנסוק מעלה. הן נוסקות מעלה, מובלות על-ידי כמיהה זו ועם כמיהה זו הן מציעות את עצמן לישויות ההיררכיות העילאיות – אנגלוי, ארכאנגלוי וכן הלאה – כמזון ארצי; ובהקרבה זו, הן מוצאות את אושרן. אז, הן ממשיכות לחיות בקרב ההיררכיות העילאיות.

וכך, אנו רואים את העובדה הראויה לציון שבכל שנה עם חזרת האביב, ישויות אלה מתפתחות כלפי מעלה מתוך מעמקים עמוקים לאין שיעור. שם, הן לוקחות חלק בחיי האדמה, על-ידי עבודה על ממלכת הצמחים בדרך שתיארתי. ברם, אז הן מוזגות את עצמן, כביכול, לתוך המים וסופגות לתוכן באמצעות הטבע הגופני שלהן את הזרחורנות של המים, יסוד ההתפרקות, ונושאות אותה כלפי מעלה בכמיהה עזה. אז, בתמונה קוסמית עצומה ומרהיבה רואים כיצד, בעלותם מתוך מים ארציים, הצבעים אשר נישאים כלפי מעלה על-ידי האונדינות ולהם מהות רוחית, מספקים להיררכיות העילאיות את מזונן, כיצד האדמה נעשית מקור תזונה בכך שעצם מהות הכמיהה של האונדינות היא לתת לעצמן להיאכל על-ידי ישויות עילאיות יותר. שם, הן ממשיכות לחיות; שם, הן עוברות אל תוך הנצח שלהן. כך, בכל שנה ישנה עלייה

חוזרת-ונשנית של אונדינות אלה, שטבען הפנימי נוצר מתוך הספירה הארצית ואשר קורנות כלפי מעלה, מלאות בכמיהה להקריב עצמן כמזון עבור הישויות העילאיות יותר.

ועתה, הבה נתקדם אל הסילפות. במהלך השנה, אנו מוצאים עופות מתים. תיארתי בפניכם כיצד עופות מתים אלה מחזיקים חומר אשר עבר ספיריטואליזציה וכיצד הם משתוקקים למסור את החומר הזה אשר עבר ספיריטואליזציה לעולמות העילאיים כדי לשחררו מן האדמה. אך, כאן נדרשים מתווכים ומתווכים אלה הם הסילפות. זוהי עובדה שדרך עולם העופות המתים, האוויר מתמלא ללא הרף באסטרליות. אסטרליות זו הינה מסדר נמוך יותר, אך, אף-על-פי-כן, היא אסטרליות; זוהי מהות אסטרלית. באסטרליות זו מתנועעות – או מרחפות, זו עשויה להיות מילה טובה יותר – באסטרליות זו מרחפות הסילפות. הן סופגות את אשר בא מעולם העופות המתים והן נושאות אותו, שוב ברגש של כמיהה, מעלה אל הגבהים, כאשר הן משתוקקות אך ורק לכך שישויות ההיררכיות העילאיות תשאפנה אותן לתוכן. הן מקריבות את עצמן כמה שמספק הוויית-קיום של נשימה להיררכיות העילאיות. שוב, מראה מרהיב. עם עולם העופות המתים, מהות אסטרלית זו הקורנת באופן פנימי, נראית עוברת אל תוך האוויר. הסילפות מבזיקות כמו ברק כחול באוויר ולתוך הברק הכחול שלהן, אשר מקבל בהתחלה גוונים ירוקים יותר, ואז גוונים אדומים יותר, הן סופגות את האסטרליות הזאת אשר באה מעולם העופות והן מזנקות כלפי מעלה כמו ברק המבזיק כלפי מעלה. ואם עוקבים אחר התחום שמעבר לגבולות המרחב, הוא נעשה למה שנשאף על-ידי ישויות ההיררכיות העילאיות יותר.

לכן, אפשר לומר: הגנומים נושאים עולם אחד אל תוך עולם אחר ביחס למבנהו. הם מתקדמים, כביכול, בכיוון – השימוש בביטוי זה הוא רק לשם השוואה – אופקי עם האבולוציה. הישויות האחרות – האונדינות, הסילפות – נושאות כלפי מעלה את מה שהן מתנסות בו כאושר בהתמסרן למוות, בהיותן נאכלות, בהיותן נשאפות. שם, הן ממשיכות לחיות בקרב ההיררכיות העילאיות; בתוך תוכן הן חוות את הנצחיות שלהן.

וכאשר אנו עוברים אל ישויות-האש, חישבו רק כיצד האבק שעל כנפי הפרפר נראה מתפרק ונעלם עם מות הפרפר. אבל, הוא לא באמת מתפרק ונעלם. מה שמתפזר כאבק מכנפי הפרפר הינו חומר אשר עבר ספיריטואליזציה נעלה ביותר. וכל זה עובר כמו כוכבי שביט מיקרוסקופיים אל תוך אתר-החום אשר מקיף את האדמה. כל חלקיק בודד של אבק עובר כמו כוכב שביט מיקרוסקופי אל תוך אתר-החום של האדמה. כאשר במהלך השנה עולם הפרפרים מתקרב אל קצו, כל זה נעשה מנצנץ ומהבהב, נצנוץ והבהוב פנימיים. ולתוך נצנוץ והבהוב אלה, ישויות-האש מוזגות את עצמן; הן סופגות אותו. שם, הוא ממשיך לנצנץ ולהבהב וגם להן יש תחושה של כמיהה. הן נושאות את אשר הן ספגו, אל תוך הגבהים. ועתה, רואים – כבר תיארתי לכם זאת מהיבט אחר – כיצד מה שישויות-האש נושאות החוצה מתוך כנפי הפרפר, קורן במרחבי העולם. אך, הוא לא רק קורן; הוא גם זורם. וזהו הדבר אשר מספק את המראה המיוחד של האדמה, אשר נקלט

על-ידי ההיררכיות העילאיות. ישויות ההיררכיות העילאיות מתבוננות באדמה ומה שהן רואות בעיקר הוא הוויית-קיום זו של פרפרים וחרקים, אשר נישאה החוצה על-ידי ישויות-האש; וישויות-האש מגיעות לאושרן העילאי ביותר בהבנה שהן אלה אשר מתייצבות בפני העיניים הרוחיות של ההיררכיות העילאיות. הן מוצאות את אושרן הנעלה ביותר בכך שהן נראות על-ידי המבט, על-ידי העיניים הרוחיות, של ההיררכיות העילאיות, בכך שהן מוטמעות בתוכן. הן שואפות כלפי מעלה לעבר ישויות האלה והן נושאות אליהן את הידיעה של האדמה.

כך אנו רואים כיצד ישויות אלמנטריות אלה הן המתווכות בין האדמה והקוסמוס הרוחי. אנו רואים את הדרמה הזאת של העלייה הזרחורית של האונדינות, אשר מוכחדות בים האור והאש של ההיררכיות העילאיות כמזון שלהן; אנו רואים את הבזק הברק הירקרק-אדמדם, אשר נשאף שם, היכן שהאדמה עוברת ללא הרף אל תוך ההישרדות הנצחית של ישויות-האש, שפעילותן לא פוסקת לעולם. כי, בעוד שכאן על האדמה הפרפרים מתים בזמן מסוים של השנה, הרי שישויות-האש דואגות לכך שמה שהינו משימתן, יימזג אל תוך היקום לאורך השנה כולה. כך, האדמה כאילו אפופה במעטה-אש. מבחוץ, האדמה נראית יוקדת. אך, הכול נוצר על-ידי ישויות אשר רואות את הדברים של האדמה באופן שונה למדי מהדרך שבה האדם רואה אותם. כפי שכבר הוזכר, התנסות האדם מהאדמה היא של מהות קשה שעליה הוא צועד ועומד. עבור הגנומים, כדור-הארץ שקוף, גוף חלול. עבור האונדינות, המים הם משהו שבו הן קולטות את התהליך הזרחורי, אותו הן יכולות להטמיע לתוכן ולחוש כיסוד-החיים שלהן. הסילפות רואות באסטרליות של האוויר, הנובעת מעופות מתים, את אשר עושה את ההבזקים שלהן מבהיקים יותר ממה שהם עשויים להיות, כי בפני עצמו הברק של הסילפות האלה עמום וכחלחל. ואז, שוב ההתפרקות של הוויית-הקיום של הפרפר היא משהו אשר עוטף ללא הרף את האדמה כאילו במעטה אש. כאשר רואים זאת, הדבר הוא כאילו האדמה מוקפת בצירוף נפלא ויוקד; ומצד שני, כאשר מסתכלים מהאדמה כלפי מעלה, רואים את הבזקי הברק האלה, את האונדינות הזרחוריות החולפות. כל זה גורם לנו לומר: כאן, על האדמה, רוחות הטבע האלמנטריות חיות ואורגות; הן שואפות כלפי מעלה ומוכחדות במעטה-האש של האדמה. ברם, במציאות הן לא מוכחדות, אלא הן מוצאות שם את הוויית-קיומן הנצחית על-ידי כך שהן עוברות להיות בקרב ישויות ההיררכיות העילאיות.

ברם, כל זה, שבהתחלה נראה כמו תמונת-עולם מרהיבה, הינו ביטוי של המתרחש על האדמה, כי בהתחלה הכול מתנהל על האדמה. אנו, בני-האדם, נוכחים תמיד במתרחש; ועובדה היא – גם בתודעתו הרגילה, בהתחלה האדם אינו מסוגל לתפוס את מה שמסביב לו – שבכל לילה אנו עסוקים באריגה ובפעילות של ישויות אלה, שאנו עצמנו לוקחים חלק כאגו וכגוף אסטרלי במה שישויות אלה מבצעות.

אבל, הגנומים במיוחד הם אלה אשר מוצאים זאת באמת מבדר למדי, להתבונן באדם ישן, לא בגוף הפיסי במיטה, אלא באדם הנמצא מחוץ לגופו הפיסי בגוף האסטרלי ובאגו שלו, כי מה שהגנום רואה הוא

מישהו החושב ברוח אך אינו יודע זאת. הוא אינו יודע שמחשבותיו חיות ברוחי. ושוב, עבור האונדינות אין לכך הסבר שהאדם יודע את עצמו כה מעט; זהו אותו דבר עם הסילפות ואותו דבר עם ישויות-האש.

אתם רואים, במישור הפיסי, ללא ספק, אין זה נעים שיתושים ודומיהם מזמזמים סביבכם בלילה. אבל, האדם הרוחי, האגו והגוף האסטרלי – בלילה, אלה מוקפים ונארגים על-ידי ישויות אלמנטריות; וישות זו אשר מוקפת ונארגת מהווה אזהרה קבועה לאדם שימריץ את תודעתו כדי לדעת יותר על אודות העולם.

לכן, עתה אנסה לתת לכם מושג על משמעותן של ישויות אלה – הגנומים, האונדינות, הסילפות וישויות-האש – עם הזמזום שלהן על המתרחש כאשר אנו מתחילים לשמוע את מה שבנו מבדר אותן ואת מה שהיו רוצות שנעשה כאשר הן מתרות בנו שנמריץ את תודעתנו. כן, אתם רואים, כאן באים הגנומים ואומרים את הדברים הבאים:

אתה חולם בעצמיותך
ונמנע מלהתעורר.

הגנומים יודעים שהאדם מחזיק באגו שלו כאילו בתוך חלום, שעליו להתעורר תחילה כדי להגיע ל'אני' האמיתי שלו. הם רואים זאת בבירור ואומרים לו בשנתו:

אתה חולם בעצמיותך
– כוונתם במהלך היום –
ונמנע מלהתעורר.

לאחר מכן, מהאונדינות מהדהד:

אתה חושב את המעשים של המלאכים
האדם אינו יודע שמחשבותיו שייכות באמת למלאכים.

אתה חושב את המעשים של המלאכים
ואינך יודע זאת.

ומהסילפות מהדהד לאדם הישן:

עוצמה יוצרת קורנת לעברך,
אינך מנחש זאת.
אתה חש את כוחה

– כוח העוצמה היוצרת –

ואינך חי אותו.

אלה בקירוב דבריהן של הסילפות, דבריהן של האונדינות ודבריהם של הגנומים.

דבריהן של ישויות-האש:

רצון אלוהי מציע לך כוח,
אינך מקבל אותו.
עם כוחו,

– עם כוחו של הרצון האלוהי –

תשליכהו ממך.

מטרתן של אזהרות אלה היא לתת לאדם דחף נוסף ביחס לתודעתו. ישויות אלה, שלא נכנסות לתוך הוויית-קיום פיסית, רוצות שהאדם יצעד צעד קדימה עם תודעתו, כך שגם הוא יוכל להיות חלק מעולמן.

וכאשר אדם חדר אל תוך מה שיש לישויות האלה לומר לאדם, הוא מתחיל להבין בהדרגה כיצד הן

מבטאות את טבען שלהן, איכשהו בדרך הבאה:

הגנומים:

אני שומר על כוח-החיים בשורש,
הוא יוצר עבורי את צורת גופי.

האונדינות:

אני ממריצה לפעולה את כוח הצמיחה של המים,
הוא יוצר עבורי מהות של חיים.

הסילפות:

אני גומעת את כוח החיים של האוויר.
הוא ממלא אותי בכוח של הוויה.

וישויות-האש – שם קשה מאוד למצוא איזשהו סוג של מילים ארציות שיבטאו את אשר הן עושות,

מפני שהספירה שלהן מרוחקת מאוד מהחיים הארציים ומהפעילות הארצית.

ישויות-אש:

אני מאכלת את כוח השאיפה של האש,
הוא משחרר אותי בנפש-רוח.

אתם רואים, השתדלתי כמיטב יכולתי לתת לכם מושג על הדרך שבה ישויות אלה של הממלכה האלמנטרית מתאפיינות ועל האזהרות שהן מוסרות לאדם. אבל הן לא כל-כך לא-ידידותיות לאדם רק כדי להציע לו את השלילי בטבעו, גם אמירות קולעות וחיוניות נובעות מהן. והאדם חווה את האמירות האלה כבעלות חשיבות עצומה, ענקית. בעניינים כאלה, עליכם לרכוש חוש כדי לדעת האם אמירה נאמרת רק במילות אנוש, כמה יפות שהן עשויות להיות, או האם הן מהדהדות כאילו באופן קוסמי מהמקלה רבת-העוצמה של הגנומים. אופן הופעתן הוא העושה את ההבדל. וכאשר אדם מקשיב לגנומים לאחר שנמסרו לו האזהרות שרשמתי על הלוח, אז מהדהד אליו מהמקלה הגדולה של הגנומים:

שאף להתעורר.

כאן, המשמעות היא הרושם המוסרי רב-העוצמה אשר נוצר על-ידי מילים כאלה בעודן זורמות דרך היקום, עולות מתוך המקהלה העצומה של אינספור קולות בודדים.

וממקהלת האונדינות מהדהד:

חשוב ברוח.

עם מקהלת הסילפות הדברים אינם פשוטים כל-כך. כאשר הגנומים מופיעים כמו אבירים קורנים עטויי שריון באור ירח מלא, שם מהדהד מהן כאילו מתוך מעמקי האדמה:

שאף להתעורר.

כאשר האונדינות נוסקות מעלה, מלאות בכמיהה להיאכל, אז בנסיקה זו מהדהד חזרה לאדמה:

חשוב ברוח.

אך, עבור הסילפות, שם למעלה, הן מאפשרות לעצמן להישאף, להיעלם בברק כחלחל-אדמדם-ירקרק אל תוך אור-העולם, ואז, בעודן מבזיקות באור ונעלמות, מן הגבהים מהדהד מהן כלפי מטה:

חיה באופן יצירתי בהוויית-קיום של נשימה.

וכמו בכעס לווהט – אך כעס שאינו מורגש ככעס מחסל, אלא דווקא כמשהו שהאדם מוכרח לקבל מהקוסמוס – כמו בכעס לווהט, אך באותו זמן כעס נלהב, ישויות-האש נושאות את השייך להן אל תוך מעטה-האש של האדמה, דבריהן מהדהדים. כאן, הקול אינו כמו זה של קולות בודדים המקובצים יחד, אלא מההיקף כולו מהדהד בקול רב-עוצמה של רעם:

קבל באהבה את כוח-הרצון של האלים.

כמובן, אדם יכול להפנות את תשומת-לבו הרחוק מכל הדברים האלה; אז הוא לא יקלוט זאת. השאלה האם אדם יקלוט או לא יקלוט דברים מסוג זה, תלויה בהחלטתו החופשית. אבל, כאשר האדם קולט אותם, הוא יודע שהם מהווים חלק אינטגרלי מהוויית-הקיום הקוסמית, שלמעשה מתרחש משהו בכך שגנומים, אונדינות, סילפות ורוחות-אש מפתחים את האבולוציה שלהם בדרך שתוארה. והגנומים אינם נוכחים עבור האדם רק בדרך שכבר תיארתי, אלא הם שם כדי לתת לדברי-היקום שלהם להדהד מן האדמה, האונדינות כדי לתת לדברי-היקום לנסוק מעלה, הסילפות – דברי-היקום שלהן מלמעלה, ישויות-האש – דברי-היקום שלהן כמו מקהלה, כמו התקבצות של קולות מרוממים רבי-עוצמה.

כן, כך זה היה יכול להופיע, כאשר הדברים מובעים באמצעות מילים. אבל, מילים אלה שייכות לדבר-היקום וגם אם איננו שומעים אותן בתודעה רגילה, מילים אינן חסרות משמעות עבור המין האנושי. כי, האידיאה הקדמונית שמקורה היה בראייה רוחית אינסטינקטיבית, שהעולם נולד מתוך הדבר, היא אכן

אמת עמוקה, אך דבר-היקום אינו מהווה איזשהו אוסף של הברות שנאספו מפה ומשם; דבר-היקום הוא מה שמהדהד מאינספור ישויות. לאינספור ישויות יש מה לומר בכליות העולם ודבר-היקום מהדהד מתוך הקונקורדנציה של אינספור ישויות אלה. זו אינה האמת הכללית המופשטת שהעולם נולד מתוך הדבר, היכולה להביא זאת אלינו במלואה. רק דבר אחד יכול לעשות זאת, כלומר שנגיע בהדרגה להבנה ממשית של הדרך שבה דבר-היקום עם כל הניואנסים שלו מורכב מהקולות של ישויות אינדיבידואליות, כך שניואנסים אלה תורמים את קולן, את דבריהן, להרמוניית-עולם כבירה, מלודיית-עולם רבת-עוצמה, בפעולת הבריאה של העולם.

כאשר מקהלת הגנומים מאפשרת לאמירה שלה "שאף להתעורר" להדהד, זהו הכוח – רק מתורגם לשפת-גנומים – שהינו פעיל ביצירת מערכת השלד האנושית, מערכת התנועה האנושית באופן כללי.

כאשר האונדינות אומרות "חשוב ברוח", הן מבטאות – בהיותו מועבר לספירת האונדינות – את אשר נמזג כדבר-היקום אל תוך האדם כדי לעצב את איברי העיכול.

כאשר הסילפות, בעודן נשאפות, מאפשרות לאמירה שלהן "חיה באופן יצירתי בהוויית-קיום של נשימה" לזרום מטה, שם חודר אל תוך האדם, אורג ופועם דרכו, הכוח המעניק לו את איברי המערכת הריתמית.

ואם מקשיבים למה שמהדהד באופן פנימי – בדרכן של ישויות-האש – ממעטה-האש של העולם, אז מגלים שהדהוד זה מתגלה כתמונה או השתקפות. הוא זורם פנימה מתוך מעטה-האש – הדהוד זה של הדבר. וכל מערכת עצבים של כל אדם – הייתי מוסיף, כל ראש – מהווה תמונה מיניאטורית של מה שמתורגם לשפתן של ישויות-האש – מהדהד כ-: "קבל באהבה את כוח-הרצון של האלים". אמירה זו, "קבל באהבה את כוח-הרצון של האלים", היא זו שפעילה במהות העילאית ביותר של העולם. וכאשר האדם חווה את התפתחותו בחיים שבין מוות ולידה מחדש, הוא שמבצע טרנספורמציה למה שהוא הביא עמו דרך שער המוות אל תוך מה שמאוחר יותר ייעשה לאיברים האנושיים של עצבים וחושים. כך, יש לנו:

מערכת תנועה

מקהלת הגנומים: שאף להתעורר.

מערכת חילוף חומרים

אונדינות: חשוב ברוח.

מערכת ריתמית

סילפות: חיה באופן יצירתי בהוויית-קיום של נשימה.

מערכת עצבים-חושים

ישויות-אש: קבל באהבה את כוח-הרצון של האלים.

כך, אתם רואים שמה שחי מעבר לסף דומה לטבענו שלנו; אתם רואים כיצד הוא מוביל אותנו אל תוך הכוחות האלוהיים היוצרים, אל תוך מה שחי ופועל בכל הצורות של הוויית-הקיום. וכאשר אדם נזכר במה שתקופה קודמת ניבאה ומבוטא במילים:

לְחַזֵּת בְּפִלְאֵי הַחֹמֶר וְזָרְעֵיו,
בְּמָקוֹם לְהַעֲלוֹת גֵּרַת דְּבָרֵי שְׂוֹא.⁸

— הוא נאלץ לומר שכל זה מוכרח להיות ממשות בהמשך התפתחות המין האנושי. אנו מכווצים את הידיעה כולה לתוך מילים, אם אין לנו תובנה על הכוחות המנביטים אשר בונים את הישות האנושית בדרכים מגוונות ביותר.

לכן, אנו יכולים לומר שמערכת התנועה, מערכת חילוף החומרים, המערכת הריתמית ומערכת העצבים והחושים, מתמזגות לכדי אחדות בכך שהן מהדהדות בהרמוניה. כי, שם מהדהד מלמטה כלפי מעלה: "שאף להתעורר"; "חשוב ברוח" — ומלמעלה כלפי מטה, מתערבבות עם המילים השואפות מעלה: "חיה באופן יצירתי בהוויית-קיום של נשימה"; "קבל באהבה את כוח-הרצון של האלים".

אמירה זו, "קבל באהבה את כוח-הרצון של האלים", היא היסוד היוצר השקט בראש. לאחר מכן, מה ששואף מלמטה כלפי מעלה באמירה "חשוב ברוח", מלמעלה כלפי מטה באמירה "חיה באופן יצירתי בהוויית-קיום של נשימה", בפעילות המשולבת שלהן קיים מה שפועל ואורג כך שהוא יוצר תמונה של הדרך שבה הנשימה האנושית עוברת בדרך ריתמית אל תוך פעילות הדם. ומה שמחזיר בתוכנו את הכלים של החושים, הוא שזורם מלמעלה כלפי מטה באמירה "קבל באהבה את כוח-הרצון של האלים". אבל, מה שפועל בהליכה שלנו, בעמידה שלנו, בתנועת הזרועות והידיים שלנו, למעשה כל אשר האדם מביא לידי התגלות של יסוד הרצון שלו, כל זה מהדהד באמירה "שאף להתעורר".

כך אתם רואים כיצד האדם מהווה סימפוניה של אותו דבר-יקום אשר יכול להיות מפורש ברמה הנמוכה ביותר שלו בדרך שתיארתי בפניכם. אז, דבר-היקום הזה מתעלה אל ההיררכיות העילאיות, שמשמתן היא לגלות היבטים אחרים של דבר-היקום הזה כדי שהקוסמוס יוכל לצמוח ולהתפתח. אך, מה שבוטא, כביכול, כקריאה לעבר העולם על-ידי ישויות אלמנטריות אלה, הוא ההדהוד הסופי של אותו דבר-יקום יוצר, בונה, מעניק-צורה, הטמון בבסיס הפעילויות והוויית-הקיום כולן.

⁸ מתוך פאוסט, חלק I, לילה, שורות 384-385. תרגום מגרמנית, ניצה בן-ארי, אוניברסיטת תל-אביב, הוצאה לאור. (תוספת המתרגם לעברית)..

גנומים:

אתה חולם בעצמיותך,
ונמנע מלהתעורר.

אני שומר על כוח-החיים בשורש,
הוא יוצר עבורי את צורת גופי.

אונדינות:

אתה חושב את המעשים של המלאכים,
ואינך יודע זאת.

אני ממריצה לפעולה את כוח הצמיחה של המים,
הוא יוצר עבורי מהות של חיים.

סילפות:

עוצמה יוצרת קורנת לעברך,
אינך מנחש זאת;
אתה חש את כוחה
ואינך חי אותו.

אני גומעת את כוח החיים של האוויר,
הוא ממלא אותי בכוח של הוויה.

ישויות-אש:

רצון אלוהי מציע לך כוח,
אינך מקבל אותו.
עם כוחו,
תשליכהו ממך.

אני מאכלת את כוח השאיפה של האש,
הוא משחרר אותי בנפש-רוח.

מקהלת הגנומים: שאף להתעורר!

מקהלת האונדינות: חשוב ברוח!

מקהלת הסילפות: חיה באופן יצירתי בהוויית-קיום של נשימה!

מקהלת ישויות-האש: קבל באהבה את כוח-הרצון של האלים!

חלק IV

סודות האורגניזם האנושי

הרצאה 10

מקור המערכות השונות של האדם:

מטבולית, ריתמית ועצבית

9 בנובמבר 1923

בהרצאות שנתתי לאחרונה, ראיתם שהכול כוון לכך שתופעות העולם יתחברו יחד כדי שתתקבל ידיעה מקיפה באמת על האדם. כל אשר חקרנו כאן, מטרתו הייתה ידיעת האדם. ידיעה כזו על האדם מתאפשרת רק כאשר היא מתחילה מן הצורות הנחותות ביותר של עולם התופעות וקושרת אותן לכל דבר המתגלה לאדם כעולם החומרי. אבל מה שמתחיל בדרך זו עם חקר עולם החומר כולו, מוכרח להמשיך עם חקר עולם ההיררכיות. בהתקדמות מן הצורות החומריות הנחותות ביותר עד לצורות העילאיות ביותר של הוויית-קיום רוחית, עלינו לגלות את אשר יוביל בסופו של דבר לידיעה אמיתית על האדם. לעת עתה, נשתמש בהרצאות שביכולתי לתת לכם עתה כדי ליצור סוג של מתווה של ידיעה כזו על האדם.

עלינו להיות ברורים ביחס לעובדה שמה שאנו מזהים עתה כאדם הוא תוצר של אותה אבולוציה קוסמית שתמיד ציינתי כאבולוציית סטורן-שמש-ירח-אדמה. השלב האבולוציוני אדמה עדיין לא הושלם. אך, הבה נהיה ברורים ביחס למה שהאדם חב לשלב אבולוציוני זה אדמה במובן הצר ביותר, רוצה לומר, לתקופה שבאה לאחר השלב האבולוציוני ירח-קדום. אתם רואים, כאשר אתם מניעים את זרועותיכם ומותחים אותן, כאשר אתם מניעים את אצבעותיכם, כאשר אתם מבצעים כל סוג של תנועה חיצונית, כל דבר באורגניזם שלכם המאפשר לכם להניע את זרועותיכם ורגליכם, את ראשכם, את שפתותיכם וכן הלאה – והכוחות שבהם תלויות התנועות החיצוניות של האדם, נכנסים אל תוך החלקים הפנימיים ביותר של האורגניזם האנושי – כל זאת ניתן לאדם על-ידי אבולוציית-אדמה במובן הצר ביותר. מצד שני, אם תסתכלו בכל דבר הקשור להתפתחות מערכת חילוף החומרים, אשר עטוף על-ידי העור החיצוני של האדם, אם תסתכלו בפעולות חילוף החומרים שבתוך הגוף הפיסי, כאן תהיה לכם תמונה של מה שהאדם חב לשלב האבולוציוני ירח. ותהיה לכם תמונה של מה שהאדם חב לשלב האבולוציוני שמש-קדומה, אם תסתכלו בכל דבר בתוכו אשר התפתח לסוג מסוים של תהליך ריתמי. נשימה וזרימת-דם הם כמובן התהליכים הריתמיים החשובים ביותר ואותם חב האדם לשלב האבולוציוני שמש-קדומה. כל דבר הכלול במערכת העצבים והחושים, אשר מבזרת בבני-האדם בימינו על-פני הגוף כולו, את זה חב האדם לשלב האבולוציוני סטורן-קדום.

ברם, ביחס לכל זה, עליכם לזכור שהישות האנושית היא כוליות ואבולוציית העולם גם היא כוליות. כיום, כאשר אנו מפנים את תשומת-לבנו אל לשלב האבולוציוני סטורן-קדום בדרך שבה עשיתי זאת בספרי מדע הנסתר בקווים כלליים, אנו מתכוונים לתקופת האבולוציה אשר קדמה לתקופות הקדמוניות של אבולוציית שמש-ירח-אדמה. אך, זוהי רק אבולוציית-סטורן אחת, שממנה נוצרה האדמה. אבל, במהלך התקופה שבה האדמה התפתחה, התהוותה גם אבולוציית-סטורן. אבולוציית-סטורן זו כלולה באבולוציית-אדמה; היא אבולוציית-סטורן הצעירה ביותר. זו שלא הגיעה לאבולוציית-אדמה היא הקדומה ביותר. אבולוציית-סטורן שהוכנסה אל תוך שמש-קדומה, צעירה יותר; זו שהוכנסה אל תוך ירח-קדום צעירה עוד יותר. וסטורן אשר ממלא כיום את האדמה ואשר אחראי למעשה להיבטים מסוימים של מבנה-החום שלו, סטורן זה הוא הצעיר מכולם. אנו, עם טבענו האנושי, מהווים חלק מאבולוציית-סטורן זו. כך אנו מוצבים באבולוציה הקוסמית. אך, אנו מוצבים גם בתוך מה שמקיף אותנו באופן מרחבי על-פני האדמה. קחו, למשל, את ממלכת המינרלים. אנו מכניסים את היסוד המינרלי לתוכנו דרך המזון שלנו. אנו סופגים אותו גם בדרכים אחרות, דרך הנשימה שלנו וכן הלאה. אנו מטמיעים בתוכנו את היסוד המינרלי.

אבל, כל האבולוציות, כל תהליכי-העולם, שבתוך האדם שונים מאלו שמחוצה לו. כבר הזכרתי שזהו ממש אבסורד כאשר בני-אדם כיום חוקרים תהליכים כימיים במעבדות ואז חושבים שאם אדם יאכל מזונות מסוימים, אז תהליכים אלה פשוט ימשיכו להתקיים בתוכו. האדם אינו סוג של השתלבות של פעולות כימיות; בתוכו, הכול משתנה. ומנקודת-מבט מסוימת, שינוי זה מתרחש בדרך הבאה.

הבה נניח שאנו מכניסים לתוכנו משהו בעל טבע מינרלי. כל חומר מינרלי מוכרח לעבור עיבוד כזה בתוך הישות האנושית כך שמתקבלת התוצאה הבאה. אתם יודעים שיש לנו טמפרטורה עצמית; אצל אדם בריא היא בערך 89 מעלות פרנהייט (37 מעלות צלזיוס). בחום דמנו יש לנו משהו העולה על החום שמחוצה לנו. ברם, כל דבר שאנו מכניסים לתוכנו כחומר מינרלי מוכרח לעבור באורגניזם שלנו טרנספורמציה כזו, מטמורפוזה כזו, היכן שחום דמנו עולה על החום הממוצע של סביבתנו החיצונית, היכן שהוא עולה מעל למוצע החום החיצוני של סביבתנו, כך שעודף חום זה יספוג בהצלחה את היסוד המינרלי בתוכנו. אם תאכלו גרגיר מלח בישול, גרגיר זה של מלח חייב להיספג על-ידי החום האינדיבידואלי שלכם, לא על-ידי החום שיש לכם במשותף עם העולם החיצוני. הוא מוכרח להיספג בהצלחה על-ידי חומכם האינדיבידואלי. כל דבר מינרלי מוכרח לעבור טרנספורמציה לכדי אתר-חום. וברגע בו לאדם יש משהו באורגניזם שלו המונע ממינרל מסוג כלשהו מלעבור שינוי לכדי אתר-חום, באותו רגע, האדם נעשה חולה.

עתה, הבה נתקדם לחומרי הצמחים שהאדם מכניס לתוכו. האדם מכניס לתוכו חומרי צמחים; גם הוא משתייך לממלכת הצמחים בה במידה שהוא מפתח בתוכו את יסוד הצמח. הוא כולל את מה שהינו בעל טבע מינרלי; ברם, יש לזה נטייה בלתי-פוסקת להשתנות לאתר-חום. ליסוד הצמח יש נטייה בלתי-פוסקת

להיעשות אווירי, להיעשות גזי, באדם. כך שלאדם יש את יסוד הצמח בתוכו בהיבטו האווירי. כל מה שהינו בעל טבע של צמח הנכנס אל תוך האדם או כל מה שהוא עצמו מפתח כמבנה צמחי פנימי, מוכרח להיעשות אווירי, מוכרח להיות מסוגל לקבל צורה של אוויר בתוכו. אם הוא לא יקבל את צורת האוויר, אם המבנה שלו הוא כזה שהוא מונע ממנו לאפשר למה שהינו בעל טבע של צמח בתוכו להשתנות לצורה של אוויר, הוא יחלה. כל דבר בעל טבע של בעל-חיים שהאדם מכניס לתוכו או מפתח בתוכו, מוכרח – לכל הפחות – לקבל צורה של נוזל, של מים. אדם עשוי לא לקלוט בתוכו את מה שהינו בעל טבע של בעל-חיים, בין אם הופק באופן פנימי ובין אם נספג מבחוץ, אלא אם כן הוא נכנע לתהליך ההשתנות לנוזל. אם האדם לא נמצא בעמדה לשנות לנוזל את מהות בעל-החיים שלו עצמו או מהות זרה כדי לשנותה למוצק, אז הוא יחלה. רק הדבר באדם שהינו תוצאה של הצורה האנושית הטהורה, העולה מתוך טבעו כישות הצועדת זקופה, כאשר יש לו בתוכו את הדחפים לדבר ולחשוב, רק מה שמעניק לאדם את אנושיותו האמיתית, המרומם אותו מעל לבעלי-החיים – וזה לכל היותר עשירית מן האורגניזם שלו כולו – עשוי לקבל עיצוב מוצק, צורה ממשית. אם דבר כלשהו בעל טבע של בעל-חיים או צמח יחדור את הצורה המוצקה האנושית, האדם יחלה.

בסופו של דבר, כל דבר מינרלי מוכרח להשתנות באדם לאתר-חום. כל דבר צמחי מוכרח לעבור באדם שלב ביניים אווירי. כל דבר חייתי מוכרח לעבור באדם דרך שלב ביניים מימי. רק מה שהינו אנושי יכול לשמור תמיד בתוכו את הצורה הארצית המוצקה. זהו אחד הסודות של המבנה האנושי.

ועתה, הבה נשים בצד כל דבר שיש לאדם מתקופת אדמה – ובוזה נעשה את מחקרנו פורים יותר – והבה ניקח את מערכת חילוף החומרים לכשעצמה, שאף על פי שהתפתחה כמבנה-אדמה, היא קיבלה את התחלותיה הנבטיות מתקופת ירח-קדום. לכן, הבה נתייחס לעיכול במובן הצר ביותר של המתרחש בתוך העור האנושי – לו עלינו כמובן להוסיף את תהליכי ההפרשה – ונגלה שעם קליטת המזון, כל החומרים משתנים. מצרכי המזון, שבהתחלה נמצאים מחוץ לאדם, נכנסים לתוכו והם מתמזגים עם מערכת העיכול. מערכת עיכול זו ממירה את המשתייך לסביבת האדם למה שהינו אנושי מיסודו. כל דבר מינרלי מתחיל לעבור למצב של אתר-חום, כל דבר צמחי – למצב של גז-אוויר-אד וכל דבר של בעל-חיים, כולל תוצרים עצמיים, למצב של נוזל; וכולם מתחילים לבנות את מה שהינו אנושי מיסודו לכדי צורה מבנית ומאורגנת. כל זה מונח ביסוד העיכול. לפיכך, העיכול הוא משהו מעניין ביותר.

כאשר אנו עולים מן העיכול אל הנשימה, אנו מבחינים בכך שהאדם מפיק פחמן ואפשר למצאו בתוכו בכל מקום. הדבר מתחיל בשאיפת חמצן, המשתנה לדו-תחמוצת הפחמן ואז נפלט החוצה. דו-תחמוצת הפחמן היא שילוב של פחמן וחמצן. החמצן, אשר נקלט פנימה דרך הנשימה, משתלט על הפחמן, סופג אותו לתוכו; דו-תחמוצת הפחמן, תוצר של חמצן ופחמן, נפלטת החוצה. אך, לפני שהנשימה מתרחשת, הפחמן נעשה גומל חסד, כביכול, לטבע האנושי. פחמן זה – בכך שהוא משתלב עם החמצן, בכך שהוא משלב במידה מסוימת את מה שזרימת-הדם יוצרת עם מה שהנשימה מפיקה – פחמן זה נעשה גומל חסד עבור

המבנה האנושי, כי, לפני שהוא עוזב את המבנה האנושי, הוא מפזר דרכו זרם כלפי חוץ של אתר. המדע הפיסי רק מציין את הפחמן נפלט החוצה עם דו-תחמוצת הפחמן. ברם, זהו רק צד אחד של התהליך כולו. האדם פולט את דו-תחמוצת הפחמן; אבל, בתהליך של נשיפה זו משהו מן הפחמן אשר נלקח על-ידי החמצן, נשאר מאחור באורגניזם שלו כולו, כלומר אתר. אתר זה חודר אל תוך גופו האתרי של האדם ואתר זה, המופק ללא הרף על-ידי הפחמן, הוא המאפשר למבנה האנושי להיפתח בפני השפעות רוחיות, לספוג כוחות אתריים-אסטרליים מן הקוסמוס. אתר זה, אשר נעזב מאחור על-ידי הפחמן, מושך את האימפולסים הקוסמיים והם, לחלופין, פועלים באופן מעצב על האדם כדי להכין את מערכת העצבים שלו, למשל, לשם נשיאת מחשבות. אתר זה מוכרח למלא באופן בלתי-פוסק את חושינו, את עינינו, למשל, כדי שיוכלו לראות, כדי שיוכלו לקלוט את אתר-האור החיצוני. כך, אנו חבים לפחמן את אספקת האתר בתוכנו, המאפשר לנו לבוא במגע עם העולם החיצוני.

כל זה כבר הוכן במערכת חילוף החומרים. אבל, מערכת חילוף החומרים כמערכת אנושית ממוקמת בקוסמוס כולו בצורה כזו שהיא אינה יכולה להתקיים לבדה. מבודדת ובעצמה, מערכת העיכול אינה יכולה להתקיים. זוהי הסיבה לכך שהיא המערכת השלישית שיסודותיה הושתלו באדם. היסודות של מערכת העצבים והחושים קיבלו צורה בתקופת סטורן-קדום; המערכת השנייה, המערכת הריתמית, יסודותיה הונחו בתקופת שמש-קדומה. רק לאחר שמערכות נוספות אלה התהוו שמערכת חילוף החומרים הייתה יכולה להיווצר, כי בפני עצמה מערכת זו אינה יכולה להתקיים. מערכת חילוף החומרים, אם בהתחלה נשמיט את תנועותיה הבלתי-רצוניות, נועדה, בקשר הקוסמי שלה, לשמש להזנת האדם. אך, תהליכים אלה של הזנה אינם יכולים לתפקד באופן עצמאי. העיכול נחוץ לאדם, אך לכשעצמו הוא אינו יכול להתקיים. כי, אם נחקור את מערכת חילוף החומרים האנושית במבודד – בהרצאות הבאות שוב תראו כמה היא נחוצה עבור האורגניזם האנושי כולו – נמצא שהיא מתמלאת ללא הרף בכל הסוגים האפשריים של נטייה למחלות. ואת המקור של מחלות פנימיות – לא אלה אשר נגרמות על-ידי פגיעה חיצונית – יש לחפש תמיד במערכת

חילוף החומרים. לכן, כל אדם הרוצה לבצע התבוננות רציונלית במחלות, מוכרח להתחיל במערכת חילוף החומרים; וביחס לכל תופעה של חילוף חומרים, עליו לשאול באמת: מהיכן את באה? כאשר אנו לוקחים בחשבון את כל התופעות, מהכנסת המזון לפה, מהדרך שבה המזון מעובד כך שאנו משנים חומרים מסוימים לעמילן, סוכר וכן הלאה, כאשר אנו לוקחים בחשבון את פעולת העטיפה של הטיאלין בפה, כאשר אנו מתקדמים ולוקחים בחשבון את תהליך הפפסין בקיבה והטמעת התוצרים בעיכול, בעקבנו אחר כל אלה עד למעבר שלהם אל תוך קשרי הלימפה ואל תוך הדם – אז אנו נוכחים לדעת שכל אחד מן התהליכים האלה מוכרח להיחקר – ומספרם של תהליכים אלה רב. הערבוב של תוצרי העיכול עם ההפרשות של בלוטות הבלב, ערבוב נוסף של חומרים אלה עם ההפרשות של כיס-המרה וכן הלאה – על כל תהליך בודד, יש לשאול: מהו הדבר שאתה רוצה באמת? והוא ישיב: כאשר אני לבד, אני מהווה תהליך שתמיד עושה את האדם חולה. אין תהליך עיכול בטבע האנושי היכול להגיע לסיומו, כי כל תהליך עיכול אשר מגיע לסיומו, עושה את האדם חולה. המבנה האנושי בריא אך ורק כאשר תהליכי חילוף החומרים נעצרים בשלב מסוים.

בהתחלה, הדבר עשוי להיראות שטות במבנה העולם שמהו יתחיל באדם, שאם לא ירוסן באמצע הדרך, יגרום לו לחלות; אבל, בהרצאות הבאות נלמד להבין זאת כמשהו הנובע מחכמה גדולה ביותר. ברם, לעת עתה, הבה נחקור את העובדות הממשיות ונגלה את התשובה לתהליכי העיכול הנפרדים, אם נברר את טבעם הפנימי. אנו נמצאים תמיד בדרך לעשות את האורגניזם שלנו כולו חולה. כל תהליך עיכול, אם אינו מרוסן, גורם למחלות באורגניזם. לכן, כדי שהעיכול יתקיים בכלל באדם, מוכרחים להתקיים תהליכים אחרים שהתחלותיהם הנבטיות הן מזמנים קדומים יותר. אלה התהליכים הקיימים בזרימה, תהליכי הזרימה. הזרימה מפיקה ללא הרף את תהליכי הריפוי. לכן, אנו יכולים באמת לתאר את הישות האנושית באמרנו: במהלך השלב האבולוציוני ירח-קדום, האדם נולד כמטופל והרופא שבתוכו נשלח מראש במהלך השלב האבולוציוני שמש-קדומה. ביחס לאורגניזם שלו, האדם כבר נולד כרופא במהלך השלב האבולוציוני שמש-קדומה. הדבר מצביע על ראיית-נולד גדולה מצד אבולוציית העולם, שהרופא הגיע להוויית-קיום לפני המטופל, כי המטופל באדם עצמו הופיע רק על ירח-קדום. ואם נרצה לתאר את האדם בצורה נכונה, עלינו לפעול אחורנית, מתהליכי העיכול לתהליכי הזרימה, כולל, כמובן, כל אותם אימפולסים המונחים ביסוד מערכת הזרימה. באופן כללי, חומר אחד גורם לזרימה מהירה יותר, חומר אחר לזרימה אטית יותר. יש לנו בתוכנו גם תהליכי זרימה קטנים למדי. קחו כל חומר מינרלי, זהב למשל, או נחושת. לכל חומר כזה, כאשר הוא מוכנס אל תוך האדם – דרך הפה, בזריקה או בכל דרך אחרת – יש את הכוח לגרום לכך שמהו יעוצב או ישתנה בזרימה, כדי לפעול באופן מרפא וכן הלאה. ומה שיש לדעת כדי לרכוש תובנה על תהליכי הריפוי החיוניים באדם, הוא מה שכל חומר בסביבת העולם שלו משחרר באדם דרך שינויים בזרימה שלו. כך אפשר לומר שהזרימה מהווה תהליך ריפוי מתמשך.

אם תרצו, תוכלו לפענח זאת בעצמכם. היזכרו במה שאמרתי לכם שבממוצע אדם שואף שמונה-עשרה שאיפות בדקה. כאן, אנו מוצאים התאמה יוצאת מן הכלל עם הקוסמוס, כי מספר השאיפות שאדם שואף ביממה שווה למספר הריתמוסים שהשמש מבצעת במסלולה לאורך שנה סולרית. ביחס לזריחתה, נקודה על קו-המשווה האביבי, השמש חוצה את גלגל-המזלות כולו לאורך 25,920 שנה. באמצע חייו, האדם שואף בממוצע 25,920 שאיפות ביממה. מספר דפיקות הלב גדול פי ארבעה. הזרימה האחרת, זו אשר מרוכזת יותר פנימה, מושפעת מהעיכול. זרימת הנשימה מביאה את האדם לקשר חיצוני עם העולם הסובב, לקשר הדדי עמו. ריתמוס-נשימה זה מוכרח לרסן ללא הרף את קצב זרימת-הדם, כך שיישאר ביחס של אחד לארבעה, אחרת האדם יגיע לקצב לא-סדיר, בהגיעו למספר 103,680. מספר זה אינו תואם לדבר כלשהו בקוסמוס; זה היה מנתק את האדם לגמרי מן הקוסמוס. העיכול שלו מנתק אותו מהקוסמוס, מנכר אותו מהקוסמוס; קצב הנשימה שלו מושך אותו ללא הרף חזרה אליו. בשמירה על קצב הזרימה על-ידי קצב הנשימה, אתם רואים את תהליך הריפוי הקדמוני אשר פועל ללא הרף באדם. בדרך מעודנת מסוימת, במקרה של כל ריפוי פנימי, עלינו לתמוך בתהליך הנשימה, בהימשכו כפי שהוא לתוך הגוף כולו, וזאת באופן כזה שבכל מקום בישות האנושית תהליך הנשימה נשמר בשליטה ומוחזר חזרה לקשרים הכלליים של הקוסמוס.

כך, ביכולתנו לומר: אנו עוברים מתזונה לריפוי בה במידה שמלמטה כלפי מעלה לאדם יש תמיד נטייה לחלות ולכן באורגניזם המרכזי שלו, באורגניזם הזרימה שלו, עליו לפתח ללא הרף את הנטייה להישאר בריא. ובכך שבאורגניזם המרכזי שלנו מופיעים ללא הרף אימפולסי ריפוי, הריהם משאירים משהו מאחור במערכת ראש-עצבים-חושים. כך אנו מובאים אל החלק השלישי של האורגניזם שלנו, מערכת העצבים והחושים.

מהו סוג הכוחות שאנו מוצאים במערכת עצבים-חושים? אנו מוצאים את אותם כוחות שהרופא בתוכנו, כביכול, משאיר מאחור. מצד אחד, הוא פועל מטה אל תוך מערכת חילוף החומרים בדרך המעניקה בריאות. אך, דרך פעולה מרפאה זו על תהליך העיכול, הוא בעצם עושה משהו אשר משפיע על הקוסמוס כולו. מה שאני אומר אינו דמיוני, אלא ממשות מוחלטת. תהליך זה, אשר פועל ללא הרף כלפי מטה בתוכנו בדרך מרפאה, מעורר תחושת הנאה בהיררכיות העילאיות. תחושת הנאה זו מהווה את שמחת ההיררכיות העילאיות בעולם הארצי. הן מסתכלות כלפי מטה ומרגישות ללא הרף את הופעתה של מחלה מתוך מה שזורם כלפי מעלה באדם מהארצי, ממה שנשאר מן התכונות הארציות של החומרים. והן גם רואות כיצד הכוחות הפועלים הלאה מהארצי, הכוחות אשר טמונים באוויר המקיף וכדומה, פעילים ללא הרף כתהליכי ריפוי. זה מעורר את שביעות-רצונן של ההיררכיות העילאיות.

ועתה, נסו ליצור מושג על מה שאפשר לחקור ביחס לאותו גוף קוסמי שכאובייקט רוחי הראוי ביותר שייחקר, ממוקם בגבול החיצוני של המערכת הפלנטרית שלנו. במרכזו של גוף זה, אנו מוצאים את אותם כוחות מוסתרים שאם תחשבו עליהם כמרוכזים על האדמה, הם הכוחות הגורמים מחלות, ומקיפים את אותו גוף הם הכוחות אשר מתגלים ככוחות המביאים ריפוי. מי שרגיש לדברים מסוג זה, יראה בריאות מקיפה בטבעות של סטורן ואת זה בדרך ברורה יותר מאשר יכול להיקלט במה שמקיף את האדמה, מפני ששם אנו עומדים באמצע. טבעת סטורן היא משהו שונה מיסודו ממה שיש לאסטרונומים לומר עליה. היא מקיפה בריאות, בעוד שהחלק הפנימי של סטורן מפתח מחלות; זהו היסוד הגורם מחלות הנראה בריכוז קיצוני ביותר.

כך, אנו רואים בסטורן, הממוקם בגבול החיצוני ביותר של המערכת הפלנטרית שלנו, את אותו תהליך בפעולה שאנו נושאים ללא הרף בתוכנו דרך אורגניזם העיכול והזרימה שלנו. אך, אנו גם מוצאים, בהסתכלנו בכל זה, שמבטנו הרוחי מכוון רחוק יותר אל עולמות ההיררכיות הראשונה והשנייה – אל ישויות ההיררכיה השנייה, קיריטטס, אכסוזיא, דינאמיס, ואל ישויות ההיררכיה הראשונה, שרפים, כרובים, כתרים. אם נהיה קשובים עם עינינו הרוחית לסטורן ולטבעתו, הרי שנוכל אל היררכיות עילאיות אלה, בעודן סוקרות בשביעות-רצון את התהליכים הגורמים מחלות ואלה המעניקים בריאות.

ושביעות-רצון זו היא לכשעצמה כוח ביקום. היא זורמת דרך מערכת העצבים והחושים שלנו ויוצרת בתוכה את כוחות האבולוציה הרוחית של המין האנושי. אלה הכוחות אשר פורחים, כביכול, מתוך תהליך הריפוי אשר פועל ללא הרף באדם. כך, במקום השלישי יש לנו את כוחות האבולוציה הרוחית.

1. מערכת עיכול תזונה
2. מערכת זרימה ריפוי
3. מערכת עצבים וחושים אבולוציה רוחית

ועתה, אם נתאר את האדם בתקופת סטורן, שמש וירח, יהיה עלינו לומר: כדבר ראשון, האדם נולד מתוך הקוסמוס כרוח, לאחר מכן הוא מפתח בתוכו את 'המרפא' ובכך מאפשר לעצמו לטפל ב'מטופל'

הקוסמי. ודרך הפעולה ההדדית של כל הפעילויות האלה, האדם מגיע להוויית-קיום על האדמה עם חופש תנועה מוחלט.

כל ענף של ידיעה אנושית מוכרח, במובן מסוים, לקבל השראה ממה שאמרתי כאן. הבה נניח שמישהו ירצה לייסד מערכת ריפוי, מערכת הגיונית באמת של ריפוי. מה עליה לכלול? כמובן, כדבר ראשון – תהליך ריפוי. אך, תהליכי ריפוי אלה, מהיכן עליהם להתחיל? עליהם להתחיל מתהליכי חילוף החומרים וכל השאר יכול להיות, לכל היותר, בגדר השערה – יהיה לנו משהו נוסף לומר על כך בהמשך – גם האנטומיה, גם אם בצורה מעודנת, יכולה להיות, לכל היותר, נקודת-מוצא, כי היא עוסקת במעוצב ובמוצק. זה מיד מבטא את היסוד האנושי. אבל, את תהליכי העיכול יש לחקור תחילה באמצעות מערכת הגיונית של רפואה, בדרך כזו שתמיד קולטים בהם נטיות המובילות להופעתן של מחלות. מערכת רפואית מודרנית מוכרחה תמיד לקחת את מערכת חילוף החומרים, רוצה לומר תהליכים רגילים של עיכול, כנקודת-מוצא; ובהתחילה משם עליה להסיק כיצד מחלות פנימיות, במובן הרחב ביותר, יכולות להופיע מתוך מערכת חילוף החומרים. לאחר מכן, באמצעות ידיעה אינטימית על פעולת התהליכים הריתמיים, הטבע האמיתי של תרפיה מוכרחה להתגלות ואחר-כך, מתוך מחקר התחלתי זה, יש לעשות מעבר לכל דבר היכול להופיע בספירה של התהליכים הריתמיים באדם. סוג של שלמות יושג בכך שנראה כיצד התפתחות בריאה של האפשרויות הרוחיות של האדם, מניחה מראש ידיעה על מה שעולה מתוך כוחות הריפוי. כיום, לא תמצאו שום פדגוגיה אמיתית – רוצה לומר, שום אמנות של התפתחות בריאה של הטבע הרוחי של האדם – אם לא תתחילו מתהליכי הריפוי; כי, תהליכי ריפוי אלה אינם מהווים דבר מלבד ליישם על הטבע המרכזי של הישות האנושית את אשר כבר היה צריך להשתמש בו בחשיבה טהורה במהלך פיתוח התהליכים הרוחיים של האדם.

אמן בחינוך מוכרח לפעול בדרך רוחית עם הכוחות, בין אם הם מרוכזים בפסי ובין אם באתרי, שהינם תהליכי ריפוי. כל מה שאני עשוי לעשות לילד בתחום החינוך הוא תהליך שיש בו משהו רוחי כבסיס. אם אעתיק תהליך זה ממקומו, כך מה שהיה פעילות ברוח אבצע עתה בדרך כזו שאשתמש בסוג מסוים של חומר או תהליך פסי, אז תהליך או חומר זה ישתנה לכדי תרופה. כך שאפשר באמת לומר שהרפואה היא טיפול באדם בספירה הרוחית אשר עברה מטמורפוזה כלפי מטה אל תוך תחום החומר. אם תיזכרו בדרך שבה עסקתי בדברים בקורס למורים שנתתי לפני זמן רב למבקרים מאנגליה, תראו כיצד בכל מקום הסבתי את תשומת-הלב לעובדה שעבודת המורה היא ההתחלה של סוג של תרפיה כללית, והראיתי כיצד תורה זו או אחרת של רעיונות חינוכיים יכולה להיות הגורם הראשוני למצבים לא-בריאים בתהליכי ההפרשה או לאי-סדירויות בתהליכי העיכול בחיים המאוחרים יותר. כך, מה שהמורה עושה, בהיותו מוקרן כלפי מטה, נותן לנו תרפיה. והאנטיתזה של תרפיה זו – מה שפועל מלמטה כלפי מעלה – נוצרת על-ידי תהליך העיכול.

כאן אתם גם רואים מדוע כיום מערכת רפואה מוכרחה להיוולד מתוך ידיעת האדם ככוליות. ודבר זה אפשרי. בני-אדם רבים חשים זאת. אבל, אפשר יהיה להשיג משהו רק לאחר שמערכת כזאת של רפואה תפותח באופן ממשי. כיום, יש להתייחס לזה כצורך דחוף ביותר. אם תעיינו בספרי רפואה מודרניים, תראו שהם אינם לוקחים, למעט חריגים נדירים, את נקודת-המוצא שלהם ממערכת חילוף החומרים. אלא שזו מוכרחה להיות נקודת-המוצא, אחרת לא לומדים להכיר את טבען הממשי של מחלות.

אתם רואים, העניין כולו מתקדם בדרך כזו שתהליכי התזונה האנושית יכולים לעבור אל תוך תהליכי הריפוי, ואלה – אל תוך תהליכים רוחיים; ובפועלם אחרנית, תהליכים רוחיים יכולים לעבור אל תוך תהליכי ריפוי. מצד שני, אם תהליכים רוחיים הם הגורמים הישירים להפרעות עיכול, הרי שתהליכים רוחיים אלה מוכרחים להיכנס שוב למצב שבו עליהם להירפא על-ידי המערכת המרכזית של האדם. כל הדברים האלה עוברים אחד אל תוך השני והמבנה האנושי כולו מהווה דוגמה למטמורפוזה נפלאה ומתמשכת. קחו למשל את התהליכים הטבועים בזרימה המופלאה כולה של הדם האנושי. איזה סוג של תהליכים הם מהווים?

בהתחלה, בהפרידנו אותו לגמרי מיתר האורגניזם, הבה ניצור מושג על הדם האנושי, כיצד הוא זורם דרך הוורידים; והבה נתייחס לצורה האנושית, למערכת הוורידים, למערכת השרירים בקשר שלה למערכת השלד, המבנה המוצק כולו של הגוף ולמה שזורם בו כנוזל. ראשית, הבה נגביל את עצמנו במצב נוזלי לדם. כמובן ישנם נוזלים אחרים, אבל הבה נגביל את עצמנו לדם. עתה, מהם התהליכים המתרחשים ללא הרף בנוזל הזורם הזה? תהליכים אלה בדם הזורם יכולים להשתלט, בכיוון זה או אחר, על דפנות האיברים, במבנה השלד, בכל דבר היכול לקבל עיצוב מוצק באדם: אז, מה שמשתייך לדם נכנס אל תוך דפנות כלי הדם, אל תוך השרירים, אל תוך עצם זו או אחרת, או אל תוך איבר בעל קיבולת מסוימת. למה הוא נעשה שם? הוא נעשה נטייה למצבים דלקתיים.

מה שאנו מגלים פה ושם כנטייה למצבים דלקתיים, אפשר למצוא תמיד כתהליכים רגילים בדם הזורם. מה שמופיע כדלקת הוא משהו במקום לא-נכון; רוצה לומר, תהליכים אשר מוכרחים להיות נוכחים תמיד בדם הזורם פלשו אל תוך המבנה המוצק. תהליך רגיל ובריא לגמרי, בהיותו מועתק ממקומו, מועבר למצב אחר שאליו הוא אינו שייך, משתנה לכדי תהליך אשר גורם מחלות. ומחלות מסוימות של מערכת העצבים כרוכות בדיוק בזה שמערכת העצבים, שבמבנה שלה כולו מהווה ניגוד קוטבי של מערכת הדם, נתונה לפלישת תהליכים שהינם רגילים בדם. אם תהליכים אלה שהינם רגילים בכלי הדם יפלשו אל תוך נתיבי העצבים, גם אם בדרגה נמוכה ביותר, אז העצבים יותקפו על-ידי דלקת בשלביה הראשונים; וזה יכול להתפתח לצורות מגוונות ביותר של מחלות במערכת העצבים.

הזכרתי שהתהליכים בדם שונים לחלוטין מאלה בעצבים; הם אנטיתזה זה של זה. בתהליכי הדם, הנטייה היא אל היסוד הזרחורי. כאשר תהליכים זרחוריים אלה משתלטים על מה שעוטף או נמצא סמוך

לדם, הם מובילים למצבים דלקתיים. אך, אם התהליכים בנתיבי העצבים עצמם סוטים אל תוך האיברים הסמוכים ואפילו אל תוך הדם, אז מופיעים באדם נטיות לכל הסוגים האפשריים של נפיחויות. כאשר תהליכים אלה נישאים אל תוך הדם כך שהם משפיעים על האיברים האחרים בדרך לא-בריאה, נפיחויות או גידולים מתחילים להופיע. כל נפיחות או גידול מהווה תהליך עצבי שעבר מטמורפוזה, הממוקם בצורה לא-נכונה באורגניזם האנושי.

מה שמתנהל בעצב מוכרח להישאר בתוך העצב ומה שמתנהל בדם מוכרח להישאר בתוך הדם. אם מה שמשתייך לדם יפלוש אל תוך מה שנמצא סמוך לו, הרי שיופיעו מצבים דלקתיים. כאשר מה שמשתייך לעצב פולש אל תוך מה שנמצא סמוך לו, מופיעים סוגים שונים של עיצובים שאפשר לקבצם תחת השם של עיצובי-נפיחויות. המטרה מוכרחה להיות: לבסס קצב נכון בין התהליכים במערכת העצבים והתהליכים במערכת הדם.

אין לנו רק באופן כללי את קצב הנשימה עומד מול קצב זרימת הדם, אלא יש לנו תהליכים עדינים בזרימת הדם, שבעזבם את הדם, הופכים לגורמי דלקות. גם תהליכים עדינים אלה חייבים להיכנס לקשר קצבי מסוים עם מה שנובע מהעצבים הסמוכים, כפי שהנשימה חייבת להיות בקשר מסוים עם זרימת הדם. וברגע שבו ישנה הפרעה בין קצב זרימת הדם וקצב העצבים, שוב יש לתקנה.

כאן, אתם שוב רואים שאנו מגיעים לתחום של תרפיה, של ריפוי. כל זה מראה לכם כיצד הכול מוכרח להיות נוכח באדם, כיצד מעל לכול יסוד של מחלה מוכרח להיות נוכח כך שבמצב אחר הוא עשוי להשתנות לכדי יסוד של בריאות; הוא רק הובא למצב שגוי דרך תהליך לא-נכון. כי, אלמלא היה שם בכלל, האדם לא היה יכול להתקיים. האדם לא היה יכול להתקיים אלמלא היה מסוגל לפתח דלקות, כי כוחות המעוררים דלקות מוכרחים להיות נוכחים בדם ללא הרף. זו הייתה כוונתי כאשר אמרתי לעתים קרובות שכל מה שאדם רוכש בדרך של ידיעה מוכרח להירכש מידיעה ממשית על האדם. כאן אתם רואים את הסיבות לכך שחינוך המבוצע בצורה מופשטת ומרחפת הוא באמת שטות. למעשה, חינוך מוכרח להתבצע כך שבכל מקום נקודת-המוצא תיקבע בתהליכים פתולוגיים מסוימים באדם ומהאפשרות לרפאם.

אם מבינים מחלת מוח ואת האמצעים שעמם אפשר לרפאה, אז, בניסוח בוטה – מנקודת-מבט מסוימת גם זה מהווה כמובן נושא רגיש, אבל אני משתמש בלשון בוטה מפני שאנו עוסקים בתהליך פיסי – אז, בטיפול במוח, אנו עוסקים בדיוק במה שמוכרח להיות מיושם באמנות החינוך. לכן, אם אי פעם ניסד באופן ממשי סמינר למורים, יהיה עלינו להציג את ההיבט הפתולוגי-תרפויטי בפני המורים וכאן חשיבתם תצטרך להיות מאומנת באמצעות דברים הנתונים יותר לתפיסה חושית, משום שהם מושרשים יותר בחומר, ובכך להכינם לתפיסת דברים הקשורים לחינוך ממשי. מצד שני, אין משהו המספק עזרה גדולה יותר בתרפיה, במיוחד בטיפול במחלות פנימיות, מאשר לדעת את התוצאה המתקבלת מן הדרך שבה מטפלים בהיבט זה או

אחר של אמנות החינוך. כי, אם מגלים את הגשר מזה אל החומרי, אז, מעצם הדרך שבה על המורה לפעול בחינוך, תתגלה גם התרופה.

אם, למשל, מגלים את האמצעים הפדגוגיים הנכונים לטיפול במצבים מסוימים של עייפות אצל ילדים, המופיעים כתוצאה מהפרעות מסוימות במערכת העיכול, אז מפתחים כשרים פנימיים יוצאי דופן. כמובן, יש צורך להשתקע באמת בחינוך ולא לאמץ גישה חיצונית לפיה כאשר שעות בית-הספר מסתיימות, אז מעדיפים לבלות את הערב כולו במועדון חברתי עליז ולשכוח את כל אשר התרחש בכיתה. מעצם הדרך שבה מטפלים בילד נטול מרץ, רוכשים את הכושר לקלוט את הפעילות כולה של תהליכי-הראש ואת קשריהם לתהליכים בבטן. ועוד, כאשר חוקרים במינרלוגיה את התהליכים המתרחשים בנחושת כאשר היא גורמת לעיצוב זה או אחר באדמה, אז מה שהנחושת עושה בהפכה לסוג זה או אחר של עפרת נחושת, גורם לאדם לשאול את עצמו: כוח-הנחושת באדמה עושה למעשה את מה שאתה כמורה עושה עם ילד או ילדה! במה שמושג על-ידי הנחושת, רואים תמונה של מה שאדם עושה בעצמו. וזה מרתק באופן יוצא מן הכלל עבור מורה לפתח בהירות אינסטינקטיבית, אינטואיטיבית, של רגש ביחס למה שהוא עושה בעצמו ואז ליהנות מן היציאה אל הטבע כדי לראות את מה שהטבע מגשים בדרך של חינוך בקנה-מידה עצום. שם הוא עשוי לראות, למשל, כיצד, בכל מקום שבו עשויות לנבוע תוצאות מזיקות מתהליכי-הסתיידות, תהליך-נחושת מוכנס לתוכו. כן, בתהליכי-נחושת אלה, בתהליכים מעצבי-עפרה אלה, שמקומם בתוך תהליכים אחרים של האדמה, קיימות תמיד השפעות מבריאיות. אם במקום זה או אחר מוצאים עפרות-פיריט או משהו דומה, מדהים שאפשר לומר: כן, זה בדיוק אותו דבר כאשר מטופל מקבל את הטיפול הנכון. אלא שכאן הטיפול מבוצע על-ידי רוחות טבע, מן ההיררכיות כלפי מטה אל אותן רוחות אלמנטריות אודותן דיברתי, עם הכושר שלהן כמרפאות של כל התהליכים ההרסניים הגורמים מחלות, העשויים להופיע בחיים. למעשה, אין זה יותר מאשר קריאה מן הטבע. כי, אם רואים את המתרחש בחוץ, אם מקבלים חומר זה או אחר כתרופה או מכינים אותו ככזאת, עלינו לשאול את עצמנו: היכן צומחים מצרכי המזון? היכן מופיעה מתכת זו או אחרת בעורקי האדמה? חקרו את הסביבה שלהם ותמיד תגלו, בכל מקום שבו צורה מסוימת של מתכת מופיעה כאן או שם, אשר טופלה על-ידי הטבע בדרך זו או אחרת, תגלו תהליך מרפא הנמצא בפעולה בתוכה. פשוט קחו זאת והמשיכוהו אל תוך האורגניזם האנושי ואז תיצרו תרפיה שהטבע הדגים לכם בעולם החיצוני.

כן, כל ההתרחשויות של העולם מהוות במציאות חינוך אמיתי בכל הנוגע לתזונה, ריפוי, של הרוחי; כי, בטבע, מחלות מופיעות ללא הרף והן נרפאות ללא הרף. תהליכי-הריפוי הקוסמיים הגדולים קיימים שם בחוץ. עלינו רק להחילם על האדם. זוהי פעילות הדדית מופלאה של המקרוקוסמוס והמיקרוקוסמוס. מה שאמרתי לרבים מכם בהקשר זה או אחר, הינו אמת עמוקה:

אם ברצונך לדעת את עצמך,
התבונן בעולם מכל צדיו.
אם ברצונך לדעת את העולם,
התבונן במעמקי ישותך שלך.

ברם, אתם יכולים ליישם זאת על כל דבר. אם ברצונך לרפא אדם, התבונן בעולם מכל צדיו, ראה כיצד בכל מקום ומקום העולם מפתח תהליכי ריפוי. אם ברצונך לדעת את סודות העולם בתהליכי החולי והריפוי, התבונן מטה אל תוך מעמקי הטבע האנושי. ביכולתך ליישם זאת על כל היבט בישות האדם, אך עליך להפנות את מבטך החוצה אל עולם הטבע הגדול ולראות את האדם בקשר חי עם עולם גדול זה.

בני-אדם כיום התרגלו למשהו שונה. נקודת-המוצא שלהם רחוקה מן הטבע ככל שרק אפשר. הם עושים משהו אשר חוסם את ראייתם מלראות את הטבע, כי את אשר הם רוצים לבחון הם מניחים מתחת לזכוכית על מעמד קטן – העין לא מסתכלת בטבע, אלא בזכוכית. הראייה עצמה מנותקת מן הטבע. הם מכנים זאת מיקרוסקופ. בהקשרים מסוימים הם יכולים לכנותו גם 'אפס-סקופ'⁹, כי הוא מנתק את האדם מן העולם הגדול של הטבע. כאשר מגדילים משהו המונח מתחת לזכוכית, בני-אדם אינם יודעים שעבור ידיעה רוחית זה בדיוק כאילו אותו תהליך התרחש בטבע עצמו. כי, קשבו רק כאשר אתם לוקחים חלקיק זעיר מן הישות האנושית למטרות של התבוננות מתחת למיקרוסקופ, מה שאתם עושים עם חלקיק זעיר זה הוא בדיוק כאילו מתחתם את האדם עצמו וגזרתם אותו לגזרים. הייתם הופכים למפלצת נוראית יותר מאשר פרוקרוסטס, אילו הייתם מותחים את האדם וקורעים אותו לגזרים כדי להגדילו כפי שאותו חלקיק זעיר מוגדל תחת זכוכית המיקרוסקופ. אבל, האם מאמינים אתם שאותו אדם היה ממשיך לעמוד מולכם? כמובן, זה לא בא בחשבון. אין לכם את המציאות מתחת למיקרוסקופ. האמת אשר הוגדלה אינה עוד אמת; זוהי תמונה אשלייתית. אל לנו להתנתק מן הטבע ולכלוא את ראייתנו. למטרות אחרות, הדבר יכול להיות מועיל; אך, עבור ידיעה אמיתית על האדם, הדבר מוליך שולל במידה רבה מאוד.

את ידיעת האדם במובן האמיתי יש לחפש בדרך שציינו. בהתחילה מתהליכי התזונה, עליה להמשיך דרך תהליכי הריפוי אל תהליכי החינוך של האדם והעולם במובן הרחב ביותר. או, ביכולתנו לנסח זאת כך: מתזונה דרך ריפוי לציוויליזציה ותרבות. כי, כל אשר מרוכז בתזונת האדם הוא הבסיס, כביכול, לתהליכיו הפיסיים; תהליכי הריפוי מופקים ממה שמקיף את האדם ללא הרף, הם מרוכזים במערכת הריתמית; ומה שבא מלמעלה מרוכז באדם בתהליכי העצבים והחושים. כך, מבנה העולם מוקם בשלוש רמות.

⁹ באנגלית nullscope.

אלו הדברים שרציתי למסור לכם כדבר ראשון, כסוג של בסיס. עתה, אנו יכולים להמשיך לבנות עליו. נראה כיצד, מנקודות-מוצא כאלה, אנו יכולים להתקדם אל עניינים מעשיים ומשם נוכל לעבור אל ידיעת ההיררכיות.

הרצאה 11

מזון, עיכול, צמחים ובעלי-חיים אוכלי-בשר

10 בנובמבר 1923

מהתיאורים הקודמים הבנתם שהקשר של האדם עם סביבתו שונה מאוד ממה שרעיונות מודרניים מעלים לעתים קרובות. כל-כך קל לחשוב שמה שקיים בסביבתו של האדם, מה שמשתייך לממלכות המינרלים, הצמחים ובעלי-החיים ומוכנס אל תוך הגוף, שתהליכים חומריים חיצוניים אלה אשר נחקרים על-ידי פיסיקאי, כימאי וכן הלאה, פשוט ממשיך באותה דרך בתוך האדם עצמו. ברם, לא תיתכן שאלה על כך, כי מוכרחים להיות ברורים ביחס לכך שבתוך תהליכי-העור האנושיים הכול שונה ממה שקיים מחוצה להם, שהעולם בפנים שונה לחלוטין מן העולם החיצוני. כל עוד אדם אינו מודע לכך, הוא יגיע שוב ושוב למסקנה שמה שנבחן בתוך אביק או נחקר בדרך אחרת, ממשיך בתוך האורגניזם האנושי והאורגניזם האנושי עצמו יתפס פשוט כמערכת סבוכה יותר של אביקים.

עליכם רק להיזכר במה שאמרתי בהרצאה אתמול, שכל דבר מינרלי בתוך האדם מוכרח לעבור טרנספורמציה עד שיגיע למצב של אתר-חום. משמעות הדבר היא שכל דבר בעל טבע מינרלי הנכנס אל תוך האורגניזם האנושי מוכרח לעבור טרנספורמציה, לעבור שינויים כה גדולים שלפחות למשך פרק זמן מסוים הוא משתנה לחום טהור, מתאחד עם החום שהאדם מפתח כטמפרטורה האינדיבידואלית שלו באופן בלתי-תלוי בחום סביבתו. אין זה משנה אם זה מלח או משהו אחר שאנו סופגים, בדרך זו או אחרת עליו לקבל את צורת אתר-החום ועליו לעשות זאת לפני שנעשה בו שימוש בבניית האורגניזם החי.

אבל, משהו שונה למדי גם קשור לזה: חומר מוצק מאבד את צורתו המוצקה כאשר הוא משתנה בתוך הפה לכדי נוזל ובהמשך עובר שינוי למצב של אתר-חום. הוא מאבד מסה בעברו בהדרגה לצורת נוזל, נעשה מרוחק יותר ויותר מן הארצי, אך רק לאחר שהוא מתעלה לצורת אתר-חום שהוא מוכן לגמרי לספוג לתוכו את הרוחי המגיע מלמעלה, המגיע ממרחבי העולם.

כך, אם ברצונכם ליצור מושג על הדרך שבה חומר מינרלי פועל באדם, עליכם לומר את הדברים הבאים: ישנו החומר המינרלי; חומר מינרלי זה נכנס אל תוך האדם. בתוך האדם, בעברו דרך המצבים הנוזליים וכן הלאה, הוא משתנה לכדי אתר-חום. עכשיו, הוא אתר-חום. לאתר-חום זה יש נטייה חזקה לספוג לתוכו את אשר קורן פנימה, זורם פנימה, ככוחות ממרחבי העולם. כך, הוא קולט לתוכו את כוחות היקום. וכוחות אלה של היקום מתעצבים עתה ככוחות הרוחיים אשר ממלאים את חומר האדמה אשר עבר

אתריזציה של חום ברוח. ורק אז, בעזרת חומר האדמה שעבר אתריזציה של חום, נכנס אל תוך הגוף מה שהגוף זקוק לו לשם עיצובו שלו.

אתם רואים – אם במובן הקדום אנו מתארים חום כאש – ביכולתנו לומר: מה שהאדם סופג בדרך של חומר מינרלי נישא כלפי מעלה בתוכו עד שהוא נעשה בעל טבע של אש. ולמה שהינו בעל טבע של אש יש נטייה לקלוט לתוכו את השפעות ההיררכיות העילאיות; ואז, אש זו זורמת חזרה אל תוך כל האזורים הפנימיים של האדם ובונה, בכך שהיא מתמצקת מחדש, את הבסיס החומרי לאיברים הנבדלים. אין משהו שהאדם קולט לתוכו ונשאר כפי שהוא; דבר לא נשאר ארצי. למשל, כל דבר המגיע מממלכת המינרלים משתנה כך שיוכל לקלוט לתוכו את הקוסמי-רוחי ורק אז, בעזרת מה שבא מן הקוסמוס הרוחי, הוא מתמצק מחדש לכדי מצב ארצי.

קחו, למשל, חלק של סידן מתוך עצם. זה אינו בשום דרך הסידן שאתם מוצאים בחוץ בטבע, או, הבה נאמר, שאתם מכניסים למעבדה. זהו הסידן שבעודו עולה ממה שנספג מבחוץ, היה יכול רק לקחת חלק בבניית הצורה האנושית הפיסית בעזרת הכוחות אשר חדרו אותו במהלך פרק הזמן שבו הוא השתנה לכדי מצב של אתר-חום.

אתם רואים, זוהי הסיבה לכך שהאדם זקוק במהלך חייו לחומרים מסוגים מגוונים ביותר כדי להיות מסוגל, בהתאמה עם הדרך שבה הוא מאורגן בגילו המסוים, לשנות את מה שהינו חסר-חיים למצב של אתר-חום. ילד לא מסוגל לשנות את מה שהינו חסר-חיים למצב של אתר-חום; לאורגניזם שלו אין מספיק כוח לכך. עליו לשתות חלב שעדיין דומה לאורגניזם האנושי כדי להביאו למצב של אתר-חום ולהפעיל את כוחותיו לביצוע הפעפוע המלא של פעילות פלסטית, הנחוצה במהלך שנות הילדות עבור תהליכי העיצוב הגופני. רוכשים תובנה על טבע האדם רק כאשר יודעים שכל דבר אשר נקלט מבחוץ מוכרח לעבור תהליך וביסודו של דבר לעבור טרנספורמציה. לכן, אם תיקחו איזשהו חומר חיצוני ותרכו לבחון את ערכו עבור החיים האנושיים, לא תוכלו לעשות זאת באמצעות כימיה רגילה. עליכם יהיה לדעת כמה כוח על האורגניזם האנושי להפעיל כדי להביא איזשהו חומר מינרלי חיצוני, למשל, למצב החולף של אתר-חום. אם הוא אינו מסוגל לעשות זאת, החומר המינרלי החיצוני מורחק, בהשתנותו לחומר ארצי כבד לפני שהוא משתנה לכדי חום וחודר אל תוך האורגניזם האנושי כחומר א-אורגני הנשאר זר לרקמות אנושיות.

דוגמה מסוג זה יכולה להופיע כאשר האדם אינו נמצא בעמדה להביא חומר באורגניות המקורית שלו, אלא מופיע בו בצורה שעברה מינרליזציה, כלומר סוכר, למצב העדין של אתר-חום. אז, מופיע המצב אשר מוכרח לנבוע כאשר על האורגניזם כולו לקחת חלק בהטמעה של הקיים בו, המצב הרציני מאוד של סוכרת. במקרה של כל חומר, האדם מוכרח לזכור באיזו מידה האורגניזם האנושי נמצא בעמדה לשנות חומר חסר-חיים – בין אם טבעו כבר חסר-חיים כמו במקרה של אכילת מלח בישול ובין אם הוא הופך לכזה כמו

במקרה של סוכר – לכדי מהות-חום, שבאמצעותה האורגניזם המושרש באדמה, מוצא את איחודו עם הקוסמוס הרוחי.

כל משקע כזה באדם אשר נשאר ללא שינוי – כמו במקרה של סוכרת – מסמל שהאדם אינו מוצא איחוד של החומרי הקיים בתוכו עם הרוחי של הקוסמוס. זהו יישום מסוים של האקסיומה הכללית שכל אשר מתקרב לאדם מבחוץ מוכרח לעבור תהליך וטרנספורמציה בתוכו. ואם ברצוננו לדאוג לבריאותו של אדם, ישנה חשיבות עליונה שנדאג לכך שלא יישאר דבר ממה שנכנס לתוכו כפי שהיה, דבר שהאורגניזם האנושי לא יוכל להתמודד עמו עד שהחלקיק הקטן ביותר שלו יעבור טרנספורמציה. אין זה המקרה רק ביחס לחומרים; זהו המקרה, למשל, גם ביחס לכוחות.

חום חיצוני – החום שאנו חשים בו כאשר אנו אוחזים בדברים, החום החיצוני באוויר – עליו לעבור, כאשר הוא נקלט על-ידי האורגניזם האנושי, טרנספורמציה כזו שהחום הפנימי ייצא ברמה שונה מזו של החום בחוץ. החום החיצוני מוכרח לעבור טרנספורמציה בתוכנו כך שחום חיצוני זה, שבו איננו הווים, ייאחז על-ידי האורגניזם האנושי, עד לכמות הזעירה ביותר.

עתה, דמיינו שאני הולך למקום קר כלשהו ומשום שהקור עז כל-כך או בגלל משב רוח או רוח פרצים, הטמפרטורה מתנדנדת; אינני מסוגל לשנות את חום העולם לחום האינדיבידואלי שלי מהר מספיק. בזה, אני מסתכן בכך שאתחמם מחום העולם מבחוץ, כמו חתיכת עץ או אבן. אין זה צריך להיות כך. אינני צריך להיות חשוף לסכנה שחום חיצוני יזרום לתוכי כאילו הייתי רק איזשהו חפץ. בכל רגע ורגע, מגבול העור שלי כלפי פנים, אני מוכרח להיות מסוגל להשתלט על החום ולעשותו שלי. אם לא אהיה בעמדה לעשות זאת, אצטנן.

זהו התהליך הפנימי של הצטננות. להצטנן, משמעו הרעלה מחום חיצוני שהאורגניזם לא השתלט עליו.

אתם רואים, כל דבר בעולם החיצוני הוא רעל עבור האדם, רעל ממשי, והוא יוכל לשרתו רק כאשר, באמצעות כוחותיו האינדיבידואליים, הוא ישתלט עליו ויעשה אותו לשלו. כי רק מהאדם עצמו שמתעלים כוחות אל ההיררכיות העילאיות בדרך אנושית; בעוד שמחוץ לאדם הם נשארים עם ישויות הטבע האלמנטריות, עם הרוחות האלמנטריות. במקרה של האדם, טרנספורמציה נפלאה זו מוכרחה לקרות כך שבתוך האורגניזם האנושי, הרוחות האלמנטריות תוכלנה להעביר את עבודתן אל ההיררכיות העילאיות. עבור המינרלי באדם, דבר זה יכול להתרחש רק לאחר שעבר טרנספורמציה מלאה ומוחלטת לכדי אתר-חום.

הבה נתבונן בעולם הצמחים. באמת, עולם צמחים זה מחזיק משהו אשר מקסים את האדם בדרכים המגוונות ביותר כאשר הוא מתחיל להתבונן עם עין הרוח בצמח המכסה את האדמה. אנו יוצאים לאחו או ליער. אנו שותלים, הבה נאמר, צמח עם שורשיו. אם נתייחס למה ששתלנו עם עין הרוח, נגלה תשלוּבת

קסומה להפליא. השורש מתגלה כמשהו שעליו אנו יכולים לומר שהתהווה לגמרי בתחום הארצי. כן, שורש של צמח – בה במידה שהוא מופיע בצורה גסה יותר – הוא באמת משהו ארצי להחריד. הוא תמיד מזכיר – במיוחד שורש של לפת, למשל – חבר מועצה הנהנה מתזונה טובה במיוחד. הו כן, זה אכן כך; השורש של הצמח מרוצה מעצמו ושבע-רצון במידה רבה ביותר. הוא ספג לתוכו את המלחים של האדמה והוא חש תחושה עמוקה של סיפוק בכך שספג את האדמה. בתחום כולו של הארצי, לא קיים ביטוי מוחלט יותר של סיפוק מאשר שורש של לפת; הוא נציגו של טבע השורש.

מצד שני, הבה נתבונן בפרח. כאשר אנו מתבוננים בפרח עם עין הרוח, אנו חווים אותו כנפשנו שלנו, כאשר הוא מטפח את התשוקות העדינות ביותר.

הסתכלו בפרח הפורח באביב; זוהי אנחה של כמיהה, התגשמותה של משאלה. ומשהו מופלא יזרום מעל לעולם הפרחים המקיף אותנו, אם תפיסת הנפש שלנו תהיה עדינה מספיק כדי שתיפתח בפניו. באביב, אנו רואים את הסיגלית, אולי את הנרקיס, החבצלת, או צמחים קטנים רבים עם פרחים צהובים ומשתלשלת עלינו התחושה שצמחים פורחים אלה של האביב אומרים לנו: **הו אדם, עד כמה יכולות להיות טהורות ותמימות התשוקות שאתה מפנה אל הרוח!** טבע-תשוקה רוחי, טבע-תשוקה טבול, כביכול, ביראת-שמים, נושם מכל פרח באביב.

וכאשר הפרחים המאוחרים יותר מופיעים – הבה נתייחס מיד לקיצון השני, הבה נתייחס לכרכום של הסתיו – האם אפשר להתבונן בכרכום של הסתיו עם תפיסה נפשית, בלי שתהיה תחושה קלה של בושה? האם אין הוא מזהיר אותנו שתשוקותינו יכולות לנטות מטה, שתשוקותינו יכולות להתמלא בסוגים שונים של טומאה? הדבר הוא כאילו הכרכומים של הסתיו דיברו אלינו מכל הכיוונים, כאילו היו לוחשים באוזנינו ללא הרף: **התייחס לעולם תשוקותיך, הו אדם; באיזו קלות עלול אתה לחטוא!**

בהסתכלות כזאת, עולם הצמחים הוא השתקפות המצפון האנושי בטבע החיצוני. בלתי-אפשרי לדמיין משהו פואטי יותר מאשר המחשבה של קול זה של מצפון המהדהד לעברנו מנקודה מסוימת בתוכנו ומפוזר על-פני אינספור הצורות של הצמחים הפורחים הדוברים אל הנפש, במהלך עונות השנה, בדרכים המגוונות ביותר. עולם הצמחים מתגלה כהשתקפות הגדולה של המצפון, אם רק יודעים כיצד להתבונן בו בצורה נכונה.

אם נזכור זאת, יהיה זה בעל משמעות מיוחדת עבורנו להסתכל בצמחים הפורחים ולדמיין כיצד הפרח הוא באמת כמיהה לישות-האור של היקום וכיצד כיוון הפריחה הוא כלפי מעלה כדי לאפשר לתשוקות האדמה לזרום לעבר ישות-אור זו של היקום וכיצד מצד שני השורש החומרי כובל את הצמח לאדמה, כיצד השורש הוא המושך ללא הרף את הצמח הרחק מתשוקותיו השמימיות, בשאפו לבססו מחדש בחומריות האדמה.

ואנו לומדים להבין מדוע כך הדבר כאשר אנו נתקלים, בהיסטוריה האבולוציונית של האדמה, בעובדה שמה שנוכח בשורש של צמח הונח בתקופה שבה הירח היה עדיין מחובר לאדמה.

בתקופה שבה הירח היה עדיין מחובר לאדמה, הכוחות המעוגנים בירח בתוך גוף האדמה פעלו בצורה חזקה כל-כך שהם בקושי אפשרו לצמח להיות משהו אחר מלבד שורש. כאשר הירח היה עדיין מחובר לאדמה ולאדמה הייתה מהות שונה למדי, יסוד השורש התפשט ופעל כלפי מטה בעוצמה חזקה. אפשר לדמיין זאת בדרך כזו המאפשרת לומר: הדחיפה כלפי מטה של טבע-השורש של הצמח התפשטה בעוצמה, בעוד שלמעלה הצמח רק בצבץ בקוסמוס. היינו יכולים לומר שהצמחים שלחו את נצריהם החוצה אל תוך הקוסמוס כמו שערות קטנות ועדינות. אנו חשים, כאשר הירח היה עדיין מחובר לאדמה, שיסוד ירח זה, כוחות-ירח אלה, הכלולים בגוף-האדמה עצמו, כבלו את טבע-הצמח לארצי. ומה שנשלח אז אל מהות הצמח נשאר כנטייה בטבע השורש.

ברם, לאחר שהירח התנתק מן האדמה, התפתחה שם במה שהיה קיים קודם כנצרים זעירים המבצבים בעולם, כמיהה למרחבים מלאי-האור של הקוסמוס; ועתה, הופיע טבע-הפרח. לכן, התנתקות הירח הייתה סוג של השתחררות, השתחררות ממשית עבור הצמחים.

אך, כאן, עלינו לזכור גם שכל דבר ארצי היה מושרש ברוחי. במהלך תקופת סטורן-קדום – עליכם רק להסתכל בתיאורים שנתתי בספרי מדע הנסתר בקווים כלליים – האדמה הייתה לגמרי רוחית; היא הייתה קיימת רק ביסוד אתר-החום, היא הייתה לגמרי רוחית. היה זה מתוך הרוחי שהארצי התעצב לראשונה.

ועתה, הבה נתבונן בצמח. בצורתו, הוא נושא את הזיכרון החי של האבולוציה. הוא נושא בטבע-השורש שלו את תהליך יצירת הארצי, של קבלת החומרי-פיסי. אם נסתכל בשורש של צמח, נבחין בכך שהוא אומר לנו משהו נוסף, כלומר שהוויית-קיומו התאפשרה רק משום שהחומרי-ארצי התפתח מתוך הרוחי. ברם, לעתים נדירות השתחררה האדמה מיסוד-ירח שלה כך שהצמח שאף חזרה אל מרחבי האור.

וכאשר אנו צורכים את הצמח כמזון, אנו נותנים לו הזדמנות לשאת הלאה בדרך הנכונה את מה שהחל בחוץ בטבע, השאיפה חזרה לא רק אל מרחבי-האור, אלא גם אל מרחבי-הרוח של הקוסמוס. זוהי הסיבה לכך, כפי שכבר אמרתי, שעלינו להתמודד עם מהות-הצמח בתוכנו עד שהיא נעשית אווירית או גזית, כך שהצמח יוכל לעקוב אחר כמיהתו למרחבים העצומים של אור ורוח.

אני יוצא לאחו. אני רואה כיצד הפרחים, פריחות הצמחים, שואפים אל האור. האדם צורך את הצמח, אך בתוכו יש לו עולם שונה לגמרי מזה שבחוץ. בתוכו, הוא יכול להגשים את הכמיהה שהצמח מבטא בפרחיו בחוץ. בהיותו מפוזר לכל עבר בטבע, אנו רואים את עולם התשוקות של הצמחים. אנו אוכלים את הצמחים. בתוכנו, אנו דוחפים את הכמיהה הזאת לעבר עולם הרוח. לכן, עלינו לרומם את הצמחים אל תוך הספירה של האוויר כך שבתחום דליל יותר זה, יתאפשר להם לשאוף אל הרוחי.

הצמח עובר כאן תהליך יוצא דופן. כאשר אדם אוכל מזון של צמחים, מתרחש הדבר הבא: אם נתאר את השורש למטה ולמעלה את אשר שואף דרך העלה אל הפרח, אז, בהעברה פנימית זו למצב של אוויר, עלינו לחוות היפוך שלם של הצמח. השורש, הכבול לאדמה, מעצם הסיבה שהוא מושרש כך, שואף כלפי מעלה; הוא שואף כלפי מעלה לעבר הרוחי בעוצמה כזו שהוא משאיר את שאיפת הפרח מאחוריו. למעשה, הדבר הוא כאילו היה עליכם לדמות לעצמכם את הצמח מתפתח בצורה כזו שהחלק העליון נדחף כלפי מטה והחלק התחתון – כלפי מעלה. הצמח מתהפך לגמרי. החלק שכבר פילס את דרכו אל הפרח התענג בשאיפתו החומרית לעבר האור, הביא את החומרי למעלה אל תוך ספירת האור. כי, עליו לסבול עתה את העונש בהישארות למטה. השורש היה העבד של הארצי; אבל, כפי שביכולתכם לראות מתורת המטמורפוזה של הצמחים של גיתה, הוא נושא את טבע-הצמח כולו בתוכו. עתה, הוא שואף כלפי מעלה.

אם אדם הוא באמת חוטא וקשה-עורף, קרוב לוודאי שיישאר כזה. אבל, שורש של צמח, שכל עוד הוא כבול לאדמה, עושה רושם של חבר מועצה הנהנה מתזונה טובה במיוחד, נאכל על-ידי אדם, עובר טרנספורמציה ושואף כלפי מעלה; בעוד מה שהביא את החומרי אל תוך ספירת האור, הפרח, מוכרח להישאר למטה. לפיכך, במה שמשתייך ליסוד-השורש של הצמח יש לנו משהו, שכאשר הוא נאכל, שואף כלפי מעלה לעבר ראשו של האדם מעצם טבעו הטבוע בו, בעוד שמה מונח בכיוון הפריחה נשאר בתחומים הנמוכים יותר, ובתהליך הכללי של העיכול הוא אינו מגיע למעלה לעיצוב הראש.

כך, יש לנו את הדרמה הנפלאה ויוצאת הדופן שכאשר אדם צורך משהו מטבע של צמח – הוא אינו צריך לאכול את הצמח בשלמותו, כי הצמח כולו טבוע בכל חלק וחלק (אנו מפנה אתכם שוב לתורת המטמורפוזה של גיתה) – כאשר האדם אוכל צמח, הוא משנה אותו בתוכו לכדי אוויר, לכדי אוויר אשר מפתח דמוי-צמח מלמעלה כלפי מטה, אשר גדל ופורח כלפי מטה.

בזמנים שבהם דברים כאלה היו ידועים דרך ראייה רוחית אינסטינקטיבית, בני-אדם הסתכלו בהרכב החיצוני של צמחים כדי לראות אם הם כאלה העשויים להועיל לראשו של האדם, אם הם הראו התפתחות חזקה של שורש וכתוצאה מכך כמיהה לרוחי. כי, כאשר העיכול מושלם, מה שאכלנו מצמח כזה ישאף אל הראש ויחדור אותו, כך ששם הוא יוכל לשאוף כלפי מעלה לעבר הקוסמוס הרוחי וייצור עמו את הקשר הנחוץ.

במקרה של הצמחים אשר מלאים באסטרליות, למשל בצמחים בעלי תרמילים, התוצרים שלהם נשארים באורגניזם התחתון של האדם והם אינם רוצים להתעלות אל הראש, עם התוצאה שהם גורמים לשינה עמוקה ולעמעום המוח עם ההתעוררות. חסידיו של פיתגורס שאפו להיות הוגים בהירים ולא להכניס את העיכול אל תוך הפונקציות של הראש. זוהי הסיבה לכך שהם אסרו אכילת שעועית.

לכן, אתם רואים, ממה שקורה בטבע אנו יכולים לנבא משהו על הקשר שבין הטבע והאדם ועל מה שקורה באדם. אם לאדם יש מדע התקדשות רוחי, הוא אינו יכול לדמות לעצמו כיצד מדע מטריאליסטי

מתמודד עם העיכול האנושי. (כמובן, הדברים שונים ביחס לעיכול של פרה; בהמשך, נאמר על כך משהו נוסף.) מדע מטריאליסטי טוען שצמחים מוטמעים פשוט כפי שהם. הם אינם מוטמעים כפי שהם, אלא עוברים ספיריטואליזציה מלאה. הצמח בנוי כך שבעיכול החלק התחתון הופך לחלק העליון והחלק העליון הופך לחלק התחתון. בלתי-אפשרי לדמיין החלפת מקומות גדולה יותר מזו. והאדם ייעשה מיד חולה אם יאכל צמח, גם אם כמות זעירה ביותר, שבו החלק התחתון לא החליף מקומות עם החלק העליון.

מזה תבינו שהאדם אינו נושא בתוכו דבר שאינו מופק על-ידי הרוח; תחילה, עליו לתת צורה למה שהוא הטמיע כחומר, אשר תאפשר לרוח להשפיע עליה.

בפנותנו עתה אל עולם בעלי-החיים, עלינו להיות ברורים שלבעל-החיים יש עיכול ולרוב הוא אוכל צמחים. הבה ניקח את בעל-החיים אוכל-העשב. עולם בעלי-החיים מכניס לתוכו את עולם הצמחים. שוב, מדובר בתהליך מורכב מאוד, כי כאשר בעל-החיים אוכל צמח, אין לו תהליכים אנושיים שיוכל להציבם אל מול הצמח. בתוך בעל-החיים, הצמח אינו יכול להעביר את מה שלמעלה כלפי מטה ואת מה שלמטה כלפי מעלה. עמוד-השדרה של בעל-החיים מקביל לפני שטח האדמה. משמעות הדבר היא שבמקרה של בעל-החיים מה שצריך לקרות בעיכול מובא לאי-סדר מוחלט. מה שנמצא למטה שואף כלפי מעלה ומה שנמצא למעלה שואף כלפי מטה, אך התהליך כולו נעצר בעצמו, כך שעיכול בעל-החיים הוא משהו שונה מיסודו מהעיכול האנושי. בעיכול של בעל-החיים, מה שחי בצמח נעצר. והתוצאה של דבר זה היא שעם בעל-החיים, למהות הצמח ניתנת ההבטחה: "ביכולתך לספק את כמיהתך למרחבי העולם" – אך ההבטחה לא מתקיימת. הצמח נזרק חזרה אל האדמה.

ברם, מעצם העובדה שבאורגניזם של בעל-החיים הצמח נזרק חזרה אל האדמה, מיד חודר אל תוך הצמח – לא כמו עם האדם שבו מתרחש היפוך, רוחות קוסמיות עם כוחותיהן, אלא רוחות אלמנטריות מסוימות במקומן. ורוחות אלמנטריות אלה הן רוחות-פחד, נושאות פחד. כך, תפיסה רוחית יכולה לעקוב אחר תהליך יוצא דופן זה: בעל-החיים עצמו נהנה ממזונו, נהנה ממנו עם סיפוק פנימי; ובעוד שזרם התזונה פונה לכיוון אחד, הרי שזרם של פחד מרוחות אלמנטריות פונה לכיוון שני. דרך מערכת העיכול של בעל-החיים זורם ללא הרף לאורך נתיב העיכול, הסיפוק אשר נחוה בהטמעת המזון ואל מול זרם זה זורם זרם נוראי של רוחות אלמנטריות של פחד.

את זאת משאירים בעלי-החיים מאחוריהם לאחר מותם. כאשר בעלי-חיים מתים – אולי לא אותם מינים שכבר תיארתי בדרך אחרת, אך כולל אלה המשתייכים, למשל, ליונקים ההולכים על ארבע – כאשר בעלי-חיים אלה מתים, מתה גם, או דווקא מתעוררת לחיים עם מותם, ישות המורכבת כולה מיסוד הפחד. עם מות בעל-החיים, הפחד מת, כלומר הפחד מתעורר לחיים. במקרה של חיות טרף, פחד זה מוטמע למעשה במזונו. חיות טרף אשר קורעת את השלל שלה לגזרים, זוללת את הבשר בסיפוק. ולעבר סיפוק זה בצריכת הבשר זורם פחד, הפחד שבעל-החיים האוכל צמחים נותן מעצמו עם מותו, אך כבר זורם מחיית

הטרף במהלך חייה. על-ידי כך, הגופים האסטרליים של בעלי-חיים כמו אריות ונמרים מלאים בפחד שהם אינם מגלים במהלך חייהם, אבל דוחפים חזרה לאחר מותם משום שהוא בכיוון הפוך לתחושת הסיפוק שלהם. כך, לבעלי-חיים אוכלי-בשר יש באמת חיים לאחר המוות בנפש-הקבוצתית שלהם, חיים לאחר המוות עליהם יש לומר שהם קמאלוקה נוראית הרבה יותר מאשר כל מה שיכול להיחוו על-ידי האדם וזה פשוט בגלל הטבע היסודי שלהם.

כמובן, עליכם להתייחס לדברים האלה כנחווים בתודעה שונה למדי. אילו הייתם נעשים לפתע מטריאליסטים והייתם מתחילים לדמיין לעצמכם את מה שחיית טרף מוכרחה לחוות על-ידי כך שהייתם שמים את עצמכם במקומה, בחשבכם: מה תהיה קמאלוקה כזו עבורי? ואז הייתם שופטים את חיית הטרף על-פי מה שקמאלוקה כזו הייתה עשויה להיות עבורכם, אז ודאי שהייתם מטריאליסטים, אכן חייתיים, מפני שהעברתם את עצמכם אל תוך טבע של בעל-חיים. כמובן, את הדברים האלה יש להבין, אם רוצים להבין את העולם; אבל, אל לנו לשים את עצמנו בתוך הקבוצה שלהם, כפי שמטריאליסט מכניס את העולם כולו אל תוך הקבוצה של חומרים חסרי-חיים.

עתה, אנו מגיעים לנושא שעליו ביכולתי לדבר רק במישור נפשי; כי האנתרופוסופיה אינה צריכה לעולם לעלות לדיון כדי לעשות תעמולה בעד דבר כלשהו, אינה צריכה לעולם לצדד בדבר זה או אחר, אלא מוכרחה להציג אך ורק את האמת. ההשלכות שאדם מביא לעצמו מדרך החיים שלו, הינו עניינו האישי. האנתרופוסופיה אינה מציגה דוגמות, אלא מציגה אמיתות. מסיבה זו, לא אקבע, אפילו עבור קנאים, איזשהו סוג של חוק ביחס להשלכות שבעל-חיים גורם להן מתזונת הצמחים שלו. לא יינתנו שום כללים דוגמטיים ביחס לצמחונות, אכילת בשר וכן הלאה, כי דברים אלה מוכרחים להיות מועברים לתחום שיפוט אינדיבידואלי וזה באמת רק בתחום ההתנסות האינדיבידואלית שיש להם ערך. אני מזכיר זאת כדי למנוע את העלאת הדעה שהאנתרופוסופיה כרוכה בייצוג סוג זה או אחר של דיאטה, בעוד מה שהיא עושה הלכה למעשה הוא להפוך כל דיאטה למובנת.

מה שרציתי באמת לומר היה שעלינו לעבוד על המינרל עד שיעשה לאתר-חום כדי שיוכל לספוג את הרוחי; אז, לאחר שהמינרל יספוג את הרוחי, האדם יוכל לבנות עליו. הזכרתי שכאשר האדם בעודו צעיר, אין לו עדיין את הכוח לעבוד על מה שהינו כולו מינרלי, עד שיעשה לאתר-חום. עבודה זו בוצעה כבר עבורו בכך שהוא שותה חלב. החלב כבר עבר שינוי ראשוני, שבאמצעותו תהליך הטרנספורמציה לאתר-חום נעשה קל יותר. לפיכך, בילד, החלב עם כוחותיו זורם מהר מאוד אל תוך הראש ושם ביכולתו לפתח את הכוחות מעצבי-הצורה בדרך שבה הילד זקוק להם. כי, המבנה כולו של הילד יוצא מן הראש.

אם בגיל מאוחר יותר האדם רוצה לקבל את הכוחות מעצבי-הצורה האלה, אין זה טוב שיעשה זאת על-ידי שתיית חלב. במקרה של הילד, מה שעולה אל תוך הראש ואפשרי באמצעות כוחות הראש, אשר נוכחים עד להתחלפות השיניים, לקרון באופן מעצב בגוף כולו – אינו קיים עוד באדם מבוגר. בגיל מאוחר

יותר, כל יתר האורגניזם מוכרח לקרונ את הכוחות המעצבים. וכוחות מעצבים אלה עבור האורגניזם כולו מחוזקים במיוחד באימפולסים שלהם כאשר אוכלים משהו אשר פועל בדרך שונה למדי מאשר במקרה של הראש.

אתם רואים, הראש כולו סגור. בתוך ראש זה נמצאים האימפולסים שבילדות משמשים לעיצוב הגוף. ביתר הגוף, יש לנו עצמות בפנים וכוחות מעצבים בחוץ. כאן, הכוחות מעצבי-הצורה מוכרחים להיות מומרצים מבחוץ. בעודנו ילדים, כוחות מעצבי-צורה אלה מומרצים כאשר אנו מביאים חלב אל הראש. כאשר איננו עוד ילדים, כוחות אלה אינם קיימים עוד שם. מה עלינו לעשות כדי שכוחות מעצבים אלה יהיו מומרצים יותר מבחוץ?

ברור שזה היה דבר טוב אילו היינו מסוגלים להחזיק בצורה חיצונית את אשר מוגשם בפנים על-ידי הראש, סגור כפי שהוא בגולגולת. זה היה דבר טוב אילו מה שהראש עושה שם בתוכו היה יכול איכשהו להתגשם בצורה חיצונית מבחוץ. הכוחות אשר קיימים שם בתוך הראש מותאמים לצריכת חלב; כאשר החלב קיים שם בטרנספורמציה האתרתית שלו, הוא מספק בסיס טוב להתפתחותם של כוחות ראש אלה. לכן, מוכרח להיות לנו משהו הפועל כמו חלב, שאיננו מיוצר בתוך הישות האנושית, אלא מיוצר בטבע החיצוני.

ובכן, יש משהו הקיים בחוץ בטבע שהינו ראש בלי גולגולת סגורה ולכן מפעיל מבחוץ את אותם כוחות הפועלים בתוך הראש אצל ילדים הזקוקים לחלב ומוכרחים לייצרו מחדש; כי הילד מוכרח להביא את החלב אל המצב של אתר-חום ועל-ידי כך לייצרו מחדש.

עתה, קבוצת דבורים היא באמת ראש אשר פתוח מכל הכיוונים. מה שהדבורה מבצעת זהה למעשה למה שהראש מבצע בתוך תוכו. הכוורת שאנו נותנים להן מהווה, לכל היותר, תמיכה. ברם, פעילות הדבורים אינה סגורה, אלא מופקת מבחוץ. בקבוצת דבורים, תחת השפעה רוחית חיצונית, יש לנו את אותו הדבר שיש לנו תחת השפעה רוחית בתוך הראש. קבוצת הדבורים מייצרת דבש וכאשר אנו אוכלים דבש ונהנים ממנו, הוא מעניק לנו את הכוחות הבונים, אשר מוכרחים להימסר עתה יותר מבחוץ, עם אותם כוחות ועוצמות שהחלב העניק לנו עבור ראשנו במהלך שנות הילדות.

כך, כאשר אנו עדיין ילדים, אנו מחזקים, דרך צריכת חלב, את הכוחות המעצבים אשר פועלים מן הראש כלפי חוץ; אם בגיל מבוגר יותר אנו עדיין זקוקים לכוחות מעצבים, עלינו לאכול דבש. איננו צריכים לאכול בכמויות גדולות – מדובר רק בספיגת כוחותיו.

כך לומדים מן הטבע החיצוני כיצד יש להביא כוחות מחזקים אל תוך החיים האנושיים, אם רק מבינים טבע חיצוני זה במלואו. ואם היינו חושבים על ארץ שבה ישנם ילדים יפים ובני-אדם מבוגרים יפים, איזה סוג של ארץ היא הייתה? היא הייתה "ארץ זבת חלב ודבש". אתם רואים שהראייה האינסטינקטיבית הקדומה לא שגתה כלל באמרה על הארץ המובטחת שהיא כזו שבה זורמים חלב ודבש.

אמירות פשוטות רבות כאלה כוללות חכמה עמוקה ביותר ובאמת אין התנסות יפה יותר מאשר לעשות תחילה כל מאמץ אפשרי כדי לחוות את האמת ואז למצוא איזושהי אמירה קדושה קדומה השופעת חכמה עמוקה כמו "ארץ זבת חלב ודבש". אכן, זוהי ארץ נדירה, כי חיים בה רק ילדים יפים ובני-אדם מבוגרים יפים.

אתם רואים, להבין את האדם מניח מראש הבנה של הטבע. הבנת הטבע מספקת את הבסיס להבנת האדם. וכאן, התחומים הנמוכים ביותר של החומרי מובילים תמיד אל הספירות העילאיות ביותר של הרוח: ממלכות הטבע – מינרלים, בעלי-חיים, צמחים – בקוטב האחד, הנמוך ביותר; מעל, בקוטב השני, ההיררכיות עצמן.

הרצאה 12

מוסכמות ומוסריות, עצמות ושנאה

11 בנובמבר 1923

כאשר נבין שכל דבר בטבע החיצוני עובר טרנספורמציה בתוך האורגניזם האנושי בדרך קיצונית כל-כך שהמינרלי מוכרח לעבור למצב של אתר-חום, נגלה גם שכל אשר חי באדם, באורגניזם האנושי, זורם אל תוך הרוחי. אם נדמיין לעצמנו – על-פי הרעיונות אשר מוסקים לעתים קרובות בספרי אנטומיה ופיסיולוגיה עכשוויים – את האדם כצורה בנויה היטב הקולטת לתוכה את תוצרי הטבע החיצוני ומחזירה אותם כמעט ללא שינוי, אז נמשיך לעמול תחת חסרונו של הגשר אשר מוכרח להיבנות ממה שהאדם מהווה כישות טבע אל מה שקיים בו כטבעו הנפשי היסודי.

בהתחלה, לא נהיה מסוגלים למצוא קשר שיחבר בין מערכת העצמות ומערכת השרירים, המרכיבות את הגוף המוצק שהאדם מאמין שהוא מהווה, עם, הבה נאמר, סדר-העולם המוסרי. ייאמר שהאחד הוא פשוט טבע והשני הוא משהו שונה באופן קיצוני מן הטבע. אבל, כאשר נהיה ברורים ביחס לעובדה שבאדם קיימים כל הסוגים של חומריות וכולם מוכרחים לעבור דרך מצב נדיף יותר מאשר זה של השרירים והעצמות, נגלה שחומר אתרי נדיף זה יכול ליצור קשר עם האימפולסים של סדר-העולם המוסרי.

אלו הם אופני החשיבה שעלינו לאמץ אם ברצוננו לפתח את ההתייחסויות הנוכחיות שלנו לכדי משהו אשר יוביל את האדם אל הרוחי של הקוסמוס, אל הישויות שאותן כינינו ישויות ההיררכיות העילאיות. לכן, היום, הבה נעשה את מה שכבר נעשה בהרצאות הקודמות – כי אלה עסקו יותר בעולם הטבע – ונתחיל מן האימפולסים הרוחיים-מוסריים הפעילים באדם.

האימפולסים הרוחיים-מוסריים – ובכן, עבור התרבות המודרנית אלה הפכו, פחות או יותר, למושגים מופשטים. במידה רבה ביותר, הרגש היסודי לרוחי-מוסרי נעלם מן הטבע האנושי. דרך צורת החינוך שלו כולה, האדם מובל על-ידי התרבות המודרנית לשאול: מה נהוג? מה ציוותה המוסכמה? מהם כללי ההתנהגות? מהו החוק? – וכן הלאה. פחות תשומת-לב הופנתה למה שמגיע כאימפולסים המושרשים באותו חלק של האדם שלעתים קרובות מיוחס בדרך מעורפלת למצפון. התכוונות פנימית זו של האדם, קביעת האדם את מטרתו, הם משהו אשר נסוג במידה רבה ביותר מן התרבות המודרנית. לפיכך, הרוחי-מוסרי נעשה לבסוף, פחות או יותר, מסורת שגרתית.

תפיסות-עולם מוקדמות יותר, במיוחד אלו אשר נתמכו על-ידי ראייה רוחית אינסטינקטיבית, הציגו אימפולסים מוסריים מתוך טבעו הפנימי של האדם; הן הכניסו אימפולסים מוסריים. אימפולסים מוסריים

קיימים, אבל בימינו הם נעשו מסורתיים. כמובן, אין כאן ניסיון לרמוז דבר נגד המסורתי במוסריות – אך חישבו רק על עשרת הדיברות, כמה מיושנים הם. הם מוצגים כצווים אשר ניתנו בזמנים קדומים. האם יש לצפות היום שמהו עשוי לנבוע מן המקורות היסודיים של הטבע האנושי, שאפשר יהיה להשוותו למה שהופיע פעם כעשרת הדיברות? מאיזה מקור עולה הרוחי-מוסרי? קיים רק מקור אמיתי אחד של הרוחי-מוסרי במין האנושי והוא מה שאנו יכולים לכנות הבנה אנושית, הבנה אנושית הדדית, ועל בסיסה של הבנה אנושית זו, אהבה אנושית. בכל מקום שבו נחפש אחר הופעתם של אימפולסים רוחיים-מוסריים במין האנושי, בה במידה שהם ממלאים תפקיד בחיים החברתיים, יוכיח הדבר שבכל פעם שאימפולסים כאלה מופיעים עם כוח אלמנטרי, הם עולים מתוך הבנה אנושית המבוססת על אהבה אנושית. אלה מהווים את הכוח המניע הממשי של האימפולסים הרוחיים-מוסריים החברתיים במין האנושי. ביסודו של דבר, בה במידה שהוא ישות רוחית, האדם חי עם בני-אדם אחרים במידה שבה הוא מפתח הבנה אנושית ואהבה אנושית.

כאן, אפשר לשאול שאלה בעלת משמעות עמוקה, שאלה שלא תמיד נשמעת, אך ביחס למה שנאמר עתה, מוכרחה לעמוד על קצה לשונו של כל אדם: אם הבנה אנושית ואהבה אנושית הן האימפולסים הממשיים שבהם תלויים חיי קהילה, כיצד קורה שבדיוק ההיפך של הבנה אנושית ואהבה אנושית מופיע בסדר החברתי שלנו?

זוהי שאלה אשר מעוררת הרבה יותר ממה שבני-אדם אחרים תמיד עסקו בו. בכל עידן שבו מדע ההתקדשות היה האימפולס היסודי, שאלה זו נתפסה כאחת מן הדאגות החיוניות ביותר שלהם. ברם, כאשר מדע התקדשות זה היה עדיין אימפולס עיקרי, היו לו אמצעים מסוימים להתמודדות עם שאלה זו. אך, אם נסתכל במדע המקובל בימינו, ניאלץ לשאול: היות שהנפש ברואת-האל נוטה להבנה אנושית ואהבה אנושית, מדוע תכונות אלה אינן פעילות בסדר החברתי כדבר מובן מאליו? מהיכן באים שנאה אנושית וחוסר-הבנה אנושי? אם איננו מסוגלים לחפש אחר חוסר-הבנה אנושי זה, שנאה אנושית זו, בתחום הרוחי, הנפשי, נובע שעלינו לחפשם בתחום הפיסי.

כן – אבל המדע המודרני המקובל נותן לנו את תשובתו ביחס למה שהטבע הפיסי-גופני של האדם מהווה: דם, עצבים, שרירים, עצמות. לא חשוב כמה זמן אדם יחקור עצם, אם הוא יעשה זאת רק עם העין של מדעי הטבע העכשוויים, הוא לא יהיה מסוגל אי-פעם לומר: העצם הזאת היא שמדרדרת את האדם לשנאה. ועוד, לא משנה באיזו דרגה אדם מסוגל לחקור את הדם על-פי העקרונות שבאמצעותם הוא נחקר כיום, הוא לא יהיה מסוגל לבסס את ההכרה: הדם הזה הוא שמדרדר את האדם לחוסר-הבנה אנושי.

בזמנים שבהם מדע ההתקדשות היה אימפולס עיקרי, העניינים היו שונים למדי. אז, אדם הפנה מבטו אל הטבע הגופני-פיסי של הישות האנושית וקלט אותה כתמונת ראי של מה שאדם תפס מן הרוחי באמצעות ראייה רוחית אינסטינקטיבית.

היום, כאשר אדם מדבר על הרוחי, הוא מתייחס, לכל היותר, למחשבות מופשטות; עבורו, הן הרוחי. אם הוא מוצא את המחשבות האלה לא משמעותיות מדי, כל מה שנשאר עבורו הן מילים ואז כפי שפריץ מאוטנר עשה, הוא כותב את *ביקורת השפה*. באמצעות *ביקורת שפה* זו, הוא מצליח לדלל את הרוח – שכבר הינה לא-משמעותית – עד שהיא מתרוקנת ממש מתוכן. מדע ההתקדשות אשר קרן עם ראייה רוחית אינסטינקטיבית, לא ראה את הרוחי במחשבות מופשטות. הוא ראה את הרוחי בצורות, במה שהפיק תמונות, במה שהיה יכול לדבר ולהדהד, במה שהיה יכול להפיק צלילים. עבור מדע התקדשות זה, הרוחי חי ונע. והיות שהרוחי נראה בפעילותו החיה, מה שהינו פיסו – העצמות, הדם – גם היה יכול להיתפס ברוחניותו. מחשבות אלה, ציונים אלה, שיש לנו היום על השלד, לא היו קיימים במדע ההתקדשות. כיום, השלד נתפס באמת כמשהו אשר נבנה על-פי חישוביו של ארכיטקט למטרות הפיסיולוגיה והאנטומיה. אך אין זה כך. השלד, כפי שראיתם, נוצר על-ידי חומר מינרלי אשר נדחף כלפי מעלה למצב של אתר-חום, כך כוחות ההיררכיות העילאיות נאחזים באתר-חום ואז נבנים עיצובי העצמות.

לאדם המסוגל לראות זאת בצורה נכונה, השלד חושף את מקורו הרוחי. אבל, אדם המסתכל בשלד בצורתו הנוכחית – אני מתכוון לצורה שהמדע בימינו רואה – הוא כמו אדם האומר: יש לי דף שעליו מודפסות צורות של אותיות. הוא מתאר את צורות האותיות, אבל לא קורא את משמעותן, כי הוא אינו מסוגל לקרוא. הוא לא קושר בין מה שמבוטא בצורות האותיות ומה שקיים כבסיס הממשי שלהן; הוא מתאר רק את צורותיהן. באותה דרך, האנטומיסט בימינו, מדען הטבע בימינו, מתאר את העצמות כאילו היו חסרות משמעות לחלוטין. ברם, מה שהן מגלות הינו מקורן ברוחי.

וכך הדבר עם כל אשר מתקיים כחוקי טבע פיסיים, כחוקי טבע אתריים. הם תווים כתובים מעולם הרוח. ואת הדברים האלה נבין בצורה נכונה רק כאשר נבין אותם כתווים כתובים הנובעים מעולמות הרוח. עתה, כאשר אנו מסוגלים להתייחס לאורגניזם האנושי בדרך הזאת, אנו נעשים מודעים למשהו המשתייך לתחום שעליו המתקדשים האמיתיים של כל העידנים אמרו: כאשר אדם חוצה את סף עולם הרוח, הדבר הראשון שהוא נעשה מודע לו הוא משהו נורא, משהו שבהתחלה קשה מאוד לשאתו. רוב בני-האדם רוצים להיות מושפעים באופן מהנה ממה שנראה להם ראוי להשגה. אך, עובדה היא שרק דרך התנסות של אימה שאדם יכול ללמוד להתוודע לממשות רוחית, רוצה לומר ממשות אמיתית. כי ביחס לצורה האנושית, כפי שהיא מוצגת בפנינו על-ידי האנטומיה והפיסיולוגיה, אדם יכול רק לקלוט שהוא בנוי משני יסודות מעולם הרוח: קור מוסרי ושנאה.

בנפשנו, יש לנו למעשה נטייה לאהבה אנושית ולאותו חום המבין את האדם האחר. ברם, במרכיבים המוצקים של האורגניזם שלנו, אנו נושאים קור מוסרי. זהו הכוח, מעולמות הרוח, אשר מלכד את האורגניזם הפיסי שלנו. כך, אנו נושאים בתוכנו את דחף השנאה. זהו הדבר, מעולם הרוח, הגורם לזרימת הדם. ובעוד שאנו עשויים אולי להסתובב בעולם עם נפש אוהבת מאוד, עם נפש המשתוקקת להבנה

אנושית, אף-על-פי-כן, עלינו להיות מודעים לכך שלמטה בלא-מודע, שם היכן שהנפש מזרימה מטה, מורידה, את האימפולסים שלה אל תוך הטבע הגופני כדי שנהיה עטופים בגוף – שם הקור מתיישב. גם אם אדבר רק על קור, כוונתי היא לקור מוסרי, אף על פי שהוא יכול להפוך לקור פיסי, בעברו בדרכו דרך אתר-החום. שם למטה, בלא-מודע בתוכנו, קור מוסרי ושנאה מתבססים, וקל לאדם להביא אל תוך נפשו את אשר קיים בגופו, כך שנפשו תזדהם, כביכול, בחוסר-הבנה אנושי. ברם, זוהי התוצאה של קור מוסרי ושנאה אנושית. היות שכך הדבר, האדם מוכרח לטפח בתוכו בהדרגה חום מוסרי, רוצה לומר הבנה ואהבה אנושיות, כי אלה מוכרחות להכניע את מה שבא מן הטבע הגופני.

עתה, לא ניתן להתכחש לכך – הדבר מציג את עצמו במלוא הבהירות בפני ראייה רוחית – שבעידן שלנו, אשר החל במאה החמש-עשרה והתפתח בדרך אינטלקטואלית מצד אחד ובדרך מטריאליסטית מצד שני, מידה רבה של חוסר-הבנה אנושי ושנאה אנושית הוטבעו בנפשות בני-האדם. הדבר הוא כך במידה רבה יותר ממה שנוטים להניח. כי רק כאשר אדם עובר דרך שער המוות שהוא נעשה מודע למידה שבה אי-יכולת להבין ושנאה קיימות בלא-מודע שלנו. שם, האדם מנתק את טבעו הרוחי-נפשי מטבעו הגופני-פיסי. הוא שם את טבעו הגופני-פיסי בצד. דחפי הקור, דחפי השנאה, מתגלים אז פשוט ככוחות טבע, ככוחות טבע גרידא.

הבה נתבונן בגוויה. הבה נתבונן עם העין הרוחית בגוויה האתרית. כאן, אנו מסתכלים במשהו שאינו מעורר שיפוט מוסרי כפי שעושים צמח או אבן. הכוחות המוסריים אשר היו כלולים קודם במה שמהווה עתה גוויה, הפכו לכוחות טבע. ברם, במהלך חייו, האדם ספג מהם הרבה מאוד; את זה הוא נושא עמו דרך שער המוות. האגו והגוף האסטרלי נסוגים, בלקחם עמם את מה שנשאר בלי שיבחינו בו במהלך החיים כי הוא היה שקוע לגמרי בגוף הפיסי ובגוף האתרית. האגו והגוף האסטרלי נושאים עמם אל תוך עולם הרוח את כל הדחפים הקשורים לגוף האנושי, את כל הדחפים של שנאה וקור אנושיים כלפי בני-אדם אחרים אשר רכשו גישה אל נפשם. הזכרתי שרק כאשר אדם רואה את הישות האנושית עוברת דרך שער המוות שהוא קולט כמה חוסר-הבנה, כמה שנאה אנושית הושתלו במין האנושי בדיוק בתרבות שלנו על-ידי דברים שונים שעליהם יהיה עליי לדבר. כי, האדם כיום נושא הרבה משני הדחפים האלה דרך שער המוות, הרבה מאוד.

אבל, מה שהאדם נושא עמו הוא למעשה השריד הרוחי של מה שצריך להיות בפיסי, של מה שהגוף הפיסי והגוף האתרית צריכים לעסוק בו. בחוסר-הבנה אנושי ובשנאה אנושית שהאדם נושא אל תוך עולם הרוח, יש לנו את השריד של מה שמשתייך באמת לעולם הפיסי. הוא נושא אותו לשם בדרך רוחית, אך לא יועיל לו לשאתו הלאה דרך פרק הזמן שבין מוות ולידה מחדש, כי אז הוא לא יהיה מסוגל להתקדם. הוא היה מועד בכל צעד בהמשך האבולוציה שלו בין מוות ולידה מחדש אילו היה מחויב לשאת הלאה את אי-היכולת שלו להבין את האחר, את השנאה האנושית הזאת, אל תוך עולם הרוח, אליו נכנסים אלה

המכונים מתים. בני-אדם כיום מושכים עמם ללא הרף זרמים מוגדרים אשר יעכבו אותם בהתפתחותם אם יישארו כפי שהם. מהיכן נובעים זרמים אלה?

כדי לגלות זאת, עלינו רק להתבונן בחיים העכשוויים. בני-אדם חולפים על-פני אחרים; הם מקדישים תשומת-לב מועטה למאפיינים האינדיבידואליים של אחרים. האם אין רוב בני-האדם כיום בנויים כך שכל אחד מהם רואה את עצמו כתקן של הנכון וההולם? וכאשר מישוהו שונה מתקן זה, איננו מחבבים אותו ואנו חושבים: אדם זה צריך להשתנות. ובדרך-כלל, משמעות הדבר היא: עליו להיות כמוני. דבר זה לא מובא תמיד אל התודעה, אלא נשאר חבוי ביחסים האנושיים החברתיים.

בדרך שבה דברים מוצגים כיום – אני מתכוון לאופן ולצורה בכללותם של דיבור בני-האדם – קיימת הבנה מועטה מאוד של האדם האחר. בני-אדם שואגים את דעותיהם ביחס למה שהאדם צריך להיות, אך בדרך-כלל משמעות הדבר היא: כולם צריכים להיות כמוני. אם מופיע מישוהו שונה, גם אם לא מבינים זאת באופן מודע, מיד רואים בו אויב, מושא לאנטיפתי. זהו חוסר-הבנה אנושי-מוסרי, חוסר-אהבה. ובמידה שבה תכונות אלה חסרות, קור מוסרי ושנאה אנושית מלווים את האדם דרך שער המוות, מחשיכים את הנתיב שלו. ברם – היות שהמשך התפתחותו של האדם איננו רק עניינו שלו, אלא דאגתו של סדר-העולם כולו, סדר-העולם מלא-החכמה – הוא מגלה את ישויות ההיררכיה השלישית: אנגלוי, ארכאנגלוי, ארכאי. בתקופה הראשונה לאחר שהאדם חצה את שער המוות אל תוך העולם הקיים בין מוות ולידה מחדש, ישויות אלה רוכנות מטה ומתוך רחמים לוקחות מהאדם את הקור הנובע מחוסר-הבנה אנושי. ואנו רואים כיצד ישויות ההיררכיה השלישית מקבלות את הנטל של מה שהאדם נושא מעלה אליהן, אל תוך עולם הרוח בדרך שתוארת, במה שעובר דרך שער המוות.

האדם מוכרח לשאת עמו, לתקופה ארוכה יותר, את שרידי השנאה האנושית; כי, זו יכולה להילקח ממנו רק על-ידי חסדן של רוחות ההיררכיה השנייה: אכסוזיא, קיריוטטס, דינאמיס. הן לוקחות ממנו את כל שרידי השנאה האנושית.

ברם, עתה, הישות האנושית הגיעה בערך אל אמצע הדרך בתחום שבין מוות ולידה מחדש, למקום משכנן של ישויות ההיררכיה הראשונה: שרפים, כרובים, כתרים, אותו תיארת במחזות המסתורין שלי כשעת החצות של הוויית-הקיום. האדם לא היה מסוגל לעבור דרך תחום זה של השרפים, הכרובים והכתרים, בלי שהושמד באופן פנימי, נהרס לגמרי, אלמלא ישויות ההיררכיות השנייה והשלישית לקחו ממנו מתוך רחמים את חוסר-ההבנה האנושי, כלומר קור מוסרי ושנאה אנושית. וכך אנו רואים כיצד האדם, כדי שיוכל למצוא גישה אל אותם אימפולסים אשר יוכלו לתרום להמשך התפתחותו, מוכרח להעמיס על ישויות ההיררכיות העילאיות את אשר הוא נושא אל תוך עולם הרוח מהגוף הפיסי ומהגוף האתרי שלו, היכן שהוא משתייך באמת.

כאשר תהיה לאדם תובנה על כל הדברים האלה, כאשר אדם יראה כיצד קור מוסרי זה נאחז בעולם הרוח, הוא גם יידע כיצד לשפוט את הקשר בין הקור הרוחי הזה והקור הפיסי כאן למטה. הקור הפיסי שאנו מוצאים בשלג ובקרח הוא רק תמונה פיסיית של אותו קור רוחי-מוסרי הקיים שם למעלה. אם נציב את שניהם לפנינו, נוכל להשוות ביניהם. כאשר האדם ישתחרר בדרך זו מחוסר-הבנה אנושי ושנאה אנושית, הוא יוכל לעקוב עם העין הרוחית אחר הדרך שבה הוא התחיל לאבד את צורתו, כיצד צורה זו נמוגה פחות או יותר.

כאשר אדם חוצה את שער המוות, הופעתו, עבור ראייה רוחית אימגינטיבית, עדיין דומה איכשהו לזו על האדמה. כי, מה שהאדם נושא בתוכו כאן על האדמה מהווה למעשה חומרים בצורת גרגרים פחות או יותר, הבה נאמר, בצורת אטומים; אך, הדמות האנושית עצמה – רוחית. עלינו להיות ברורים באמת ביחס לזה. זוהי שטות מוחלטת להתייחס לצורת האדם כפיסית; עלינו להציגה לעצמנו כרוחית. הפיסי שבה נוכח בכל מקום כחלקיקים זעירים. הצורה, שהינה גוף-כוחות בלבד, אוחזת יחד מה שאחרת היה מתפרק לכדי ערימת אטומים. אם מישהו היה אוחז אחד מכם בבלורית והיה יכול להוציא את הצורה שלכם, הגוף הפיסי והגוף האתרי היו מתמוטטים כמו ערימת חול. העובדה שאלה אינם רק ערימת חול, העובדה שהם מפוזרים ולובשים צורה, לא נובעות מאיזשהו דבר פיסי; הן נובעות מן הרוחי. כאן, בעולם הפיסי, האדם מתהלך כמשהו רוחי. זה חסר הגיון לחשוב שהאדם הוא ישות פיסיית בלבד; צורתו רוחית טהורה. את הפיסי שבו אפשר להשוות לערימת פירורים.

ברם, האדם עדיין שומר על צורתו בעברו דרך שער המוות. רואים אותה מנצנצת, זוהרת, קורנת צבעים. אלא שעתה הוא מאבד בהתחלה את צורת ראשו; לאחר מכן יתר הצורה שלו נעלם בהדרגה. האדם עובר מטמורפוזת מלאה, כאילו עבר טרנספורמציה לכדי תמונה של הקוסמוס. דבר זה מתרחש בפרק הזמן שבין מוות ולידה מחדש שבו הוא נכנס לתחומם של השרפים, הכרובים והכתרים.

כך, כאשר עוקבים אחר האדם בין מוות ולידה מחדש, בהתחלה עדיין רואים אותו מרחף, כביכול, בעודו מאבד בהדרגה את צורתו מלמעלה כלפי מטה. אבל, בעוד השריד האחרון שלו נעלם למטה, משהו אחר מתעצב, צורת-רוח נפלאה, שהינה בעצמה תמונה של ספירת-העולם כולה ובאותו זמן גם דגם של הראש העתידי שהאדם יישא על כתפיו. כאן, הישות האנושית נארגת לתוך פעילות שבה לא רק ישויות ההיררכיות הנמוכות משתתפות, אלא גם ישויות ההיררכיות העילאיות – השרפים, הכרובים והכתרים.

מה בעצם מתרחש? זהו הדבר המופלא ביותר שאדם, כאדם, יכול להעלות על דעתו. כי, כל מה שהיה בחלק התחתון כאן בחיים, הופך לעיצוב הראש העתידי. כאשר אנו מתהלכים כאן על האדמה, אנו משתמשים רק בראש הדל שלנו כאיבר של התמונות המנטליות והמחשבות שלנו. אך, מחשבות מלוות גם את החזה שלנו, מחשבות מלוות גם את מערכת הגפיים שלנו. וברגע בו אנו מפסיקים לחשוב רק עם הראש ומתחילים לחשוב עם מערכת הגפיים שלנו, באותו רגע הממשות כולה של הקארמה נפתחת בפנינו. איננו

יודעים דבר על הקארמה שלנו מפני שאנו תמיד חושבים רק עם האיבר השטחי ביותר שלנו, המוח. ברגע בו אנו מתחילים לחשוב עם אצבעותינו – ודווקא עם אצבעותינו ובהונות רגלינו אנו יכולים לחשוב בצורה בהירה הרבה יותר מאשר עם העצבים של ראשו – ברגע בו אנו מתעלים אל האפשרות לעשות זאת – ברגע בו אנו מתחילים לחשוב עם מה שלא הפך לגמרי חומר, כאשר אנו מתחילים לחשוב עם החלק התחתון באדם, אז מחשבותינו הן המחשבות של הקארמה שלנו. כאשר איננו רק תופסים באמצעות ידנו אלא חושבים עמה, אז בחשיבה עם ידנו, אנו עוקבים אחר הקארמה שלנו. ובמידה רבה יותר עם כפות הרגליים; כאשר איננו רק צועדים אלא חושבים עם רגלינו, אנו עוקבים אחר מהלך הקארמה שלנו בבהירות מיוחדת. שהאדם על האדמה מטומטם – סלחו לי, אבל לא עלתה בי שום מילה אחרת – נובע מן העובדה שחשיבתו כולה כלואה באזור הראש. אך, האדם יכול לחשוב עם ישותו כולה. בכל פעם שאנו חושבים עם ישותנו כולה, אז עבור התחום האמצעי שלנו, קוסמולוגיה שלמה, חכמה קוסמית מופלאה, נעשית שלנו. ועבור התחום הנמוך ומערכת הגפיים במיוחד, הקארמה נעשית שלנו.

יש לזה משמעות רבה כאשר אנו מתבוננים בדרך שבה אדם הולך, לא בדרך עמומה, אלא בגילוי יופייה של הליכתו ומה שאופייני לה; או כאשר אנו מאפשרים לידינו לעשות עלינו רושם, כך שנפרש את הידיים האלה ונגלה שבכל תנועה של האצבעות טמונות התגלויות נפלאות של טבעו הפנימי של האדם. עם זאת, זהו רק החלק הקטן ביותר של מה שנע בתיאום מלא עם האדם ההולך, האדם התופס, האדם בעודו מניע את אצבעותיו. כי, זהו הטבע המוסרי כולו של האדם אשר נע; הגורל שלו נע עמו; כל דבר שהוא מהווה כישות רוחית. ואם נהיה מסוגלים לעקוב אחר הדרך שבה צורתו של אדם התמוססה לאחור שחצה את שער המוות – הדבר הראשון להימוג הוא מה שנשאר מצורתו הפיסית – אז יופיע מה שאכן דומה למבנהו הפיסי, אשר מופק עתה על-ידי טבעו הפנימי, מהותו הפנימית, בהכריזו שזוהי צורתו המוסרית. כך מופיע האדם בהתקרבו אל שעת החצות של הוויית-הקיום, בהגיעו אל ספירת השרפים, הכרובים והכתרים. אז, נראה כיצד המטמורפוזות המופלאות הללו מתקדמות, כיצד צורתו מתמוססת. אך, זו אינה הנקודה היסודית. נראה כאילו הצורה התמוססה, אך האמת היא שהישויות הרוחיות של העולמות העילאיים פועלות שם יחד עם האדם. הן פועלות עם אותן ישויות אנוש העובדות על עצמן, אך גם על אלה שעמן הן קשורות באופן קארמתי. אדם אחד פועל על אדם אחר. ישויות רוחיות אלה, יחד עם האדם עצמו, מפתחות, בהתחלה באופן רוחי, מתוך צורתו הגופנית הקודמת בחייו הארציים הקודמים את אשר יהיה צורתו הגופנית בחייו הארציים הבאים.

צורת-רוח זו מתחברת תחילה עם החיים הפיסיים כאשר היא פוגשת את העובר הנתון. אבל, בעולם הרוח כפות-רגליים ורגליים עוברות טרנספורמציה לכדי עצמות לסת, בעוד שזרועות וכפות-ידיים עוברות טרנספורמציה לכדי עצמות לחיים. שם, החלק התחתון כולו של האדם עובר טרנספורמציה לכדי אבטיפוס רוחי של מה שייעשה מאוחר יותר ראש. הדרך שבה מטמורפוזה זו מוגשמת היא המופלאה ביותר, אני

מבטיחכם, מכל מה שהעולם מציע להתנסות מודעת. בהתחלה, אנו רואים כיצד תמונה של הקוסמוס כולו נוצרת וכיצד היא נבדלת במבנה המהווה את מקום מושבו של היסוד המוסרי כולו – אך רק לאחר שכל מה שהזכרתי נלקח ממנו. אנו רואים כיצד מה שהיה, עובר טרנספורמציה לכדי מה שיהיה. עתה, רואים את הישות האנושית כצורת-רוח המשלימה מסע חזרה אל תחומה של ההיררכיה השנייה ולאחר מכן אל תחומה של ההיררכיה השלישית. כאן, צורת-רוח מהופכת זו – למעשה, זהו רק הבסיס לראש העתידי – מוכרחה, כביכול, להתמזג עם מה שיהיה אורגניזם החזה העתידי, עם מה שיהיה מבנה הגפיים העתידי ומערכת חילוף החומרים. את אלה מוכרחים להוסיף. מהיכן באים האימפולסים הרוחניים שיש להוסיפם?

זה על-ידי חסד הישויות של ההיררכיות השנייה והשלישית אשר ריכזו את האימפולסים האלה יחד, כאשר האדם היה בחצי הראשון של מסעו. הישויות האלה לקחו אותם מטבעו המוסרי; עתה, הן מביאות אותם חזרה ויוצרות מהם את הבסיס למערכת הריתמית ולמערכת חילוף החומרים. בתקופה מאוחרת יותר זו בין מוות ולידה מחדש, האדם מקבל את המרכיבים, המרכיבים הרוחניים, עבור האורגניזם הפיסי שלו. צורה רוחית זו עושה את דרכה אל החיים העובריים ונושאת בהם את מה שייעשה עתה כוחות פיסיים וכוחות אתריים. ברם, אלה מהווים רק תמונה פיסיית של מה שאנו נושאים בתוכנו מחיינו הקודמים כחוסר-הבנה אנושי ושנאה אנושית, מהם מבנה הגפיים שלנו מעוצב באופן רוחי.

אם נרצה שיהיו לנו תפיסות כאלה, עלינו לרכוש דרך של רגישה וקליטה שונות מאלה הנחוצות בעולם הפיסי. כי, עלינו להיות מסוגלים לראות את אשר עולה מתוך הרוחי ונעשה פיסי בדרך שתארת; עלינו להיות מסוגלים לשאת את הידיעה שקור, קור מוסרי, חי כתמונה פיסיית בעצמות ושנאה מוסרית חיה כתמונה פיסיית בדם. עלינו ללמוד להסתכל בנושאים אלה באופן אובייקטיבי. רק כאשר נסתכל בדברים בדרך זו, ניעשה מודעים להבדל היסודי בין ישותו הפנימית של האדם וטבעו החיצוני.

חישבו לרגע על העובדה שהזכרתי, כלומר שבפרחים של ממלכת הצמחים אנו רואים, כביכול, את המצפון האנושי מוצג לפנינו. מה שאנו רואים מחוצה לנו, אפשר להתייחס אליו כתמונה של ישות-הנפש שלנו. הכוחות בתוכנו עשויים להופיע ככאלה שאין להם קשר לטבע החיצוני. אבל, האמת היא שעצם יכולה להיות עצם כי היא שונאת את החומצה הפחמתית והסידן במצב המינרלי שלהם, כי היא נסוגה מהם, מתכווצת בתוך עצמה, ובכך היא הופכת למשהו שונה ממה שחומרים אלה מהווים בטבע החיצוני. ויש להתמודד עם התפיסה שכדי שלאדם תהיה צורה פיסיית, שנאה וקור מוכרחים להתקיים בטבעו הפיסי.

אתם רואים, בכך דברינו מקבלים משמעות פנימית. אם לעצמות שלנו יש קשיות מסוימת, הרי העובדה שהן מחזיקות את התמונה הפיסיית הזאת של קור רוחי מהווה יתרון עבורן. אך, אם לנפשנו יש את הקשיות הזאת, אין זה דבר טוב עבור החיים החברתיים. טבעו הפיסי של האדם מוכרח להיות שונה מטבעו הנפשי. אדם יכול להיות אדם בדיוק משום שישותו הפיסיית שונה מישותו הנפשית-רוחית. טבעו הפיסי של

האדם גם שונה מהטבע הפיסי שמסביבו. על עובדה זו מתבסס ההכרח לאותה טרנספורמציה שעליה דיברתי.

כל הדברים האלה מהווים תוספת חשובה למה שאמרתי פעם בסדרה *קוסמולוגיה, פילוסופיה ודת*,¹⁰ על הקשר של האדם להיררכיות. ברם, אפשר היה רק להוסיף על התייחסויות ראשוניות כמו אלה בהרצאות הנוכחיות שלנו. כי, ראייה רוחית נותנת תובנה דומה על מה שהאיברים הנפרדים של ממלכות המינרלים, בעלי-החיים והצמחים, מהווים באמת כאן על האדמה ועל הפעולות של ההיררכיות – אותן פעולות הממשיכות מעידן לעידן, כמו גם התרחשויות הטבע ופעולותיו של האדם.

כאשר רואים בדרך זו את חיי האדם בין מוות ולידה מחדש – חיינו בעולם הרוח – אפשר לתאר את התנסויותיו באותו עולם באותה רמת פירוט כמו הביוגרפיה שלו כאן על האדמה. לכן, אנו יכולים לחיות עם התקווה שכאשר נחצה את שער המוות, כל דבר שיש בו חוסר-הבנה ושנאה בין אדם לחברו יינשא מעלה אל תוך עולם הרוח, כך שיימסר לנו מחדש ומהמצב המרומם שלו, תיבראנה צורות אנושיות.

במהלך מאות רבות של שנים, משהו מוזר מאוד התרחש באנושות הארצית. אין זה עוד אפשרי שכל הכוחות של חוסר-הבנה אנושי ושנאה אנושית ישמשו לצורות אנושיות חדשות, במבנה של גופים אנושיים חדשים. משהו הושאר בצד. במהלך מאות השנים האחרונות, שריד זה זרם מטה אל האדמה, כך שבאטמוספירה הרוחית של האדמה, במה שאני יכול לכנות האור האסטרלי של האדמה, אפשר למצוא חדירה של הדחפים של שנאה אנושית וחוסר-הבנה אנושי הקיימים מחוץ לאדם. דחפים אלה לא שולבו בצורות אנושיות; הם זורמים סביב האדמה באור האסטרלי. הם פועלים על האדם, אבל לא על מה שיוצר את האדם הבודד, אלא על היחסים שבני-אדם יוצרים בינם לבין עצמם על האדמה. הם פועלים על התרבות. ובתוך התרבות, הם יוצרים את מה שאילץ אותי לומר, באביב 1914 בווינה¹¹ שלתרבות בימינו פלשו סרטן רוחי, מחלה סרטנית רוחית, גידולים רוחיים. באותו זמן, העובדה שדברים אלה נאמרו בווינה – בסדרת ההרצאות העוסקות בתופעות שבין מוות ולידה חדשה – איכשהו לא התקבלה יפה. ברם, מאז בני-אדם התנסו למעשה במשהו מהאמת של מה שנאמר באותו זמן. אז, לבני-האדם לא היה מושג על מה שזורם דרך התרבות. הם לא קלטו שעיצובים סרטניים ממשיים של התרבות היו קיימים, כי היה זה רק משנת 1914 והלאה שהם התגלו בפרהסיה. כיום, הם מתגלים כרקמות חולות לגמרי של התרבות. כן, עתה מתברר באיזו דרגה הסתננו לתרבות המודרנית שלנו זרמים אלה של שנאה אנושית וקור אנושי שלא נעשה בהם שימוש בצורות המבנה האנושי, באיזו דרגה הסתננויות אלה פעילות כטפילים של התרבות המודרנית.

¹⁰ GA-25, 10 הרצאות שניתנו בגיתהאנוס, ספטמבר 1922.
¹¹ GA-153, הטבע הפנימי של האדם והחיים בין מוות ולידה מחדש.

התרבות בימינו סובלת עמוקות מטפילים; הם מהווים חלק מאורגניזם שלתוכו פלשו טפילים, חיידקים. מה שבני-אדם צברו כמחשבות קיים, אבל אין לו שום קשר חי עם האדם. חישבו רק כיצד הדבר בא לידי ביטוי בתופעות הרגילות ביותר של חיי היומיום. כמה בני-אדם צריכים ללמוד בלי להכניס התלהבות ללימוד; הם פשוט צריכים לגשת לזה וללמוד כדי לעבור בחינה, על-מנת לקבל הסמכה לתפקיד מסוים או משהו דומה לזה – ובכן, עבורם אין קשר חי בין מה שעליהם לקלוט פנימה ומה שחי בנפשם כהשתוקקות מולדת לרוחי. הדבר הוא בדיוק כאילו אדם שאינו רעב, נאלץ לאכול ללא הרף! תהליכי העיכול שאודותם דיברתי, אינם יכולים להתבצע. מה שנקלט פנימה נשאר כחצץ באורגניזם, שבסופו של דבר הופך למשהו שבהחלט מביא טפילים.

להרבה מהתרבות המודרנית שלנו אין שום קשר לאדם. כמו הדבקון – מבחינה רוחית – היא שואבת את חייה ממה שהאדם מביא מן הדחפים המקוריים של רוחו, של לבו. הרבה מזה מתגלה בתרבות שלנו כהוויית-קיום טפילית. למי שיש את הכוח לראות את התרבות שלנו עם ראייה רוחית במישור האסטרלי, שנת 1914 כבר הציגה שלב מתקדם של סרטן, של עיצוב סרטני; עבורו, התרבות כולה כבר הוצפה בטפילים. אלא שלמצב טפילי זה מתווסף משהו אחר.

תיארתי לכם בדרך שאפשר לכנות רוחית-פיסולוגית, כיצד, מתוך טבעם של הגנומים והאונדינות הפועלים מלמטה כלפי מעלה, עולה האפשרות לדחפים טפיליים באדם. ברם, כפי שהסברתי, מתגלה אז התמונה הנגדית; כי אז, רעל נישא כלפי מטה על-ידי הסילפות והישויות האלמנטריות של חום. וכך, בתרבות כמו שלנו, הנושאת אופי טפילי, מה שיורד מלמעלה כלפי מטה – אמת רוחית, אם כי לא רעל לכשעצמו, עובר טרנספורמציה לכדי רעל באדם, כך שהתרבות שלנו דוחה זאת בפחד וממציאה את כל הסוגים האפשריים של סיבות לדחייה זו. שני הדברים משתייכים זה לזה: תרבות טפילית למטה שאינה נובעת מחוקים אלמנטריים ולכן כוללת בתוכה טפילים, ורוחניות השוקעת מלמעלה כלפי מטה ובכך שהיא חודרת אל תוך התרבות הזאת, היא נקלטת על-ידי האדם בדרך כזו שהיא הופכת לרעל. אם תזכרו זאת, יהיה בידיכם המפתח לתסמינים החשובים ביותר של התרבות בימינו. וכאשר יש תובנה על הדברים הללו, מתגלה מתוך עצמה העובדה ששיטת חינוך תרבותית באמת מוכרחה להופיע כסם שכנגד או כתרופה נגדית. כפי שתרפיה הגיונית מוסקת מאבחון אמיתי של האינדיבידואל, כך אבחון של מחלת תרבות מגלה את התרופה; האחד מעורר את השני.

ברור שהמין האנושי בימינו זקוק למשהו מהתרבות, הניצב סמוך ללב האנושי ולנפש האנושית, הנובע ישירות מן הלב האנושי ומן הנפש האנושית. אם מציגים לילד, בהיכנסו לבית-ספר יסודי, מערכת מתוחכמת מאוד של צורות של אותיות, שעליו ללמוד כ- א... ב... ג וכן הלאה, לזה אין שום קשר ללבו ולנפשו. אין לו שום קשר אליהן. מה שהתלמיד מפתח בראשו, בנפשו, בכך שעליו ללמוד א... ב... ג... הינו – מבחינה רוחית – טפיל בטבע האנושי.

במהלך שנות התחנכותו, הרבה מאוד מובא לילד מטבע טפילי זה. לכן, עלינו לפתח אמנות של חינוך הפועלת באופן יצירתי מתוך נפשו. עלינו לתת לילד להביא צבע לתוך צורה; ואת צורות-הצבעים, אשר עלו מתוך שמחה, מתוך התלהבות, מתוך עצב, מתוך כל רגש אפשרי, את אלה הוא יכול לצייר על נייר. כאשר ילד מעלה על נייר את מה שעולה מתוך נפשו, הדבר מפתח את אנושיותו. זה לא יוצר משהו טפילי. זה משהו הצומח מתוך האדם כמו אצבעותיו או אפו! – בעוד שכאשר נכפות על הילד הצורות המקובלות של האותיות, שהן תוצאה של רמה גבוהה של תרבות, הדבר מוליד את מה שהינו טפילי.

כאשר אמנות החינוך ניצבת סמוך ללב האנושי, לנפש האנושית, הרוחי מתקרב אל האדם בלי להיעשות רעל. תחילה יש לכם את האבחון המגלה שהעידן שלנו מוצף גידולים סרטניים, ואז יש לכם את הריפוי – כן, זהו חינוך ולדורף.

חינוך ולדורף אינו מבוסס על דבר כלשהו מלבד זה, ידידי היקרים. דרך החשיבה שלו בספירה התרבותית זהה לזו בתחום הריפוי. כאן אתם רואים, בהיותו מיושם במקרה מיוחד, מה שדיברתי אודותיו לפני ימים ספורים, כלומר שישות האדם מתקדמת מלמטה כלפי מעלה, מתזונה דרך ריפוי לפיתוח הרוחי, ויש להתייחס לחינוך כתרופה המועברת אל תוך הרוחי. הדבר מהמם אותנו בבהירות מיוחדת כאשר אנו שואפים למצוא תרפיה לתרבות, כי ביכולתנו לחשוב על תרפיה זו רק כחינוך ולדורף.

תוכלו לדמיין לעצמכם את הרגשות של אדם שלא רק שיש לו תובנה על מצב זה, אלא שגם מנסה לשתול את חינוך ולדורף בעולם בדרך מעשית, כאשר הוא רואה את ההשפעה המצטברת של סרטן זה של תרבות, משהו העלול לסכן באופן רציני את חינוך ולדורף זה, או אפילו להפכו בלתי-אפשרי בכלל. אל לנו לדחות מחשבות כאלה, אלא דווקא להפכן לאימפולס בתוכנו לפעול יחד בכל מקום שבו אנו יכולים, בתרפיה של התרבות שלנו.

היום, ישנם דברים רבים, כמו אלה שלהלן. במהלך סדרת ההרצאות שלי בהלסינגפורס בשנת 1913,¹² ציינתי מהיבט מסוים של ידיעה רוחית נקודת-מבט ביחס לטבע הנחות של וודרו וילסון, אשר היה באותו זמן מושא ממשי להערצה עבור רבים מהמין האנושי המתורבת וביחס אליו בני-אדם רוכשים רק עתה – כי בלתי-אפשרי אחרת – מידה מסוימת של תפיסה. כפי שדברים התנהלו אז, כך התנהלו הדברים גם ביחס לסרטן התרבות שעליו דיברתי. ובכן, באותו זמן, הדברים התנהלו בדרך מסוימת; כיום, אותם דברים שנכונים גם עבור תקופתנו, מתקדמים בצורה זהה. בני-אדם ישנים. מועברת לנו האחריות ליצור התעוררות. והאנתרופוסופיה נושאת בתוכה את כל האימפולסים הנחוצים להתעוררות נכונה של התרבות, להתעוררות נכונה של התרבות האנושית.

¹² GA-146, המשמעות האוקולטית של הבהגוד גיטא, מאי-יוני 1913.

אלה הדברים שרציתי לומר לכם בהרצאה האחרונה של סדרה זו.

רשימת ספרים בהוצאת בדולח

רשימת הספרים בהוצאת בדולח מופיעה באתר:

<https://bdolah-books.wixsite.com/bdolah-books>